

TC
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
DEVLETLER ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

11 NİSAN 1980 TARİHLİ MİLLETLERARASI MAL SATIMLARINA
İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (VİYANA) SÖZLEŞMESİ VE
TÜRK HUKUKU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

İbrahim AYDIN

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. F.Bilge TANRIBİLİR

ANKARA - 2007

Yüksek Lisans Tezi İçin Jüri Üyeleri Onay Sayfası

ONAY

İbrahim AYDIN tarafından hazırlanan “11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesi ve Türk Hukuku” başlıklı bu çalışma 14.11.2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı - Devletler Özel Hukuku Bilim dalında yüksek lisan tezi olarak kabul edilmiştir.

..... (Başkan)

PROF. DR. VAHİT DOĞAN

.....

PROF. DR. GÜLİN GÜNGÖR

.....

DOÇ. DR. F.BİLGE TANRIBİLİR

ÖNSÖZ

Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesi, milletlerarası unsurlu satım akitlerine ilişkin maddi hukuk kuralları ihtiva etmektedir. Türkiye Sözleşmeyi henüz onaylamamış olmakla birlikte, artan ticari ilişkileri ve Sözleşmenin geniş uygulama alanı içeren ve kanunlar ihtilâfı kuralları vasıtasıyla Sözleşmenin Türk hâkimleri tarafından uygulanması büyük bir olasılık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle milletlerarası nitelikli satım akitleri bakımından Türk Hukukuna yeni yaklaşımlar kazandırabilecek olan bu Sözleşmenin incelenmesi, Türk Hukuku ile farklı ve benzer yönlerinin ortaya konulması bu tez çalışmasının maksadını oluşturmaktadır.

Viyana Sözleşmesi içerdiği düzenlemeler ile bugün için hem Avrupa Sözleşme Hukukunun Temel İlkeleri (Principles of European Contract Law-PECC) ve Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin İlkeleler (Unidroit Principles of International Commercial Contracts –PICC 2004) gibi yeknesaklaştırma çabalarına kaynaklık yapmış, hem de Hollanda ve Almanya gibi birçok Avrupa devletinde satım hukuku alanında yapılan hukuk reformlarına öncülük etmiştir. Böylesine güncel bir konuyu, yüksek lisans tez konusu olarak incelemiş olmayı, büyük bir fırsat olarak gördüğümü ifade etmek isterim.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
İçindekiler	ii
Kısaltmalar Cetveli	ix
Giriş	1

BİRİNCİ BÖLÜM

VİYANA SÖZLEŞMESİ VE UYGULAMA ALANI 4

I. GENEL OLARAK VİYANA SÖZLEŞMESİ	4
A. Yeknesaklaştırma Çabaları	4
B. Viyana Sözleşmesinin Hazırlanması ve Yürürlüğe Girmesi	7
1. Hazırlanma Süreci	7
2. Yürürlüğe Girmesi	8
C. Viyana Sözleşmesinin Konusu ve Amacı	10
Ç. Viyana Sözleşmesinin Özellikleri	11
1. Bu Sözleşme, Maddi Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları İçermektedir	12
2. Sözleşme, Kendi Uygulama Alanını Doğrudan ve Dolaylı Olarak Tespit Etmektedir	13
3. Sözleşmenin Uygulanmasının İhtiyarîdir.	14
4. Sözleşme, Hakkında Hüküm Bulunmayan Haller İçin Özel Kural İhtiva Etmektedir	16
5. Sözleşme, Farklı Hukuk Sistemlerini Uzlaştırmayı Hedeflemektedir	16
6. Sözleşmenin Uygulanması Bakımından Tarafların	17

Statüsü ve Akdin Niteliği Önem Taşımamaktadır

D. Danışma Konseyi	18
II. VIYANA SÖZLEŞMESİNİN UYGULAMA ALANININ BELİRLENMESİ	19
A. Genel Olarak	19
B. Viyana Sözleşmenin Uygulanma Şartları	20
1. Bir Satım Akdî Mevcut Olmalıdır	20
a. Satım Akdî, Milletlerarası Nitelik Taşınmalıdır	21
(1) Milletlerarası Özel Hukukta Milletlerarası Akit Kavramı	21
(2) Viyana Sözleşmesine göre Milletlerarası Nitelikli Satım Akdî	22
i. Tarafların İş Yerlerinin Farklı Devletlerde Bulunması	23
ii. Akdin Milletlerarası Niteliğinin Anlaşılır Olması	24
b. Satım Akdî, Sözleşmede Belirtilen Türde Olmalıdır	25
(1) Sözleşmenin Uygulama Alanına Giren Satım Akitleri	25
(2) Sözleşmenin Uygulama Alanına Girmeyen Satım Akitleri	27
c. Satım Akdinin Konusu, Taşınır Mallara İlişkin Olmalıdır	28
(1) Sözleşme Bakımından Satım Akdine Konu Olabilecek Mallar	28
(2) Sözleşme Bakımından Satım Akdinin Konusu Olmayan Mallar	29
2. Âkit Devlet Hukukuyla Bağlantı Sağlanmalıdır	30
a. Tarafların İşyerlerinin Âkit Devletlerde Bulunması	30
(1) İşyeri	30

(2)	Tarafların İş Yerlerinin Bulunduğu Farklı Ülkelerin Viyana Sözleşmesinin Tarafı Olması (m.1/l.a)	32
b.	Âkit Devlet Hukukunun Yetkili Kılınması	32
(1)	Milletlerarası Nitelikli Satım Akdine Uygulanacak Hukuk	33
i.	Uygulanacak Hukukun Taraf İradeleri ile Tespiti	33
ii.	Objektif Bağlama Noktalarına Göre Uygulanacak Hukukun Tespiti	35
(2)	Viyana Sözleşmesinin Kanunlar İhtilâfı Yoluyla Satım Akdine Uygulanması	38
III.	SÖZLEŞME VE TÜRK HUKUKU	39
A.	Türk Hukukunda Akde Uygulanacak Hukuk	39
B.	Türkiye'nin Sözleşmeye Taraf Olması İhtimalî	41
1.	Sözleşmenin m.1/l.a ve b Dolayısıyla Uygulanması	41
2.	Tarafların Sözleşmenin Uygulanmayacağını Kararlaştırmaları	42
3.	Tarafların Sözleşme Hükümlerinin Uygulanmasını Kararlaştırmaları	42
4.	Tarafların Seçtiği Hukukun Âkit Devletlerden Birine Ait Olması	43
5.	Tarafların Seçtiği Hukukun Âkit Olmayan bir Devlete Ait Olması	43
C.	Türkiye'nin Sözleşmeye Taraf Olmaması İhtimalî	43
1.	Kural	43
2.	Tarafların Hukuk Seçiminde Bulunmamaları Halinde Sözleşmenin Uygulanma İhtimalî	44
3.	Tarafların Hukuk Seçiminde Bulunmaları Halinde Sözleşmenin Uygulanma İhtimalî	45
a.	Tarafların Sözleşme Hükümlerinin Uygulanmasını	45

	Kararlaştırmaları İhtimali veya Akdin Sözleşme Hükümlerine Göre Düzenlenmesi	
	b. Tarafların Sözleşmeye Tarafı bir Devlet Hukukunu Seçmeleri İhtimali	46
IV.	SÖZLEŞMEDE BOŞLUK SORUNU	46
	A. Sözleşme ile Düzenlenmekten Kaçınılan Hususlar	47
	B. Sözleşmenin Düzenleme Alanına Giren Hususlarda Boşluklar	48
V.	ÇEKİNCELER VE MUHTELİF BEYANLAR	50
	A. Çekinceler (m. 92 ve 95)	51
	1. Sözleşmenin II ve III'üncü Kısmı ile İlgili Çekince (m.92)	51
	2. Sözleşmenin 1/I.b Hükümü ile İlgili Çekince (m.95)	52
	B. Muhtelif Beyanlar	53
	1. Kısmi Hukuk Düzenlerine Sahip Olan Devletlere İlişkin Beyanlar (m.93)	53
	2. Bölgesel Oluşumlara İlişkin Beyanlar (m. 94)	54
	İKİNCİ BÖLÜM	
	MİLLETLERARASI SATIM AKDİ	56
I.	SATIM AKDİNİN KURULUŞU	56
	A. Taraflar ve Akdî Ehliyet	57
	B. İrade Beyanı	57
	1. İcap	58
	2. Kabul	60
	C. Akdin Kurulduğu An ve Yeri	63
	Ç. Şekil Serbestisi İlkesi	64
	1. Şekil Serbestisi	64

2.	Satım Akdinin Değiştirilmesi	65
II.	TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI	65
A.	Satıcının Borçları	65
1.	Satım Konusu Malın Alıcıya Teslimi	66
2.	Mülkiyeti Alıcıya Geçirme Borcu	68
3.	Mallara İlişkin Belgeleri Teslim Borcu	68
4.	Akde Uygun Mal Teslim Etme Yükümlülüğü	70
a.	Maddi uygunluk	71
(1)	Edime İlişkin Sübjektif Beklentiler	72
(2)	Edime İlişkin Objektif Beklentiler	72
(3)	Akde Önemsiz Aykırılık	74
(4)	Akde Aykırılığın Alıcı Tarafından Bilinmesi	74
b.	Hukuka uygunluk	74
(1)	Hukuki Ayıba Karşı Tekeffül	76
(2)	Sınaî ve Fikri Haklara Karşı Tekeffül	78
c.	Malların Maddi ve Hukukî Olarak Uygun Olması Gereken Zaman	78
ç.	Uygunluğun Tespiti	79
B.	Akde Aykırılık Halinde Alıcının Hakları	81
1.	Genel	81
2.	Aynen İfa	87
3.	Ayıplı Malların Yenileri ile Değiştirilmesini veya Ayıbın Giderilmesini İstemek	89
4.	Semenin İndirilmesini İstemek	92

5.	Akitten Dönme	92
a.	Akde Esaslı Aykırılık Hali	94
b.	Teslimin Hiç Yapılmaması	95
c.	Türk Hukukundaki Düzenleme	95
C	Alıcının Borçları	97
1.	Genel	97
2.	Semenin Ödenmesi	97
a.	Semenin Saptanması	97
b.	Semenin Taraflarca Öngörülmemesi Durumunda Tespiti	98
c.	Malın Ağırlığına Göre Saptanması	98
ç.	Semenin Ödenmesine İlişkin Hükümler	99
3.	Malların Teslim Alınması	99
4.	Alıcının Diğer Borçları	100
5.	Alıcının Akde Aykırılığı Halinde Satıcının Hakları	101
III.	TAZMİNAT	102
A.	Tazminat Talebine İlişkin Şartlar	103
B.	Tazminatın Hükümleri	104
C.	Akitten Dönme Halinde Özel Uygulamalar ve Tazminatın Belirlenmesi	105
1.	Tazminatın Somut Yöntem ile Tespiti	105
2.	Tazminatın Soyut Yöntem ile Tespiti	106
Ç.	Türk Hukukunda Tazminata Ait Düzenlemeler	107
IV.	SORUMLULUKTAN KURTULMA ŞARTLARI	107
A.	İfa Engelleri	108
B.	İfa Aşamasında Kullanılan Üçüncü Şahısların Fiillerinden	109

Sorumluluk		
C.	Karşı Tarafın Eylem ve İhmali	110
V.	AKİTTEN DÖNME SONRASINDA OLUŞAN TASFİYE DURUMU	111
A.	İfa Edilmeyen Borçlardan Kurtulma	111
B.	İfa Edilenlerin Geri Alması	112
	Sonuç	113
	Kaynakça	116
Ekler		
Ek-I	11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesinin Türkçe Tercümesi	125
EK-II	11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesinin İngilizce Metni	161
	Özet	198
	Abstract	199

KISALTMALAR CETVELİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AT	: Avrupa Topluluđu
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
AJCL	: American Journal of Comparative Law
AJIL	: American Journal of International Law
Art.	: Article
AÜFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
B.	: Bası
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BG	: Bundesgericht (İsviçre Federal Mahkemesi)
BK	: Borçlar Kanunu
BKT	: Borçlar Kanunu Tasarısı
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BÖ	: Borçlar Özel
C.	: Cilt
Ch.	: Chapter
Civ.	: Civil
CISG	: Convention on Contracts for International Sale of Goods

CISG-AC	:	Convention on Contracts for International Sale of Goods Advisory Council
CISG- ONLINE	:	Convention on Contracts for International Sale of Goods Basel Üniversitesi İnternet Veri Bankası.
CLOUT	:	Case law on UNCITRAL Texts
CMR	:	Convention Marchandise Routier
Çev.	:	Çeviren
D.	:	Digesta
DHH	:	Devletler Hususi Hukuku
Dn.	:	Dipnotu
DÖH	:	Devletler Özel Hukuku
Duke J. Comp. and IntL	:	Duke Journal of Comparative & International Law
E	:	Esas
Ed.	:	Edition
EHVK	:	Memalik-i Osmaniye de Bulunan Tebaayi Ecnebiyenin Hukuk ve Vezaifi Hakkında Kanunu Muvakkat
F	:	Fasikül
f.	:	fıkra
Fin.L.Q.Rep.	:	Finance Law Quarterly Report
GİŞ	:	Genel İşlem Şartları
HD	:	Hukuk Dairesi
HG	:	Handelsgericht
HGK	:	Hukuk Genel Kurulu
Hrsg.	:	Herausgeber
HUMK	:	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
ICC	:	International Chamber of Commerce

ICLQ	: International and Comparative Law Quarterly
IHR	: Internationales Handelsrecht, Zeitschrift für das Recht des Internationalen Warenkaufs und-vertriebs (Almanya)
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İBD	: İstanbul Barosu dergisi
İzBD	: İzmirli Barosu dergisi
K	: Karar
LQR	: Law Quarterly Review
m.	: madde
MA	: Milletlerarası
MHAD	: Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MK	: Medeni Kanun
MÖH	: Milletlerarası Özel Hukuk
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Milletlerarası Usul Hukuku Hakkında Kanun
OGH	: Oberster Gerichtshof (Avusturya Yüksek Mahkemesi)
OLG	: Alman İstinaf Mahkemesi
OP	: Opinion
OR	: Obligationenrecht (İsviçre Borçlar kanunu)
N.	: Kenar Numarası
No.	: Numara
RebellsZ	: Reber's Zeitschrift für Ausländisches and Internationales Privatrecht (Almanya)
Rec. Des cours	: Recueil des Cours de L'academie de Droit Internationale de La Haye
RG	: Resmi Gazete
PECL	: Principles of European Contract Law (Avrupa Sözleşme

	Hukukunun Temel İlkeler)
PICC	: Unidroit Principles of International Commercial Contracts : 2004 (Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin İlkeler 2004)
S.	: Sayı
s.	: sayfa
Sekretarya Şerhi	: UNCITRAL Commentary on the draft convention on : contracts for the international sale of goods prepared : by the Secteriat, (Secteriat Commnentary), UNDOC.A/CONF.97/5
T	: Tome
t.	: tarih
TD	: Ticaret Dergisi
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
ULIS	: Uniform Law on the International Sale of Goods
UN	: United Nations
UNCITRAL	: United Nations Comission on International Trade Law
UNIDROIT	: Institut International pour L'Unification Du Droit Prive
UNILEX	: İnternet Veri Bankası, Roma I Üniversitesi, (UNIDROIT, : Roma)
v.	: versus (karşı... Anglo-American hukuk literatür ve : belgelerinde davaların karşı tarafını belirlemek için kullanılır)
vd.	: ve devam eden
Vol.	: Volume (Cilt)
Y.	: Yıl
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
Yuk.	: Yukarı

GİRİŞ

Milletlerarası ticaretin yoğun olarak gerçekleştiği günümüzde, bu alanda ortaya çıkan hukuksal problemleri çözmek maksadıyla milletlerarası toplumda birçok çalışma yapılmış ve halen yapılmaktadır. Özellikle milletlerarası mal satımlarına ilişkin hukuk kurallarının yeknesaklaştırılması çabaları son yüzyılda artarak devam etmektedir. Bu konuya ilişkin olarak muhtelif milletlerarası sözleşmeler hazırlanmıştır. Milletlerarası mal satımlarına ilişkin olarak hazırlanan sözleşmelerin bir kısmı maddi hukuk sözleşmeleri ve bir kısmı da milletlerarası mal satım akitlerine uygulanacak hukuka ilişkin kanunlar ihtilâfı sözleşmeleridir. Bu sözleşmeler hem milletlerarası ticaret hayatı hem de Türk Hukuku açısından önem taşımaktadır.

Milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılması yolunda bu yüzyılda başlayan ve gittikçe artan çalışmalar, kısaca "Viyana Sözleşmesi" olarak anılan Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi¹'nin yürürlüğe girmesi ile oldukça ilerlemiştir.

Yeknesaklaştırma amacına hizmet eden maddi hukuk sözleşmeleri incelendiğinde, ilk defa Viyana Sözleşmesinin hazırlık çalışmaları sırasında değişik ekonomi ve hukuk sistemlerine sahip devletleri bir araya getirmiş olduğu görülmektedir². Bu kapsamda Sözleşme içinde, *Common Law Hukuku* ile *Kara Avrupası Hukuku* bir potada eritmeye çalışılmıştır

Türkiye Viyana'da yapılan konferansa katılmış, Sözleşmenin sonuç bölümünü imzalamış, ancak Sözleşmeyi henüz onaylamamıştır. Viyana Sözleşmesinin hükümleri incelendiğinde uygulama alanının geniş tutulduğu görülmektedir. Sözleşmenin m.1/l.b hükmünde yer alan düzenleme ile

---

¹ Sözleşmenin metni için bkz. ATAMER, M.Yeşim; **Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin BM Anlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları** (CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri), İstanbul 2005, s.491-535; Türkçe tercüme EK-I'de, İngilizce orijinal metin EK-II'de yer almaktadır.

² ATAMER, a.g.e, s.3.

Sözleşmeye taraf olmayan ülke mahkemelerinin de belirli şartlar altında Sözleşmeyi uygulamaları söz konusu olabilecektir. Dolayısıyla önündeki somut olayla ilgili olarak uygulanacak hukuku araştıran Türk hâkimi de, Sözleşmeye taraf olan devlet hukukunun bir parçası olarak, bu Sözleşmeyi uygulamak durumunda kalabilecektir. Bu kapsamda çalışmamız, milletlerarası nitelikli satım akitleri için hazırlanan ve kısmî olarak kanunlar ihtilâfı kuralları da içeren bu maddi hukuk Sözleşmesini ve Türk Hukukunda uygulanma ihtimallerini konu almaktadır.

Çalışma içinde, kavram karışıklığını önlemek amacıyla, 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin BM (Viyana) Sözleşmesinden³, Viyana Sözleşmesi veya sadece Sözleşme olarak bahsedilmesi yoluna gidilmiştir. Ayrıca milletlerarası satım akitlerini nitelemek için, **satım sözleşmesi** yerine **satım akdî** ifadesi kullanılmıştır.

Bu çalışma bir GİRİŞ ve bunu izleyen iki bölümden oluşmaktadır.

---

³ Burada konunun anlaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla Viyana Sözleşmesinin elektronik kaynaklarından kısaca bahsetmekte fayda vardır. Viyana sözleşmesi; BM tarafından hazırlanan, milletlerarası hukuku yeknesaklaştırmaya yönelik sözleşmeler içinde, yeknesak uygulanması ve yaygınlaştırılması için en çok çaba gösterilen sözleşmelerden biridir. Özellikle her âkit ülkede, ulusal muhbirler tayin edilmek suretiyle, bu ülkede Sözleşmeyi uygulayan mahkeme ve hakem kararları toplanmaktadır. İngilizce ve kısmen yerel dilde bu kararların özetleri *CLOUT (Case law on UNCITRAL Texts)* adı altında internet üzerinde bulundurulmaktadır. Bu özetlere internet adresinden ulaşılması mümkündür (<<http://www.uncitral.org>> altında:CLOUT).

Bunun yanı sıra yine *UNCITRAL* bünyesinde Sözleşmenin Şerhi hazırlanmaktadır. Her madde için, bu madde ile ilgili mahkeme kararlarını listeleyerek, ilgili maddelerin milletlerarası yeknesak uygulanırılığını teşvik edilmektedir. İnternet üzerinden bu şerhe "*Draft UNCITRAL Digest*" adıyla ulaşmak mümkündür. Ayrıca yine aynı internet adresinde (<<http://www.uncitral.org>>) Viyana Sözleşmesi ile ilgili yayımlanmış şerh, makale ve kitapların dökümü bulunmaktadır.

Bunlara ilave olarak bazı üniversitelerin bünyelerinde oluşturulan veri bankaları da mevcuttur. Bunlardan birisi New York da bulunan "*Pace law School*" tarafından sunulan veri bankasıdır. Bu site de (<<http://www.cisg.law.pace.edu>>) Sözleşme ile ilgili yayımlanmış bir dizi kitap ve makale *online* olarak hizmete sunulmuştur.

Diğer bir internet sitesi ise merkezi Roma'da bulunan *Centre for Comparative and Foreign Law Studies* tarafından yürütülen "*unilex*" veri bankasıdır(<<http://www.unilex.info>>). Bu veri bankasında da Sözleşme ile ilgili hakem ve mahkeme kararları yer almaktadır.

Son olarak anılması gereken veri bankası ise Basel Üniversitesi tarafından işletilen "*cisg-online*" veri tabanıdır(<<http://www.cisg-online.ch>>). Bu sitede de Sözleşmeye ilişkin kararlar ve yayımlanmış eserler toplu olarak sunulmaktadır.

İlk bölümde; kısmî olarak kanunlar ihtilâfı kuralları da içeren Viyana Sözleşmesinin özellikleri ve uygulanma şartları, milletlerarası nitelikli akit ve bu tür akidlere uygulanacak hukuka ait milletlerarası özel hukuk esasları ile birlikte incelenerek ortaya konulacaktır. Bu bölümde ayrıca Sözleşmenin Türk mahkemelerinde uygulanma ihtimalî üzerinde de durulacaktır⁴.

İkinci bölümünde; Viyana Sözleşmesinin maddi hükümleri, satım akdinin kuruluşu, tarafların hak ve borçları, bu borçlara aykırılık halinde uygulanacak hükümler ve tazminat başlıkları altında genel olarak incelenecektir.

Tez çalışması milletlerarası nitelikli satım akidlerine uygulanacak hukuk ve Viyana Sözleşmesinin özellikli uygulama alanı ile Sözleşmesinin Türk Hukuku açısından önemine ilişkin SONUÇ ile tamamlanacaktır.

---

⁴ Tezin tesliminden sonra gerçekleşen Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun değişikliği de ayrıca ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

VİYANA SÖZLEŞMESİ VE UYGULAMA ALANI

I. GENEL OLARAK VİYANA SÖZLEŞMESİ

A. Yeknesaklaştırma Çabaları

Her ülkenin iç hukukunda yer alan maddi hukuk kuralları ve kanunlar ihtilâfı kuralları birbirinden farklılık arz eder. Oysa milletlerarası ticaret hayatında faaliyet gösterenler, kendileri için belirsizlik yaratan böylesi farklılıklarla uğraşmak istemezler⁵. Genellikle aynı tip kurallarla iş görme bu alanda tercih edilmektedir. Akitler alanında taraflara hukuk seçimi imkânı tanınmakla birlikte, hukuk seçimi yapılmaması halinde, hangi hukukun uygulanacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda hukuk düzenleri genellikle objektif kıstaslardan hareketle, ya belirli objektif kuralları dikkate alarak ya da en sıkı irtibatı esas alarak akde uygulanacak hukuku belirlemeyi tercih etmektedirler.

Kanunlar ihtilâfı alanındaki farklılıklardan dolayı, akde uygulanacak hukuk herhangi bir ihtilâfta yargısına başvuru olan ülkeye göre değişecek ve akdin kaderinin de bu ülke hukuku tarafından belirlenmesi gibi tarafların hiç öngörmediği, hukuki güvenlikten uzak bir sonuç ortaya çıkabilecektir. Oysa akdî ilişkiye giren taraflar, akitlerine hangi hukukun uygulanacağını ve hangi statü içinde olduklarını bilmek, dolayısıyla hukukî güvenlik içinde olmak isterler. İşte bütün bu problemler ancak kanunlar ihtilâfı alanında yapılabilecek yeknesaklaştırma ile aşılabilecektir⁶. Eğer yeknesaklık

---

⁵Ayrıntılı bilgi için bkz. TETLEY, William: **International Conflict of Laws** (Common, Civil and Maritime), Quebec 1994, s.13.; MENDES, Errol P.: "The UN Sales Convention and US-Canada Transactions: Enciting The Worlds Largest Trading Bloc to Business Under a Global Sales Law", Journal of Law Commerce, Vol.8, Y.1988, s.110.

⁶ "...milletlerarası ticaretin günümüzde beklenmeyen şekilde yoğunlaşması ve yayılması karşısında, ortaya çıkan problemleri her devletin kendi milli kanunları ile çözmeye çalışması, ciddi huzursuzluklar yaratmıştır..." ÖZTAN, Bilge: **Kitap Tahlili** (Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention) (Kitap Tahlili), BATİDER (1987-1988) C.16, S.2, s.209.

sağlanabilirse, hem hukuki güvenliğe ulaşılabilecek, hem de davayı açan tarafın aynı zaman da mahkemeyi de belirleme imkânına sahip olması nedeniyle, onun daha iyi bir sonuç alabileceği bir mahkemede dava açarak, davalı için hiç de adil olmayan bir sonucun ortaya çıkması engellenecektir⁷.

Kanunlar ihtilâfı alanında ülkelerin hukuklarının birbirine uyumlulaştırılması ancak bu konularda yapılacak olan milletlerarası sözleşmeler vasıtasıyla olacaktır. Günümüzde, satım akitleri yoğun olarak kullanıldığından, yeknesaklaştırma çalışmalarında, satım akitleri dikkati çeken konuların başında gelmiştir. Bu kapsamda milletlerarası mal satımına ilişkin hukuku yeknesaklaştırmak maksadıyla, hem kanunlar ihtilâfı alanında hem de maddi hukuk alanında, değişik kuruluşların öncülüğünde 1920-1930 yıllarından itibaren birçok çalışma yapılmış halen de yapılmaya devam edilmektedir.

Bu çerçevede yapılan sözleşmeleri; milletlerarası mal satımlarına ilişkin maddi hukuk sözleşmeleri ve milletlerarası mal satım akitlerine uygulanacak hukuka ilişkin kanunlar ihtilâfı sözleşmeleri olarak ikiye ayırmak mümkündür. Milletlerarası mal satımına ilişkin olarak yapılan maddi ve kanunlar ihtilâfı sözleşmeleri kronolojik sıra içinde aşağıda sunulmuştur.

- 1) Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımına Uygulanacak Hukuk Hakkında 1955 tarihli La Haye Sözleşmesi⁸.
- 2) Maddi Taşınır Malların Satımında Mülkiyetin Devrine Uygulanacak Hukuk Hakkında 1958 tarihli La Haye Sözleşmesi⁹.
- 3) Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımında Tarafların Anlaşması ve Yetkili Kılınan Mahkemenin Yetkisine İlişkin 1958 tarihli La Haye Sözleşmesi¹⁰.

⁷ TIRYAKIOĞLU, Bilgin: **Taşınır Mallara İlişkin Milletlerarası Unsurlu Satım Akitlerine Uygulanacak Hukuk** (Satım Akdi), Ankara 1996, s.95.

⁸ Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. "Convention on the Law Applicable to International Sale of Goods, **The Hague 1955**", (Erişim) <http://www.lexmercatoria.org>, 22.12.2007.

⁹ Sözleşmenin Fransızca metni için bkz. "Convention on the Law Governing Transfer of Title in International Sales of Goods (Concluded 15 April 1958)", (Erişim) <http://www.hcch.net>, (Hague Conference on Private International Law), 22.12.2007.

4) 1 Temmuz 1964 tarihli Yeknesak Satım Hukukuna İlişkin İki Sözleşme mevcuttur: Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımı Hakkında Yeknesak Hukuka İlişkin Sözleşme¹¹ ve Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımına Dair Akitlerin Kuruluşu Hakkında Yeknesak Hukuka İlişkin Sözleşme¹².

5) Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımı Konusunda Zamanaşımına İlişkin 14 Haziran 1974 tarihli New York Sözleşmesi¹³.

6) Milletlerarası Mal Satımına İlişkin 11 Nisan 1980 tarihli Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesi¹⁴.

7) Akdî Borçlara Uygulanacak Hukuk Hakkında 1980 tarihli Roma Sözleşmesi¹⁵.

8) Emtianın Milletlerarası Satımı Konusunda Temsile İlişkin 1983 tarihli Cenevre Sözleşmesi¹⁶.

9) Taşınır Malların Milletlerarası Satımına Uygulanacak Hukuk Hakkında 1986 tarihli La Haye Cenevre Sözleşmesi¹⁷.

Bu sözleşmelerden 1958 tarihli La Haye (Maddi Taşınır Malların Satımında Mülkiyetin Devrine Uygulanacak Hukuk Hakkında 1958 tarihli La Haye Sözleşmesi ve Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımında

¹⁰ Sözleşmenin Fransızca metni için bkz. “Convention on the Jurisdiction of the Selected Forum in the Case of International Sales of Goods (April 15, 1958)”, (Erişim) <http://www.hcch.net> , (Hague Conference on Private International Law), 22.12.2007.

¹¹ Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. “1964 Convention Relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods, (The Hague) Unidroit”, (Erişim) <http://www.lexmercatoria.org>, 22.12.2007.

¹² Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. “1964 Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods (The Hague), Unidroit”, (Erişim) <http://www.lexmercatoria.org>, 22/12/2007.

¹³ Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. “United Nations Convention On The Limitation Period In The International Sale Of Goods (New York, 14 June 1974)”, United Nations (UN) (Erişim) <http://www.lexmercatoria.org>, 22.12/2007.

¹⁴ Sözleşmenin İngilizce ve Türkçe metni için bkz. ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri, s.491-535.

¹⁵ Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. “EC Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations (Rome 1980)”, (Erişim) <http://www.lexmercatoria.org>, 22.12.2007.

¹⁶ Sözleşmenin İngilizce metni için bkz “Convention on Agency in the International Sale of Goods (Geneva, 17 February 1983)”, UNIDROIT, (Erişim) <http://www.lexmercatoria.org>, 22.12.2007.

¹⁷ Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. NYGH, Peter.: **Autonomy in International Contracts**, Oxford 1999, s.48.

Tarafların Anlaşması ve Yetkili Kılınan Mahkemenin Yetkisine İlişkin 1958 tarihli La Haye sözleşmesi) Sözleşmeleri hiçbir zaman yürürlüğe girmemiş ve başarılı olamamış sözleşmelerdir. Bu sözleşmelerden, Emtianın Milletlerarası Satımı Konusunda Temsile İlişkin 1983 tarihli Cenevre Sözleşmesi ile Taşınır Malların Milletlerarası Satımına Uygulanacak Hukuk Hakkında 1986 tarihli La Haye Cenevre Sözleşmesi Viyana Sözleşmesi ile uyum içerisinde olup tamamlar niteliktedir.

B. Viyana Sözleşmesinin Hazırlanması ve Yürürlüğe Girmesi

1. Hazırlanma Süreci

1980 yılında kabul edilen Viyana Sözleşmesi, milletlerarası satım akitlerini düzenlemeye yönelik, elli yıllık bir çalışma süreci sonunda hazırlanmıştır. Bununla beraber Viyana Sözleşmesi satım konusunda maddi düzenlemeler içeren ilk sözleşme değildir. Zira milletlerarası mal satımlarına ilişkin olarak, 20.yy. ikinci çeyreğinden itibaren, UNIDROIT (Özel Hukukun Birleştirilmesi Hakkında Milletlerarası Enstitü) öncülüğünde başlayan, yeknesaklaştırma çalışmalarının ilk somut sonucu, 1964 Lahey Diplomatik Konferansında iki adet yeknesak sözleşmenin kabul edilmesi olmuştur. Bunlar, *Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımına İlişkin Yeknesak Hukuk Hakkında Sözleşme* ve *Maddi Taşınır Malların Milletlerarası Satımına İlişkin Sözleşmelerin Kuruluşuna İlişkin Yeknesak Hukuk Hakkında Sözleşmedir*. Hakkındaki birçok eleştiriye rağmen Lahey sözleşmeleri 1972 yılında beş ülkenin onayı ile yürürlüğe girmiş ve halen yürürlükte¹⁸. Bu sözleşmeler ile hem mal satımına, hem de mal satımına ilişkin akitlerin kurulması ile ilgili kuralların, ülkeden ülkeye farklılık göstermesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Ancak bu Sözleşmeler beklenen ilgiyi görmemiştir.¹⁹

Bu Sözleşmelerin başarısız olmasındaki ana sebep, Sözleşmelerin Batı Avrupa ülkeleri iç hukuklarından esinlenmesi ile sosyalist ve gelişmekte

¹⁸ MENDES, s.112; HONNOLD, John: “The 1980 Sales Convention: Background, Status, Application (Application)”, **Journal of Law Commerce**, Vol. 15, Y.1995, s.3.

¹⁹ SONO, Kazuaki: “The Vienna Sales Convention: History and Perspective” (History), **Dubrovnik Lectures**, Oceana 1986, Ch.1, s.3; TOKER, Ali Gümrah: 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Uygulama Alanı, Ankara 2005, s.23.

olan üçüncü dünya ülkelerinin hazırlık çalışmalarına katılmamalarıdır²⁰. Ayrıca söz konusu Sözleşmelere çok fazla sayıda çekince konma imkânı tanınması, bu alanda hukuku yeknesaklaştırma amacının ortadan kalmasına neden olmuştur.

Bu Sözleşmelerin genel kabul görmemesi nedeniyle, milletlerarası nitelikli satım akitleri alanında, milletlerarası hukukun yeknesaklaştırılması amacına ulaşamamıştır. Bunun üzerine La Haye Sözleşmelerinin kabulünden iki yıl sonra, 1966 tarihinde, BM Genel Kurulu *UNCITRAL*'i kurmuştur. *UNCITRAL*, La Haye sözleşmelerinin başarısızlık nedenlerini araştırmış ve az sayıda devletin katkı yapmasının bu alanda yeknesaklaştırmayı engellediği sonucuna vararak, meseleyi bütünü ile ele alacak yeni bir metin hazırlama çalışmasına 1970 tarihinden itibaren başlamıştır²¹. Her yıl yapılan düzenli toplantılar sonunda, oluşturulan ilk taslak (Cenevre Taslağı) 1976'da BM üyesi hükümetlere sunulmuştur. Metin üzerinde yapılan değişikliklerle 1977'de Viyana Taslağı ve 1978'de New York Taslağı hazırlanmıştır²². Nihayetinde 10 Mart - 11 Nisan 1980 tarihinde Viyana'da yapılan BM Konferansında toplam 42 ülke temsilcisi tarafından, Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi kabul edilmiştir²³.

2. Yürürlüğe Girme

Viyana Sözleşmesinin yürürlüğe girmesi, dördüncü kısım son hükümler başlığı altında, Sözleşmenin 99, 100 ve 101'nci maddelerinde düzenlenmiştir.

Sözleşmenin m.99 hükmü ile bütün devletler açısından ve Sözleşmeye sonradan katılan devletler açısından yürürlüğe giriş tarihi ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu kapsamda Viyana Sözleşmesinin bütün devletler

²⁰ Yedi Batı Avrupa ülkesi çalışmalar aktif olarak katılmıştır. La Haye'de temsil edilen 28 ülkenin 19'u Batı Avrupa Ülkesidir. Bkz. SONO, *History*, s.2; HONNOLD, *Application*, s.3.

²¹ SONO, *History*, s.4.

²² BAINBRIDGE, Stephen: "Trade Usages in International Sales of Goods : An Analysis of the 1964 and 1980 Sales Convention", *Virginia Journal of International Law*, Vol.24, Y.1984, s.635.; MENDES, s.112.

²³ BAINBRIDGE, s.635; SONO, *History*, s.5

açısından, sözleşmeye katılan onuncu devletin; katılma ve onay belgesini teslimini izleyen on ikinci ayın hitamında yürürlüğe gireceği belirtilmiştir (m.99/I). Böylece Sözleşmeye 1986 Aralık ayında onuncu devlet katılmış ve 01 Ocak 1988 tarihinden itibaren Sözleşme yürürlüğe girmiştir²⁴.

Sözleşmenin yürürlüğünden sonra Sözleşmeyi kabul eden devletler açısından yürürlük tarihi ise, onay ve katılma belgesinin verilmesini müteakip, on iki aylık sürenin hitamından itibaren, o devlet açısından yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır (m.99/II). Yine Sözleşmenin bir satım akdî bakımından geçerli olabilmesi için, bu satım akdinin sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra yapılan bir teklif neticesinde kurulması gereklidir. Yoksa sözleşmenin yürürlük tarihinden önce akdedilen, satım akitlerine Viyana Sözleşmesi uygulanmayacaktır (m.100/I).

Yürürlüğe girmeye benzer şekilde Viyana Sözleşmesinden çekilme de benzer zaman koşuluna bağlı kılınmıştır: bir devletin Viyana Sözleşmesinden çekilmesi, çekilme beyanını depoziter devlete verilmesinden itibaren on iki aylık sürenin hitamından itibaren geçerli olacaktır (m. 100/II).

Bunların yanı sıra Viyana Sözleşmesine taraf olan devletler arasında, aynı zamanda 1964 tarihli La Haye Sözleşmelerinden birine veya her ikisine de taraf olan devletler bakımından yürürlüğe girme tarihi, m.99/III vd. hükümlerine göre daha da farklı olacaktır. Zira bu devletler açısından Sözleşme, eski tarihli olanlarının feshedildiğinin Hollanda Hükümetine tevdi edilmesi ile yürürlüğe girecektir.

Türkiye, Viyana'da yapılan konferansa katılmış, bu Sözleşmenin sonuç bölümünü imzalamış, ancak Sözleşmeyi henüz onaylamamıştır. Sözleşmenin m.1/I.b hükmünde yer alan düzenleme ile Sözleşmeye taraf olmayan ülke mahkemelerinin de belirli şartlar altında sözleşmeyi uygulamakla yükümlü tutulduğu görülmektedir. Türkiye, bu Sözleşmeyi onaylamamış olmasına

²⁴ Bu tarih itibarıyla on yedi ülke sözleşmeye taraftır. Taraf ülkelerin, üye ülke sayısını artırmaya yönelik çabaları için bkz. WINSHIP, Peter "An Introduction to the United Nations Sales Convention (Sales Convention)", **Consumer Fin.L.Q.Rep.**, Vol.43, Y.1989, s.25.; MENDES, s.112.;HONNOLD, **Application**, s.5.

rağmen, önündeki uyuşmazlık nedeniyle Türk hâkimleri tarafından uygulanması ihtimalî gündeme gelebilir. Sözleşmenin uygulama alanına giren bir satım akdî ile ilgili ihtilâfla karşılaşan Türk mahkemeleri büyük bir ihtimalle, bu Sözleşmeyi Türk Kanunlar ihtilâfı Kuralları vasıtasıyla uygulamak zorunda kalacaktır²⁵.

Ayrıca Türkiye AB adaylık sürecinde bulunan bir ülkedir ve AB mevzuatı ile uyumlaştırma sürecinde, bu Sözleşmenin onaylanmasının gündeme geleceği değerlendirilmektedir. Çünkü AB komisyonu 2004 yılında yayımladığı raporunda, AB Borçlar Kanununun hazırlanması sürecinde Viyana Sözleşmesinin sisteminin ve çözümlerinin esas alınabileceği belirtilmiştir. Halen AB ülkesi 20 ülke Sözleşmeye taraf olup bu ülkeler, Türkiye'nin yoğun ticari ilişkilerinin bulunduğu ülkelerdir. Bu kapsamda Türkiye'nin de Sözleşmeyi onaylanmasında fayda görülmektedir.

C. Viyana Sözleşmesinin Konusu ve Amacı

Viyana Sözleşmesinin konusu m.4 de *“Bu Antlaşma, sadece satım akdinin kurulmasını ve alıcı ile satıcının böylesi bir akitten doğan hak ve borçlarını düzenler.”* şeklinde belirlenmiştir.

Bu kapsamda, Viyana Sözleşmesinin konusunu, milletlerarası nitelikli taşınır mal satımlarına ilişkin akitler ve bu akde uygulanacak kurallar teşkil etmektedir. Bu hükümlerde satım akdinin kurulması, yorumlanması, ifası ve ifa edilmediği hallerde bunun sonuçları, tasfiye ilişkileri ve tazminat gibi birçok sorun ele alınmaktadır.²⁶

Viyana Sözleşmesi, diplomatik konferansa katılanların ne maksatla bu sözleşmeyi hazırladıklarını anlatan bir dibace ile başlamakta ve asıl metin olarak dört kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım (m. 1-13) Sözleşmenin uygulama alanı ve genel hükümlerinden, ikinci kısım (m. 14-24) satım akdinin kuruluşuna ilişkin hükümlerden, üçüncü kısım (m.25-65) satım akdine ilişkin

²⁵ TİRYAKIOĞLU, *Satım Akdi*, s.109.

²⁶ Viyana Sözleşmesi, milletlerarası nitelikli satım akitlerini detaylı olarak düzenleyen maddi kurallar içermektedir. Bu haliyle kapsamına giren akitler bakımından bir nevi “Uluslararası Borçlar Kanunu” niteliği taşımaktadır. Ayrıntılı tanımlama için bkz. ŞANLI, Cemal, EKŞİ, Nuray: *Uluslararası Ticaret Hukuku*, B.2, İstanbul 2003, s.44.

maddi hukuk kurallarından, dördüncü kısım (m.89-101) ise son hükümler başlığı altında Sözleşmenin yürürlüğü ve âkit devletlerin koyabilecekleri çekincelere ilişkin hükümlerden oluşmaktadır.

Dibace de Sözleşmenin amacı şu şekilde belirlenmiştir: “*Bu Sözleşmeye taraf Devletler; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Yeni Milletlerarası Ekonomik Düzen'in kurulmasına ilişkin altıncı özel oturumunda kabul edilmiş olan kararlardaki genel hedefler çerçevesinde, milletlerarası ticaretin eşitlik ve karşılıklı menfaatler temelinde gelişmesinin, Devletler arasındaki dostane ilişkilerin teşvik edilmesinde önemli bir unsur olduğunun bilincinde, milletlerarası mal satımına ilişkin akitlere uygulanacak ve farklı sosyal, ekonomik ve hukuki sistemleri dikkate alacak yeknesak kuralların kabul edilmesinin milletlerarası ticarete hukuki engellerin kaldırılmasına yardımcı olacağı ve milletlerarası ticaretin gelişmesini teşvik edeceği inancı içinde, aşağıdakileri kararlaştırmışlardır*²⁷.” Milli hukuklar arasındaki farklılıklar, tarafların aralarındaki milletlerarası nitelikli satım akdî için belirsizlikleri de beraberinde getirmektedir. Çünkü taraflar çıkabilecek bir ihtilâfta ne tür hukuk kuralları ile karşılaşabileceklerini öngörememektedirler. İşte bu farklılıklar milletlerarası ticaret engeli oluşturmaktadır²⁸.

Dibacede de ifade edildiği gibi, Viyana Sözleşmesinin amacı; getirdiği yeknesak maddi hukuk kuralları ile, milletlerarası nitelikli satım akitleri bakımından, hukuksal belirsizliklerden kaynaklanan ticaret engellerini ortadan kaldırmaktır.

Ç. Viyana Sözleşmesinin Özellikleri

Viyana Sözleşmesinin ana özelliği, giriş bölümünde ifade ettiğimiz gibi *Common Law Hukuku* ile *Kara Avrupası Hukuklarını* bir potada eritmeyi başarmış olması ve halen birçok sözleşme ve borçlar hukuku yenilemesine

²⁷ Viyana Sözleşmesinin tercümesi, İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi mensuplarının katkılarıyla, Prof. Dr. Gülören TEKİNALP, Prof. Dr. Ünal TEKİNALP ve Prof. Dr. Hasan ERMAN başkanlığında hazırlanmıştır. Tercüme için bkz. ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri**, EK-1, s.491-512.

²⁸ LANDO, Ole: “Principles of European Contract Law and UNIDROIT Principles: Moving from Harmonisation to Unification?”(Unification), **Uniform Law Review** (UNIDROIT_revue de droit uniforme) Roma 2003, s.123-124.

kaynaklık etmesidir. Bununla beraber daha esnek kurallara sahip *Common Law Hukuku* etkisini baskın olarak birçok alanda göstermektedir.

Bu kapsamda, Viyana Sözleşmesi; AB Tüketici Satımı Yönergesini, Alman Medeni Kanunun da 2002 de yapılan reformu, Hollanda Medeni Kanunun satım hukukuna ilişkin yenileştirme çalışmalarını doğrudan etkilemiştir. Ayrıca, Avrupa Sözleşme Hukukunun Temel İlkeler (PECL)'i ile Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin İlkeler(PICC) de Viyana Sözleşmesi etkisi altında yazılmıştır²⁹. Bu genel açıklamalar ışığında Viyana Sözleşmesinin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

1. Bu Sözleşme, Maddi Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları İçermektedir

Viyana Sözleşmesi, sınırlı da olsa içermekle birlikte milletlerarası nitelikli satım akdine uygulanacak hukuku tespiti yönelik kanunlar ihtilâfı sözleşmesi olmayıp, kapsamlı olarak milletlerarası nitelikli mal satım akitlerine ilişkin maddi düzenlemeler içeren bir sözleşmedir³⁰.

Viyana Sözleşmesi, milletlerarası özel hukuk alanında bir maddi hukuk sözleşmesi olarak, satım akdinin kurulması, yorumlanması ifası ve ifa edilmediği hallerde bunun sonuçları, tasfiye ilişkileri ve tazminat gibi birçok sorunu ele almaktadır. Türk Borçlar Hukukuyla karşılaştırıldığında; sadece BK.182. vd. maddelerde yer alan satım akdine dair özel hükümlerle sınırlı

²⁹ AB Tüketici Satımı Yönergesi üzerine etkisi için bkz. MAGNUS, Ulrich: "The CISG's Impact on European Legislation, in: the 1980 Uniform Sales Law, old issues revisited in the light of recent experiences", (CISG's Impact), (**Verona Conference 2003**), München 2003, s.129-133; Alman Medeni Kanunu reformu için ZIMMERMAN, Reinhard : "Breach of Contract and Remedies under the new German Law of Obligations", (Breach of Contract), **Saggi Conference and Seminar**, Number 48, Roma 2002; Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin İlkeler (PICC)'i üzerine etkisi için bkz. BONELL, Michael Joachim: **An International Restatement of Contract Law**, The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts, (Restatement), Ed.2, New York 1997, s.65.

³⁰ Maddi hukuku yeknesaklaştırma amacıyla kabul edilen Milletlerarası Sözleşmeler, genellikle kanunlar ihtilâfı kurallarına karşı üç farklı yaklaşım gösterirler. Bu tür sözleşmeler kanunlar ihtilâfı kurallarını, ya reddeder, ya kabul eder ya da kayıtsız kalır. Bu kapsamda 1984 tarihli Milletlerarası Satım Dair Sözleşmeler kanunlar ihtilâfı kurallarını reddederken, aksine Viyana Sözleşmesi bir maddi hukuka dair bir sözleşme olmasına rağmen kanunlar ihtilâfı kurallarına da yer vermiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. BALKAR, Süheyla: "Uluslararası Satım Sözleşmelerine Uygulanacak hukuk ve Maddi Uluslararası Özel Hukuk Kuralları", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2002, s.95.

kalmayıp, çoğu borçlar hukuku genel hükümleri içinde yer alan birçok konu Sözleşmede düzenlenmektedir.

Bu kapsamda, Viyana Sözleşmesinde; birinci kısımda (m.1-13) uygulama alanı ve genel hükümler, ikinci kısımda (m.14-24) akdin kurulması, üçüncü kısımda (m.25-88) malların satımı başlığı altında bölümler halinde genel hükümler, satıcının borçları, alıcının borçları, hasarın intikali, satıcının ve alıcının borçlarına ilişkin ortak hükümler ve malın muhafazası ile dördüncü kısımda ise (m.89-101) son hükümler başlığı yürürlük ve taraf ülkelerin koyabilecekleri çekinceler düzenlenmiştir.

2. Sözleşme, Kendi Uygulama Alanını Doğrudan ve Dolaylı Olarak Tespit Etmektedir

Viyana Sözleşmesinin ilk maddesinde sözleşmenin uygulama alanı iki şekilde tespit edilmektedir. Sözleşmenin birinci maddesinin (a) bendinde doğrudan uygulanacağı hal hükme bağlanırken, (b) bendinde dolaylı olarak uygulanacağı hal ele alınmaktadır.

“Doğrudan uygulama”nın söz konusu olduğu halde (m. 1/l.a) âkit devletlerde Sözleşme hükümleri bu devletlerin kanunlar ihtilâfı kurallarına başvurulmadan tatbik edilmektedir³¹. Bu ihtimalde Sözleşmesinin maddi hukuk kuralları, kural olarak, Sözleşmenin uygulama alanına giren âkitler hakkında (m. 1/l.a) âkit devlet hâkimleri tarafından tatbik edilecektir. Âkit devlet hâkimi ancak Sözleşmenin kapsamı dışında kalan hususlar hakkında kendi kanunlar ihtilâfı kurallarına başvurabilir.

“Dolaylı uygulama”nın söz konusu olduğu halde (m. 1/l.b), Sözleşme, âkit devletlerden birinin hâkiminin kanunlar ihtilâfı kurallarının bir başka âkit devlet hukukunu yetkilendirmesi nedeniyle uygulanmaktadır³². Bu ihtimalde

³¹ Bu tavır, maddi hukukun yeknesaklaştırılması amacını güden milletlerarası sözleşmelerin ihtilâf kurallarına “kayıtsız kalma” olarak nitelendirilmektedir. Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, Bilgin: “11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin BM Sözleşmesi ve Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi” (Viyana Sözleşmesinin MÖHUK ile İlişkisi), AÜHFD, C.42, S.1-4, Y.1991-1992, s.198.

³² Bu tavır, maddi hukukun yeknesaklaştırılması amacını güden milletlerarası sözleşmelerin ihtilâf kurallarına tavrı bakımından “tabi kılma” olarak nitelendirilmektedir. Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, **Viyana Sözleşmesinin MÖHUK ile İlişkisi**, s. 197.

Sözleşmenin doğrudan uygulanmasını gerektiren şartlar mevcut olmadığı için âkit devlet hâkimi kendi kanunlar ihtilâfı kurallarına başvurmaktadır. Bu kurallara göre bir başka âkit devlet hukukunun uygulanması öngörüldüğü tâkdirde yetkili hukukun kendi satıma ilişkin hükümleri değil, Sözleşme hükümleri uygulanacaktır.

3. Sözleşmenin Uygulanması İhtiyârîdir

Sözleşme uygulama alanını ayrıntılı olarak tespit etmekle beraber, sözleşmenin içerdiği maddi hukuk kurallarının uygulama alanına giren her halde uygulanması mecburi değildir. Başka bir ifadeyle, akdî ilişkiye giren taraflar Sözleşmeden farklı bir düzenleme getirme imkânına her zaman sahiptirler³³.

Viyana Sözleşmesinin esas itibariyle bir maddi hukuk sözleşmesi olduğu ve daha ziyade yedek hukuk kuralları ihtiva ettiği yukarıda belirtilmişti. Bu özelliğin doğal sonucu, bir akdî ilişkiye giren taraflara ilişkilerini serbestçe düzenleme yetkisinin verilmesidir. Akdî ilişkiler genellikle, tarafların isteklerine bağlı olarak oluşmaktadır. Akdî muhtevası, kapsamı ve sona erişimi taraflarca kararlaştırılabilmektedir. Çoğu devletin iç hukuklarında akit serbestîsi denilen bu ilke geçerlidir³⁴. Akitler alanında emredici kurallar olmakla beraber, bunlar istisnai niteliktedir. Taraflar irade serbestîsi gereği bir akdî konusunu ve ona tatbik edilecek hükümleri serbestçe tayin edebilirler³⁵.

³³ Nasıl ki taraflar borçlar kanunlarındaki satıma ilişkin yedek hukuk kurallarının arasındaki akde uygulanmayacağı kararlaştırılabiliyorsa, aynı şekilde Viyana Sözleşmesi hükümlerini de (yedek hukuk kuralı niteliğinde olduğu için), taraflar, mevcut akde uygulanmayacağını kararlaştırabilirler. Viyana Sözleşmesinin iç hukuklardan farklılığı bir kül olarak yedek hukuk kuralı niteliği taşımasıdır. Bu durumu ile milletlerarası nitelikli taşıma akitlerine uygulanacak maddi hukuk kuralları ihtiva eden CMR Sözleşmesinden farklılık gösterir. CMR’de taraflar aralarındaki akde CMR’nin bazı hükümlerinin uygulanmayacağını kararlaştırmaları mümkün değildir, ancak istisnai olarak taraflar CMR Sözleşmesinde boşluk bulunan alanlarda serbest iradelerini kullanabilirler. Bkz. MCLACHLAN, Campbell: “The New Hague Sales Convention and The Limits of the Choice of Law Process”, **LQR**, Vol.102, Y.1986, s.613; POROY, Reha, YASAMAN Hamdi: **Ticari İşletme Hukuku**, B.10, İstanbul 2004, N.224e.; OGH 21.03.2000, CISG-Online, N.641; AKINCI, Ziya: Karayolu ile Milletlerarası Eşya Taşımacılığı ve CMR (CMR), Ankara 1999, s.35-36.

³⁴ TEKİNAY, AKMAN, BURCUĞLU, ALTOP: **TEKİNAY Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Borçlar Genel), İstanbul 1993, s.59;

³⁵ EREN, Fikret: **Borçlar Hukuku**, Genel Hükümler, B.7, İstanbul 2001, s.17.

Viyana Sözleşmesinin 6'ncı maddesinde bu husus açıkça ifade edilmiştir: *“Taraflar, bu Antlaşmanın uygulanmamasını kararlaştırabilecekleri gibi, 12. madde saklı kalmak şartıyla, hükümlerine istisna getirebilir veya hükümlerinin doğurabileceği etkileri değiştirebilirler.”* Bu madde ile akdin tarafları, Sözleşme hükümlerinin kısmen veya tamamen aralarındaki satım akdine uygulanmayacağını kararlaştırabilirler³⁶. Böyle bir durumda doğal olarak, Sözleşmenin hükümleri uygulanmayacaktır. Zira, maddi hukuk kuralları ihtiva eden Sözleşme hükümleri esas itibariyle yedek hukuk kuralı niteliğindedir ve âkit devlet hukukunun bir parçasıdır.

Viyana Sözleşmesinde iç hukuklarda alışık olduğumuz emredici kurallar sınırlı sayıda mevcuttur. Bunlardan biri m.12 de yer alan *“Taraflardan birinin işyeri, 96. madde uyarınca beyanda bulunmuş Âkit bir devlette bulunduğu tâkirdirde, satım sözleşmesinin kurulmasını, değiştirilmesini veya mutabakatla ortadan kaldırılmasını veya bir icabın, kabulün yahut diğer herhangi bir irade beyanının, yazılı şekilden başka şekilde yapılmasını mümkün kılan madde 11 ve 29 veya II. Kısımın hükümleri uygulanmaz. Taraflar bu maddeye istisna getiremeyecekleri gibi maddenin etkilerini de değiştiremezler.”* hükmüdür.

Ancak Viyana Sözleşmesinin ihtiyarî niteliği, onaylayan ülkeler açısından onların iç hukukun parçası olduğu gerçeğini değiştirmez. Bunlar bütün yedek hukuk kurallarında olduğu gibi, tarafların aralarındaki akde taraf iradelerinden bağımsız olarak uygulanır. Taraflar aksine düzenleme yapmadıkları sürece kendiliğinden devreye girerler³⁷.

³⁶ TIRYAKIÖLU, **Satım Akdî**, s.115.

³⁷ Buna karşılık Fransız temyiz mahkemesi 2001 yılında verdiği bir kararda taraflara tanınan irade özerkliğini yanlış yorumlamış ve Viyana Sözleşmesinin ancak, tarafların bunu mahkemede açıkça talep etmesi halinde uygulanacağını ifade etmiştir. Mahkemeye göre bu kuralların resen uygulanmasına imkân yoktur. Cour de Cassation, 02.10.2001, CISG-Online N.608, (Erişim) <<http://www.cisg-online.ch>> 13.09.2007.

4. Sözleşme, Hakkında Hüküm Bulunmayan Haller İçin Özel Kural İhtiva Etmektedir

Viyana Sözleşmesi, milletlerarası mal satışlarında maddi hukukun birleştirilmesi maksadıyla yapılmıştır. Esas itibarıyla bu Sözleşme, farklı ülkelerde ikamet eden taraflar arasındaki satım akitlerine uygulanacaktır (m.1). Dolayısıyla Sözleşmenin, milletlerarası ticaretin gereklerine uygun olarak, müşterek bir uygulanmaya kavuşması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Sözleşme, yeknesak uygulamayı sağlayacak yorum kuralları getirmiştir. Öte yandan, Sözleşmede satımın bütün sorunları hakkında hüküm bulmak mümkün değildir. Viyana Sözleşmesi hükümlerinden, mevcut ihtilâfa doğrudan veya yorum sonucu uygulanacak bir hüküm bulunamıyorsa ortada bir “boşluk” vardır. Bu itibarla boşluk halinde nasıl hareket edileceğinin de belirlenmesi gerekir.

Viyana Sözleşmesi boşlukların doldurulması ve yorumu ile ilgili olarak 7’nci maddesinde özel bir kural ihtiva etmektedir:

“(1) Bu Antlaşmanın yorumunda, Antlaşmanın milletlerarası niteliği dikkate alınacağı gibi yeknesak uygulanmasının ve milletlerarası ticarete dürüstlük kuralının korunması gereği de gözetilir.

“(2) Bu Antlaşmada düzenlenen konulara ilişkin olup Antlaşmada açıkça cevaplanmamış sorular Antlaşmanın temelinde yatan genel ilkelere veya bu tür ilkelerin mevcut olmaması halinde milletlerarası özel hukuk kuralları uyarınca uygulanması gereken hukuka göre çözümlenir.”

5. Sözleşme, Farklı Hukuk Sistemlerini Uzlaştırmayı Hedeflemektedir

Viyana Sözleşmesi, milletlerarası ticaret hayatında kendisine en sık başvuru alan akit tipi olan satım akitlerine, yeknesak maddi hükümler getiren ve dünya çapında genel kabul gören bir sözleşmedir. Viyana Sözleşmesinin doktrin tarafından da kabul edilen bu başarısının en önemli sebebi hiç kuşkusuz farklı hukuk sistemlerine sahip birçok ülkeyi aynı çatı altında

toplayabilecek nitelikte birleştirici ve tatmin edici maddi kurallar getirebilmiş olmasıdır.

Viyana Sözleşmesi bugün için milletlerarası ticaretin İngiltere ve Japonya dışındaki büyük aktörleri tarafından onaylanmıştır. Halen, dünya ticaretinin yaklaşık 2/3'sinin, Viyana Sözleşmesi tarafı ülkeler arasında gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir³⁸. Bu amaca hizmet eden maddi hukuk sözleşmeleri incelendiğinde, ilk defa Viyana Sözleşmesi, hazırlık çalışmaları sırasında değişik ekonomi ve hukuk sistemlerine sahip devletleri bir araya getirmiştir.

Gerçekten de, Viyana Sözleşmesi *Kara Avrupası Hukuk* sistemleri ile ABD ve İngiltere gibi ülkeler tarafından kabul edilen *Common Law Hukuk* sistemlerine başarıyla uzlaştırmayı başarmıştır³⁹. Böylelikle sosyalist, liberal, gelişmiş ve gelişmekte olan Asya, Avrupa, Amerika ve hatta Afrika kıtalarından çok sayıda ülkenin Sözleşmeye katılımı sağlanmıştır.

Viyana Sözleşmesine ilişkin mahkeme kararları ise daha şimdiden üye devletlerin içtihatlarında önemli bir yer tutmaya başlamıştır⁴⁰. Sözleşmenin her akit devlette farklı yorumlanmaması için üniversiteler bünyesinde, barolar ve diğer uzman kuruluşlar nezdinde milletlerarası boyutta çalışmalar yapılmakta ve bunlar uygulamacılara ve hâkimlere yol gösterici olmaktadır. Böylelikle yeknesak maddi kurallar öngören Viyana Sözleşmesinin yeknesak yorum ve uygulamasının gerçekleştirilebilmesine katkı sağlanmaktadır.

6. Sözleşmenin Uygulanması Bakımından Tarafların Statüsü ve Akdin Niteliği Önem Taşımamaktadır

Viyana Sözleşmesinin birinci maddesinin üçüncü fıkrasında Sözleşmenin uygulanması bakımından önem taşımayan bazı hususlara işaret edilmiştir: “(3) *Bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların*

³⁸ Viyana Sözleşmesi, getirdiği uzlaşa ve onaylayan ülke sayısı ile milletlerarası ticaretin *Magna Carta'sı* olma yolundadır. Ayrıntı için bkz. KAROLLUS, Martin: "Judicial Interpretation and Application of the CISG in Germany 1988-1994," **Cornell Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods** (1995), s.51 vd.

³⁹ İlginçtir bugün için Viyana Sözleşmesini onaylamamakta direnen tek Avrupa ülkesi İngiltere'dir.

⁴⁰ Viyana Sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin verilen mahkeme kararları için bkz. (Erişim) CISG-Online, <<http://www.cisg-online.ch>> 13.09.2007

vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adi veya ticari nitelikte olması dikkate alınır". Görüldüğü üzere, Sözleşmenin uygulanması bakımından akdin taraflarının vatandaşlığı ve tacir olup olmamaları önem taşımamaktadır. Bu durumda akdin taraflarının, âkit olmayan devlet vatandaşı olması veya aynı devlet vatandaşı olmaları Sözleşmenin uygulanmasına engel olmaz. Aynı şekilde tarafların tacir sıfatını taşımaları da Sözleşmenin uygulanması bakımından önemli değildir. Üçüncü fıkrada ayrıca satım akdinin ticari veya adî olmasının da uygulanmaya etkili olmadığı hükme bağlanmıştır. Bununla beraber hangi tür satım akitleri için iş bu Sözleşmenin uygulanmayacağı 2'nci maddede ayrıca düzenlenmiştir. Aşağıda da görüleceği üzere, Sözleşme bakımından esasen akdin taraflarının işyerlerinin farklı âkit devletlerde bulunması önemlidir.

D. Danışma Konseyi

Viyana Sözleşmesinin, milletlerarası alanda yeknesak uygulanmasını temin etmek maksadıyla birçok çalışma yapılmış ve halen de yapılmaya devam edilmektedir. Bundan amaç, Sözleşme ile ilgili kararları ve eserleri bir arada bulundurarak, tarafların ve mahkemelerin karşılaştırmalı hukukun verilerinden istifade etmelerini sağlamak ve Sözleşmenin yeknesak uygulanmasını temin etmektir⁴¹. Bu amacın gerçekleştirilmesi için hem UNCITRAL bünyesinde hem de bazı üniversiteler bünyesinde internet veri bankaları ve Sözleşmeye ilişkin şerh oluşturulmuştur⁴².

Bu doğrultuda atılan diğer bir önemli adım da, **New York Pace Universty** inisiyatifi ile oluşturulmuş olan **CISG-Advisory Council (CISG-AC)** ismiyle anılan Viyana Sözleşmesi Danışma Konseyidir⁴³. Bu Konsey Haziran 2001'de Paris'te yapılan ilk toplantısı ile birlikte kurulmuş ve amacı bu toplantıda açıklanmıştır. Dünyanın farklı ülkelerinden akademisyenlerin

⁴¹ Bu konuda yapılabileceklerle ilişkin görüşler için bkz. HONNOLD, John: "Uniform Words and Uniform Application-The 1980 Sales Convention and International Juridical practice (Uniform Words)" **Peter Schlechtriem (Hrsg)** Baden-1987, s.115-120.

⁴² Viyana Sözleşmesine ilişkin veri tabanları ve yeknesak uygulanmasına yönelik çabalar için bkz. Kaynakça ve Giriş Bölümü.

⁴³ Konseyin oluşumu ve amaçları için bkz. HERBER, Rolf: "Eine neu institution: der CISG Advisory Council", **IHR** 2003, s.201-202; MISTELIS, Loukas : "CISG-AC Publishes First Opinion", **IHR** 2003, s.243-244. Her iki metinde www.cisg-online.ch/cisg/cisgac.html adresinden temin edilebilir.

oluşturduğu bu Konseyin amacı, Sözleşmenin uygulanması ile ilgili ortaya çıkabilecek sorunların çözümü için objektif bir görüş oluşturmak ve bu sayede farklı ülke mahkemelerine yol göstermektir. Halen Konsey tarafından açıklanmış altı görüş bulunmaktadır. Sonuncusu, İsveç'in başkenti Stokholm'de yapılan toplantıda (2006 Bahar toplantısı) açıklanan, Sözleşmenin tazminata ilişkin hükmü (*m.74 Damages*) ile ilgili olan görüştür (*opinion-6*)⁴⁴. Konsey her ne kadar resmi bir vasfa sahip olmasa da üyelerinin yıllardır Viyana Sözleşmesi alanında çalışan kişiler olması, yayımladığı görüşlerin uygulamada büyük etkinlik kazanması ihtimalini artırmaktadır⁴⁵.

II. VİYANA SÖZLEŞMESİNİN UYGULAMA ALANININ BELİRLENMESİ

A. Genel Olarak

Viyana Sözleşmesinin uygulanma şartları birinci kısım uygulama alanı ve genel hükümler başlığı altında, birinci bölümde (m.1-6) belirlenmiştir.

Sözleşmenin m.1/l.a hükmü ile Sözleşmeye taraf ülkeler açısından Sözleşmenin uygulanma şartları, m.1/l.b. hükmü ile de belirli koşullarda kanunlar ihtilâfı yoluyla uygulanabileceği haller düzenlemiştir. Ancak bu maddeler m.92 vd. maddelerde yer alan taraf ülkelerin getirebilecekleri çekincelerle birlikte incelenmelidir.

Sözleşme; m.2 ile satım türleri ve satım konusu mallar açısından getirilen sınırlamalara, m.3 ile satıma yakınlık gösteren akit türleri bakımından uygulanma şartlarına, m.4 ile hakkında uygulama alanı bulunduğu veya bulmadığı satımlar açısından sınırlamalara, m.5 ile malın verdiği cismani zararlara ve m.6 ile de taraf iradelerinin rolüne ilişkin düzenlemelere yer vermektedir.

Bu kapsamda, Viyana Sözleşmenin uygulama alanı içerisinde, Sözleşmenin sistematüğinden hareketle, birinci kısımda ilk altı madde ile

⁴⁴ CISG Advisory Council Opinion No. 6, Calculation of Damages under CISG Article 74, (Erişim) CISG-Online, <<http://www.cisg-online.ch>> (13.09.2007)

⁴⁵ HERBER, s.202.

düzenlenen, Sözleşmeye konu satım akdinin özellikleri ve âkit devlet ile bağlantısı incelenecek, müteakiben de ikinci kısım da taraf devletlerin koydukları çekinceler ve muhtelif beyanlarının uygulama alanına etkisi incelenecektir.

B. Viyana Sözleşmenin Uygulanma Şartları

Viyana Sözleşmesi, en genel anlamı ile milletlerarası nitelikli taşınır mal satımlarına uygulanacaktır. Ancak milletlerarası nitelikli bazı satım türleri, satım konusu mallar ve satımın bazı veçhelerine ilişkin de sınırlamalar getirilmiştir. Bu nedenle Viyana Sözleşmesi uygulanma şartlarını ikiye ayırarak ele alacağız: ilk olarak, satım akdiyle ilgili hususlar (satım akdinin milletlerarası niteliği, Viyana Sözleşmesinde satım konusu mallar ve satıma benzeyen akitler açısından mevcut sınırlamaların ortaya konulması) incelenecektir. Daha sonra da âkit devlet ile bağlantı şartı üzerinde durulacaktır.

1. Bir Satım Akdî Mevcut Olmalıdır

Bilindiği gibi akit, iki veya daha çok kişinin bir hukuki ilişki kurmak, değiştirmek veya sona erdirmek amacına yönelik olarak, karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanında bulunmalarını⁴⁶. Hukukun birçok alanında akitlere rastlamak mümkündür⁴⁷.

Akdî genel anlamda tanımladıktan, sonra satım akdî, en dar anlamı ile bir eşyanın para karşılığında değiştirilmesi olarak ifade edilebilir⁴⁸. BK. m.182 de satım akdî *“Beyi bir akittir ki onunla bayi, satılan malı müşterinin iltizam ettiği semen mukabilinde müşteriye teslim ve mülkiyeti ona nakletmek borcunu tahammül eder.”* Taşınır satımı da BK. m. 184/1 de *“Menkul bey’i, araziden veya gayrimenkul olmak üzere tapu siciline kaydedilen haklardan başka her türlü şeyin bey’idir.”* şeklinde tanımlanmıştır.

⁴⁶ Akit tanımları için bkz. KOCAYUSUPFAŞAOĞLU, Necip: **Borçlar Hukuku Dersleri**, F.1, B.2, İstanbul 1985, s.115; OĞUZMAN Kemal: **Medeni Hukuk Dersleri**, B.7, İstanbul 1994, s.100; TEKİNAY, AKMAN, BURCUOĞLU, ALTOP; **TEKİNAY Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Borçlar Genel), İstanbul 1993, s.43

⁴⁷ AKYOL, Şener: **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler I** (Borçlar Genel), İstanbul 1995, s.111.

⁴⁸ YAVUZ, Cevdet: **Borçlar Hukuku Dersleri** (Özel Hükümler), İstanbul 2004, s.21.

Vienna Sözleşmesinin uygulanabilmesi için her şeyden önce bir satım akdî mevcut olmalıdır. Ancak Sözleşmede satım akdinden ne anlaşılması gerektiği tanımlanmamıştır. Ancak Sözleşmede ayrıntılı olarak ele alınan taraf edimleri incelendiğinde bir tanıma varmak mümkündür. Buna göre, satım akdini, taraflardan birinin (satıcı) malları teslim etmek, onlara ilişkin belgeleri vermek ve mülkiyetini geçirmek (m.30), diğer tarafın ise (alıcı) kararlaştırılan semeni ödemek ve malları teslim almakla yükümlü olduğu (m.53), bir akit olarak tanımlamak mümkündür⁴⁹. Yani esasta para ile malın değiştiği bir akit söz konusudur. Mülkiyetin hangi anda intikal ettiği önem taşımadığı gibi⁵⁰, akdin şarta veya vadeye bağlanması da satımın niteliğini değiştirmez.

a. Satım Akdî, Milletlerarası Nitelik Taşımalıdır

Milletlerarası ticaretin arttığı günümüzde akdî ilişkiler de çeşitlenmiş ve farklı ülkelerde iş yerine, farklı tabiiyete ve ikametgâha sahip kişiler arasında akitler kurulmasına yol açmıştır. Milletlerarası nitelikli satım akitlerinin günümüzde yaygın olarak kullanılması bu artan ticari ilişkilerin bir sonucudur. Tabidir ki, milletlerarası nitelikli satım akitlerine uygulanacak hukukun tespitinden önce hangi tür akitlerin milletlerarası nitelik taşıdığına ortaya konulması bir ön sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

(1) Milletlerarası Özel Hukukta Milletlerarası Akit Kavramı

Milletlerarası Özel Hukukta bir akdin milletlerarası nitelikli olup olmadığı değişik şekillerde belirlenmektedir. Eğer bir akit, bazı unsurları itibariyle birden fazla devlet ile irtibatlı ise objektif anlamda milletlerarası unsurlu olduğu kabul edilir. Duruma göre tarafların tabiiyeti, tarafların oturduğu yere veya ikametgâhı, işyerlerinin bulunduğu yer, akdin konusu akdin müzakere yeri, ifa yeri akdin yapıldığı yer gibi unsurlar belirleyici olarak

⁴⁹ HERGÜNER, Ümit: “Applicability of the UN Convention on Contracts For the International Sale of Goods to Sales Contracts Concluded by Turkish Companies and Their Affiliates Abroad”, **Murat SARICA Armağanı**, İstanbul 1988, s.95.

⁵⁰ Mülkiyetin intikal sorunu Sözleşme konusu dışında bırakılmıştır. Bu hususun sadece satıcının borçları arasında olduğuna vurgu yapmakla yetinilmiştir.

ortaya çıkmaktadır⁵¹. Akdin taraflarının ilişkilerine uygulanmak üzere yabancı bir devlet hukukunu seçmeleri (sübjektif anlamda milletlerarası niteliğin tespiti) halinde de milletlerarası nitelikli akdin bulunduğu ifade edilmekle⁵² beraber genellikle bu tespitin diğer unsurlarla beraber yapılması kabul edilmektedir. Aynı şekilde tek başına tarafların farklı devlet vatandaşlığına sahip olmalarının da akdî milletlerarası unsurlu hale getirmeyeceği kabul edilmektedir⁵³

Akdin milletlerarası niteliğinin tespitinde yeni eğilimler, akdin ekonomik boyutunu ön plana çıkararak milletlerarası ticaret hayatının menfaatlerini esas almaktadır. Akit, objektif ve sübjektif unsurları itibariyle değerlendirildiğinde, milletlerarası olarak nitelendirilemese bile, “milletlerarası ticaret hayatının menfaatlerini ilgilendirdiği ölçüde” milletlerarası akit olarak nitelendirilmelidir⁵⁴. Her somut olayın özelliklerine göre akdi ilişkinin milletlerarası ticaret hayatının ilgi alanına girip girmediğini araştırmak icabeder.

(2) Viyana Sözleşmesine Göre Milletlerarası Nitelikli Satım Akdi

Viyana Sözleşmesi her türlü satım akdine uygulanmamaktadır. Her şeyden önce Sözleşmenin anladığı anlamda, bir milletlerarası satım akdi mevcut olmalıdır. Bununla beraber Sözleşme, uygulanabilirlik şartı olarak,

⁵¹ 1980 Milletlerarası Mal Satımlarına ilişkin Viyana Sözleşmesine göre milletlerarası satım, işyeri farklı taraflar arasında akdedilen satımdır. Roma Sözleşmesi, milletlerarası akitleri, kanunlar ihtilâfi kuralları içeren akitler olarak sınıflandırmakta, 1986 La Haye sözleşmesi ise iş yeri farklı devletlerde bulunan taraflar arasında akdedilen satım akitlerini ve kanunlar ihtilâfını içeren akitleri milletlerarası satım akdî olarak tanımlamıştır. CMR sözleşmesi ise milletlerarası taşıma akdinin tanımını yapmamış olmakla birlikte uygulama alanının belirlenmesinde CMR'nin yükleme ve teslim yeri iki yarı ülke olan ve yükleme veya teslim yerlerinden en az biri CMR'ye taraf bir ülke olan taşıma akitlerine uygulanacağı ifade edilmiştir. Yine milletlerarası nitelik ön plana çıkmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. EKŞİ, Nuray: “Yabancılık Unsuru taşıyan akitler ve bu akitlerin AT Roma Konvansiyonuna göre anlamı”, **MBH**, Y.12, S.1-2, 1992, s.5; TİRYAKİÖLU, **Satım Akdi**, s.6; AKINCI, **CMR**, s.27; ÖZDEMİR, Hatice: “MÖHUK Kapsamına Giren Sözleşmelerin Tespiti Bağlamında Yabancılık Unsuru Taşıyan Sözleşmeler ve Uluslararası Sözleşme Kavramı”, **İBD**, C.73, S.10-12, Y.199, s.926-945.

⁵² NOMER, Ergin, ŞANLI, Cemal: **Devletler Hususî Hukuku** (DHH B.13), 13. Bası, İstanbul 2005, s.296.

⁵³ Yargıtay bir kararında, sadece davalının yabancı bir ülke vatandaşı olması durumunu sözleşmeye yabancılık unsuru kazandıracığına karar vermiştir. Yargıtay 11.HD, 18.041986, YKD 1981-1992-1995.

⁵⁴ TİRYAKİÖĞLU, **Satım Akdi**, s.7; ŞANLI, Cemal: **Milletlerarası Ticarî Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk**, (Tahkim), Ankara 1986, s 31-32.

satıcı ve alıcı esasına göre ya da kanunlar ihtilâfı kurallarına göre belirlenecek bazı ek irtibatlar da aramaktadır⁵⁵.

Viyana Sözleşmesinin birinci maddesinde milletlerarası satım akdî ve Sözleşmenin uygulama alanına ilişkin hükümler yer almaktadır:

“(1) Bu Antlaşma, işyerleri farklı devletlerde bulunan taraflar arasındaki mal satımı sözleşmelerine,

(a) bu devletler âkit devletlerin olması veya

(b) milletlerarası özel hukuk kurallarının Âkit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulanır.

(2) Tarafların işyerlerinin aynı devletlerde bulunması olgusu sözleşmeden veya sözleşmenin akdî sırasında veya öncesinde gerçekleşmiş olan görüşmelerden veya verilmiş olan bilgilerden anlaşılmadıkça dikkate alınmaz.

(3) Bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adi veya ticari nitelikte olması dikkate alınır.”

Görüldüğü üzere, Viyana Sözleşmesi milletlerarası akdî, işyerleri farklı devletlerde olan taraflar arasında yapılan akit olarak tespit etmiştir. Bu şartın yanı sıra, anılan maddenin ikinci fıkrasında tarafların işyerlerinin farklı devletlerde bulunması olgusunun taraflarca anlaşılabilir olması da aranmaktadır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise, tarafları milliyetinin, akdin hukuki ve ticari niteliğinin bu Sözleşmenin uygulanmasında dikkate alınmayacağı belirtilmiştir.

i. Tarafların İş Yerlerinin Farklı Devletlerde Bulunması

Sözleşmeye göre bir akdin milletlerarası niteliği, Âkit taraflarının iş yerlerine dayanılarak tespit edilmektedir. Eğer bir satım akdî; tarafların milliyetine veya akdin niteliğine bakılmaksızın, iş yeri farklı devletlerde

---

⁵⁵ BALKAR, s.97.

bulunan taraflar arasında inikat edilen satım akdî ise Sözleşme kapsamında milletlerarası kabul edilecek ve uygulama alanı içine girebilecektir⁵⁶.

Tarafların birden ziyade iş yeri bulunması halinde, akdin kurulduğu sırada veya daha sonraki bir tarihte taraflarca bilinen ya da tasarlanan koşullar dikkate alınarak akit ve onun uygulaması ile en yakın ilişkisi bulunan iş yerinin esas alınacağı belirtilmiştir (m.10/I). Bir tarafın herhangi bir iş yerinin bulunmaması halinde ise, onun mutad meskenine başvurulacağı hüküm altına alınmıştır(m.10/II)

Viyana Sözleşmesi m.1/II hükmü ile tarafların iş yerlerinin farklı ülkelerde bulunmasının açık ve anlaşılır olması aranmıştır. Şöyle ki madde ile tarafların iş yerlerinin farklı ülkede bulunduğu; akitten, akit ile ilgili işlemlerden ve nihayet akdin kurulmasından önce veya kurulma anında taraflarca verilen bilgilerden anlaşılamiyorsa Viyana Sözleşmesinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Çünkü bu durumda akdin milletlerarası nitelik taşıyıp taşımadığı hususunda açıklık mevcut değildir.⁵⁷

ii. Akdin Milletlerarası Niteliğinin Anlaşılır Olması

Sözleşmenin m.1/II hükmüne göre, tarafların iş yerlerinin ayrı devletlerde bulunması olgusu, bu durumun, akdin inikadı sırasında tarafların veya daha önce, gerek akitten, gerekse aralarındaki iş münasebetinden veya açıkladığı bilgilerden anlaşılmaması halinde, dikkate alınmayacaktır. Daha açık ifade ile taraflar milletlerarası bir akit kurduklarının farkında olmalıdır⁵⁸.

Akdin taraflarının milletlerarası nitelik taşıyan bir akit yaptıklarının bilincinde olmaları gerekmektedir. Viyana Sözleşmesi kendi ülkesinde akit

⁵⁶ Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s. 107-108; ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri**, s. 48; TOKER, s.32.

⁵⁷ ATAMER, M. Yeşim: “Birleşmiş Milletler Satım Hukukunun Uluslararası Uygulama Alanı” (Uygulama Alanı), **İBD**, C.69, Y.1995, s.558.

⁵⁸ Bu hükmün amacı, bölgesel temsilciler aracılığı (şube veya acente) ile kurulan satım akitlerinde taraflardan birinin milletlerarası nitelik taşıyan bir akdî kurduğunun farkında olmaması ihtimalini de düzenlemektir. BALKAR, s.101.

yapan bir tarafın farkında olmadan Sözleşme ile bağlı olmasını istememiştir⁵⁹.

b. Satım Akdi, Viyana Sözleşmede Belirtilen Türde Olmalıdır

Viyana Sözleşmesi, kural olarak satım akitlerine ilişkin hukuk kurallarını yeknesaklaştırmayı hedeflemekle beraber bazı satım akitlerinin konusu itibariyle kapsamı dışında bırakmıştır. Sözleşmenin 3'üncü maddesinde hangi satım türlerinin sözleşmenin kapsamına girdiği ve 2'nci maddesinde de hangi satımların sözleşmenin kapsamı dışında bırakıldığı açıkça belirtilmiştir.

(1) Sözleşmenin Uygulama Alanına Giren Satım Akitleri

Viyana Sözleşmesi m.3 ile satıma yakınlık gösteren bazı akitler bakımından uygulama alanı genişletilmiştir:

“(1) İmal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılır; meğerki bunları sipariş eden taraf imalat veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmiş olsun.

(2) Bu Antlaşma, mal temin eden tarafın ediminin, ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasından oluştuğu sözleşmelere uygulanmaz”

Bu hüküm uyarınca alıcının, üretilecek malın ham madde veya yapım için gerekli malzemenin esaslı kısmını/büyük kısmını karşılaması durumunda, bu akit satım olarak kabul edilmeyecek ve kapsam dışı kalacaktır⁶⁰. Bu tür akitler satımdan çok, işçilik, hizmet temini veya istisna akdî olarak kabul edilebilecektir. Ancak esaslı kısmın ne olduğu hususunda tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Özellikle iki görüş ön plana çıkmakta olup bunlardan birincisi, alıcı tarafından sağlanan malzemenin değerini esas alan “ekonomik değer” görüşü diğeri ise malın imali açısından önemini esas alan esas parça

⁵⁹ FERRARİ, Franco: “Specific Topics of the CISG in the Light of Judicial Application and Scholarly Writing” (Specific Topic of the CISG), **Journal of Law and Commerce**, Vol.15, Y.1995, s.1-126 s.7

⁶⁰ ERDEM, Ercüment: “Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında BM Sözleşmesi” (Viyana Sözleşmesi), **BATİDER**, Y.1991, Cilt 16 Sayı:1, s. 55.

kriteridir. Bu alanda CISG Danışma Kurulu⁶¹ tarafından 24 Ekim 2004 de alınan karar ile malzemenin ekonomik değeri esas alınmış, ancak malın yüzde kaçına tekabül edebileceği hususunda görüş bildirilmemiş, somut olayın özelliklerine bakılmasının gerektiği ifade edilmiştir⁶².

Sözleşmenin m.3/II fıkrasında Sözleşme kapsamı dışında bırakılan akitler tanımlanmakla birlikte, fıkranın zıt anlamından, karma akitler⁶³ bakımından satım unsurlarının ağır basması halinde yine Viyana Sözleşmesinin uygulanabilecek olmasıdır.

Türk Hukukuna göre semen karşılığı teslimi taahhüt edilen şey, akdin kuruluş anında mevcut ise yapılan akit, satım akdi olarak kabul edilmektedir⁶⁴. Buna karşın teslim konu şey mevcut değil de sipariş veren tarafından verilecek malzemeyle meydana getirilecekse, taraflar arasındaki akit, eser akdidir. Türk Hukukuna göre, m. 3/I de düzenlenen üretim veya imal edilecek malın teslimine ilişkin akit her halde eser akdidir. Bu nedenle, m.3/I'de ifade edilen ekonomik değere ilişkin şart gerçekleştiği tâkirdir, eser akdi, satım akdi sayılacak ve Viyana Sözleşmesi uygulanacaktır.

Sözleşmenin 3/II. maddesinde ise satıcının ediminin ağırlığının işçilik veya diğer bir hizmet temini oluşturduğu durumlarda satım akdinin Viyana Sözleşmesi kapsamına girmeyeceği ifade edilmektedir. Bu hükmün mefhumu muhalifinden, yani satıcının ediminde işçilik ve diğer hizmet edimlerinin ağırlık taşımadığı hallerde Sözleşmenin uygulanacağı sonucuna varılmaktadır⁶⁵.

⁶¹ CISG Danışma Kurulunun niteliği için ilgili bölüme bakınız (1'nci Bölüm, I.D Danışma Kurulu).

⁶² CISG-AC, OP.4 (Viscasillas), OP.N.2;Comment, N.2.6; Aynı yönde bkz. HG Zug, 08.04.1999, CISG-Online N.489, (Erişim) <<http://www.cisg-online.ch>> (13.09.2007).

⁶³ Kavram için bkz. SEROZAN, Rona: **Borçlar Hukuku Özel Bölüm** (Borçlar Özel), İstanbul 2002, s.64.

⁶⁴ Türk Hukukunda, satım konusu mal en geç akitle kararlaştırılmış bulunan ifa zamanında var olmalıdır, ya da satıcının eline geçmiş bulunmalıdır. Eğer ödeme zamanında mal mevcut değilse, artık akit bu yüzden (imkânsızlık sebebiyle) geçmişe yönelik olarak geçersiz sayılır. ZEVKLİLER, Aydın: **Özel Borç ilişkileri**, Ankara 2004, s.53.

⁶⁵ Bu konuda bkz. ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 39-40.

(2) Sözleşmenin Uygulama Alanına Girmeyen Satım Akitleri

Sözleşmenin 2'nci maddesinde ne tür satım akitlerinin Sözleşmenin kapsamı dışında tutulduğu açıkça belirtilmiştir:

“Bu Antlaşma aşağıdaki satımlara uygulanmaz:

(a) Kişisel veya ailevi ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınması; meğerki satıcı, sözleşmenin akdî sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmesin ve bilmesi gerekmesin.

(b) Açık artırma yoluyla yapılan satımlar,

(c) Cebri icra veya diğer kanun gereği yapılan satımlar,

(d) Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para,

(e) Gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı,

(f) Elektrik satımı.”

Madde 2/a. ile kişisel, ailesel ve eve ilişkin satımlar kapsam dışı bırakılmıştır⁶⁶. Bu hükümlerle, son kullanıcıya, tekrar satmak niyeti olmayan kimselere yapılan satımlar uygulama alanı dışında tutulmuştur⁶⁷. Viyana Sözleşmesi tüketici satımını malın kullanım amacından hareketle belirlemektedir. Alıcının tacir olup olmasının önemi bulunmamakta olup, malın kullanım amacı satım akdinin kurulduğu ana göre belirlenecektir. Malın kullanım amacının sonradan değiştirilmesi sonucu etkilemeyecektir. Ancak m.2/a. hükmü ile bir istisnaya da yer verilmiş ve satıcının, malın kişisel kullanım için alındığını bilmesi veya bilebilecek durumda olmasını aramıştır. Eğer hiç bilmiyorsa ve makul bir satıcı olarak bilmesi de gerekmiyor ise akde Viyana Sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır⁶⁸.

Sözleşmenin m.2/b. hükmü ile açık artırma ile yapılan satımlar, kapsam dışında tutulmuştur. İhale ile yapılan satımlar genelde ülkelerin

⁶⁶ HERGÜNER, s.98.

⁶⁷ TIRYAKİOĞLU, *Viyana Sözleşmesinin MÖHUK ile İlişkisi*, s.200.

⁶⁸ HONNOLD, *CISG*, N.50; TOKER, s.83.

emredici kurallarına bağı tutulmuştur ve ihale alan şahısların iş yeri başka bir devlette olsa dahi emredici kurallara bağı tutulması arzu edilmiştir.

Sözleşmenin m.2/c. hükmü ile hacizli malların satımı ile adli makamların kararı ile yapılan diğer satımlarda kapsam dışında bırakılmıştır. Bununda sebebi devletlerin bu tür satımları iç hukuklarının emredici hükümlerine tabi kılma isteğinden kaynaklanmaktadır⁶⁹.

c. Satım Akdinin Konusu, Taşınır Mallara İlişkin Olmalıdır

Viyana Sözleşmesinin 1/1'inci maddesi ile Sözleşmenin milletlerarası mal satımlarına uygulanacağı belirtilmiştir. Ancak Sözleşmede geçen mal kavramından ne anlaşılacağı hususunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu bakımdan öncelikle mal kavramı üzerinde durmanın yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

(1) Sözleşme Bakımından Satım Akdine Konu Olabilecek Mallar

Viyana Sözleşmesinde satımın konusunu oluşturan mal kavramının tanımı yapılmamıştır. Sadece hangi tür satım akitlerinin Sözleşmenin kapsamı dışında bırakıldığını düzenleyen 2'nci maddede, bazı malları konu alan satım akitlerine değinilmiştir(m.2/d,e,f). Dolayısıyla bu tür malları konu alan satım akitleri hakkında Sözleşme uygulanmayacaktır. Ancak kapsam dışı bırakılan mallar haricindeki her malın Sözleşme kapsamına gireceğini söylemek her zaman yerinde olmayacaktır. Burada kastedilen cisimleştirilmiş ve nakledilebilir özelliği bulunan taşınır mallardır⁷⁰. Nakledilebilirlik satım akdinin ifası anına göre belirlenir. Örneğin akdin kuruluş anında taşocağından çıkartılarak satılacak olan taşın satımı, Sözleşme kapsamına girerken, taşınmaz satımı Sözleşme kapsamına girmeyecektir. Ayrıca hakların satımı da Sözleşme kapsamına girmeyecektir.

Ancak cisimleştirilmiş olma unsuru tereddütleri de beraberinde getirmiştir. Zira yazılım programlarının satımının bu çerçevede nasıl

⁶⁹ Kamu otoriteleri yetkisi dâhilinde cebri icra yoluyla yapılan satışlar, uygulanacak hukuka ilişkin Konvansiyonlarda da kapsam dışında tutulmuştur.

⁷⁰ Bkz. ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s.44.

değerlendirileceği cevapsız kalmaktadır. Eğer program kalıcı bir veri taşıyıcısı üzerinde kayıtlı olarak satışa sunulmuşsa zaten cisimleşmiş özelliğini kazanmıştır. Dolayısıyla Viyana Sözleşmesinin uygulanması kabul edilmelidir⁷¹. Buna karşılık internet üzerinden yapılan satım akitleri bakımından, yazılımın doğrudan alıcının bilgisayarına yüklendiği hallerde, sorun hala son derece tartışmalıdır ve doktrinde kesin bir görüşün bulunduğundan söz etmek mümkün değildir⁷².

(2) Sözleşme Bakımından Satım Akdinin Konusu Olmayan Mallar

Sözleşmenin 2/d,e,f maddesi ile de üç çeşit satım konusu mal açısından bazı kısıtlamalar konulmuştur:

Bunlardan birincisi menkul kıymetler, ticari senetler ve paradır (m. 2/d)⁷³. Genel olarak bu tür malları konu alan satımlar birçok devlette iç hukukun emredici kurallarına tabi ve birçok hukuk düzenlerinde de kıymetli evrak mal olarak kabul edilmemektedir. Bu sınırlamanın; farklı kabullerden dolayı meydana gelebilecek farklı uygulamaların önüne geçmesinden dolayı uygun olduğu değerlendirilmektedir.

İkinci gruba her türlü gemi, tekne, hava aracı ve hava yastıklı taşıt aracı girmektedir (m. 2/e). Üçüncü grubu ise elektrik oluşturmaktadır (m. 2/f). Bazı hukuk sistemlerinde elektrik, mal olarak kabul edilmemekte⁷⁴ ve hukuki niteliği üzerinde tartışmalar devam etmektedir. Böyle bir madde ile hukuki niteliği tartışmalı, birçok ülkede farklı algılanan elektrik satımlarının kapsam dışında bırakılarak, hukuku yeknesaklaştırma çabasında olan bir Sözleşme

⁷¹ Bkz. OGH 21.06.2005, CISG-Online, N.1047 (Erişim) <<http://www.cisg-online.ch>> (13.09.2007); BGH, 04.12.1996, CISG-Online, N.260, (Erişim) <<http://www.cisg-online.ch>> (13.09.2007)

⁷² Bu hallerde Viyana Sözleşmesinin uygulanmayacağı yönünde bkz. LOOKOFISKY, Joseph: "Indubio pro conventione? Some thoughts about opt-outs, computer programs and preemption under the 1980 Vienna Sales Convention (CISG)", **Duke J. Comp. and IntL.**, Vol.13, Special Issue2003, s.263.; KAPLAN, Yavuz: "1980 tarihli BM Viyana Sözleşmesi Çerçevesinde, İnternet Ortamında Bilgisayar Satış Sözleşmesi", **MBH** 2002/II, s.325 vd.; FALCIOĞLU, M.Özgür : **Karşılaştırmalı Hukuk (Amerikan Hukuku ve Viyana Anlaşması) ve Türk Hukukunda Elektronik Satım Sözleşmesi Kuruluşu**, Ankara 2004, s.113

⁷³ TİRYAKIOĞLU, **Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi**, s.201.

⁷⁴ Buna karşılık Türk Hukukunda elektrik enerjisi MK.m.762 çerçevesinde menkul mal olarak kabul edilir ve satım akitlerine konu olabilir. Bkz. SEROZAN, Rona: **Taşınır Eşya Hukuku**, İstanbul 2002, s.186.

ile daha fazla tartışma yaratılmadan, olabildiğince farklı uygulamaların ortaya çıkması önlenmeye çalışılmıştır.

2. Âkit Devlet Hukukuyla Bağlantı Sağlanmalıdır

Viyana Sözleşmesinin, mevcut bir satım akdine uygulanması, ancak, m.1'de yer alan iki şarttan birinin gerçekleşmesi halinde mümkün olacaktır. Bu hükme göre ya tarafların iş yerleri farklı devlette olması ya da kanunlar ihtilâfı kurallarının, âkit bir devlet hukukunu yetkili kılması halinde âkit devletle bağlantı sağlanmış olacaktır.

a. Tarafların İşyerlerinin Âkit Devletlerde Bulunması

Sözleşmenin 1/I fıkrası yer bakımından uygulama alanı için tarafların işyerlerinin farklı ülkelerde bulunmasını açık olarak aramaktadır. İşyerleri aynı ülkede bulunan taraflar arasında yapılan satım akitlerine iç hukuk uygulanacaktır⁷⁵. Birinci maddenin ifadesinden bunun yer bakımından uygulama olmasının yanında kişi bakımından da uygulama alanı olduğunu söyleyebiliriz, ayrıca bu şart temel şart olarak aranacaktır. Bu maddenin uygulanması bakımında ortaya çıkan en önemli husus iş yeri kavramıdır. Elbette iş yerlerinin nerede olduğu araştırılırken akdin kuruluş anında tarafların iş yerlerinin nerede olduğu araştırılacaktır ve dikkate alınacaktır⁷⁶. Yoksa akdin kurulduğu yer veya ifa yeri dikkate alınmayacaktır⁷⁷.

(1) İşyeri

Viyana Sözleşmesinde delegeler tarafından farklı görüşler ileri sürülmüş fakat ortak bir iş yeri tanımı⁷⁸ yapılamamıştır⁷⁹. Doktrinde iş yeri

⁷⁵TOKER, s.32.

⁷⁶ ATAMER, **Uygulama Alanı**, s.556.

⁷⁷ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.43.

⁷⁸ Viyana Sözleşmesi hazırlık çalışmalarında iş yerine ilişkin birçok tanım ileri sürülmüş fakat üzerinde bileşilememiştir. Örneğin Arjantin ve Belçika delegelerine göre iş yeri, akit yapmaya veya bu konuda hazırlık yapmaya yetkili olunan ve bu akdin tamamının veya bir kısmının ifa edildiği sabit yerdir. Buna karşın Norveç delegesi iş yerinin sabit olmasına katılmakla birlikte, iş yerinin her zaman akit yapmaya yetkili olamayabileceğini, yetkisiz sayılan bir yerin de iş yeri olabileceğini savunmuştur. Ayrıntı için bkz. FERRARI, **Specific Topics of the CISG**, s.55.

⁷⁹ BORISOVA, Viyana sözleşmesinde iş yerine ilişkin yeknesak bir tanım getirilememesini eleştirmektedir. Bkz. BORISOVA, Bojidare: Geographic Sphere of Application of the UN Convention on Contracts for the International Sales of Goods, 2002, s.71, (Erişim) <<http://www.cisg.law.pace.edu./biblio/BORISOVA.html>> (26.09.2007).

kavramının birçok tanımı bulunmakla birlikte, Viyana Sözleşmesinde uygulama alanı bakımından iş yeri kavramından ne anlaşılması gerektiği üzerinde genel olarak görüş birliği bulunmaktadır⁸⁰. İş yerini, tarafların akdî kurmak maksadıyla görüştükleri veya akdin yapıldığı yer olarak görmek mümkün değildir⁸¹. İş yeri hakkında genel kabul edilen kural; iş yeri tarafların iş ilişkilerini sabit ve ağırlıklı olarak sürdürdükleri yerdir⁸². Geçici olarak bulunan yerler, oteller ve fuarlar gibi iş yeri olarak kabul edilemez. Tacir yardımcılarının iş yerlerinin bulunduğu ülkelerde taraflar açısından iş yeri olarak sayılmayacaktır. Sonuç olarak iş yeri, merkez gibi katı kurallara tabi olmayan sürekli ve düzenli olarak faaliyet gösterilen iş yapılan yerlerdir.

Günümüz şartlarında tarafların birden çok ülkede işyerinin bulunması sıkça rastlanan bir durumdur. İşte bu durumda Sözleşmenin uygulama alanının tespitinde hangi iş yerinin esas alınacağı meselesi ortaya çıkar.

Sözleşmenin uygulama alanını bulabilmek için m.1/l gereği tarafların iş yerlerinin tespiti zorunludur. Taraflardan birinin birden fazla iş yeri var ise m.10/a gereği tarafların akdin kurulmasından önce veya kurulma anında herhangi bir zamanda tarafların bildikleri veya bilebilecek durumda oldukları iş yeri esas alınacaktır. Bu iş yeri akitle veya ifası ile en sıkı irtibat halinde olan iş yeridir. Akdin kurulmasından sonra tarafların iş yerinin değişmesi Viyana Sözleşmesinin uygulama alanını değiştirmeyecektir.

Satım akdi taraflardan birinin iş yerinin bulunmaması halinde m.10/b kapsamında diğer tarafın mutat meskeninin⁸³ iş yerinin yerini tutacağını

⁸⁰ Aksi görüş için bkz. FERRARI, **Specific Topics of the CISG**, s.55, FERRARI'ye göre iş yerine ilişkin ortak noktalar bulmak mümkün olmakla birlikte, tanımının yapılmasının mümkün olmayacağı, her somut olayın özelliklerine bakarak sonuca varmanın uygun olacağı ifade edilmektedir.

⁸¹ HERGÜNER, s.98.

⁸² BORISOVA, s.7; SAF, Carolina; "A study of the Interplay between the Conventions Governing International Contracts of Sale", September 1999, (Erişim) <http://www.cisg.law.pace.edu/determining>, (22.09.2007), s.23.

⁸³ Mukayeseli hukukta mutat mesken tanımı bulunmamaktadır. Uygulamada farklı hukuk düzenlerindeki farklı mutat mesken algılamaları, ona milletlerarası bir nitelik kazandırmıştır. Bu yüzden ortak bir tanımda bileşilmelidir. MÖH'da bir milletler üstü yargılama olmadığına göre mutat meskeni tespit edecek mahkemeler olacaktır. Mutat meskenle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZKAN, Işıl: **Devletler Özel Hukukunda İkametgâh, Mutat Mesken Bağlama Noktalarının Yeniden Değerlendirilmesi**, Ankara 2003, s.27-33.

düzenlenerek⁸⁴ Viyana Sözleşmesini uygulama alanını bilinçli olarak geniş tutulmuştur.

(2) Tarafların İş Yerlerinin Bulunduğu Farklı Ülkelerin Viyana Sözleşmesinin Tarafı Olması (m.1/l.a)

Viyana Sözleşmesinin uygulanması için birinci olasılık âkitlerin iş yerlerinin bulunduğu farklı ülkelerin, Sözleşme tarafı ülkeler olmasıdır. Böyle bir durumda uyuşmazlığa bakmakla yükümlü Sözleşme tarafı ülke mahkemesi, kendi kanunlar ihtilâfı kurallarına gitmeden doğrudan Viyana Sözleşmesini uygulayacaktır. Ancak eğer davaya bakan mahkeme Sözleşme tarafı olmayan bir ülke ise, kendi ülkesi Viyana Sözleşmesinin tarafı olmadığından, Viyana Sözleşmesini doğrudan uygulamakla mükellef olmayıp, kendi ülkesi kanunlar ihtilâfı kurallarına göre tespit edilecek hukuku uygulayacaktır⁸⁵.

b. Âkit Devlet Hukukunun Yetkili Kılınması

Viyana Sözleşmesinin uygulanabilmesi için her halde âkit devlet hukuklarıyla irtibat halinde bulunulması gerekmektedir. Bu irtibat tarafların işyerleri veya kanunlar ihtilâfı kurallarıyla yetkili kılınmayla sağlanmaktadır. Anılan Sözleşme, m.1/l.b'de "*milletlerarası özel hukuk kurallarının Âkit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulanır.*" hükmü ile taraflar arası uyuşmazlığı çözmekle görevli hâkimin hukuku kanunlar ihtilâfı kurallarının Viyana Sözleşmesine taraf bir ülke hukukunu yetkili kılmasını aramıştır. Bu kapsamda ikinci olasılık olarak kanunlar ihtilâfı kuralları yoluyla Sözleşmenin uygulanması durumu ortaya çıkmaktadır.

Bu nedenle bu başlık altında, öncelikle milletlerarası nitelikli satım akdine uygulanacak hukuk ve yabancı hukukun uygulanması incelenecek müteakiben Sözleşmeye göre belirlenen hukukun uygulanmasının özellikleri ifade edilecektir.

⁸⁴ ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s.49.

⁸⁵ TIRYAKIOĞLU, Viyana Sözleşmesinin MÖHUK ile İlişkisi, s.195; ERDEM, "Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı" (Uygulama Alanı), İZBD, S.54, 1989/1, s.94 ; ERDEM, Viyana Satım Sözleşmesi, s.43.

(1) Milletlerarası Nitelikli Satım Akdine Uygulanacak Hukuk

Milletlerarası nitelikli bir satım akdine uygulanacak hukuk ya sübjektif yöntem ile belirlenen tarafların seçtikleri hukuktur, ya da böyle bir hukuk seçimi olmaması durumunda, objektif bağlama noktalarından hareketle tespit edilecek hukuk olacaktır.

i. Uygulanacak Hukukun Taraf İradeleri ile Tespiti

Akitler alanında taraf menfaatleri ön plana çıktığı için, bugün hemen hemen tüm hukuk sistemlerinde, akde uygulanacak hukukun tespitinde irade serbestîsi ve onun sonucu olarak tarafların seçtiği hukukun söz konusu akde uygulanması genel kabul gören bir ilke haline gelmiştir.

Günümüzde milletlerarası nitelikli akitlerde tarafların istedikleri hukuku seçmede serbest oldukları kabul edilmektedir⁸⁶. Bu itibarla taraflarla irtibatlı olan veya akdî ilişkiyle irtibatlı olan bir hukukun seçilmesi yönünden taraf iradelerine herhangi bir sınır getirilmemiştir. Kural olarak, taraflar akdî ilişkilerine uygulanmak üzere bir hukuk seçiminde bulduklarında, belli bir devletin hukuk kurallarını işaret ederler. Başka bir ifadeyle taraflar milletlerarası nitelik taşısa bile, akdî ilişkilerinin belli bir hukuk düzeni dışındaki kurallara tabi tutmaları kabul edilmemektedir⁸⁷.

Seçilen hukuk ile ilgili olarak önem taşıyan bir diğer husus da seçilen hukukun kanunlar ihtilâfı kurallarının dikkate alınıp alınmayacağı meselesidir. Tarafların serbest iradeleri ile seçtikleri hukuk, aslında onların aralarındaki akde maddi olarak uygulanmasını istedikleri hukuktur. Bu bakımdan hukuk seçiminin söz konusu olduğu hallerde, seçilen hukukun kanunlar ihtilâfı kurallarının dikkate alınmaması doğrudan seçilen hukuk sisteminin uygulanması gerekir⁸⁸.

⁸⁶ Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s. 21-23; NOMER, ŞANLI: **DHH**, B.13, s.296-300; TEKİNALP, Gülören: **Milletlerarası Özel Hukuk, Bağlama Kuralları** (Bağlama Kuralları), B.9, İstanbul 2006, s.286-294.

⁸⁷ Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.23 vd.; NOMER, a.g.e, s.295.

⁸⁸ Seçilen hukuk, ilgili hukukun maddi normlarıdır. Bu hüküm, burada taraf iradelerine tanınan bir yetki olduğundan, yabancı hukuka atıf halinde kanunlar ihtilâfı kurallarının dikkate alınmasına

Hukuk seçimi mevcut akitten bağımsız olup, tarafların bu anlaşmasının geçerliliğinin hangi hukuka tabi olacağı önemli problemlerden biridir. Bu seçim anlaşmasının geçerliliğinin, hukuk seçimi anlaşmasının bağımsız olması sebebiyle⁸⁹, asıl akdin geçerliliği üzerine bir etkisi bulunmamaktadır. Doktrinde genel kabul gören görüş, bağımsız nitelikteki hukuk seçimi anlaşmasının geçerliliğinin, seçilen hukuka tabi kılınması gerektiği yönündedir⁹⁰. Ancak zayıf tarafın korunması kapsamında⁹¹ en sıkı irtibat halinde bulunan hukukun emredici kurallarından kaçınmak maksadıyla, hukuk seçimini yapıldığı anlaşılıyorsa, böyle bir anlaşmanın geçerliliği, objektif olarak tespit olunan hukuka göre belirlenmesi uygun olacaktır⁹².

Hukuk seçimine ilişkin kaydın etkisini gösterebilmesi için tarafların seçtikleri hukuku belirtmeleri gerekir. Taraflar aralarında yapmış oldukları akde uygulanacak hukuku hiç bir tereddüde de yer vermeksizin seçmiş olmaları halinde açık hukuk seçiminden söz edilir⁹³. Açık hukuk seçimi ayrı bir anlaşma ile yapılabileceği gibi sözleşmenin şartı olarak da belirtilebilir hatta ihtilâf halinde mahkemeye yapılacak beyan ile de yapılabilir. Tarafların seçtikleri hukuk akitten açıkça anlaşılıyorsa, ancak akdin yorumlanması sonucunda seçilen hukuk tespit edilebiliyorsa zımni irade beyanı ile hukuk seçiminden bahsetmek mümkün olacaktır⁹⁴.

öngören MÖHUK m.2/III hükmü ile çelişmeyecektir. NOMER, ŞANLI, a.g.e, s.298; TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.286 vd.

⁸⁹ LANDO, Ole: “Contracts, International Encyclopedia of Comparative Law” (Contracts), Vol.III (Private International Law), Ch. 24, s.44.

⁹⁰ TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.287-291. ; TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.27

⁹¹ Genel işlem şartları ile belirli bir hukukun kendisine dikte edildiği zayıf taraf için, bu uygulamanın sakıncalı olabileceği muhakkaktır.

⁹² TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.27; NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.298.

⁹³ TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.291; TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.27; DOĞAN, **Vahit: İş Akdinden Doğan Kanunlar İhtilafı Alanında Bağlama Kurallarının ve Sınırlarının Tespiti**, (İş Akdi), Ankara 1996. s.18.

⁹⁴ TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.291-292;AYGÜL, Musa; “Avrupa Topluluklarında Akitten Doğan Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuk Hakkında Roma Sözleşmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1999, s.41. Hâkim, taraflar arasında zımni hukuk seçiminin varlığını, araştırırken, hem akdin genel hükümlerine hem de olayın genel durumuna bakarak emarelerin varlığını arayacaktır.

ii. Objektif Bağlama Noktalarına Göre Uygulanacak Hukukun Tespiti

Açık veya zımni hukuk seçiminin bulunmadığı hallerde, akde uygulanacak hukuk, hâkim tarafından, objektif irtibat noktalarına göre belirlenecektir. Ancak az da olsa bazı hukuk sistemlerinde tarafların hukuk seçimi dikkate alınmaksızın, uygulanacak hukukun objektif esaslara göre belirlendiği görülmektedir⁹⁵.

Genel olarak objektif esaslara göre uygulanacak hukukun tespitinde kullanılan yöntemleri şunlardır: Birinci yöntem, bütün akitler için genel bir bağlama noktası tesisidir. İkinci yöntem, her akit tipi için farklı bir objektif bağlama noktasının tespitine dayanır. Üçüncü yöntem ise, hâkimin her somut olayın özelliklerine göre uygulanacak hukuku belirlemesidir. Bu yöntemlerden ilk ikisi, hukuki güvenlik ve öngörülebilirliği sağlamaktadır. Ancak üçüncü yöntem, esnek bir yöntem olup, somut olayda milletlerarası özel hukuk adaletinin temin edecektir⁹⁶.

Esnek olmayan yöntemlere göre uygulanacak hukukun tespiti konusunda muhtelif objektif bağlama noktaları esas alınabilir. Akdin yapıldığı yer, ifa yeri, hâkimin hukuku veya taraflara ilişkin bağlama noktaları kullanılabilir.

Akdin yapıldığı yer hukukunun bağlama noktası olmasının en önemli sonucu hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlamasıdır. Özellikle satım akitleri bakımından satıcıya büyük kolaylık sağlar, çünkü bu hukuk satıcının iyi bildiği bir hukuktur. Bununla birlikte akdin yapıldığı yer hukuku tesadüfî de olabilir veya taraflardan biri başka bir hukuk uygulandığı takdirde geçersiz olacak bir akdî geçerli kılmak maksadıyla, hile ile seçebilir⁹⁷. Ayrıca gaipler arasındaki akitlerde olduğu akdin nerede yapıldığının tespiti güçleşebilir.

⁹⁵ TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.32; “1975 tarihli Cezayir Kanunu, m.18; İtalyan MK Başlangıç Hükümleri m.25; İspanyol MK Başlangıç Hükümleri m.10; Portekiz MK.m.42 bu esası benimsemiştir.”

⁹⁶ Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s. 33.

⁹⁷ Ayrıca iki taraflı akitler açısından akdin yapıldığı yer hukukuna bağlanma yetersiz kalmaktadır. NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.300.

Hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlamakla birlikte akdin yapıldığı yer hukukunun bağlama noktası olarak kabulünün bu tür mahzurları bulunmaktadır⁹⁸. Ancak yine de hukuki güvenlik sağlamak amacıyla fuar, pazar ve panayır gibi yapılan satım sözleşmeleri bakımından uygulanması uygun bir bağlama noktasıdır⁹⁹.

Akde uygulanacak hukuk konusunda İfa yerinin objektif bağlanma olarak kabul edilmesi mümkündür. Bu kuralın temel dayanak noktası, akit ve ifa yeri hukuku arasındaki tesadüfü olmayan maddi irtibatın varlığıdır. Tarafların ifaya yönelik fiillerinin büyük kısmı burada icra edilmekte ve taraflarda buradaki hukuk kurallarına uygun hareket etmek durumundadır. İfa yerinin avantajlarının yanında, bazı zayıf taraflarının bulunduğu ifade edilmektedir. Çoğu zaman iki taraf borç yükleyen tam çift taraflı akitler bakımından iki ifa yeri vardır ve hangisinin akit statüsü olacağı problem sahasıdır¹⁰⁰. Doktrinde, iki ifa yerinin bulunduğu akitler bakımından, karakteristik edimin ifa yeri olarak dikkate alınacağı, bir tarafın borcunun para borcu olduğu akitler bakımından da diğer edimin karakteristik edim olacağı hususu genel kabul görmektedir¹⁰¹.

Hâkimin hukukunun (*lex fori*) objektif bağlama noktası olarak kullanılmasına zaman zaman rastlanılmaktadır. Hâkimin hukukunun akit ile uygun bir irtibata sahip olması durumunda uygulanacak hukuk olarak kullanılmasının faydalı olacağı muhakkaktır. Çünkü hâkim önüne gelen ihtilâfta hem usul yönünden hem de esas yönünden kendisine yabancı olmayan bir hukuku uygulayacaktır. Ancak uygulamada hâkimin hukukunun, sık sık akit statüsü olarak kullanılması benimsenmemektedir. Çünkü objektif kural ile bağlama noktasının tespitinin en büyük avantajı hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlamasıdır. Hâlbuki daha akdin kuruluş aşamasında

⁹⁸ Bu gün için mahzurlarından dolayı, İtalya, Portekiz, İspanya ve bazı Latin Ülkeleri gibi pek az ülke tarafından tercih edilmektedir. Bkz. BALKAR, s.24.

⁹⁹ TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.34.

¹⁰⁰ Görüşlerin ayrıntısı için bkz. NOMER/ŞANLI, **DHH**, B.13, s.300-303.

¹⁰¹ NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.301.

tarafların davanın açılacağı yeri bilmeleri beklenemeyeceğinden, akde uygulanacak hukukun öngörülemezliği söz konusu olacaktır¹⁰².

Taraflar arasındaki irtibat noktalarının tarafların tabii oldukları kişisel kanunları veya iş yerlerinin bulunduğu yerlerin olduğu kabul edilmektedir. Kişisel kanun kapsamında tarafların vatandaşlığı kullanılmamış, ancak tarafların ortak vatandaş olmaları ve diğer irtibatlarında varlığı halinde bağlama noktası olarak kullanılmıştır¹⁰³. Son dönemde, kişisel kanun esas alınırken, karakteristik edim borçlusunun iş yeri, birçok milli mevzuat ve milletlerarası sözleşme tarafından kabul görmüştür ve yaygın olarak kullanılmaktadır¹⁰⁴. Bunda iş yerinin gerçek ifa yeri olma özelliği önemli bir yer tutmaktadır. Karakteristik edim borçlusunun iş yerinin bulunmaması halinde, mutad meskeni hukukunun uygulanacak hukuk olarak kullanılması, milletlerarası ticaret hayatında hukuki güvenlik ve öngörülebilirliği arttırmaktadır.

Son dönemde uygulanacak hukukun tespitinde, yeterli hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlayan objektif katı kuralların somut olaya uygulanması neticesinde ortaya çıkabilecek adaletsizlikleri gidermek amacıyla, birçok hukuk sistemi esnek yöntemlere yönelmiştir. Esnek yöntem olarak genel kabul gören yaklaşım, akdin en sıkı irtibat halinde olduğu hukukun, akde uygulanmasıdır¹⁰⁵.

¹⁰² Bu konuda bkz. TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.37.

¹⁰³ TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.294-297.

¹⁰⁴ 1955 tarihli La Haye Sözleşmesi m.3/I ile, 1986 tarihli La Haye Sözleşmesi m.8/I ile satıcının hukukunu tercih etmiştir. 1980 tarihli Roma Sözleşmesi ise m.4/II ile karakteristik edim borçlusunun iş yerinin bulunduğu devlet hukukunun uygulanacağına dair genel bir kural kabul etmiştir (anılan Sözleşmelerin metni için bkz. yukarıda Birinci Bölüm Yeknesaklaştırma Çabaları-I.A). Polonya MÖH Kanunu m.27 ve İsviçre MÖH Kanunu da m.117/I ve II ile bu bağlama noktasını kabul etmiştir. 1986 tarihli La Haye Sözleşmesi düzenlemesinin ayrıntısı için bkz. ISPEYAVA, Gülnar: “Milletlerarası Satımlara Uygulanacak Hukuk Hakkında 1986 La Haye Sözleşmesi”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1997, s.73.

¹⁰⁵ Örneğin Alman hukuku, tarafların açık veya zımnî iradelerinin tespit imkânının mevcut olmadığı durumlarda, akdin en sıkı ilişkiye sahip olduğu devletin hukukuna bağlanmaktadır. NOMER, Ergin, ŞANLI, Cemal: **Devletler Hususî Hukuku** (DHH, B.12), 12. Bası, İstanbul 2003, s.293.

(2) Viyana Sözleşmesinin Kanunlar İhtilâfı Yoluyla Satım Akdine Uygulanması

Satıcı veya alıcının işyerlerinin bulunduğu devletlerden birisi veya her ikisinin birden Sözleşmenin tarafı olmayan devletlerde bulunması mümkündür. Bu halde birinci maddenin (b) bendi uyarınca hâkimin ihtilâf kurallarının Viyana Sözleşmesinin tarafı olan bir devletin hukukunun uygulanmasını öngörmesi halinde, Sözleşme bu devletin iç maddi hukuku sıfatıyla olaya uygulanma imkânı bulacaktır¹⁰⁶.

Sözleşmenin m.1/l.b. göre “*milletlerarası özel hukuk kurallarının Âkit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulanır*”. Bu ihtimal, anılan maddenin (a) bendi gibi Sözleşmenin doğrudan uygulanmasını temin etmez. Burada Sözleşme hâkimin milletlerarası özel hukuku kuralları dolayısıyla uygulanabilmektedir(dolaylı uygulama). Sözleşmenin esas itibariyle, âkit devletlerde uygulanacağı düşünülürse m. 1/l, b hükmünü de uygulamakla yükümlü olan hâkim, âkit devlet hâkimidir¹⁰⁷.

Âkit devlet hâkimi, tarafların işyerlerinin (birisinin veya ikisinin) âkit olmayan devlette bulunması halinde kendi ihtilâf kurallarına göre bir başka âkit devlet hukukunun yetkili kılması Sözleşmenin uygulanabilmesi için yeterli olmaktadır. Aslında bu hükümle yetkili kılınan hukuk düzeninin ihtilâf kurallarına gidilmesi engellenmekte ve “atıf reddedilmektedir”¹⁰⁸.

Sözleşmenin doğrudan uygulanmasını sağlayan m.1/l.b hükmünün âkit olmayan devlet mahkemelerini bağlamadığı da açıktır. Ancak âkit olmayan devlet hâkimi önündeki akdî ihtilâfla ilgili olarak âkit devlet hukukunu

¹⁰⁶ Bkz.TİRYAKİOĞLU, **Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi**, s.195; ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.52-53; TOKER, s.45-47.

¹⁰⁷ Bkz.TİRYAKİOĞLU, **Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi**, s.197; ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.52-53; TOKER, s.45-47.

¹⁰⁸ WILL, R.Michael: **Milletlerarası Mal satım Hukuku ve Milletlerarası Tahkim**, Ankara 1996, Çev. Prof.Dr.Bilge ÖZTAN, Ankara 2002, s.25, Yazar yapılan atfın niteliği gereği, uygulanacak hukuk Sözleşmenin tarafı bir ülke hukuku ise, Viyana Sözleşmesinin uygulanacak hukukun bir parçası olarak uygulanacağını, İsviçre, Fransa ve Alman mahkemelerinde verilen kararlarında bu yönde olduğunu ifade etmektedir.;Ayrıca bkz. TİRYAKİOĞLU, **Satım Akdi**, s.109; TİRYAKİOĞLU, **Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi**, s.196.

yetkili kılması halinde Sözleşmeyi bu devletin hukuku olarak uygulayacaktır¹⁰⁹.

III. SÖZLEŞME VE TÜRK HUKUKU

Viyana Sözleşmesi, Türkiye ile geniş ticari ilişkisi olan birçok ülke tarafından onaylandığı için Türkiye bakımından da önem taşımaktadır. Bu nedenle Sözleşme ile Türk Hukuku ilişkisinin kurulması yerinde olacaktır.

A. Türk Hukukunda Akde Uygulanacak Hukuk

Türk milletlerarası özel hukuk kurallarının akitlere ilişkin düzenlemesi, konumuz açısından önem taşımaktadır. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)¹¹⁰, akitlere uygulanacak hukuku oldukça ayrıntılı bir şekilde tespit etmektedir. Yürürlükten kaldırılan 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunda bu konuya sadece bir maddede (24. madde) yer verilirken, 5718 sayılı Kanunda bu konu 24-33. maddeler arasında on maddede düzenlenmiştir. Öncelikle, 24. maddede genel olarak akde uygulanacak hukuk belirtildikten sonra özellik taşıyan bazı akit tiplerine uygulanacak hukuk 25 ile 30. maddeler arasında hükme bağlanmıştır¹¹¹. Bundan sonra 31. maddede akdî ilişkilerde doğrudan uygulanan kurallara ilişkin bir hükme yer verilmiştir. Daha sonra da akdî ilişkinin varlığı ve maddi geçerliliğine uygulanacak hukuk 32. maddede, ifanın gerçekleştirilme biçimi ve tedbirlere uygulanacak hukuk 33. maddede gösterilmiştir. Böylece Türk hukukunda akde uygulanacak hukukun belirlenmesinde kullanılan sistem değiştirilmiştir. 2675 sayılı kanunda her sözleşme için aynı bağlama kuralı kullanılmış¹¹² iken, 5718 sayılı kanunda ayrıca özellik arz eden akitlere uygulanacak hukuk da düzenlenmiştir.

¹⁰⁹ Bu konuda bkz. Bkz.TİRYAKIOĞLU, *Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi*, s.195-197; ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.52-53; TOKER, s.45-47; YILMAZ, İlhan: "Uluslar arası Menkul Mal Satışı Akitlerine Dair Viyana Konvansiyonu ve Türk Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşu", *AÜHFD*, Prof.Dr. Kemal OĞUZMAN Anısına Armağan, S.1, Ankara Y. 2002, s.574.

¹¹⁰ RG 12.12.2007-26728.

¹¹¹ MÖHUK m. 25, taşınmazlara ilişkin sözleşmeleri; m. 26, tüketici sözleşmelerini; m.27, iş sözleşmelerini; m. 28 fikri mülkiyet haklarına ilişkin sözleşmeleri; m. 29, eşyanın taşınmasına ilişkin sözleşmeleri ve m.30 temsil yetkisini düzenlemektedir.

¹¹² Bkz. Yuk. II, B, 2, b, (1), ii.

Bununla da yetinilmemiş, akdî ilişkinin kuruluşu ve ifasına uygulanacak hukuk da ayrı ayrı ele alınmış, parçalanmaya gidilmiştir.

MÖHUK'da satım akitlerine uygulanacak hukuk, ayrıca düzenlenmediğine göre, bu husus hakkında 24. madde uygulanacaktır. MÖHUK'un 24. maddesi şu hükmü ihtiva etmektedir:

“(1) Sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tâbidir. Sözleşme hükümlerinden veya hâlin şartlarından tereddüde yer vermeyecek biçimde anlaşılabilen hukuk seçimi de geçerlidir.

(2) Taraflar, seçilen hukukun sözleşmenin tamamına veya bir kısmına uygulanacağını kararlaştırabilirler.

(3) Hukuk seçimi taraflarca her zaman yapılabilir veya değiştirilebilir. Sözleşmenin kurulmasından sonraki hukuk seçimi, üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak kaydıyla, geriye etkili olarak geçerlidir.

(4) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Bu hukuk, karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki mutat meskeni hukuku, ticarî veya meslekî faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku olarak kabul edilir. Ancak hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşme, bu hukuka tâbi olur.”

Anılan hüküm, esasen uygulanacak hukuku öncelikle sübjektif yöntemle (1-3. fıkralar) göre belirlemektedir; akitten doğan borç ilişkisi tarafların açık olarak seçtiği hukuka tabidir. Eğer taraflar hukuk seçiminde bulunmamışlarsa ilişkiye, o akitle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanmalıdır. En sıkı ilişkili olan hukuku belirlenmesine yardımcı olacak objektif kriterler de, 4. fıkrada ayrıca verilmiştir:

- karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki mutat meskeni hukuku,

- ticarî veya meslekî faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku,

- karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku.

Bununla beraber, halin bütün şartlarına göre akitle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması halinde bu hukukun uygulanması kabul edilerek akitler alanında da *istisnai bağlama kuralına* yer verilmiştir (m. 24/4, son cümle).

MÖHUK'un 24. maddesi uyarınca akde uygulanacak olan hukuk, Viyana Sözleşmesine taraf olan bir devlete de ait olabilir. Bu takdirde Türkiye'nin Sözleşmeye taraf olması ve tarafı olmaması ihtimaline göre Sözleşme ile Türk Hukukunun ilişkisini belirlemek yerinde olacaktır.

B. Türkiye'nin Sözleşmeye Taraf Olması İhtimali

1. Sözleşmenin m.1/I.a ve b Dolayısıyla Uygulanması

Türkiye Sözleşmeye taraf olduğu takdirde birinci maddede yer alan akit taraflarının işyerlerinin farklı devlet ülkesinde bulunması şartı gerçekleştiğinde, Sözleşmenin 1/I.a bendi dolayısıyla Türk hâkimi Sözleşmeyi doğrudan uygulayacaktır. Eğer tarafların işyerleri farklı ülkelerde bulunmuyorsa (b) bendindeki şartın gerçekleşmesi halinde de, Türk hâkimi Sözleşmeyi uygulayacaktır. Başka bir deyiş ile ikinci halde Türk hâkimi milletlerarası satım akdine ilişkin uyuşmazlıkla ilgili olarak, Türk Kanunlar İhtilaf Kurallarının yetkili kıldığı hukuku araştıracaktır. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun¹¹³,a göre yetkili kılınan hukuk, âkit bir diğer devlete ait ise, Sözleşme hükümlerine göre uyuşmazlık halledilecektir. Yukarıda açıklandığı üzere Türk hâkiminin Sözleşmeyi, önündeki her türlü uyuşmazlığa uygulaması mümkün değildir. Sözleşmenin doğrudan uygulandığı haller (m.1/I.a) dışında, ancak dolaylı uygulama şartlarının varlığı uygulamayı mümkün kılmaktadır.

¹¹³ RG 12.12.2007-26728.

Türk Kanunlar İhtilafı kurallarına göre yetkili kılınan hukuk Türk hukuku veya bir başka âkit devlet hukuku olabilir. Bu ihtimallerde Sözleşme hükümleri bu devletlerin hukukunun bir parçası haline geldiği için olaya uygulanacaktır.

2. Tarafların Sözleşmenin Uygulanmayacağını Kararlaştırmaları

Diğer yandan Sözleşmenin uygulanmasının büyük ölçüde tarafların iradesine bağlı olduğu unutulmamalıdır. Sözleşmenin 6'ncı maddesine göre taraflar, Sözleşmenin tamamının veya bir kısmının uygulanmamasını kararlaştırabilirler:

“Taraflar, bu Antlaşmanın uygulanmamasını kararlaştırabilecekleri gibi, 12'nci madde saklı kalmak şartıyla, hükümlerine istisna getirebilir veya hükümlerinin doğurabileceği etkileri değiştirebilirler (m.6).”

Taraflar eğer Sözleşme hükümlerine başvurulmasını istemedikleri açıkça beyan etmişlerse artık Türk hâkiminin bu hükümleri uygulaması mümkün değildir¹¹⁴. Bu halde Türk hâkimi önündeki milletlerarası satım akdine dayanan uyuşmazlığa uygulanacak kuralları, MÖHUK'a göre belirleyecektir. Eğer taraflar akdî ilişkilerine uygulanacak hukuku seçmişlerse, seçilen devlet hukuku davada uygulanır. Tarafların seçtiği hukuk Türk hukuku veya başka bir âkit devlet hukuku olabilir yahut âkit olmayan devlet hukuku da olabilir. Ancak herhalde tarafların iradelerine uygun olarak Sözleşme dışında, âkit devletlerin satıma ilişkin hükümlerine başvurulmalıdır.

3. Tarafların Sözleşme Hükümlerinin Uygulanmasını Kararlaştırmaları

Bunun tam tersi yani tarafların Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını kararlaştırmaları da söz konusu olabilir. Doktrinde bu halin aslında bir hukuk seçimi olmadığı ifade edilmektedir. Tarafların Sözleşmenin uygulanmasını kararlaştırmaları aslında bu hükümleri, akde konulan kurallar haline

¹¹⁴ ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s.58 vd.

getirmektedir. Çünkü akit serbestîsi nedeniyle taraflar akitlerine istedikleri kuralları getirebilirler.

Eğer taraflar açıkça bir devlet hukukunu akdî ilişkilerine uygulanmasını kararlaştırmamışlar ise, MÖHUK'un objektif bağlama kurallarına göre uygulanacak hukuk araştırılmalıdır. Daha sonra yetkili kılınan hukukun emredici kuralları açısından akit şartları gözden geçirilmelidir¹¹⁵.

4. Tarafların Seçtiği Hukukun Âkit Devletlerden Birine Ait Olması

Bu ihtimalde taraflar doğrudan Sözleşme ile ilgili olumlu veya olumsuz bir beyanda bulunmamakla beraber, sadece bir âkit devlet hukukunu seçerler. Bu durumda Sözleşmenin 1/l.b. hükmündeki şart gerçekleşmiş olur ve uyuşmazlığa Sözleşme hükümleri dolaylı olarak uygulanır.

5. Tarafların Seçtiği Hukukun Âkit Olmayan bir Devlete Ait Olması

Tarafların âkit olmayan bir devlet hukukunu da seçmeleri mümkündür. Zira Sözleşmede taraflara; Sözleşmenin tamamının veya bir kısmının uygulanmamasını kararlaştırma imkânı tanınmıştır. Sözleşmedeki hükümlerde aksi kararlaştırılmadığı takdirde uygulanabileceklerdir.

C. Türkiye'nin Sözleşmeye Taraf Olmaması İhtimalî

1. Kural

Türkiye Sözleşmeye taraf olmadığı sürece kural olarak Türk hâkimlerinin Sözleşmeyi uygulama yükümlüğü bulunmamaktadır. Kural bu olmakla birlikte; yukarıda da bahsedildiği gibi Sözleşmenin birinci maddesi ile iki farklı uygulanabilirlik esası kabul edilmiştir.

Bunlardan birincisi doğrudan uygulama (m.1/l.a) olup Türkiye Sözleşmeye taraf olmadığı sürece şart gerçekleşmeyeceğinden Türk hâkiminin Sözleşmeyi uygulama ihtimalî bulunmamaktadır. Çünkü doğrudan uygulama; ihtilâf konusu satım akdî taraflarının işyerlerinin âkit ülkelerde bulunduğu tespit edilmesi halinde, kanunlar ihtilâfî kurallarına

¹¹⁵ TİRYAKİOĞLU, *Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi*, s.202; ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.62 vd.

bakılmaksızın doğrudan Sözleşme hükümlerinin uygulanmasıdır. Ancak bu halde ihtilâfı çözmek durumunda olan hâkimin de Sözleşmeye taraf ülke hâkimi olması gereklidir¹¹⁶. Zira Sözleşme hükümleri ancak âkit devletler açısından milletlerarası bağlayıcılığa sahip olabilir¹¹⁷.

İkincisi ise dolaylı uygulama (m.1/l.b) olup, bu halde Türk hâkimi; önüne gelen ihtilâfta, MÖHUK m.24'e göre tespit edeceği hukukun âkit ülke hukuku olup olmamasına bağlı olarak, Sözleşmeyi uygulamak durumunda kalabilecektir¹¹⁸.

2. Tarafların Hukuk Seçiminde Bulunmamaları Halinde Sözleşmenin Uygulanma İhtimali

Eğer taraflarca hukuk seçimi yapılmamış ise, Türk hâkimi, önüne gelen bir ihtilâfta, ihtilâfa konu satım akdinin milletlerarası nitelikli olduğunun tespiti üzerine, MÖHUK m.24 kapsamında akde uygulanacak hukuku tespit edecektir. Bu halde Türk hâkimi, m.24/4'e göre akitle en sıkı ilişkili olan hukuku tespit edecek ve bu ülke hukukunu tatbik edecektir¹¹⁹. Bu hukuk, karakteristik edim borçlusu olan satıcının, akdin kuruluşu sırasındaki mutat meskeni hukuku veya ticarî veya meslekî faaliyetler gereği kurulan akitlerde satıcının işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusu satıcının birden çok işyeri varsa söz konusu akitle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku olabilir. Bu şekilde belirlenen hukuk Sözleşmeye taraf olmayan bir devlete ait olabilir, bu takdirde bu devletin davaya ilişkin maddi hukuk kuralları uygulanacaktır. İkincisi olarak, MÖHUK' göre yetkili kılınan

¹¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. TİRYAKİOĞLU, *Satım Akdi*, s.107; TOKER, s.42; TİRYAKİOĞLU, *Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi*, s.195.

¹¹⁷ ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.51.

¹¹⁸ Viyana sözleşmesinin Türk hukuku bakımından önemi büyük olup Sözleşmenin m.1/l.b hükmü gereği Türk mahkemeleri Viyana Sözleşmesini uygulamak durumunda kalabileceklerdir Bu nedenle dış ticaret ile uğraşan ticaret adamlarının, danışmanlarının ve Türk Hâkimlerinin bu konuyla ilgili dikkatleri çekilmelidir. Ayrıntı için bkz. DEMİRELLİ, Korhan: "11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satım sözleşmeleri hakkında BM antlaşması imalatçının sorumluluğuna uygulama alanı bulabilir mi?", *İzBD* 1999, C.56, s.59.

¹¹⁹ 2675 sayılı MÖHUK'da uygulanacak hukuk, atıf da dikkate alınarak belirlenmekte ve ihtilaf konusu bakımından herhangi bir sınırlama bulunmamaktaydı. Ancak 5718 sayılı MÖHUK, 2. maddesinde atıfla yetkili hukukun tespitini sadece kişiler hukuku ve aile hukukuna ilişkin ihtilaf için kabul etmiştir (m. 2/3). Ayrıca hukuk seçiminin bulunduğu hallerde de atıf reddedilmiştir (m. 2/4).

hukuk Sözleşmeye taraf olan bir devlete ait olabilir ki bu halde, Viyana Sözleşmesi bu ülkenin iç maddi hukuku olarak uygulanacaktır¹²⁰.

3. Tarafların Hukuk Seçiminde Bulunmaları Halinde Sözleşmenin Uygulanma İhtimali

Akit taraflarınca hukuk seçimi yapılmış ise, Türk hâkimi MÖHUK m.24/1-3 kapsamında hukuk seçimini değerlendirecek ve uygulanacak hukuku tespit edecektir. Anılan hükme göre hukuk seçiminin açık olması gerekmektedir. Bununla beraber, akdin hükümlerinden veya halin şartlarından tereddüde yer vermeyecek şekilde anlaşılan hukuk da seçilen hukuk olarak davaya uygulanır. Bu halde hukuk seçiminin özellikleri ve seçilen hukukun Sözleşme tarafı olmasına bağlı olarak Viyana Sözleşmesinin dolaylı uygulanması (m.1(I.b) ihtimali ortaya çıkmaktadır.

a. Tarafların Sözleşme Hükümlerinin Uygulanmasını Kararlaştırmaları İhtimali veya Akdin Sözleşme Hükümlerine Göre Düzenlenmesi

Tarafların aralarındaki akde doğrudan Viyana Sözleşmesi hükümlerini uygulanmasını kararlaştırmaları söz konusu olabilir. Ancak uyuşmazlık halinde, Viyana Sözleşmesinin uygulama alanı bulup bulamayacağına ilişkin bir hüküm Viyana Sözleşmesinde bulunmamaktadır. Ayrıca doktrinde taraflara bizzat Viyana Sözleşmesinin uygulanacak hukuk olarak seçme imkânının tanınmadığı ifade edilmektedir¹²¹. Bunun yanında Türk Hukukunda MÖHUK m.24/I kapsamında hukuk seçiminin geçerliliği, ancak bir devlete ait hukukun seçilmesi şartına bağlıdır¹²². Bu kapsamda taraflarca, Viyana Sözleşmesinin bizzat uygulanacak hukuk olarak seçilmesi olası olmakla birlikte, bu seçim MÖHUK m.24/I anlamında geçerli bir hukuk seçimi olmayacağından, Türk hâkimi tarafından Viyana Sözleşmesinin uygulanması mümkün görülmemektedir.

¹²⁰ MÖHUK'un ikinci derecede atfı kıldığına ilişkin görüşün ayrıntısı için bkz. NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.155.

¹²¹ Bkz. TİRYAKİOĞLU, **Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi**, s.202

¹²² Bkz. NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.295.

Taraflarca akdin Sözleşme hükümlerine göre düzenlenmesi her zaman söz konusu olabilir. Taraflar akit serbestfisi ilkesi gereği aralarındaki akde uygulanacak hükümleri serbestçe tayin edebilirler. Taraflar nasıl akit kurallarını serbestçe kaleme alabiliyorlarsa, bir kurallar bütünü olan Viyana Sözleşmesini de doğrudan aralarındaki akde dâhil edebilirler. Bu halde böyle hazırlanmış bir akitle ilgili ihtilâfla karşılaşan Türk hâkimi, yine MÖHUK m.24'e göre uygulanacak hukuku tespit edecek ve bu hukukta taraflara tanınan akit serbestfisi kapsamında Sözleşme hükümlerini değerlendirecek, yetkili kılınan hukukun emredici kuralları açısından akit şartları gözden geçirecektir¹²³.

b. Tarafların Sözleşmeye Tarafı bir Devlet Hukukunu Seçmeleri İhtimalî

Tafraların Sözleşme tarafı bir ülke hukukunu seçmiş olmaları her zaman söz konusu olabilir. Bu halde Türk hâkimi MÖHUK 24/1-3 kapsamında hukuk seçiminin geçerliliğini inceleyecektir. Bu kapsamda hukuk seçimi açık olarak yapılmalıdır. Bu halde seçilen hukuk Sözleşme tarafı bir devlet hukuku ise; Viyana Sözleşmesi seçilen hukukun iç maddi hükümleri olarak öncelikle uygulanacaktır¹²⁴.

IV. SÖZLEŞMEDE BOŞLUK SORUNU

Sözleşmede satımın bütün sorunları hakkında hüküm bulmak mümkün değildir. Viyana Sözleşmesi hükümlerinden, mevcut ihtilâfa doğrudan veya yorum sonucu uygulanacak bir hüküm bulunamıyorsa ortada bir boşluk vardır.

Sözleşmede, boşluklar iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Birincisi satıma ilişkin bir kısım hususlar, doğrudan bilinçli olarak Sözleşmenin uygulama alanı dışında bırakılmıştır. Bundan maksat mümkün olduğu kadar çok ülkenin Sözleşmeye taraf olmasını sağlamak, uzlaşılamayan konuları

¹²³ TİRYAKİOĞLU, *Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi*, s.202; ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.62 vd.

¹²⁴ NÖMER/ŞANLI , *DHH*, B.13, s.155. Ayrıca Bkz.TİRYAKİOĞLU, *Viyana Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi*, s.195-197.

düzenleme dışı bırakarak azami uzlaşa temin etmektir. İkincisi ise Sözleşmenin düzenleme alanı içinde olmakla birlikte, konuya ilişkin Sözleşmede somut bir düzenlemenin yer almadığı boşluklardır. Doktrinde birinci kısım boşluklar, harici (*external*), ikincisini ise dâhili (*internal*) boşluklar olarak adlandırmaktadır¹²⁵.

Sözleşmede boşlukların hangi esaslarla doldurulacağı m.7/II ile belirlenmiştir: “(2) *Bu Antlaşmada düzenlenen konulara ilişkin olup Antlaşmada açıkça cevaplanmamış sorular Antlaşmanın temelinde yatan genel ilkelere veya bu tür ilkelerin mevcut olmaması halinde milletlerarası özel hukuk kuralları uyarınca uygulanması gereken hukuka göre çözümlenir.*”

A. Sözleşme ile Düzenlenmekten Kaçınılan Hususlar

Sözleşme ile düzenlenmekten özellikle kaçınılan hususların (harici boşluklar) hangileri olduğu kısmen, Sözleşmenin birinci bölümünde belirlenmiştir. Bu kapsama giren maddeler m.2, m.3/II, m.4 ve m.5'tir¹²⁶. Sözleşmenin kapsamı m.4/I ile belirlenmiş olup m.4/II “özellikle” Sözleşme alanına girmeyen hususlar ifade edilmiştir.

“Bu Antlaşma, sadece satım sözleşmesinin kurulmasını ve alıcı ile satıcının böylesi bir sözleşmeden doğan hak ve borçlarını düzenler. Antlaşmada aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece, özellikle;

(a) Sözleşmenin veya sözleşmenin hükümlerinin veya teamüllerin geçerliliği;

(b) Sözleşmenin, satılan malların mülkiyeti üzerindeki olası etkileri düzenlenmemiştir.”

Ancak Sözleşmede sayılan hususların sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü m.4'de “özellikle” düzenlenmeyen konuları anmak suretiyle sınırlı bir sayımın amaçlandığı anlaşılmaktadır. Harici boşluk olmakla birlikte Sözleşmede bizzat sayılmayan daha bir dizi husus bulunmaktadır. Örnek olarak temsil, zamanaşımı, alacağın temliki, borcun

¹²⁵ KAROLLUS, s.53; MAGNUS, s.134.

¹²⁶ Söz konusu maddeler için bkz. Sözleşmenin Türkçe Tercümesi EK-I. s.126-127.

naklî, alacaklılar ve borçlular arasında teselsül, satım akdinin üçüncü kişiler açısından doğurabileceği sonuçları saymak mümkündür.¹²⁷.

Harici boşluk halinde hâkim m.7/II kapsamında boşlukları dolduracaktır: Ancak harici boşlukların özelliği gereği (bunlar özellikle Sözleşme düzenleme alanı dışında bırakılmıştır) Sözleşmenin genel ilkelerine göre değil, doğrudan kanunlar ihtilâfı kurallarının gösterdiği hukukun satıma ilişkin düzenlemeleri ile doldurulacaktır¹²⁸.

B. Sözleşmenin Düzenleme Alanına Giren Hususlarda Boşluklar

Yukarıda da belirtildiği gibi dâhili boşluklar, harici boşlukların aksine Sözleşme düzenleme alanına girmekle birlikte, Sözleşmede, hakkında herhangi bir düzenleme yapılmayan hususlardır.

Dâhili boşlukların tespiti zor olmakla birlikte doktrinde ihtilâf halinde; hâkimin ihtilâf konusuna, Sözleşmede uygulanacak bir hüküm bulamadığında mevcut boşluğun harici mi dâhili mi olduğuna karar vermek için şu muhakemeyi yapması önerilmektedir. İlk soru ihtilaf konusunun açıkça Sözleşme dışı bırakılmış olup olmadığıdır. Eğer ihtilaf konusu, açıkça Sözleşme dışı bırakılmış ise harici boşluk olarak kabul edilecektir. Ancak aksi durumda, ikinci araştırılacak husus söz konusu ihtilâfa “genel ilke türetmek” mümkün olup olmadığıdır. Eğer genel ilke türetmek mümkün ise ihtilâf Sözleşmenin düzenleme alanı içinde kabul olunacaktır. Sözleşme ihtilâf ile ilgili genel ilke içerdiği sürece, ihtilaf Sözleşme düzenleme alanı içinde kabul edilecektir¹²⁹.

Dâhili boşluklar m.7/II kapsamında öncelikle Sözleşmenin “*temelinde yatan genel ilkelere*” göre doldurulacaktır. Bu halde hâkimin, önce Sözleşmenin ***genel ilkeleri*** çerçevesinde Sözleşme hükümlerinin kıyasen

¹²⁷ ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s.108.

¹²⁸ HONNOLD, John: *Uniform Law for International Sales* (Uniform Law), 3. Ed., The Hague 1999, s.125 vd.

¹²⁹ ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s.110.

uygulayarak olaya bir çözüm üretmesi gerekecek bir anlamda hukuk yaratması gerekecektir. Ancak “bu tür ilkelerin mevcut olmaması halinde” boşluk kanunlar ihtilâfı kurallarının gösterdiği hukuk tarafından doldurulacaktır.

Genel ilkelerden kastedilen, Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün 38’inci maddesinde anılan medenî ülkeler tarafından tanınmış Genel Hukuk İlkeleri değildir¹³⁰. Kastedilen Sözleşmenin temelinde yatan genel ilkelerdir. Yani ilkenin bir şekilde Sözleşmenin metninden veya sistematîğinden çıkarılabilmesi, kaynağını Sözleşmede bulması gereklidir.

Halen gerek doktrinde, gerekse uygulamada Viyana Sözleşmesi için kabul edilen genel ilkeler şunlardır:

İrade serbestisî (m.6), Pacta Sur Servanda, dürüstlük kuralı m.(7/I), güvenin korunması, makul ve mantıklı olanın ölçü alınması, teamüllerin önceliği (m.9), şekil serbestisî (m.11), akdin sona erdirilmesi imkanının sınırlanmış olması (m.25,34,37,47,48,49,63,64), zararın artmasını engelleme külfeti (m.77,85,86), işbirliği yükümlülüğü (m.32/III,48/II,60), tazminat yükümlülüğü (Sözleşmenin bir dizi hükmünde), önce ifa yükümlülüğünün bulunması (m.58) ve Sözleşme çerçevesinde doğmuş alacakların tahsil edilebilirliğidir¹³¹.

Sözleşmenin m.7/II hükmünden anlaşıldığı üzere boşlukların doldurulmasında (birinci öncelikli veya ikinci öncelikli olmak üzere her iki boşlu türü için) m.1/I.b’de olduğu gibi, kanunlar ihtilâfı kurallarına etki tanınmıştır. Böyle bir çözümün doğuracağı sonuçların Sözleşmenin uygulanabilirlik şartları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

Eğer Viyana sözleşmesi m.1/I.a bendi uyarınca uygulanacak olursa, Sözleşmenin boşluklarının, âkit olmayan bir Devlet hukukuna göre doldurulması ihtimalî ortaya çıkar. Sözleşmeyi uygulayan hâkim hakkında bir

¹³⁰ Madde 38’de yer alan genel hukuk ilkeleri için bkz. OĞUZ, Arzu: “Hukuk Tarihi ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Uluslararası Ticaret Hukuku, (lex Mercatoria)-Unidroit İlkelerinin Lex Mercatoria Niteliği”, S.50 **AÜHFD** 2001, s.11-29.

¹³¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.117 vd.

düzenleme bulunmayan sorunla karşılaştığında, kendi ihtilâf kurallarının gösterdiği hukuku uygulayacaktır. Aslında böyle bir çözüm kabul edilebilir olmakla birlikte, m.1/I.a ile kabul edilen doğrudan uygulama şartı nedeniyle kaçınılmazdır.

Viyana Sözleşmesi m.1/I.b. uyarınca dolaylı uygulanması ihtimâlinde ise, Sözleşmenin hakkında düzenleme bulunmayan konularda uygulanacak hukuk, hâkimin ihtilâf kuralları uyarınca kabili tatbik olan hukukun iç maddi hukuku hukuk kurallarıdır¹³². Yani bir dolaylı uygulama yoluyla, Viyana Sözleşmesi o ülkenin iç hukuku olarak uygulanırken, Viyana Sözleşmesinin boşlukları aynı ülkenin iç satım hukukundaki kurallar ile doldurulacaktır.

V. ÇEKİNCELER VE MUHTELİF BEYANLAR

Viyana Sözleşmesi farklı hukuk sistemlerini bir araya getiren ve mümkün olduğu kadar geniş bir uygulama alanına sahip olmayı hedefleyen bir özellik gösterir. Bu nedenle Beşinci Kısım Son Hükümler başlığı altında, taraf devletlere çekince ve bir takım beyanlarda bulunma imkânı verilmiştir. Bundan amaç mümkün olduğu kadar çok ülkeyi ve hukuk sistemini tatmin ederek, hukukun yeknesaklaştırılması yolunda ilerleme sağlama düşüncesi bulunmaktadır.

Viyana Sözleşmesinin uygulanma şartlarına ilişkin olarak iki çekince koyma imkânı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, m. 92'de yer alan ikinci ve üçüncü bölüme yönelik konabilecek çekinedir. İkincisi ise m.95'de Sözleşmenin m.1/I.b. hükmüne yönelik konabilecek çekinedir. Ayrıca bu çekincelere ilave olarak, m.93 ve m.94 ile de sırasıyla federal ülkelere ve bölgesel birleşimlere ilişkin konabilecek beyanlar düzenlenmiştir.

---

¹³² TİRYAKİOLU, *Satım Akdi*, s.116.

A. Çekinceler (m. 92 ve 95)

1. Sözleşmenin II ve III'üncü Kısımı ile İlgili Çekince (m.92)

Viyana Sözleşmesinin m.92 hükmü ile taraf devletlere, Sözleşmenin ikinci veya üçüncü kısmı ile bağlı olmayacaklarını bildirme imkânı tanınmıştır¹³³:

“(1) Her bir taraf Devlet imza, onay, kabul, uygun bulma veya katılım anında bu Antlaşmanın II. Kısımı ile bağlı olmayacağını veya bu Antlaşmanın III. Kısımı ile bağlı olmayacağını beyan edebilir.

(2) Bu Antlaşmanın II. Kısımı veya III. Kısımı hakkında yukarıdaki fıkra uyarınca bir beyanda bulunan taraf Devlet, beyanın ilgili olduğu Kısımda düzenlenen konular bakımından, bu Antlaşmanın 1. maddesinin 1. fıkrası anlamında taraf Devlet olarak kabul edilemez” .

Görüldüğü gibi m.92/II'ye göre aynı maddenin ilk paragrafı uyarınca çekince koyan taraf devlet, Sözleşmenin bu çekincenin uygulandığı bölümde düzenlenen konular bakımından m.1/I anlamında taraf ülke sayılmayacaktır. Çekince koyan devlet, Sözleşmenin tarafı olmaya devam etmekle birlikte¹³⁴ sadece, bu kısımlarda düzenlenen konular bakımından Sözleşme ile bağlı olmayacaklardır.

Bu hüküm ile çekince koyma yetkisi sadece Sözleşmenin II. ve III. Kısımlar bakımından olup diğer kısımlar için çekince koyma hakkı bulunmamaktadır¹³⁵.

Çekince koyan devlet Sözleşmenin tarafı olmaya devam etmekle birlikte çekincenin bu kavrama ciddi bir etkisi bulunmaktadır. Sözleşmeyi onaylayan devlet Sözleşmenin tarafıdır. Dolayısıyla milletlerarası satımı düzenleyen Viyana Sözleşmesi o devlet bakımından uygulanır. Fakat bu şekilde çekince koyan bir devlet, çekince ile bağlı olmak istemediği kısımda düzenlenen konular bakımından “Sözleşmenin tarafı devlet kabul edilmez”.

¹³³ LOEWE, Roland: “The Sphere of Application of the UN Sales Convention”, **Pace International Law Review**, Vol.10, Y.1998, s.88; BORISOVA, s.12.

¹³⁴ SAF, s.37.

¹³⁵ BORISOVA, s.12

Böyle bir durumda milletlerarası satım akdine uygulanacak hukuk, Viyana Sözleşmesinin hakkında çekince ileri sürülmeyen kısmı ile bu kısım dışında bir devletin iç hukuku olacaktır¹³⁶. Dolayısıyla Viyana Sözleşmesinin II ve III. kısmı hakkında çekince ileri süren devlet, bu kısımlardaki konular bakımından “Sözleşmenin tarafı olan devlet” kabul edilemeyeceğinden, Viyana Sözleşmesi, m.1/I.a hükmü kapsamında uygulama alanı bulamayacaktır¹³⁷. Çünkü Sözleşmenin 1/I.a hükmüne göre akdin taraflarının işyerlerinin bulunduğu devletlerin “Sözleşmenin tarafı devlet” olması gerekmektedir.

Doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte m.92 ile getirilen çekincenin, m.1/I.a hükmü üzerine etkisine benzer şekilde, m.1/I.b hükmünü de etkileyeceği kabul edilmektedir.¹³⁸.

2. Sözleşmenin 1/I.b Hükmü ile İlgili Çekince (m.95)

Viyana Sözleşmesinin 1/I.b bendi, milletlerarası özel hukuk kuralları âkitlerden birinin hukukunun uygulanmasını göstermesi durumunda, Viyana Sözleşmesinin iç hukukun parçası olarak ilgili akde uygulanacağını hüküm altına almıştır. Viyana Sözleşmesinin 95'inci maddesi ile her devlet onay, kabul veya bu belgelerin teslimi sırasında m.1/I/b. hükmü ile bağlı olmayacaklarını bildirebilirler¹³⁹. Bu çekince ile ilgili doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ancak Sözleşme bir bütün olarak incelendiğinde uygulama alanının geniş tutulmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu çekincenin Sözleşmenin uygulama alanını daraltacağı muhakkaktır¹⁴⁰. Ayrıca bu madde ile Sözleşmeye çekince koyan devletler ile koymayan devletler arasında farklı bir uygulamaya neden olacak ve Sözleşmeye taraf devletlere uygulanacak hükümler bakımından farklı uygulamalar ortaya çıkacaktır.

¹³⁶ BORISOVA, s.13

¹³⁷ SAF, s.38; BORISOVA, s.13

¹³⁸ FERRARİ, Franco: Cross-References and Editorial Analysis, Article 1, (Erişim) <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/cross/cross1.html> 22.09.2007.

¹³⁹ Çekincenin ayrıntısına ilişkin bkz. HERGÜNER, s.98

¹⁴⁰ BELL, Kevin : “The Sphere of Application of the Vienna Convention on Contracts for the International Sales of Goods”, **Pace International Law Review**, Vol.8, Y.1996, s.248.

Ancak bazı yazarlar Sözleşmenin 1/1/b. maddesine konan çekincenin, 1/1/a. maddesi ile uygulama alanı bulunan akitler açısından durumu değiştirmeyeceğini belirtmektedirler.¹⁴¹ Satım akdinin taraflarının iş yerlerinin bulunduğu devletlerin, Sözleşmeye taraf olması halinde, bu devletler m.95 uyarınca çekince koymuş olsalar dahi Viyana Sözleşmesi uygulama alanı bulabilecektir.

Sözleşmeye m.95 uyarınca konulan çekincenin m.1/1.b. üzerine etkisi hususunda farklı görüşler bulunmakla beraber, bizim de katıldığımız görüşe göre, bu hüküm şöyle anlaşılmalıdır;

Bu çekinceyi kullanan devletin hâkimi, kendi ihtilâf kuralı belirli bir satım akdine uygulanacak hukuk olarak kendi hukukunun uygulanmasını öngörüyorsa, Viyana Sözleşmesini uygulamak zorunda değildir. Yani m.95 hükmünde yer alan çekincenin, onu kullanan devlete etkisi, o devlet hâkiminin ihtilâf kuralı, yine o devletin maddi hukukunu gösterdiği takdirde artık Viyana Sözleşmesinin 1/1.b hükmü ile bağlı olmaması şeklinde olacaktır¹⁴². Örneğin ABD bu Sözleşmeyi onaylarken m.95'de yer alan çekinceyi koymuştur. Bu durumda ABD hâkimi, kendi bağlama kuralı Birleşik Devletlerden birinin hukukunu uygulanacak hukuk olarak gösteriyorsa, Viyana Sözleşmesini uygulamak zorunda kalmayacaktır¹⁴³.

B. Muhtelif Beyanlar

1. Kısmî Hukuk Düzenlerine Sahip Olan Devletlere İlişkin Beyanlar (m.93)

Federal devletlere (m.93) ilişkin beyan; bazı federasyon devletleri satım hukuklarını birleştirmemişlerdir. Bu durumda Sözleşmeye taraf olan federal devletler açısından, onay ve katılma sırasında bu Sözleşmenin bütün federe devletlerde uygulanmasına karar verme veya bir veya bir kaçında uygulanmasına karar verme konu ile beyanda bulunma imkânı

¹⁴¹ ATAMER, *Uygulama Alanı*, s.560; TİRYAKİOĞLU, *Satım Akdi*, s.111; BORISOVA, s.17.

¹⁴² LANDO, Ole: "The 1985 Hague Convention on the Law Applicable to States" (1985 Hague Convention), *RabelsZ*, Vol.51, Y.1987, s.82-83.

¹⁴³ SAF, s.40; HERGÜNER, s.98

getirilmiştir(m.93/l). Âkit devlet tarafından böyle bir beyanda bulunulması durumunda, Sözleşme uygulanmayacağı beyan edilen federe devletler açısından uygulama alanı bulamayacaktır.

Bu durumda bir satım akdinde taraflardan birinin iş yeri, federal devlet Sözleşmeye taraf olmakla birlikte, Sözleşmenin uygulanmayacağı beyan edilen federe devlette bulunuyorsa, bu beyandan dolayı Viyana Sözleşmesi, "Sözleşmeye taraf devlet" olma şartı ilgili federe devlet için gerçekleşmediğinden uygulanmayacaktır. Bu madde ile getirilen beyanın etkisi m.92 ile getirilen çekincenin etkisi ile aynıdır¹⁴⁴.

2. Bölgesel Oluşumlara İlişkin Beyanlar (m. 94)¹⁴⁵

Viyana Sözleşmesi m.94 ile birbirine yakın hukuk düzenlerine sahip ülkeler açısından, üç seçeneqli muafiyet beyanında bulunma imkânı getirmiştir. Viyana Sözleşmesinin m.94 hükmüne göre;

"(1) Bu Antlaşmada düzenlenen konular hakkında aynı veya birbirine çok yakın hukuki kurallara sahip olan iki veya daha fazla Âkit Devlet, bu Antlaşmanın, işyeri o Devletlerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağını her zaman beyan edebilir. Bu tür beyanlar birlikte veya karşılıklı tek taraflı beyanlarda bulunulması yoluyla yapılabilir.

(2) Bu Antlaşmada düzenlenen konular hakkında, Antlaşmaya taraf olmayan bir veya birden fazla Devletle aynı veya birbirine çok yakın hukuki kurallara sahip olan bir Âkit Devlet, bu Antlaşmanın, işyeri o Devletlerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağını her zaman beyan edebilir.

(3) Fıkra 2'deki beyanın konusu olan bir Devlet, sonradan bir taraf Devlet haline gelirse, yapılan beyan, Antlaşmanın yeni taraf Devlet bakımından yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1'inci fıkra uyarınca yapılmış bir

¹⁴⁴ SAF, s.85, dn. 227 ; BORISOVA, s.13.

¹⁴⁵ Sözleşme kapsamında böyle bir beyana yer verilmesinin amacı bölgesel ekonomik anlaşmalara imkân tanımak olup halen İskandinav Ülkeleri tarafından (Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç) tarafından kullanılmıştır. BALKAR, s.98.

beyan hükmünde olur; şu kadar ki, yeni taraf Devlet bu beyana katılmalı veya tek taraflı bir karşı beyanda bulunmalıdır.”

Böyle bir beyan hakkının verilmesinde bölgesel oluşumlar içinde bulunan ülkelere kendi yeknesak hukuklarını uygulama imkânı verilerek, bu ülkelerin Sözleşmeye üyelikleri cesaretlendirilmiştir¹⁴⁶.

---

¹⁴⁶ SAF, s.39.

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI SATIM AKDI

I. SATIM AKDİNİN KURULUŞU

Viyana Sözleşmesi sistematığı incelendiğinde, satım akdinin kuruluşuna ilişkin düzenlemelerin, Türk Hukuku ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Türk hukukuna göre, en genel anlamı ile akdin kuruluşunda, tarafların birbirine uygun karşılıklı irade beyanlarının varlığı aranır. Tarafların irade beyanlarının birbirine uygun olmaması durumunda, bir sorunun bulunduğu söylenebilir. Problem tarafların birbirlerine olan irade beyanlarının nasıl yorumlanacağıdır. Bu hususta doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmekle birlikte, genel kabul gören görüş, taraf irade beyanların, karşılıklı güven prensibi çerçevesinde, tarafların iradelerinin objektif anlamına bakılmayarak, söz konusu beyana muhatap olanın, iyi niyetli olarak bu beyandan ne anlayabileceği değerlendirilerek çözüme ulaşılabacaktır. Ancak, muhatapın beyana verdiği anlamın, hukuki kıymeti haiz olması gereklidir. Yani muhatapın sadece şekli olarak karşı tarafın beyanına verdiği anlam değil, halin icabından ve örf ve adetten kaynaklanan anlam ön planda olacaktır.¹⁴⁷

Viyana Sözleşmesinde Türk hukukun da olduğu gibi akdin kuruluşuna ilişkin temel şartlar bulunmamaktadır. Bu bağlamda sadece, madde 23'te Türk hukukundan farklı olarak kabul ve icabın değişiminin yeterli sayıldığı icap ve kabulün birbirine uygunluğunun aranmadığı görülmektedir¹⁴⁸. Yine Viyana Sözleşmesinin genel şartnameye haiz akitler ile tip akitlerine ilişkin bir düzenleme getirmediği görülmektedir. Meydana gelebilecek boşlukların; 7'nci maddede getirilen genel düzenlemeler¹⁴⁹ ile akitlere uygulanacak hukukun tespitinde kullanılan Milletlerarası Özel Hukuk genel kurallarınca çözülmesi öngörülmektedir.

---

¹⁴⁷ YILMAZ, s.576.

¹⁴⁸ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.61.

¹⁴⁹ "Viyana Sözleşmesinde mevcut boşluklar yorumla doldurulacaktır. Ancak bu yorumda dikkate alınacak husus Viyana Sözleşmesinin genel prensipleri ve uluslararası genel kabul gören prensipler olacaktır." Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTAN, **Kitap Tahlili**, s.210.

A. Taraflar ve Akdî Ehliyet

Viyana Sözleşmesinde, Sözleşmesinin sadece satımın kurulmasına ve böyle bir akdin tarafları arasında doğurduğu hak ve borçlara uygulanacağı belirtilmektedir(m.4). Bu madde ile akdin geçerliliğine, hükümlerinin geçerliliğine, örf ve âdete ve akdin satılan malın mülkiyeti üzerine etkisine ilişkin konular kapsam dışında bırakılmıştır.

Sözleşmenin bu hükmü kapsamında akdin geçerliliği düzenleme alanının dışında bırakılmıştır. Akdin geçerliliği ile kast edilen kavramın ne olduğu Viyana Sözleşmesinin yorum ilkelerine göre saptanacaktır. Viyana Sözleşmesinde bilinçli olarak akdin geçerliliği içinde ***tarafların hak ve fiil ehliyeti ile bundan yoksunluğunun akit üzerine etkisinin de*** düzenlenmediği hususunda üzerinde mutabakat bulunmaktadır¹⁵⁰.

Viyana Sözleşmesinde bilinçli olarak satım akdinin veçhelerinden birinin düzenleme hali dışında tutulması, bir boşluk hâlidir. Bu boşluk m.7/II kapsamında¹⁵¹, satım akdine, kanunlar ihtilâfı yoluyla uygulanacak hukuk olarak tespit edilecek hukuk normlarına göre doldurulacaktır. Sonuç olarak tarafların hak ve fiil ehliyeti ile bundan yoksunluğun mevcut satım akdî üzerine etkisi, Kanunlar ihtilâfı yoluyla tespit olunan yetkili hukuk normlarına tabi olacaktır.

B. İrade Beyanı

Bir akdin kuruluşu ile ilk şart karşılıklı birbirine uygun irade beyanlarının bulunmasıdır. Viyana Sözleşmesinde akdin kuruluşu ile ilgili şartlara yer verilmemiş olup, konu yalnızca icap ve kabul açısından düzenlenmiştir.

¹⁵⁰ LOOKOFKY, s.264.

¹⁵¹ Sözleşme m.7/II; “Bu Antlaşmada düzenlenen konulara ilişkin olup Antlaşmada açıkça cevaplanmamış sorular Antlaşmanın temelinde yatan genel ilkelere veya ***bu tür ilkelerin mevcut olmaması halinde milletlerarası özel hukuk kuralları uyarınca uygulanması gereken hukuka göre çözümlenir.***”

1. İcap

Bir akdin kuruluşunda icabı, akdin kurulmasına yönelik olarak, taraflardan birinin diğerine yönelttiği, diğer tarafın da bunu kabul etmesi halinde, akdin kurulmasını sağlayan teklif olarak açıklamak mümkündür. İcabın karşı tarafa ulaşması bir zorunluluktur.

Viyana Sözleşmesinde icaba ilişkin husus m.14/l.c.1'de belirlenmiştir. Bu madde uyarınca, teklifin bir veya birden ziyade belirli kişiye yönelik olabileceği, akdin kurulmasına yönelik teklifin, yeteri kadar belirli ve icapçının teklifi ile bağlı kalma iradesinin bulunması halinde, geçerli bir icabın bulunduğundan söz edilebilecektir.¹⁵² Madde 14/l.c.2'de de teklifin, satım konusu malların açık veya örtülü olarak fiyat ve miktarının içermesi halinde, yeteri kadar belirli sayılacağı ifade edilmektedir. Ayrıca madde 14/II de; umuma yapılan tekliflerin, teklifi yapanın açıkça aksini belirtmemesi durumunda, ancak icaba davet olacağı belirtilmektedir. Kısaca, Viyana Sözleşmesine göre bir teklifin icap sayılabilmesi için; teklif bir veya birden ziyade kişiye yöneltilmeli, yeterli derecede belirli olmalı ve kabul edildiğinde icapla bağlı olma iradesinin bulunması gereklidir.

Viyana Sözleşmesine göre, teklifin muhataplarının belirli olması aranmıştır. Mektupla yapılan icabın alıcıları belirli olduğundan, birden ziyade kişiye yapılmış olsa dahi belirli sayılacak ve icap geçerli olacaktır. Ancak reklâm amacıyla yayımlanan tekliflerin ve caddelerde dağıtılan katalogların ihtiva ettiği teklifler, muhatabı belirli olmadığından icap sayılmaz¹⁵³. Viyana Sözleşmesine göre Türk hukukundan farklı olarak, diğer unsurları içeren bir katalog muhataplara gönderilse, muhatap belirli olduğundan bir icap söz konusu olacaktır. Ancak Türk Hukukuna göre, kural olarak tarife ve cari fiyat gönderilmesi icap olarak kabul edilmemektedir¹⁵⁴. Türk hukukunda esas olan Viyana Sözleşmesinden farklı olarak icabın içeriğidir. Örneğin tarife ve cari

¹⁵² HONNOLD, *Uniform Law*, s.180 vd.

¹⁵³ İngiliz ve Amerikan hukuku bakımından ise teklifin kamuya yapıldığı hallerde bir icaptan söz etmek zordur. Bkz. EÖRSİ, Gyula: "Formation of Contracts The Vienna Convention on the International Sale of Goods", *cisg-online*, s.43, <<http://www.cisg-online.ch>> (13.09.2007)

¹⁵⁴ TEKİNAY/AKMAN/BURCUĞLU/ALTOP: *Borçlar Genel*, s.84.

fiyat gönderilmesi icap olarak kabul edilmemekle birlikte, emtianın fiyat gösterilerek teşhiri icap sayılmakta, ancak bu durumda bile Viyana Sözleşmesine göre muhatap belirli olmadığından icap sayılmamaktadır.

İcabın belirli olması, Viyana Sözleşmesinde sübjektif değil, objektif bir unsur olup Sözleşmede tanımlanmıştır. Eğer bir teklif, malların miktarını ve fiyatının açık veya zımnî olarak tespit ediyor veya tespiti için hükümler içeriyorsa, o teklif belirli sayılacaktır.

İcapla bağlı olma iradesi; Viyana Sözleşmesinde sübjektif bir niteliğe sahip olup tanımlanmamıştır. Bağlı olma iradesi yukarıda da belirtildiği gibi, tarafların yorumuna tabi olup, bu yorum m.8'e göre yapılacaktır.

İcabın bağlayıcılığı; icapçının belirli süreler içinde icabıyla bağlı olması ve o süreler içinde geri alamaması demektir. Bu süreler içinde kabul edilirse, akit kurulur ve icaptan geri dönme beyanı etkili olamaz. Ancak bu süreler kısıtlıdır. Elbette belirli sürenin geçmesinden sonra ya da muhatabın reddetmesinden sonra icabın bağlayıcılığı ortadan kalkacaktır.

Viyana Sözleşmesine göre de, icabın karşı tarafa ulaşması bir zorunluluktur ve eğer icap karşı tarafa ulaşır ise icapçı icabı ile bağlı olacaktır. İcap karşı tarafa ulaştığı anda hüküm doğuracaktır. Ancak icapçının icabını geri alması da mümkündür. Eğer geri alma iradesi, icaptan önce veya aynı anda ulaşır ise icap dönülemez olsa bile geri almada mümkündür (m.15/II). Sözleşmede ne zaman bir icabın geri dönülemez olduğu da belirtilmiştir(m.16/II). Bu hükme göre eğer icap bir süre içeriyor ise, o süre sonuna kadar icapçı icabıyla bağlı kalacaktır. Bu geri dönülemez bir icaptır veya muhatap tarafından o icaba geri dönülemez olarak bakmak makul olarak kabul edilebiliyor ve muhatap bu icaba dayanarak bazı işlemlere girişmişse, yine bu icapta geri dönülemez bir icap olarak kabul edilecektir.¹⁵⁵ Bununla birlikte Sözleşmenin geri almaya ilişkin 16/II'nci maddesi ile icabın muhataba ulaşmasından sonrada, geri alınabileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre, bir icap akit kuruluncaya kadar (geri

¹⁵⁵ HONNOLD, Uniform Law, s.181 vd.

almanın muhataba kabulün gönderilmesinden önce ulaşması koşuluyla) geri alınabilir. Ancak bu maddeyle düzenlenen geri almaya m.16/II ile bazı sınırlamalar getirilmiştir. Bu madde ile artık muhatap, icaba güvenerek bir takım işlemler yapmışsa, güven doktrinine göre, icapçı icabını geri alamayacaktır. Benzer düzenlemeler, Common Law sisteminde de mevcut olup, buradan esinlenerek Sözleşmeye ithal edildiği değerlendirilmektedir.

Türk Borçlar hukukunda icabın sona ermesi BK m.9'a göre; uygun geri alma, kabulün ulaşabileceği süreler içinde bir kabul haberinin icapçıya ulaşmaması ve icabın reddi halinde icap sona erecektir. BK.da yer alan düzenlemeler, Viyana Sözleşmesi içinde geçerli olmakla beraber göre icap dönülebilir olsun veya olmasın ret icapçıya ulaştığı andan itibaren icap sona erecektir (Viyana Sözleşmesi m.17). Bu maddenin maksadı icapçıya muhatabın fikrini değiştirebileceğini düşünmeksizin, başka bir alıcı ile ilişki kurmak için açık kapı bırakmayı sağlamış olmasıdır¹⁵⁶.

2. Kabul

İcaba karşı, muhatap tarafından muvafakati gösteren bir davranış veya beyanın yapılması kabuldür. Kabulün geçerli olması icapçıya ulaşılmış olmasına bağlı olup kabul yenilik doğuran tek taraflı bir hukuki işlemdir. İcapçıya ulaştığı andan itibaren sonuç doğurmaya başlayacaktır.

Viyana Sözleşmesine göre kabul açık olabileceği gibi zımnî de olabilecektir. M.18 de zımnî kabul ile ilgili olarak susma ve hareketsiz kalmanın tek başına kabul anlamına gelmeyeceği esasa bağlanmıştır. Ancak icabın niteliği ve taraflar arasındaki yerleşmiş teamüllere göre, muhatap herhangi bir beyanda bulunmaksızın muvafakatini davranışları ile gösteriyorsa, zımnî kabulden söz edilebilir. Örnek olarak sipariş edilen malın gönderilmesi yahut semenin ödenmesi halinde, böyle bir kabulden söz edilebilir. Ancak bu durumda dahi m.8 uyarınca, karşı tarafın davranışının zımnî kabul olarak yorumlanması veya karşı tarafça böyle yorumlanamıyor

---

¹⁵⁶ EÖRSİ, s.49.

olsa dâhi, aynı durumda olan makûl bir kişi tarafından, zımnî kabul olarak değerlendirilebilmesi gerekir¹⁵⁷.

Viyana Sözleşmesine göre, kabul, icapta bulunana ulaştığı andan itibaren, hüküm doğuracaktır¹⁵⁸. Sözleşme ile Türk Hukuku arasında bu hükümle farklılık bulunmaktadır. Türk Hukukuna göre kabul gönderildiği andan itibaren hüküm doğurur¹⁵⁹. Burada icapçı tarafından kabul beyanı için öngörülen bir süre vardır. Kabulün bu süre içinde icapçıya ulaşması gerekir. Böyle bir süre öngörülmemişse halin icabına ve kullanılan haberleşme vasıtalarının durumuna göre makul bir süre içinde ulaşması gerekir. Telefonla yapılan icaplarda, icabın derhal kabul edilmesi gerekmektedir (m.18/I.c.3).

Kabul için verilen sürenin ne olacağı hususunda düzenleme m.20'de yapılmıştır. Kabul için süre, icabın gönderildiği andan itibaren işlemeye başlayacaktır. Bu süre eğer icap muhatabın derhal haber almasını sağlayacak vasıtalar telefon, faks gibi araçlar ile yapılıyor ise süre derhal işlemeye başlayacaktır.

Ayrıca m19/I'e göre muhatap tarafından kabul ile icaba ilaveler yapılıyor veya sınırlamalar getiriliyorsa, bu işlem icabın reddi veya karşı icap sayılacaktır. Ancak eğer kabul cevabı icabı esastan değiştirmiyor, sadece yeni veya değişik bazı hususlar içeriyorsa, icapçının haklı olarak bu değişiklikleri gecikmeksizin bildirmesi durumu hariç kabul sayılacaktır. Burada hangi değişiklik veya ilavelerin icabı esaslı olarak değiştirmeyeceği sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu meseleye m.19/III ile çözüm getirilmiştir. Anılan maddeye göre semene, ödemeye, kalite ve miktara veya teslim yeri ve zamanına, tarafların sorumluluklarına, ihtilâfların çözümüne ilişkin değişiklik ve ilavelerin icabı esastan değiştireceği kabul edilmektedir. Bu düzenleme ile Türk Hukukundan farklı olarak semen ve akit konusu mal dışındaki başka hususlar da esaslı nitelik olarak kabul edilmiştir.

¹⁵⁷ ERDEM, *Viyana Sözleşmesi*, s.63.

¹⁵⁸ YILMAZ, s.591.

¹⁵⁹ TEKİNAY, AKMAN, BURCUĞLU, ALTOP: *Borçlar Genel*, s.93 vd.

Viyana Sözleşmesi gecikmiş kabule ilişkin düzenlemeler içermektedir. Sözleşmenin m.21 hükmüne göre muhatabın kabul beyanı geç ulaşsa bile, icapçı tarafından icabı ile bağlı olmak istemediği gecikmeksizin yazılı veya sözlü olarak muhataba bildirilmedikçe, kabul geçerli olacaktır. Gerçekte zamanında gönderilen, ancak haberleşme vasıtalarındaki gecikmeler dolayısıyla, kabul beyanı, icapçıya geç ulaşır ise icapçı icabının sona erdiğini karşı tarafa bildirmediği kabul geçerli olacaktır.

Türk hukukunda icabın esaslı değiştirilmesine ilişkin olarak, kanuni bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, doktrinde genel kabul gören görüş, her somut olayda muhatabın vereceği cevabın incelenmesi gerektiği ve eğer muhatabın karşı irade beyanı icaba ilaveler, değişiklikler ve sınırlamalar içeriyorsa, bu beyan kural olarak icabın reddi olarak sayılmakla beraber, yeni bir icap oluşturacağı yönündedir¹⁶⁰. Bütün bu düzenlemeler incelendiğinde, Viyana sözleşmesinin mümkün olduğu kadar akdin ayakta tutulması ve tesisi yönünde düzenlemeler getirdiğini söylemek mümkündür. Buna karşılık Türk Hukukunda, her somut olayın özelliklerine göre durumun değerlendirilmesi gerekecektir.

Viyana Sözleşmesi icabın geri alınmasına paralel olarak, kabulün de geri alınmasına ilişkin düzenlemeler getirmiştir. Kabulün geri alınmasında, m.21'de icabın geri alınmasında olduğu gibi, kabulün etkili olmasından sonra geri alma mümkün olmayacaktır. Bu madde hükmüne göre bir kabul, kabulün geri alınması beyanı icapçıya kabulün etkili olmasından önce veya etkili olabileceği zamanda ulaşır ise geri alınabilecektir. Türk Hukukunda da kabulün geri alınması icabın geri alınmasını düzenleyen BK.m.9/II usulüne tabi tutulmuştur¹⁶¹. Ani kabulün geri alındığı haberi, kabulün ulaşmasından önce veya aynı anda icapçıya ulaşır ise veya kabulünden sonra ulaşmakla

¹⁶⁰ TEKİNAY, AKMAN, BURCUĞLU, ALTOP; **Borçlar Genel**, s.94; ESENER, Turhan; **Borçlar Hukuku, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği**, C.1, Ankara 1969, s.55-56.

¹⁶¹ TEKİNAY, AKMAN, BURCUĞLU, ALTOP; **Borçlar Genel**, s.55-56. "İcap gibi kabulde belli bir ana kadar geri alınabilir. BK.m.9/II "a) Geri alma beyanı icapçıya kabul haberinden önce veya kabul haberiyle birlikte ulaşır ise, b) Geri alma haberi icapçıya kabul haberinden daha geç ulaşmış olsa bile, icapçı kabulü öğrenmeden önce geri alma beyanını öğrenmişse, kabul hakkındaki irade açıklaması hiç yapılmamış sayılır."

beraber muhatap kabulü öğrenmezden önce geri alındığını öğrenirse kabul geçersiz olacaktır.

C. Akdin Kurulduğu An ve Yeri

Viyana Sözleşmesi m.23 göre, satım akdî, kabul beyanını icapçıya ulaştığı andan itibaren kurulmuş olur. Kabul beyanın, icapçıya ulaşma anının tespiti önem kazanmakta olup, bu husus m.24 de ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre ulaşma anı, muhatapın kabul beyanının sözlü olarak icapçıya yapılması veya diğer herhangi bir yolla, ona şahsen veya iş ikametgâhına veya posta adresine bunların yokluğunda mutad meskenine teslim edilmesi ile olur. Madde bu haliyle, kabul beyanının gönderilmesini değil, ulaşmayı esas almıştır. Türk Hukuku bunun aksine, kabulün, icapçının hukuksal alanına gönderilmesinin yeterli olacağını kabul etmiştir¹⁶².

Akdin kurulduğu yerin tespiti, özellikle yabancılik unsuru içeren akitler bakımından yetkili hukukun ve yetkili mahkemenin tespiti açısından önem kazanmaktadır. Türk Hukukunda da, Viyana Sözleşmesinde de akdin kurulduğu yere ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Türk Hukukunda sorun BK.m.10 hükmünden istifade ile kıyasen çözülmekte, buna göre kabul haberinin gönderildiği yer, zımnî kabul var ise icabın ulaştığı yer, akdin kuruluş yeri olacaktır. Viyana Sözleşmesinde de bir hüküm bulunmadığından m.7/2. gereği konu ile ilgili hüküm bulunmayan hallerde akdin dayandığı temel prensiplere göre sorun çözülecektir. Bu açıdan akdin kurulma yeri, akdin kurulma anı ile ilgili hükümlerinin (m.23,18/2, 18/3) yoruma tabi tutulması ile tespit edilecektir.

Bu kapsamda; akdin kurulma yeri, hazırlar arasında yapılan akitler bakımından karşılıklı irade beyanlarının yapıldığı yer, telefonla yapılan akitlerde kabulün ulaştığı yer olan icapçının bulunduğu yerde akit kurulmuş sayılacaktır¹⁶³. Gaipier arasında yapılan akitler bakımından yine kabulün ulaşma anı esas olduğundan kabul beyanının ulaştığı yerde akit kurulmuş

¹⁶² EÖRSİ, s.48-49.

¹⁶³ YILMAZ, s.599.

sayılacaktır. Zımnî kabulde ise zımnî kabulü oluşturan eylemlerin icra edildiği yer akdin kuruluş yeri olacaktır.

Ç. Şekil Serbestisi İlkesi

1. Şekil Serbestisi

Türk Hukukunda olduğu gibi, Viyana Sözleşmesi de satım sözleşmesinin kurulmasına ilişkin şekil şartına yer vermemiştir. Tam olarak şekil serbestisi mevcuttur. Sözleşmenin m.11/c.1 gereği, yazılı şekil şartı da mevcut olmayıp akit, herhangi bir şekilde, sözlü dahi yapılabilecektir. Satım akdinin kurulması gibi ispatı da m.11/c ile herhangi bir şekil şartına bağlanmamış olup şahitle ispatı da mümkün kılınmıştır. Türk Hukukunda HUMK'da yer alan belirli bir miktarı aşan akitler açısından, yazılı şekil şartı getiren hükümden oldukça farklılık arz etmektedir¹⁶⁴. Türkiye'nin ileride Sözleşmeyi onaylaması durumunda, şekil şartına ilişkin bir çekince konulmaz ise HUMK hükmünün Sözleşme ile çelişeceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Türk Borçlar Kanunu m.16'da taşınır satımlarına ilişkin olarak, taraflarca irade serbestisi kapsamında herhangi bir şekil şartı kararlaştırılmadıkça, satım sözleşmesinin kural olarak şekle bağlı olmadığı ifade edilmiştir. Ancak özel kanunlarla bir takım satımlar şekil şartına bağlanmıştır (Taşit satımına ilişkin Kara Yolları Trafik Kanunu düzenlemesinde olduğu gibi)¹⁶⁵.

Viyana Sözleşmesinde şekilsizlik esas olmakla birlikte, m.12 ile bir istisna getirilmiştir. Bu maddeye göre, taraflardan birinin işyeri m.96 kapsamında Sözleşmeye çekince koyan bir devlette bulunuyorsa, akdin kuruluşu, değiştirilmesi, feshî veya icap, kabul veya başka bir irade açıklaması için yazılı bir şekilden başka bir şekil öngörülebilir. Sözleşmenin m.11,19 ve Sözleşmenin ikinci kısmında yer alan hükümler bu akde uygulanmayacaktır¹⁶⁶. Bu madde, iç hukuklarında şekil şartını arayan ülkeler

¹⁶⁴ TEKİNAY, AKMAN, BURCUĞLU, ALTOP; **Borçlar Genel**, s.101.

¹⁶⁵ YAVUZ, **Borçlar Hukuku**, Özel Hükümler, s.33.

¹⁶⁶ *Common Law Hukuku* açısından bkz. TRETIEL, Guenter: **Remedies for Breach of Contract, A Comparative Account** (Remedies), Oxford 1988, s.52 vd.

açısından bir istisna getirmek amacıyla kabul edilmiştir. Bu kapsamda, m.96'ya dayanarak böyle bir çekince koyan ülkeler iç hukuklarında mevcut olan şekil şartını muhafaza edebileceklerdir. Viyana Sözleşmesini onaylamaları aşamasında Arjantin, Belarus, Şili, Macaristan, Çin Halk Cumhuriyeti, Ukrayna ve BDT ülkeleri bu yolda çekince bildiren ülkelerdir.

2. Satım Akdinin Değiştirilmesi

Viyana Sözleşmesinde, kurulmuş olan satım akdinde değişiklik yapılması, m.29 ile düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre, taraflar aralarındaki akdî karşılıklı rızaları ile değiştirebilirler veya sona erdirebilirler. Bu halde de Viyana Sözleşmesi bu işlemler için herhangi bir şekil şartı öngörmemiştir. Ancak m.29/II c.1 gereği yazılı olarak kurulan bir akitte, her türlü değişiklik ve sona erdirmenin yazılı olabileceğine ilişkin bir hüküm var ise buna uyulacaktır. Bu tür bir akit yazılı olmadan değiştirilemez ve sona erdirilemez. Ancak m.29/II c.2 gereği taraflardan biri yaptığı bir davranış ile karşı tarafa bir güven vermişse, bu güvene dayanan tarafa karşı bu hüküm uygulanmayacaktır. Örneğin sipariş verdiği bir malın özelliklerinde değişiklik yapan ve malları bu şekilde kısmen teslim alan bir alıcı daha sonra değişikliklerin yazılı olmadığı gerekçesine dayanarak ayıp iddiasında bulunamayacaktır. Bu uygulamayı iyiniyetin korunması çerçevesinde değerlendirmek mümkündür.

II. TARAFLARIN HAK VE BORÇLARI

A. Satıcının Borçları

Viyana Sözleşmesinde satıcının borçları m.30 ve devam eden maddelerde düzenlenmiştir. Satıcının borçları başlığı altında ikinci bölüm; m.31–34 arasında malların teslimi ve belgelerin verilmesi, m.35–44 arasında malların akde uygunluğu ve üçüncü şahısların mal hakkında iddiaları, m.45–52 arasında satıcının akde aykırılığı halinde alıcının sahip olduğu haklara ilişkin olmak üzere üç kısım halinde düzenlenmiştir.

Viyana Sözleşmesi m.30'da satıcının asgari borçları sayılmış olup, elbette taraflarca irade serbestisi prensibi çerçevesinde ilave düzenlemeler

yapmaları mümkündür. Bu madde de malların teslimi, mülkiyetin nakli ve gerekli belgelerin teslimi hususları düzenlenmiştir. Sözleşmede m.30 ile mülkiyetin nakli satıcının borçları içinde belirtilmekle birlikte, mülkiyetin hangi anda ve nasıl geçeceği Sözleşmede düzenlenmemiştir. Bu nedenle bu problemin çözümü yetkili mahkemenin milletlerarası özel hukuk kurallarına bakılarak, hangi ülke hukukunu uygulanacak hukuk olarak belirliorsa o hukuka göre çözülecektir. Ancak uygulamada genellikle malın bulunduğu yer ülke hukukuna (lex rei sitae) göre malın mülkiyetinin alıcıya geçeceği kabul edilmektedir¹⁶⁷. Türk Hukukunun MÖHUK m.23 düzenlemesi de bu yöndedir.

Günümüz uluslararası satımlarında taraflar arasında, INCOTERMS'lerin¹⁶⁸ kullanımı oldukça yaygındır. Taraflar aralarındaki akitte İNCOTERMS'lere atıfta bulduklarında, bu İNCOTERMS'ler akdin ayrılmaz parçası haline gelirler ve Viyana Sözleşmesi ile beraber uygulanacaklardır.

Türk Hukukunda taşınır satımları ile ilgili olarak satıcının borçları BK.nun 182 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda satıcının borçlarını Türk Borçlar kanununa göre şöyle sıralayabiliriz;

- Satıcının satılanı teslim ve mülkiyetini geçirme borcu; bu borcun satıcının teslim olununcaya kadar satılanı saklama ve koruma borcunu içerir. Bu iyiniyetten kaynaklanır, hasar ve yarar Türk hukukunda akdin kurulması ile birlikte alıcıya geçer, bu nedenle teslim kadar malın iyiniyetle muhafazası satıcıya ait olacaktır¹⁶⁹.

- Satıcının zapta karşı tekeffül borcu ve
- Satıcının ayıba karşı tekeffül borcudur.

1. Satım Konusu Malın Alıcıya Teslimi

Satım akdinin en önemli borçlarından birisi de malların teslimi ve mülkiyetinin alıcıya geçirilmesidir. Mülkiyetin nakli ve teslim arasındaki ilişki

¹⁶⁷ TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.257; NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.12, s.280 vd.

¹⁶⁸ INCOTERMS: Milletlerarası ticari terimlerin muhtelif hukuk sistemlerinde aynı şekilde anlaşılmasını sağlayan ve milletlerarası ticari uygulamalarda geniş kabul görmüş olan, milletlerarası ticari örf ve adet kuralları olarak kabul edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.83.

¹⁶⁹ YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.35.

hususunda Viyana Sözleşmesi Türk Hukukundan ayrılmaktadır¹⁷⁰. Türk Hukukuna göre teslim, mülkiyeti nakil borcunun bir parçası ve tamamlayıcısı olarak görülür¹⁷¹. Buna karşılık Viyana sözleşmesinde mülkiyetin nakli düzenlenmediğinden, ön planda olan, zilyetliğin nakli veya mülkiyetin devri değil, bizzat teslimdir¹⁷². Teslimle beraber zilyetliğinde devredildiği haller olduğu gibi, bunun aksini de görmek mümkündür. Örneğin, malın alıcıya götürülmek üzere ilk bağımsız taşıyıcıya teslimi ile beraber Viyana Sözleşmesi uyarınca mal teslim edilmiş sayılacaktır.

Bu kapsamda madde 31’de satıcının malları teslim borcu başlıca dört esasa bağlanmıştır. Bunlardan birincisi; teslim belirli bir yer ve zamanda yapılır, ikincisi teslim doğrudan hak sahibi kimseye yapılır (hak sahibine teslim üçüncü kişiye teslim ayrımı yapılmalıdır), üçüncüsü teslim kural olarak irade serbestisi içerisinde tarafların kararlaştırdıkları şartlar çerçevesinde yapılır, dördüncüsü ise teslim sadece akit konusu olabilecek mallar için yapılır.

Türk Hukukunda satım akdinde satıcının temel borcu olan satıcının malın alıcıya teslim ve mülkiyetini geçirme borcu BK.m.182 ile ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Hukukumuzda göre satım akdinin borç doğurucu akit olması dolayısıyla, satıcının malın mülkiyetini alıcıya geçirmesi ve teslimini akdin asıl edimi haline getirmektedir. Satılanın mülkiyetinin geçirilmesi hukuki nitelikte malı teslim borcunun yan borcu niteliğindedir¹⁷³. Malın teslimi, bazen mülkiyetin nakli olmaksızın yerine getirilebilir. Bu halde de teslim borcu tam anlamıyla gerçekleştirilmiş sayılmayacaktır. Ancak taşınır satım akitleri açısından iç hukukumuzda malın teslimi ile mülkiyet alıcıya geçecektir.

¹⁷⁰ Türk hukukunda teslim ve malın mülkiyetinin devir borcu bir arada ele alınır. ARSLANLI, Halil: **Ticari Bey**, 1. Cilt, Umumi Hükümler, Satıcı ve Alıcının Borçları, Ademi İfa, 4. Bası, İstanbul 1955, s.47-49;ARAL, Fahrettin: **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, 5. baskı, Ankara 2003, s.88-91.

¹⁷¹ TANDOĞAN, Haluk ; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C.1/I, İstanbul 1998, s.119.

¹⁷² ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.135.

¹⁷³ “Satıcı, sattığı malı alıcıya teslim etmek ve malın mülkiyetini alıcıya devretmek zorundadır” Yargıtay HGK 13.11.1957 gün ve E.480, K.77 sayılı kararı ;“Mücerret fatura satış konusu malın alıcıya teslim edildiğini tek başına ispat eden bir belge değildir. Bu yönün ayrıca sair delillerle ispatı icap eder.” Yargıtay 11.HD. 07.10.1991 gün ve E.1990/3048, K.1991/5163 sayılı kararı, ayrıntılı bilgi için bkz. DOĞANAY, **İsmail: Ticari Alım-Satım Akdî ve Nevileri**, Ankara 2003, s.128.

2. Mülkiyeti Alıcıya Geçirme Borcu

Viyana Sözleşmesi mülkiyetin alıcıya intikaline ilişkin bir düzenleme getirmemiştir. Bu nedenle m.4/b gereği mülkiyetin alıcıya nakli milli hukuklara bağlı olacaktır. Bunun nedeni farklı hukuk sistemlerinde farklı kuralların bulunmasından Sözleşmeyi hazırlayanların bu konuda bir hüküm getirmeyerek Sözleşmenin onaylanma oranının yüksek tutulmasının hedeflenmesidir. Çünkü bazı hukuk sistemlerinde mülkiyetin nakli akdin kurulduğu anda alıcıya geçmekte bazı hukuk sistemlerinde ise malın teslimi ile mülkiyette alıcıya geçmektedir.

Viyana Sözleşmesi mülkiyete ilişkin düzenlemeleri kapsamı dışında bırakmış olmakla birlikte, gerçekte bu borca ilişkin çok ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. Örneğin, zapta karşı tekeffül, hasarın alıcıya intikali ve malların saklanmasına ilişkin özel düzenlemeler görmek mümkündür.

3. Mallara İlişkin Belgeleri Teslim Borcu

Viyana Sözleşmesinde satıcının mallara ilişkin belgeleri alıcıya teslim borcu m.34 ile düzenlenmiştir.

“Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları akitte öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir. Belgelerin erken verilmesi halinde, satıcı, belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, belgelerdeki tüm akde aykırılıkları gidermek hakkına sahiptir, yeter ki bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır(m.34)”.

Mala ait belgelerin verilmesi de, Viyana Sözleşmesinde taraflarca kararlaştırılması durumuna bağlanmıştır. Bu nedenle satıcının böyle bir yükümlülüğünün olup olmadığı taraflar arasındaki akitte, m.9 kapsamında

taraflar arasında oluşmuş olan alışkanlıklara, teamüllere ve m.7/1 kapsamında dürüstlük kuralına göre belirlenecektir¹⁷⁴.

Türk Hukukunda malın teslim borcu ifadesi kullanılmış olup kasıtlı olarak zilyetliğin devri kullanılmamıştır. Borçlar Kanununa göre satılanın bizzat alıcıya teslimi söz konusu olmasa alıcının yetkili temsilcilerine yapılacak teslimin veya malları temsil eden senetlerinin teslimini de teslim borcunun yerine getirilmesine imkân sağlayacağı kabul edilmektedir¹⁷⁵. Yine iç hukukumuzda teslim borcu teslimin gereği gibi ifası için yapılması gereken zorunlu hazırlıkların ifasını da kapsamaktadır. Örneğin yurt dışına yapılan satışlarda gerekli ihracat muamelelerinin yapılması teslim borcunun içinde değerlendirilmektedir¹⁷⁶.

Ayrıca malın varma yerinde taşıyıcıdan teslim alınabilmesi için kullanılacak evrak birçok hukuk sistemine benzer şekilde Türk hukukunda kıymetli evrak olarak düzenlenmiştir. Bunlara örnek olarak; konşimento (TTK m.1097–1098), makbuz senedi (TTK m.746) ve taşıma senedi (TTK m.769)¹⁷⁷ sayılabilir. Ayrıca kıymetli evrak niteliğinde olmamakla birlikte malın teslim edildiğini belgeleme gücüne sahip olan, tesellüm ilmühaberi (TTK m.769) veya CMR m.4 vd. maddelerine göre düzenlenmiş sevk mektubu¹⁷⁸, taşıma işleri komisyoncusu tarafından verilen belge, hava yük senedi¹⁷⁹ (Sivil Havacılık Kanunu m.110 vd.) gibi belgeler kullanılmaktadır.

¹⁷⁴ ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.153.

¹⁷⁵ YAVUZ, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.36.

¹⁷⁶ DOĞANAY, s.130.

¹⁷⁷ Gönderen taşıyıcıya talebi halinde iki nüsha olarak bir taşıma senedi, taşıma senedi düzenlenmemiş ise taşıma senedine yazılacak hususları ihtiva eden bir ilmühaber vermek zorundadır. Taşıma senedinin gönderen ve taşıyıcı tarafından imzalanması zorunlu olup kıymetli evrak hükmündedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. İPEKÇİ, Nizam; *TTK Şerhî Kıymetli Evrak Taşıma*, Ankara 2003, 3 ncü cilt, s.3037.

¹⁷⁸ CMR m.4 göre, sevk mektubunun işlevi malların teslim alındığının göstermek, taraflar arasında bir taşıma sözleşmesinin bulunduğu kanıtlamak olup, mülkiyeti ifade eden bir belge değildir. Taşıma senedinden farklı olarak sevk mektubunun kıymetli evrak niteliği bulunmamaktadır ayrıntılı bilgi için bkz. AKINCI, *CMR*, s.44.

¹⁷⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ÜLGEN, *Hüseyin: Hava Taşıma Sözleşmesi*, Ankara 1987, s.41 (Hava Taşıma).

4. Akde Uygun Mal Teslim Etme Yükümlülüğü

Viyana Sözleşmesi birçok ulusal hukuk sisteminden farklı bir düzenleme getirerek “ayıp” kavramı yerine “akde uygunluk” kavramını kullanmayı tercih etmiştir¹⁸⁰. Bu hususta Sözleşmenin *Common Law* hukukundan etkilendiği ve *Kara Avrupasının* “akde genel aykırılık” ve “ayıp” olarak iki taraflı düzenlediği hususları birleştirdiği görülmektedir. Zaten bu ayırım, birçok ülke doktrinde eleştirildiği gibi¹⁸¹ yeni kanun reformlarında da bu ikiliğin aşılmasına çalışıldığı görülmektedir¹⁸². Viyana Sözleşmesi, Kara Avrupası hukuklarının tartışmalarına girmeyerek ayıplı ifayı, “akde aykırılık” olarak belirleyerek bu çalışmalara öncülük etmiştir. Viyana Sözleşmesine göre teslim edilen malın uygunluğu iki şekilde denetlenecektir. Birincisi taraflar aralarındaki akit ile durumu belirlemişlerdir, bu halde tarafların maldan sübjektif beklentileri ön planda olup m.35/I de düzenlenmiştir. Veya akitte düzenlenmemiş veya eksik düzenlenmiştir, bu halde tarafların objektif beklentileri önem kazanacak olup m.35/II ile düzenlenmiştir.

Türk Hukukunda olduğu gibi Viyana Sözleşmesinde de satıcının en önemli borcu satıcının alıcıya aralarındaki akde uygun olarak, malları, isim ayıp olmasa da “akde uygun” olarak teslim etmesi gerekir. Teslim borcunun gereği gibi yerine getirilmesine ilişkin bu borç Viyana Sözleşmesinde m.35 ve devam eden maddelerde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu maddelerde *Kara Avrupası Hukuklarına* ilave olarak maddi uygunluk kavramına hukuka uygunluk kavramı da eklenmiştir.

¹⁸⁰ Viyana Sözleşmesinin orijinal metninde bu husus “conformity” olarak geçmektedir. Aynı zamanda AB yönergesi m.2 ve Hollanda MK’da sözleşmeye uygunluk tabiri kullanılmaktadır. Bkz. EK-II.

¹⁸¹ Türk Hukukunda da ayıptan sorumluluğunun kaynağında aslında taraflar arasındaki akdin yattığı, dolayısıyla ayıplı ifa halinde akitten doğan borcun gereği gibi yerine getirilemediği, yani özel olarak düzenlenmiş bir kötü ifa halinin var olduğu görüşü hâkimdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: **Güven Nazariyesi Karşısında Borç Sözleşmelerinde Hata Kavramı** (Hata), İstanbul 1968,s.68, dn.84; YAVUZ, Cevdet: **Satıcının Satılanın (malın) Ayıplarından Sorumluluğu** (Ayıp), İstanbul 1989, s.29; SEROZAN, **BÖ**, s.123-124; ARAL s.114-115; ARSLANLI s.65 vd.; Buna karşılık ayıbın yasal borç olduğu görüşü için bkz. EDİS, Seyfullah: **Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu**, Ankara 1963. s.26; TANDOĞAN, s.163.

¹⁸² Alman MK ‘da 2002 yılında yapılan reform ile bu ayırım kaldırılmış ve akde aykırılık kavramı kullanılmıştır.

Türk Hukukunda taşınır satımları ile ilgili olarak ayıba karşı satıcının tekeffül borcu Borlar Kanunu satıcının borçları bölümü altında “*satılanın ayıptan salim olmasını tekeffül*” başlığı altında m.194–197 arasında düzenlenmiştir. BK.194 göre “*Satıcı alıcıya karşı satılanın zikir ve vaat ettiği vasıflarını mükeffil olduğu gibi maddi ve hukuki bir sebeple kıymetini veya maksut olan menfaatini izale ve ehemmiyetli bir surette tenkis eden ayıplardan salim bulunmasını da mükeffildir.*” *Satıcı bu ayıpların mevcudiyetini bilmese de mükeffildir.*” Bu hüküm gereği hukukumuzda göre, satılan malda ayıp iki durumda mevcut olacaktır. Bunlardan birincisi mal ile ilgili zikir ve vaat edilen özelliklerin bulunmaması, ikincisi ise satılarda bulunması gereken hukuki vasıfların bulunmamasıdır. Satıcı hukuki ayıpları bilmese de sattığı malın hukuki ayıbının bulunmadığını alıcıya karşı üstlenmiş bulunmaktadır¹⁸³.

a. Maddi uygunluk

Viyana Sözleşmesinde malın akde uygunluğu kapsamında, maddi uygunluk m.35 ile düzenlenmiştir.

“(1) Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü akitte öngörülen malları, akitte belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır.

(2) Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, mallar ancak aşağıdaki hallerde akde uygun sayılırlar:

(a) Aynı türden malların mutlak olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler,

(b) Akdin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılırsa,

(c) Satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler,

¹⁸³ Bkz. Yargıtay 13.HD.05.06.1978 tarih ve E.1683, K.2631 sayılı kararı, DOĞANAY, s.133.

(d) İlgili türden mallar için mutat sayılan şekilde veya böyle mutat bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler.

(3) Alıcının akdin kurulması anında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı akde aykırılıklardan satıcı, fıkra 2'nin (a) ile (d) bendleri çerçevesinde sorumlu değildir (m.35)".

Sözleşmenin 35'inci maddesi incelendiğinde 35/I ile malda bulunması gereken sübjektif özelliklerin sayıldığı, 35/II ile de malda ifade edilen objektif özelliklerin bulunması halinde malın akde uygun sayılacağı ifade edilmektedir.

(1) Edime İlişkin Sübjektif Beklentiler

Görüldüğü gibi, Viyana Sözleşmesinde, satıcının malı "akde uygun" teslim borcu m.35/I ile dört ana noktaya vurgu yapılmaktadır. Bunlardan ilki teslim edilen mallar miktar, kalite, tür ve paket ve muhafaza bakımından akitte ifade edilen, sübjektif beklentileri karşılayan özelliklere sahip olmalıdır. Ancak sayılan bu haller sınırlı bir sayım olmayıp, tarafların, aralarındaki akitte bu hususta ilave özellikler kararlaştırmaları her zaman mümkündür. Fakat bu özelliklerin m.35 anlamında değerlendirilebilmesi için malın maddi özelliklerine ilişkin olmalıdır¹⁸⁴. Taraflar teslim edilecek malın özelliklerini aralarındaki akitte açık veya zımnî olarak kararlaştırabilirler.

(2) Edime İlişkin Objektif Beklentiler

Tarafların aralarındaki akitte mala ait bütün özellikleri belirlemeleri beklenemez. Malda bulunması gereken birçok özellik ve standart akitte konu edilmemekle doğası gereği malda varlığı aranır. İşte bu halde akitte kararlaştırılmayan ancak malda bulunması gereken, maldan objektif olarak beklenen bir kısım özellikler Viyan Sözleşmesinde m.35/II ile belirlenmiştir. Bu özelliklerin varlığı halinde mal akde uygun sayılacaktır. Bu hükümler

¹⁸⁴ Satıcının, alıcıya, ilgili malı pazarlamaya düşündüğü ülkedeki değerine ilişkin olarak bir taahhütte bulunmuş olması ve fakat malın daha düşük bir fiyata satılması halinde "kalite"nin gereği gibi olmaması nedeniyle bir ayıptan bahsetmek mümkündür. ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.185.

yedek hüküm niteliğinde olup taraflarca konu ile ilgili düzenleme yapılmadığında uygulamaya girecektir. Burada sayılan haller, objektif beklentileri karşılayan özellikler olup bu fıkra uyarınca eğer mallar aşağıda sayılan koşulları taşıyorsa ayıpsız sayılacaktır.

Mallar olağan kullanım amacına uygun genel anlamda uygun olmalıdır. Aranacak olan objektif beklentidir, ticaret hayatının gerekliliklerine uygunluk beklentisidir.

Satım akdinin kurulması aşamasında, alıcı tarafından açık veya zımnî olarak satıcıya dermeyan edilen özel kullanım amacına uygun olmalıdır.

Alıcıya gönderilen mallar, satıcı tarafından akitten önce denemek üzere gönderilen model veya numune olarak teslim eden mala uygun olmalıdır.

Aynı tür mallar için beklenmesi olağan şekilde ambalajlanmış veya böyle bir teamül yok ise malın muhafaza edecek tarz da ambalajlanmış ise, bu durumda aranan malın alıcıya sağlam olarak teslimi için ihtiyaç duyulan ambalajlamanın yapılmış olması gerekliliğidir.

Yukarıda da açıklandığı gibi, Viyana Sözleşmesi, akitte kararlaştırılan malın özelliklerine, sıkı sıya bağlı kalmış olup, satıcıya ancak maddi ayıplar açısından malın akde uygun olmamasından sorumlu tutmuş, sözlü olarak ifade edilen ve vaat edilen özelliklerin eksikliğinden satıcının özel olarak sorumlu olmasını düzenlememiştir¹⁸⁵. Türk Hukukundan farklı olarak Viyana Sözleşmesinde hukuki eksiklikler maddi uygunluk açısından m.35 de açıkça düzenlenmemiş olup kısmen m.42 de düzenlenmiştir. Türk Hukukuna göre satıcının malda bulunması gereken malın faydasını azaltan noksanlarının bulunmadığını taahhüt etmese bile bu borç mevcuttur. Ayrıca satıcı BK.194 den anlaşıldığı üzere malın özelliklerine ilişkin zikir ve vaat ettiği ilave bir takım özelliklerinden sorumlu olacaktır¹⁸⁶.

---

¹⁸⁵ ERDEM, *Viyana Sözleşmesi*, s.71.

¹⁸⁶ YAVUZ, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.51

(3) Akde Önemsiz Aykırılık

Viyana Sözleşmesi bakımından akde önemsiz aykırılığın diğer aykırılıklardan bir farkı yoktur. Oysa Türk Hukukunda, BK.194 ile malın değerini önemli ölçüde azaltan ayıplardan satıcının sorumlu olacağı ifade edilmiştir.¹⁸⁷ Viyana Sözleşmesinde böyle bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Viyana Sözleşmesinde de, akde aykırılıklar esaslı ve esaslı olmayan aykırılıklar olarak ikiye ayrılmış ve esaslı olmayan aykırılıklar için alıcıya, akitten dönme ve yenileriyle değiştirilmesini isteme hakkı tanınmamıştır. Bu kapsamda Viyana Sözleşmesine göre ayıbın önemsiz olması halinde akde esaslı olmayan aykırılık sayılacak ve alıcı akitten dönme veya yenileriyle değiştirilmesini isteme hakkını kullanmayacaktır. Buna karşılık semenin tenzili veya tamirat hakkının kullanımı açısından bir sınırlamayla karşılaşmayacaktır¹⁸⁸.

(4) Akde Aykırılığın Alıcı Tarafından Bilinmesi

Viyana Sözleşmesi m.35/III ile Türk hukukuna da uygun olarak, alıcının yukarıda belirtilen akde uygunsuzlukları akdin kurulması aşamasında biliyor olması veya bilebilecek durumda olması durumunda, satıcının, malların akde uygunsuzluklarından (ayıptan) sorumlu tutulamayacağını hükme bağlamıştır. Benzer düzenleme, alıcının haberinin olduğu veya olabilecek durumda olduğu ayıptan sorumlu olmaması birçok hukuk sisteminde kabul edilmiş olup, BK.m.197 ile Türk Hukukunda da mevcuttur¹⁸⁹.

b. Hukuka uygunluk

Viyana Sözleşmesinde, Türk hukukundan farklı olarak zapta karşı tekeffül, ayıba karşı tekeffül ayrımı yapılmamıştır. Bundan dolayı zapta karşı

¹⁸⁷ YAVUZ, **Ayıp**, s.74 vd. Buna karşılık TKHK m.4 kapsamında, tüketici satımları açısından ayıbın önemli olmasının gerekip gerekmediği tartışmalıdır.

¹⁸⁸ ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.215.

¹⁸⁹ Bu ilkenin temelinde çelişkili davranış yasağının bulunduğunu ifade edilmektedir. Bkz. SEROZAN, **Borçlar Özel**, s.135.

tekeffül maddi uygunluk (ayıp) içinde değerlendirilmeyerek, hukuka uygunluk kavramına yer verilmiş ve m.41–42 ile düzenlenmiştir.

“Satıcı, üçüncü kişilerin her türlü hak ve taleplerinden arî mallar teslim etmek zorundadır, meğerki alıcı bu hak ve taleplere konu malları almayı kabul etmiş olsun. Bununla birlikte, bu hak veya talep sınaî ya da diğer bir fikri mülkiyete dayanmaktaysa, satıcının borcu 42. maddeye tabidir (m.41)”.

“(1) Satıcı, üçüncü kişilere ait sınaî veya diğer bir fikri mülkiyete dayanan ve sözleşmenin akdedilmesi sırasında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı hak veya taleplerden arî mallar teslim etmek zorundadır, şu şartla ki, hak ya da talep,

(a) Malların yeniden satılacağı veya diğer bir şekilde kullanılacağı devletin hukukuna göre mevcut olan bir sınaî veya fikri mülkiyete dayansın ve taraflar akdin kurulması sırasında malların bu devlette yeniden satılacağını veya kullanılacağını hesaba katmış olsun; veya

(b) Bunun dışındaki her halde, alıcının işyerinin bulunduğu devletin hukukuna göre mevcut olan bir sınaî veya fikri mülkiyete dayansın.

(2) Satıcının 1’inci fıkra uyarınca yükümlülüğü,

(a) Akdin kurulduğu anda alıcının hakkı ya da talebi bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı halleri veya,

(b) Hak ya da talebin, alıcının, satıcının kullanımına sunduğu teknik çizim, tasarım, veya başkaca veriden kaynaklandığı halleri kapsamaz (m.42)”.

Görüldüğü gibi, m.41–42 de, m.35 ‘in aksine malda bulunmaması arzu edilen özellikler belirlenmiştir. Burada amaç malın üçüncü kişilerin hak dermeyerlerinden arî olarak alıcıya teslimidir. Her ne kadar, Sözleşmede mülkiyetin ne zaman ve nasıl alıcıya intikal edeceği düzenlenmemiş olsa da¹⁹⁰ devredilen mülkiyetin her türlü alacak talebinden masun olarak

¹⁹⁰ Mülkiyetin ne zaman ve nasıl alıcıya intikal edeceği sözleşmede düzenlenmemiş olup, hâkim bu problemi, kanunlar ihtilâfı vasıtasıyla belirlenen hukuku normlarına göre çözmesi gerekecektir. Bu ise

geçirilmesi gerekecektir. Bunlar, malın mülkiyetinin nakli borcunun tamamlayıcısı niteliğinde olan borçlardır.

Hukuka uygunluk kavramı, zapta karşı tekeffül ve günümüzde oldukça yaygın olan fikri haklara karşı tekeffülü kapsayacak şekilde aynı akde aykırılık sonuçlarına bağlanmıştır. Bunun en önemli sonucu, hukuki ayıptan dolayı sorumluluk ile zapttan kaynaklanan sorumluluk arasındaki zor sınırın çizilmesindeki güçlüklerin aşılması ve bütün akde aykırılıkların kural olarak yeknesak yaptırımlara bağlanması olmuştur. Buna karşılık hukuki ayıplar ikiye ayrılarak, m.41 ile üçüncü kişilerin mal üzerindeki şahsi ve aynı hak taleplerine ilişkin hukuki ayıba karşı tekeffül, m.42 ile üçüncü kişilerin mal üzerindeki sınaî ve fikri hak taleplerine ilişkin tekeffül olmak üzere iki kısım halinde düzenlenmiştir.

(1) Hukuki Ayıba Karşı Tekeffül

Viyana Sözleşmesinde, zapta karşı tekeffül kavramı bulunmadığından, BK.nun zapta karşı tekeffül başlığı altında ele alınan konuları hukuki ayıp olarak nitelemiş ve o şekilde düzenlemiştir.

Satıcı satım konusu malları üzerinde üçüncü şahısların her türlü hukuki hak ve iddialarından arındırılmış olarak alıcıya teslim etmek durumundadır. Bu hal, üçüncü kişilerin mal üzerinde hak sahibi olması, başkalarının malının satılması, yani alıcının mal üzerinde mülkiyet hakkı tesisini engelleyici bir durum olabileceği gibi, alıcının makul kullanması veya değerlendirmesini engelleyen başka bir hakkın var olması da olabilir. Satıcının teslim ve mülkiyeti geçirme borcu temel borç olup şekil olarak mal satıcının zilyetliği altında bulursa dahi üçüncü şahısların mal üzerinde hukukça korunacak hakkının bulunması malın hukuka uygunluğunu engelleyecek ve satıcı mülkiyeti alıcıya geçiremeyecektir.

Satıcının sadece üçüncü şahısların haklarından değil, taleplerinden de masun mal teslim etmelidir. Bu taleplerin temelinde hakkın var olup olmadığı

---

genellikle *lex rei sitae* (malın bulunduğu yer hukuku) olacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, **Bağlama Kuralları**, s.255-258; NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.283-289.

önem taşımaz. İşte burada, Viyana Sözleşmesi klasik iç hukuk düzenlemelerinden ayrılmıştır ve ancak üçüncü bir kişinin bir hakka dayanması halinde akde aykırılığı kabul eden sistemden ayrılmıştır¹⁹¹. Bu halde Viyana Sözleşmesine göre herhangi bir hakka dayanmayan gerekçesiz talepler de akde aykırılık teşkil edebilir. Alıcıdan, bu tür taleplerin altında bir hak olup olmadığını araştırması beklenemez.

Tarafların akitte sorumsuzluk kaydı düzenlemeleri halinde, satıcının hukuki ayıptan sorumluluğu düşecektir.

Türk Hukukunda zapta karşı tekeffül BK.m.189–193 arasında düzenlemiştir. Bu borç m.189/1 de *“Satıcı, satılan şeyin üçüncü bir şahıs tarafından satımın akdî zamanında mevcut bir hak sebebi ile tamamen veya kısmen zapt edebilmesinden alıcıya karşı mesul ve zamindir.”* şeklinde ifade edilmektedir. BK.nun bu hükmü gereği satıcının satılanın zaptından dolayı sorumlu tutulabilmesi için dört şartın bir arada olması gerekmektedir. Bunlar;

Satıcıya mal zapt tehlikesinin ortaya çıkmasından önce teslim edilmiş olmalıdır¹⁹², henüz teslim edilmemiş bir mal için zapta karşı tekeffül den söz etmek mümkün değildir.

Üçüncü kişinin satılan mal üzerinde satılan malı zapt etmesine olanak veren bir hukuki hakkının bulunması, aksi halde üçüncü kişinin hukuken korunmayan bir hakkının bulunmadığı hallerde zorla malı zapt etmesi bu borcu doğurmayacaktır.

Üçüncü kişinin alıcıya karşı zapt işlemine başlamış olması, bu husus hukukumuzda tartışmalı olup bazı yazarlar ve Yargıtay’ın bazı kararlarına göre bunun dava yolu ile gerçekleşmiş olmasını, bazı yazarlarda dava masraflarına neden olmamak için üçüncü şahsın hukukça korunan açık bir hakkının varlığı halinde bunun yeterli olması gerektiğini savunmaktadırlar¹⁹³.

Alıcının üçüncü şahsın davasının satıcıya ihbar etmesi, bu husus BK.m.190 ve 191 ile düzenlenmiş olup alıcıya ispat yükü verilmektedir.

¹⁹¹ Ayrıntı için bkz. SEROZAN, **Borçlar Özel**, s.116

¹⁹² Eğer mal alıcıya teslim edilmeden önce, zilyetlik alıcıda bulunduğu süre içinde üçüncü bir şahsın hak iddiası ortaya çıkarsa, doğal olarak talebin muhatabı satıcı olacaktır. Ancak bu halde semen ödenmiş ise alıcının haksız iktisap hükümlerinden istifadesi mümkündür. Bkz. DOĞANAY, s.107.

¹⁹³ YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.47

(2) Sınaî ve Fikri Haklara Karşı Tekeffül

Viyana Sözleşmesi m.42 gereği satıcı malı, üçüncü tarafın mal üzerindeki her türlü fikri ve sınaî hak ve iddialardan arınmış olarak alıcıya teslim etmek zorundadır. Fikri ve sınaî haklar açısından Viyana Sözleşmesi ile getirilen bu yeniliğin(satıcının bu tür ayıptan sorumlu tutulması) sanayileşen ve bilgi çağına ilerleyen dünyamızda artan fikri hak kavramının korunması açısından yerinde olduğu değerlendirilmektedir¹⁹⁴.

c. Malların Maddi ve Hukuki Olarak Uygun Olması Gereken Zaman

Viyana Sözleşmesinde m.36 ile malların uygunluk zamanının yani akde aykırılık durumunun, hasarın alıcıya geçtiği ana göre tespit edileceği ifade edilmiştir¹⁹⁵.

Bu kapsamda m.36' ya göre;

”(1) Satıcı hasarın alıcıya geçtiği anda mevcut olan akde aykırılıktan, akde aykırılık bundan sonra belirgin hale gelmiş olsa dahi, akit ve bu Sözleşme uyarınca sorumludur.

(2) Satıcı birinci fıkrada belirtilen andan sonra ortaya çıkan ve malların belirli bir süre içinde, mutad amaca ve belirli bir amaca elverişli kalacağı veya belirli nitelikleri ve özellikleri muhafaza edeceği konusundaki garantinin ihlâli de dâhil olmak üzere herhangi bir yükümlülüğünün ihlâline dayanan akde aykırılıktan sorumludur.”

Viyana Sözleşmesi m.36/l ile hasarın alıcıya geçtiği anda mevcut olan maldaki ayıp, daha sonra ortaya çıksa dahi satıcının ayıptan sorumlu olacağı belirtilmiştir. Örneğin belirli bir garanti süresi ile satılan bir malda ayıp, hasarın intikalinden sonra ancak garanti süresi içerisinde ortaya çıkacak olursa, hasarın intikali anında malın ayıplı olduğu kabul edilecek ve ayıplı maldan satıcı sorumlu tutulacaktır. Tabii ki burada ispat problemi gündeme

¹⁹⁴ ERDEM, *Viyana Sözleşmesi*, s.73.

¹⁹⁵ Almanya, Yunanistan, Avusturya, Danimarka, İsveç, Norveç ve Hollanda hukuklarında malın fiilen teslim edildiği an kabul edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.219.

gelecektir. Bu nedenle m.36/II ile Viyana Sözleşmesi satım klozlarına öncelik veren bir düzenleme ile satıcının malın özel veya normal kullanım sonucunda dahi, malın bazı özelliklerinin korunacağı taahhüdü dâhil olmak üzere, ayıp; satıcının satım akdinden kaynaklanan bir borcunun ihlâli neticesi olarak doğmuş ise hasarı intikalinden sonra oluşsa dahi satıcının sorumluluğu devam edecektir.

Viyana Sözleşmesi m.37 ile de satım akdine göre teslim edilmesi zamandan öce malı teslim edilebileceği düşünülerek, malın zamanından önce teslimi halinde, alıcı için ağır sonuçlar doğurmaması halinde normal teslim zamanına kadar, maldaki mevcut ayıbın, satıcı tarafından düzeltilebilmesi imkânı sağlanmıştır.

ç. Uygunluğun Tespiti

Alıcı tarafından teslim alınan malın muayene edilmesi ve eğer akde aykırılık var ise satıcıya bildirilmesi biz dizi hukuk sisteminde kabul edilen bir sistemdir¹⁹⁶. Farklı hukuk düzenlerinde ihbar ve muayene külfeti farklı algılandığından, Viyana Sözleşmesinin hazırlık aşamasında üzerinde tartışılan konulardan biri de ihbar ve muayene olmuştur. Bu çalışmalar sırasında ortaya çıkan iki görüş vardır.

Bunlardan birincisi, birçok *Kara Avrupası Hukukunda* kabul edilen alıcıya, ihbar için kısa süre ve bu ihbarda akde aykırılığın türünü belirleme zorunluluğu öngören yapılmaması halinde alıcıya bütün haklarını kaybettiren görüştür.

İkincisi ise bu tür ihbarın akitten dönmek isteyen alıcı için yapılmasını öngören, ancak akde aykırı mal teslimi nedeniyle tazminat talep etmeyi alıcıya her koşulda tanıyan görüştür.

¹⁹⁶ *Kara Avrupası Hukuklarında* sadece ticari satışlar için öngörülmüş olmakla birlikte, İsviçre Hukukunda BK bulunmadığından bütün satışlar için kabul edilmiştir. Türk Hukukunda, hem TTK hem de BK bulunduğundan, BK içinde ticari olmayan satımlar içinde muayene külfetine yer verilmesi uygun olmamıştır. En azından tüketici satışları açısından 2004 tarihli TKHK m.4 ile bu külfetten vazgeçilmesi olumlu bir gelişme olmuştur. Ayrıntı için bkz. ARAL, 126-17, aksi görüş için ZEVLİLER, AYDOĞDU, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, B.3, Ankara 2004, s.120.

Uzlaşı Viyana Sözleşmesi m.44 de yer alan istisnai hallerde ihbarın yapılamamasına rağmen, alıcının tazminat veya semenin tanzili talebinin saklı kalacağı hükmüne yer vermek suretiyle sağlanmıştır¹⁹⁷. Hem malın muayenesi, hem de bunun ihbarı Viyana Sözleşmesinde külfet olarak tespit olunmuştur¹⁹⁸. Bunun anlamı alıcı, bazı haklardan yararlanmak maksadıyla bunları yerine getirmek durumundadır.

Viyana Sözleşmesinin uygunluğun tespitine ilişkin maddelerini, şu şekilde değerlendirmek mümkündür. Mallardaki ayıp veya ayıp olmadığıнын tespiti ancak muayene edilmek suretiyle tespit olunacaktır. Viyana Sözleşmesi m.38 göre alıcının teslim edilen malları en kısa zaman içerisinde muayene etmesi veya ettirmesi gerekmektedir¹⁹⁹. Bu hükme göre; eğer satım akdî taşıma akdini de içeriyor ise muayene işlemi malların varma yerine kadar yapılacak veya mallar makul sayılabilecek bir muayene fırsatı olmaksızın, satıcının akdin kuruluşu sırasındaki bilgisi dâhilinde alıcı tarafından tekrar yola çıkarılmış veya taşıma güzergâhı değiştirilmiş ise muayene işlemi yeni belirlenen varma yerine kadar yapılmalıdır.

Bu kapsamda en kısa süre her somut olayın özelliklerine göre milletlerarası ticaretin dürüstlük kurallarına göre belirlenecektir.

Türk Hukukunda BK.m.197 ye göre *“Satıcı, alıcının satım zamanında malumu olan ayıptan mesul olmadığı gibi satılanı kâfi derecede muayene etmekle fark etmiş olacağı ayıptan da ancak bunun mevcut olmadığını temin etmiş ise, mesul olur.”* Bu hükme göre alıcının satılanı mâkul sınırlar

¹⁹⁷ ATAMER, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s.222.

¹⁹⁸ Malın muayenesi ve ihbarın külfet olarak nitelendirilmesine ilişkin görüşlerin ayrıntısı için bkz. BUCHER, Eugen/BUZ, Vedat: “Mağdur Edilen Alıcı-Türk/İsviçre Borçlar Kanununun İki Özelliğinin Eleştirisi, Muayene ve İhbar Külfeti (Art 201, Bk.m.198), BK.m.202/II (Art 205/II OR)’ye göre Dönme Yerine Bedel İndirimine Karar Verilmesinin Masraflara İlişkin Sonuçları”, Necip KOCAYUSUFPAŞAOLU’na Armağan, Ankara 2004, s.145 vd.; Fakat ihbar ve muayene külfetinden TTK açısından vazgeçilmiştir. Ayrıntı için bkz. ARAL s.126-127; KOCAYUSUFPAŞAOLU, Borçlar Hukuku, N.35; Aksi görüş için bkz. ZEVKLİLER, AYDOĞDU, Tüketicinin Korunması Hukuku, s.120.

¹⁹⁹ WILL, s.32. “Alıcı, kendisine kötü mal teslim edildiğini düşünüyorsa alıcının talep haklarını kaybetmemesi için ilk olarak malı teslim alır almaz muayene ettirmeli ve ikinci olarak ayıplı mal nedeniyle makul süre içinde satıcıya ihbarda bulunmalıdır.”

çerçevesinde muayene etmesi ve yapılacak muayene neticesinde ayıbın ortalama bir kişi tarafından tespitinin mümkün olmaması gerekmektedir.

Türk Hukukunda satıcının; ayıba karşı tekeffülden sorumlu tutabilmesi beş şartın varlığına bağlıdır. Bunlar;

- Sözleşmeye göre yarar ve hasarın alıcıya geçmesi anında var olması,
- Satılndaki ayıbın önemli olmasına ve satılndaki ayıbın gizli olmasına yani alıcının teslim anında ayıbı tespit edememesi ve etmesinin beklenememesi,
- Ayıba karşı tekeffülün akit serbestisi kapsamında sözleşme ile kaldırılmamış olması,
- Son olarak da alıcının tekeffül hükümlerinden yaralanabilmek için BK.nun kendisine yüklediği muayene gibi bir takım külfetleri yerine getirmiş olmasıdır.²⁰⁰.

B. Akde Aykırılık Halinde Alıcının Hakları

1. Genel

Viyana Sözleşmesinde, *Common Law* hukuk sistemi ile *Kara Avrupası* Hukuk sisteminin, akde aykırılık hali ile ilgili bağdaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir²⁰¹. Bu nedenle akde aykırılık hali Viyana Sözleşmesinde oldukça geniş tutulmuş ve Türk Hukukunda ise akde aykırılığa genel kavram olarak BK.da yer verilmemiş onun yerine somut bazı akde aykırılık türlerine yer verilmiştir. Genel yapıya bakıldığında Türk Borçlar Kanununda akde aykırılık hallerinin, hem genel hükümler hem de özel hükümler içinde düzenlendiği, birbiri ile bağlantı kurulup ilişkilendirme çabasının bulunmadığını söylemek mümkündür.

Türk Hukukunda, satım hukuku açısından bu bölünmüşlüğü daha fazla görmek mümkündür. Şöyle ki BK.m.20 de akit öncesi imkânsızlık, BK.m.96

²⁰⁰ YAVUZ, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.53.

²⁰¹ ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.281.

da akit sonrası kusurlu imkânsızlık ve gereği gibi ifa etmeme, BK.m.101 de borçlunun temerrüdü, BK.m.117 de akit sonrası kusursuz imkânsızlığı, BK.m.187 vd. satım akdinde temerrüdü, BK.m.189 vd. zapt halinde satıcının sorumluluğu, BK.m.194 vd. ayıp nedeniyle satıcının sorumluluğu ve BK.m.169 da alacak satımında sorumluluk halleri düzenlenmiştir. Hepsi birden akit ihlâli oluşturan bu sorumluluk halleri, bazen akdin butlanına sebep olmakta (BK.m.20), bazen dönme hakkı vermekte (BK.m.108), bazen de dönme hakkını verip vermediği tartışmalıdır (BK.m.96). Ayrıca bazen borcu sona erdirir (BK.m.117), bazen de borcu sona erdirip erdirmediği tartışmalıdır (BK.m.96)²⁰².

Ancak buna karşın Viyana Sözleşmesinde bu hususlar “akde aykırılık” başlığı halinde topluca düzenlenmiştir. Viyana Sözleşmesinin bu düzenlemesi ile *Common Law* hukuk sisteminden esinlendiği söylenebilir. Çünkü akde aykırılık sorununa bütünsel yaklaşılmış ve buna ait her türlü alt olguda (kusur, imkânsızlık, tekeffül vs.) bu bütünlük içinde ele alınmıştır. Bu kapsamda, akit düzenine her türlü aykırı ifa satıcının sorumluluğunu gerektirir, sorumluluk akde aykırılığın türüne göre değişmez. Sonuçlar yeknesak olarak düzenlenmiştir. Akde aykırılığın en önemli sonucu ve kuralı tazminat ödemektir. Aynen ifa ve akitten dönme istisna olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla dava durumunda mahkemeler, bu hakların tanınması için bazı özel şartların varlığını aramışlardır. Viyana Sözleşmenin akde aykırılığa genel bakış açısı sonuçlar bakımından olmuştur. Nitekim akde aykırılık hallerinin sonuçlarının düzenlendiği Sözleşmenin m.45 vd. hükümleri aynı mantıkla kaleme alınmıştır. Şöyle ki; m.46 da hangi hallerde ifa talebinin istenebileceği, m.49 da hangi hallerde akitten dönmenin, m.50 de hangi hallerde semenin tenzilinün mümkün olacağı düzenlenmiştir. Bütün bu yaptırımlara paralel olarak talep edilebilecek olan tazminat ise bağımsız olarak m.71–74 arasında düzenlenmiştir.

---

²⁰²TEKİNAY, AKMAN, BURCUOĞLU, ALTOP, **Borçlar Genel**, s.375.

Viyana Sözleşmesi açısından diğer bir önemli nokta da, akde aykırılık sisteminde, alıcının dört hakkının kullanılmasına ilişkin getirdiği akde esaslı ve esaslı olmayan aykırılık kavramıdır. Akde esaslı aykırılık kavramı Türk Hukukuna yabancıdır. Böyle bir düzenleme Viyan Sözleşmesine bu hususta kaynaklık eden *Common Law* sisteminden kaynaklanmaktadır. Bu sisteme göre sonuçlar önemlidir ve akde aykırılığın esaslı olup olmaması alıcının kullanabileceği hakları etkileyecektir. Mantığı bir örnekle somutlaştırmak gerekirse “Satıcı temerrüde düşmüştür, o yüzden alıcının akitten dönme hakkı vardır şeklinde yorumlanmakta, satıcının edimini ifa etmemesi akdin esaslı ihlâlidir, o yüzden alıcının dönme hakkı vardır.”²⁰³ Yani alıcının hakkı, ihlâlin türüne değil, ihlâlin sonuçlarına göre belirlenmektedir. Esaslı aykırılığın sonuçları olarak da alıcıya akitten dönme veya malı yenisiyle değiştirme hakkı tanınmıştır.

Burada vurgulanması gereken diğer bir nokta da, Viyana Sözleşmesinde, akde aykırılığın, kusur durumuna bağlanmamış olmasıdır. Satıcının sorumluluğu esinlendiği hukuk düzeni olan *Common Law* sistemine benzer şekilde garanti sorumluluğu olarak belirlenmiştir. Türk Hukuk sistemi de satıcının sorumluluğunu garanti sorumluluğu olarak düzenlemekle birlikte bu sadece ayıplı ifa halleri içindir. Buna karşılık temerrüt ve imkânsızlık hallerin de genel hükümler devreye girer ve kural olarak satıcının kusursuzluğunu ispat etmesi halinde, akde aykırılığın sonuçlarından kısmen kurtulabilir. Fakat Türk Hukukunda da, bu kuralın etkisini azaltan önemli istisnaların bulunduğu söylemekte yarar vardır. Örneğin para borcu ve çeşit borcunun ifası açısından kusursuz sorumluluğun varlığı kabul edilir²⁰⁴. Ayrıca satıcı ayıplı ifa halinde, herhangi bir kusuru olmasa da, borca aykırılığın sonuçlarından sorumlu tutulur²⁰⁵. Yine BK.m.96 ile kusursuzluğun ispat külfetinin borçluya yüklenmiş olması, kusur sorumluluğunu azaltan bir

²⁰³ ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.290.

²⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. OĞUZMAN, Kemal, ÖZ, **Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.4, İstanbul 2005, s.362; SEROZAN, Rona; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Borçlar Genel), İstanbul 2002, s.15.N.4.

²⁰⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. SEROZAN, **Borçlar Özel**, s.121 d.

diğer unsurdur. Bu kapsamda Viyana Sözleşmesi ile Türk Hukukunun birbirinden farklı düzenlemeler içerse de, bu alanda sonuçlar itibarıyla birbirine yaklaştığı söylenebilir.

Bu genel açıklamalar ışığında, Viyana Sözleşmesi akde aykırılık halinde, alıcı ve satıcı için ortak geçerli düzenlemeler yerine hem alıcı hem de satıcı için ayrı özel düzenlemeler getirmiştir. Ancak tazminat ve akitten dönmenin sonuçları her iki taraf içinde ortak olarak düzenlenmiştir.

Satıcının akitten doğan borçlarını gereği gibi ifa etmemesi halinde alıcıya m.45 vd. maddelerde iki temel imkân sağlanmıştır.

- Birincisi ifaya yönelik tedbirler olup böyle bir durumda alıcı seçimlik olarak; m.46 ile **aynen ifayı isteme, ayıplı malların yenileriyle değiştirilmesini isteme, ayıbın giderilmesini talep etme veya m.49 ile akitten dönme** veya m.50 ile **semenin tenzilini talep etme** haklarına sahip olacaktır.

- İkincisi ise seçimlik haklarına yanı sıra kullanabileceği **tazminat talebine yönelik haklar** olup Viyana Sözleşmesi m.74–77 arasındaki maddeler ile düzenlenmiştir.

Viyana Sözleşmesinin bu hükümlerine göre alıcının hakları dört temel özellik arz etmektedir. Bu haklar tüm akit ihlalleri ve bütün borçlar için geçerlidir, ifaya yönelik tedbirlerin ayrıca tazminat talebi ile de birleştirilmesi mümkündür, alıcının Viyana Sözleşmesinden kaynaklanan haklarını kullanması satıcının kusuruna bağlı değildir ve alıcı kural olarak haklarını kullanmak için satıcıya ek süre vermek zorunda değildir²⁰⁶.

Alıcının Viyana Sözleşmesinden doğan hakkını kullanabilmesi başlıca iki şarta gerek gösterir.

- Satıcının akde aykırılığı söz konusu olmalıdır; Viyana Sözleşmesinde satıcının akde aykırılığı tanımlanmamıştır. Bu nedenle akde aykırılığı satım akdinde taraflardan birinin aralarındaki akit gereği yüklendiği

²⁰⁶ ERDEM, *Viyana Sözleşmesi*, s.76.

edimlerden birini akitte öngörülen şekilde ifa etmemesi durumunda akde aykırılıktan söz etmek mümkündür. Akde aykırılığın türü önemli olmayıp akdin temel edimlerinden biri ya da yan edimlerinden biri olmasında önemi bulunmamaktadır.

- Satıcının akde aykırılığı haksız olmalıdır. Viyana m.71 de yer alan düzenlemeye göre alıcının akde göre borçlarını ifa etmeyeceğinin ortaya çıkması durumunda satıcıdan edimlerini yerine getirmesi beklenemeyecektir. Bu durumda satıcının akde aykırılığı haklı bir sebebin varlığı nedeniyle akde aykırılık olarak değerlendirilemeyecektir. Viyana Sözleşmesi m.80 göre *“Bir taraf kendi fiilî veya ihmalden kaynaklandığı takdirde, diğer tarafın âdem-i ifasından yararlanamaz.”* Bu madde çerçevesinde eğer satıcının akde aykırılığı alıcının eyleminden kaynaklanıyor ise satıcının akde aykırılığı haklı sayılacak ve alıcı akde aykırılık nedeniyle kendisine sağlanan hakları kullanamayacaktır.

Türk hukukunda akde aykırılık hali ile ilgili m.96 vd. maddelerde dermeyan edilen akde genel aykırılık hallerine ilave olarak, taşınır mal satımlarına ilişkin olarak akde aykırılık halleri içinde değerlendirilebilecek BK.187 vd eden maddelerinde yer alan satıcının temerrüdü, BK.194 de yer alan satım akitleri için ayıplı ifa hali düzenlenmiştir. Viyana Sözleşmesinde, satıcının temerrüdü ayrı başlık altında incelenmediğinden, burada iç hukukumuz yönünden temerrüt kavramının açıklanmasının uygun olduğu değerlendirilmektedir.

BK.m.187–188 maddelerinde satıcının teslim borcunda temerrüdü hükme bağlanmıştır. İç hukukumuzda teslim borcunda temerrüt ön plana çıkmaktadır. Türk hukuku açısından satıcının temerrüdünü adi satım akitleri bakımından ve ticari satımlar akitleri bakımından olmak üzere iki kısım halinde incelemek yerinde olacaktır.

(1) Adi Satım Akitleri Kapsamında Satıcının Temerrüdü

Borçlar Kanununun borçlunun temerrüdünü düzenleyen m.101–108 de yer alan genel hükümler, ticari satım akitleri dışındaki bütün akitler bakımından satıcının temerrüdüne uygulanacaktır.

Bu hükümler çerçevesinde teslim borcu muaccel olan satıcının temerrüdü için alıcının ihbarına ve alıcının seçimlik haklarını kullanabilmesi için makul bir sürenin satıcıya tanınmasına bağlıdır. Satıcı kendisine tanınan süre içerisinde borcunu ifa etmez ise, alıcı ya ifadan vazgeçip müspet zararının tazminini, ya da akitten dönerek uğradığı menfi zararın tazmin edilmesini seçtiğini alıcıya bildirmelidir. Bu halde tazminata hükmedilebilmesi için borçlunun kusurunun varlığı gereklidir²⁰⁷. Üçüncü alternatif olarak da değerlendirilmesi mümkün olan husus ise, alıcının geç teslimine sesini çıkarmaması halidir ki, bu durum alıcı için gecikmiş de olsa teslimi hala istediğine karine teşkil eder, bu halde alıcı ancak gecikmiş ifa ve gecikme nedeni ile uğranılan zararı talep edebilir²⁰⁸.

(2) Ticari Satım Akitleri Kapsamında Satıcının Temerrüdü

BK m.187 ve 188 inci maddelerinde ticari satımlarda satıcının temerrüdü hükme bağlanmıştır²⁰⁹. Satıcının temerrüdü asıl olarak satıcının asıl edimini oluşturan malın teslim edilmemesinde ortaya çıkacaktır. Bu hükümlere göre ticari satımlar açısından satıcının temerrüdüne ilişkin olarak getirilen düzenleme dört ana özellik gösterir²¹⁰.

- Kesin vadeli işlem karinesi; m.187/1 de *“ticari işlemlerde teslim için bir zaman tayin edilmiş olup”* ibaresi ile ticari satımlarda BK.m.101 anlamında bir vade tespit edilmiş olup kesin vadeli bir işlemin yapılacağı

²⁰⁷ Gerek BK.m.102 uyarınca gecikme tazminatı, gerek m.106 uyarınca ifa yerine tazminat, gerekse m.108 uyarınca dönme halinde tazminat talep edilebilmesi, borçlunun kusurunun varlığını gerektirir. Ayrıntılı bilgi için bkz. OĞUZMAN, ÖZ, s.303.

²⁰⁸ OLGAÇ, Senai; “Adî ve Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Malı Verme Borcunu Yerine Getirmekte Direnmesi ve Bunun Sonuçları”, **BATİDER** (1963-1964) Cilt:2, Sayı:1. s.249; ZEVKLİLER, **Özel Borç İlişkileri**, s.145.

²⁰⁹ Borçlar kanununun 187 ve 188’nci maddelerinde kullanılan satım ifadeleri geniş anlamı olup ticaret kanununda düzenlenen dar ve teknik anlamda ticari satım dışındaki kar elde etme amacıyla yapılan satışları da kapsar. ZEVKLİLER, **Özel Borç İlişkileri**, s.145.

²¹⁰ YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.42.

kabul edilmiştir. Ancak öncelikle taraf iradelerine bakılacak akitte de aksine hüküm yoksa bu karine geçerli olacaktır.

- Alıcını teslim talebinden vazgeçerek ifanın yerine getirilmemesi nedeniyle tazminat talep edebileceği karinesi; BK.107/b.3. gereği alıcı; BK.m.106/II kapsamında kesin vadeli bir işlemin varlığı halinde ayrıca mehil tayinine gerek olmaksızın anılan hükümlerden istifade edebilecektir.

- Alıcının kendi edimin yerine getirmesizin mütemerit satıcıdan tazminat talep edebilmesi; alıcı ticari satımlarda ifadan vazgeçerek müspet zararlarının tazmin edilmesinin isteyebilir.

- Ticari satımlara ilişkin diğer hükümler; TK m.25 göre ticari satımlarda, satıcının malı kısım kısım teslimi öngörülmüş veya böyle öngörülmemekle birlikte satıcı kısım kısım teslim etmiş ve alıcı da bunu herhangi bir ihtirazı kayıt ileri sürmeksizin kabul etmişse, akde aykırılık nedeniye alıcı ancak teslim edilmeyen kısım için haklarını kullanabilecektir.

2. Aynen İfa

Her ne kadar Türk Hukuku açısından muaccel ve ifası mümkün olan bir borcun ifasının her zaman talep ve dava edilebilir olması²¹¹ son derece doğal ise de, bu gün için *Common Law* hukuk sisteminde ve *Roma Hukukunda* hiç de doğal değildi²¹². Nitekim Viyana Sözleşmesi, bu hususta da *Common Law* ile *Kara Avrupası Hukukunu* bağdaştırılması kapsamında, bir uzlaşma aramıştır.

Bu nedenle, Viyana Sözleşmesinde tartışmalı konulardan biriside akde aykırılık halinde aynen ifa talebine ilişkin olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü *Kara Avrupası* hukuk sistemlerinde akde aykırılık halinde başvurulabilecek ilk yol aynen ifayı talep iken, *Common Law* hukuk sisteminde tazminat talebi ilk başvurulacak yoldur. İşte Viyana Sözleşmesinde farklı hukuk sistemlerinde ortaya çıkan bu farklı yaklaşımı gidermek maksadıyla aynen ifanın talebinin

²¹¹ OĞUZMAN, ÖZ, s.329; EREN, **Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.8, İstanbul 2003, s.987.

²¹² Alıcının, akde aykırılık gerçekleşikten sonra halen aynen ifayı talep edebilmesi imkânının var olması, akit hukukunda geçerli “pacta sur servanda” ilkesinin bir görünümüdür.

mahkemece kabulünü, ancak aynen ifa talebinin yapıldığı iç hukukun yani hâkimin hukukunun (lex fori)²¹³ bunu tanınması şartıyla mümkün olabileceği hükme bağlanmıştır (m.28). İfa talebi asli ifanın talebi olabileceği gibi, malın yenisiyle değiştirilmesi de olabilecektir.

Viyana Sözleşmesinde aynen ifanın talep edilebilmesi için;

- Viyana Sözleşmesi m.46/I gereği alıcı aynen ifa ile çelişen başka bir hakkını kullanmamış olmalıdır. Böyle bir durumda üç halden söz edilebilir Bunlardan birincisi, akitten dönmek olup bu halde eğer alıcı akitten dönmüş ise taraflar arasındaki borç sona erdirdiğinden alıcı ve satıcı satım akdinden kaynaklanan borçlarını ifa etmeyecektir. İkincisi zarar ve ziyanın karşılanması talebidir. Bu halde eğer alıcı akitten dönmeksizin ifa edilmeyen edim yerine zarar ve ziyanın karşılanmasını talep etmiş ise artık aynen ifayı isteyemeyecektir. Üçüncüsü ise semenin indirilmesi talebidir. Bu halde alıcı eğer ayıplı malları teslim alarak semenin indirilmesini talep etmişse artık ayıpsız malların teslimini isteyemeyecektir.

- Viyana Sözleşmesinin m.28 kapsamında talebin yapıldığı iç hukukun aynen ifayı tanınması gereklidir. Bu hüküm uyarınca, Viyana sözleşmesini uygulayan bir hâkim ancak kendi iç hukukunun aynen ifayı tanınması halinde aynen ifaya karar verebilecektir.

Aynen ifanın maksadı satıcının edimini akitten yükümlendiği şekli ile alıcıya karşı yerine getirmesidir. Sözleşmenin m.47 hükmü gereği alıcının satıcıya ek süre verebileceği belirtilmekle birlikte bu zorunluluk olmayıp alıcının ihtiyarına bırakılmış bir husustur. Ancak bu ek süre ancak alıcı tarafından verilebilecek bir ek süre olup, Viyana Sözleşmesi m.45/III ile hâkime bir yetki tanınmamıştır. Bunu nedeni bazı hukuk sistemlerinde, alıcını

²¹³ Kavram ile ilgili bkz. NOMER, ŞANLI, **DHH**, B.13, s.338 vd. Her ne kadar Viyana Sözleşmesi m.28'de mahkemeler ifadesi geçmekteyse, maddenin hâkem mahkemesini de kapsadığı muhakkaktır. Bu durumda hâkem mahkemesi hukukunun hangisi olduğunu saptamak gerekecektir. Doktrinde genelde tahkim usulüne, hakem kararlarının geçerliliğine ve duruma göre kaldırılmasına uygulanacak olan hukuk esas alınmaktadır. Bu hukuk ise uygulamada tahkim yeri olacaktır.; Türk Hukukunda tahkim yerinin belirlenmesine ilişkin olarak bkz. AKINCI, **Milletlerarası Tahkim** (Tahkim), Ankara 2003, s.117.

haklarını kullanmasını geciktirerek, satıcıya son bir şans vermeyi Viyana Sözleşmesine tabi akitler bakımından engellemektir. Asıl olan taraf iradeleridir. Alıcı takdir edecektir²¹⁴.

Her ne kadar Viyana Sözleşmesinde süre verilmesi alıcının ihtiyarına bırakılmış bir husus olmakla birlikte, doktrinde iyi niyet kuralları gereğince satıcının belirli ek sürelerden yararlanacağı ifade edilmektedir. Aynen ifa talebi ayrıca belirtilmemiş olsa dahi, alıcının iyiniyet kuralları uyarınca makul bir süreyi beklemeyi kabullendiği varsayımını da içerdiği kabul edilmektedir²¹⁵.

Aynen ifaya ilişkin olarak Türk Hukuku ile Viyana Sözleşmesi arasındaki en önemli fark ek süre verilmesine ilişkin alıcıya bazı hallerde zorunlu olarak ek süre tanımayı öngören BK.m.106/l düzenlemesidir. Bu maddeye göre alıcı; aynen ifayı talep edebilmek için, BK.m.107 de sayılan haller hariç satıcıya bir süre vermek veya verilmesini hâkimden talep etmek zorundadır²¹⁶.

3. Ayıplı Malların Yenileri ile Değiştirilmesini veya Ayıbın Giderilmesini İstemek

Malın yenisi ile değiştirilmesi talebi ancak malın sarıcı tarafından teslim edilmiş, fakat bu mal, tarafların aralarındaki akde ve Viyana Sözleşmesi yedek hükümlerine göre taşınması gereken özellikleri taşımayan, ayıplı bir maldır. Ayıplı mal yerine ikame mal verilmesi de aynı sonucu doğurur. Çünkü talep, uygun olmayan teslim edilen mal yerine, akde uygun mal tesliminin talebidir.

²¹⁴ Fransız Hukukunda âkitten dönme yenilik doğuran bir dava hakkı olarak tanındığından, ek süre verme bakımından hâkime geniş yetki verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.334.

²¹⁵ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.79.

²¹⁶ BK.107' de, alıcının bur süreyi tanımasının faydasız olacağı haller ile kesin vadeli işlemlerde veya alacaklının aynen ifada menfaatinin kalmadığı hallerde ek süre verilmesi gereği ortadan kalkacaktır. Neticede, temerrüt halinde esaslı ihlâl durumunda akitten dönmek mümkün iken buna karşılık esaslı olmayan ihlâl durumlarında ek süre verilmesi gerekeceğini söylemek mümkündür. Tam iki tarafa borç yükleyen akitlerde temerrüt ve seçimlik hakların kullanılmasının şartları için bkz. HAVUTÇU, **Ayşe: Tam İki Taraf Borç Yükleyen Sözleşmelerde Temerrüt ve Müspet Zararın Tespiti**, s.42 vd ; BUZ, Vedat : **Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme** (Dönme), Ankara 1998, s.106 vd.

Burada ortaya çıkan bir sorunda, malın yenisi ile değiştirme hangi çeşit mallar için geçerlidir. Viyana Sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak borç parça borcu olsa da ikâmesi mümkün ise, yenisi ile değiştirme kabul edilmelidir²¹⁷. Neticede konu, tarafların aralarındaki akde ve somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecektir.

Alıcının ayıplı malların yenileri ile değiştirilmesi hakkı, Viyana sözleşmesinde m.46/II ile düzenlenmiş olup bu hakkın aynen ifadan farklı olmadığı değerlendirilmektedir.

Türk hukukunda ayıba ilişkin olarak düzenlemeler BK.m.194–207 maddelerinde “*Satılanın ayıptan salim olmasını tekeffül*” başlığı altında yapılmıştır. Bu kapsamda yukarıda ayıba ilişkin olarak yapılan açıklamalar çerçevesinde ayıbın söz konusu olması halinde alıcının sahip olduğu haklar BK.m.202 vd maddelerde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Türk hukukuna göre ayıplı mallara ilişkin alıcının seçimlik haklarını kısaca şöyle sayabiliriz;

- Akitten dönme; BK.m.202 ile alıcıya tanınan bu yenilik doğurucu hakkın kullanılması ile satım akdî geriye etkili olarak ortadan kalkacaktır. Bozucu nitelikte yenilik doğuran hakkın kullanımı olması dolayısıyla talebin satıcıya ulaşması ile hükümlerini doğurur. Akitten dönme hakkının kullanılması ile eğer dönme borçların ifasından önce gerçekleşmiş ise borçlardan kurtarıcı nitelikte olup, eğer borçların ifasından sonra ise ifa edilen edimlerin geri verilmesini sağlayıcı bir etkiye sahiptir²¹⁸.
- Semen in indirilmesini talep etme; Bk.m.202./I düzenlemesine göre alıcı satılan malı teslim alarak ayıp nispetinde semende indirim

²¹⁷ Türk hukukunda da malın parça borcu, çeşit borcu ayrımı yapılmaksızın, malın ayıpsız ile değiştirilmesi hakkının her iki halde de tanınması bazı yazarlarca savunulmaktadır. Bkz. SEROZAN, Rona: “Parça Borcu- Çeşit Borcu Aşılması Gereken Bir Ayrım”, (MHAD 1969), **MHAD** 1969, Y.3, S.5, s.211-233.

²¹⁸ BK m.202 düzenlemesinin ilginç tarafı akitten dönme için herhangi bir koşul aranmazken (akde esaslı aykırılık veya süre gibi), hâkime “hal icabı satımın feshini muhik göstermiyorsa” dönme yerine semenin tenziline karar verme takdir hakkının verilmesidir. Madde eleştirisi ve bu hükmün kaldırılarak akitten dönmenin esaslı aykırılığa bağlanması hakkında görüşü için bkz. BUZ, **Dönme**, s.175 d.

yapılmasını isteme hakkına sahiptir. Alıcı bunu irade açıklamasıyla kullanır. Taraflar aralarında anlaşarak semenden indirilecek miktarı tespit edebilirler, anlaşamazlar ise mahkemede açılacak tespit davası ile miktar tespit olunacaktır.

- Satılanın ayıpsız misli ile değiştirilmesini (aynen ifa) talep etme; BK.m.203 düzenlemesine göre alıcı, eğer mal misli mal niteliğinde ise, semenin indirilmesini veya akitten dönme hakkını kullanmaksızın ayıpsız misli ile değiştirilmesini talep etme hakkını kullanabilir²¹⁹. Alıcının talebi satıcı tarafından kabul görmez ise alıcı BK.m.106 gereği akitten dönme veya ifadan vazgeçerek müspet zararının tazminini isteyebilir.

- Satılan maldaki ayıbın giderilmesini talep etme; Türk Hukukunda ayıbın giderilmesini talep hakkı bazı akit tipleri için tanınmış iken²²⁰ satımla ilgili böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak satım akitlerinin günümüzde yaygın olarak genel işlem şartları içerdiği veya tip akitleri olarak yapıldığı düşünülürse, zaten bu tip akitlerde bu şartlar içinde ayıbın giderilmesi, yani onarım hakkı alıcıya tanınmakta hatta diğerleri ortadan kaldırılarak alıcının ayıp halinde başvurabileceği tek hak olarak belirlenmektedir. Bu kapsamda bizim de katıldığımız görüşe²²¹ göre yaygın olarak kullanılan bu hakkın tanınmasında fayda olduğu değerlendirilmektedir.

- Satılandaki ayıp nedeniyle tazminat talebi; Borçlar Kanunumuz ayıp halinde alıcıya seçimlik haklarla birlikte alıcının durumuna göre müspet veya menfi zararın tazmini hakkı verilmiş olmakla birlikte, seçimlik hak olarak tek başına tazminat talep hakkı verilmemiştir²²².

²¹⁹ Misli ile değiştirme ancak satım konusu malın ancak misli eşya olması durumunda söz konusudur. Ayrıca satılan malın değiştirilmesi BK.m.204 kapsamında fesih hakkının kullanılmasının mümkün olduğu hallerde kullanılabilir. ZEVKLİLER, **Özel Borç İlişkileri**, s.127

²²⁰ Örneğin Kira sözleşmelerinde BK.m.250/I göre kiracıya kiralananadaki ayıpların giderilmesini talep etmek, istisna sözleşmelerinde BK.m.350 ile sözleşme konusunda bulunan ayıpların giderilmesini talep etme hakkı iş sahibine verilmiştir.

²²¹ YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.81.

²²² Ancak ayıba karşı tekeffül sorumluluğunu, bir kötü ifadan kaynaklanan sorumluluk hali olarak kabul etmek mümkündür. İşte bu halde BK.m.106 hükümleri çerçevesinde kötü ifadan temerrüde düşen alıcıya karşı, nasıl kötü ifadan vazgeçerek müspet zararın tazminini talep etme hakkı verilmişse, ayıp halinde de BK.m.106 çerçevesinde alıcıya böyle bir hakkın verilmesi uygun olacaktır. Ayrıca TKHK da ayıba karşı seçimlik haklar tanınmış ve m.4/II de son olarak ayıplı maldan veya ayıplı malın

4. Semen'in İndirilmesini İstemek

Viyana Sözleşmesinde, *Common Law* ile *Kara Avrupası* Hukuklarının bağdaştırma çabasını semenin tenzilinde de görmek mümkündür. *Common Law* Hukuk Sisteminde akde aykırılık halinde malın değerinin düşük olması, zarar hali olup, tazminatı gerektirir. Ancak Viyana Sözleşmesinde m.50 ile semenin tenzili imkânı, tazminat imkânından bağımsız düzenlenmiştir. Buna karşılık *Kara Avrupa* hukuk sistemlerinde semenini tenzilini görmek mümkündür. Viyana Sözleşmesinde bu imkânın verilmesinin, *Kara Avrupa* Hukuklarının memnun edilmesi çabasının ürünü olduğu söylenebilir²²³.

Viyana Sözleşmesi m.50 ile satıcının alıcıya ayıplı mal teslimi halinde alıcıya tanınan seçimlik haklardan bir tanesi de semenin indirilmesidir. Alıcı semeni ödemiş olsun veya olmasın, teslim anındaki ayıplı malların değeri ile akitte geçen malların değeri oranında semende indirim yapabilir.

Ancak Viyana Sözleşmesi iki halde bu hakkın kullanılmasına kısıtlama getirmiştir. Bunlardan birincisi eğer satıcı m.37 veya m.48 kapsamında satıldaki ayıbı gidermişse, ikincisi ise alıcı bu maddelere uygun olarak satıcının ifa teklifini reddetmiş ise artık semenin indirilmesini talep edemeyecektir.

5. Akitten Dönme

Taraflardan birinin aralarındaki akde aykırı davranmasından dolayı, diğer tarafın tek taraflı olarak akit ilişkisinden kurtulma hakkına sahip olmasının genel bir ilke olarak kabulü, akit hukukuna göre geç gelişen olgulardan birisidir. İki tarafın iradesi ile kurulan bir akdin, tek yanlı bir irade beyanı ile sona erdirilmesi uzun yıllar yalnız bazı sınırlı haller için kabul edilmiştir²²⁴. Artık günümüzde akitten dönme genel ilke olarak kabul edilmekle birlikte, genel olarak sayılabilecek üç halde bunun sınırlanabileceği

---

neden olduğu her türlü zarardan sorumluluk esası getirilmiştir Bu madde ile de TKHK ile tazminat talebinin tüketiciye tanındığı değerlendirilmektedir.

²²³ Semen'in tenzili hakkı Roma Hukukuna kadar dayanmakta olup, bugün Alman MK, Borçlar Kanunu m.202 ve AB Tüketici Satışları Yönergesinde bu hakka rastlamak mümkündür. Bkz. ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.387.

²²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. SEROZAN, Rona: *Sözleşmeden Dönme*, İstanbul 1975, s.7 vd.

ifade edilmektedir. Bunlardan birincisi, borçluya aykırılığı gidermeyi teklif etme hakkı verilmesi. İkincisi alacaklıya aykırılığı giderme için süre tanıma inisiyatifi verilmesi ve bunun belirli bir süre ile kısıtlanması. Bu süre sonunda aykırılık giderilmez ise alıcı akitten dönebilecektir. Üçüncüsü ise akitten dönme hakkının kullanımının, akde önemli aykırılıklar halinde alıcıya tanınmasıdır.

Viyana Sözleşmesi incelendiğinde genel ilke olarak akitten dönmenin kabul edildiği, ancak bu üç sistemin birleştirilerek, bazı hallerde akitten dönmenin esaslı ihlâle bağlandığı, bazı hallerde ise satıcıya süre tanınmasına bağlandığı görülmektedir. Ayrıca bunlara ilave olarak, satıcıya; akde aykırılığı gidermek suretiyle alıcının seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebilme hakkının verildiği görülmektedir²²⁵.

Bu kapsamda; Viyana Sözleşmesinde akitten dönmeye ait esas ve usuller m.49 vd. eden maddelerde düzenlenmiştir. Esas olarak m.49/I de düzenlendiği şekliyle Viyana Sözleşmesinde akitten dönme genel olarak iki halde mevcuttur. Bunlar;

- Akde esaslı aykırılık halinin varlığı,
- Satıcı tarafından satımın esaslı unsuru olan malın tesliminin yapılmaması, alıcı tarafından verilen süre içinde dahi malın tesliminin yapılmaması veya satıcı tarafından yapılmayacağını alıcıya bildirilmesi hali,

Bu iki ana duruma ilişkin olarak akitten dönmek isteyen alıcı ayrıca aşağıda belirtilen genel şartları da yerine getirmek zorundadır.

- Dönme ihbarı; Viyana Sözleşmesinde m.26 ile düzenlenen bu hükme göre akitten dönme mutlaka bir ihbar ile yapılmalıdır.
- Malların iadesi; m.82/I de malın eski durumu ile iadesi imkânsızlaşmışsa, alıcının akitten dönme hakkı ve malın yenisi ile değiştirilmesini talep hakkı düşecektir. İstisnaları m.82/II de öngörülmüş olup, malların teslim alındıkları durumu ile iade edilemeyişi alıcının kusurundan

²²⁵ AB Tüketici Satımı Yönergesi, PECL ve PICC de kabul edilen yaklaşımlar için, bkz. ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.396.

kaynaklanmıyor veya malların bir kısmı muayene sonucu hasara uğramış veya mallar ticaret hayatının olağan seyri içinde satılmış veya kullanılmışsa, alıcının bu hakkı düşmeyecektir.

a. Akde Esaslı Aykırılık Hali

Alıcının akitten dönme hakkını kullanabileceği iki alternatiften biri akdin esaslı ihlâlidir²²⁶. Viyana Sözleşmesi m.25 düzenlemesine göre akde esaslı aykırılıktan söz edebilmek için satıcı üzerine düşen edimi yerine getirmemiş ve alıcı da bu durumdan öyle etkilenmiş ve zarar uğramıştır ki, artık ifanın alıcı için bir önemi kalmamış olması gerekir. Ancak bu sadece alıcıya ait kişisel bir değerlendirme olmayıp benzer şartlar altında makul bir kimse tarafından da bu ifanın öneminin kalmaması gerekir.

Satıcıyı ifayı vaktinde yapmış, ancak teslim ettiği mal, tarafların aralarındaki akde aykırı ise ve bu ihlâl alıcıyı, makul bir kimse olarak ifadan beklemekte olduğu menfaatten önemli ölçüde yoksun bırakıyor ise esaslı aykırılık olarak kabul edilecektir. Ancak uygulamada, bu aykırılığın esaslı sayılması şu üç koşula göre değerlendirilmektedir. Bunlar, akde aykırılığın ciddi olması, akde aykırılığın giderilme imkânlarının bulunmaması ve akde aykırı malın başka türlü değerlendirme imkânının bulunmamasıdır²²⁷.

Akitten dönmeye ilişkin olarak Viyana Sözleşmesinde üç özel uygulama bulunmaktadır. Bunlar;

- Viyana Sözleşmesi m.72'ye göre vadeden önce akde esaslı aykırılık halinde alıcı akitten dönebilir.

- Sözleşmenin m.51 düzenlemesine göre, kısmî ifa halinde de akitten dönmek mümkündür. Ancak burada bir ayrıma gitmek gerekecektir. Eğer kısmî ifa halinde ifa edilemeyen bölüm akde esaslı bir aykırılık oluşturuyor ise alıcı akdin tamamından dönebilir. Ancak ifa edilmeyen kısım

²²⁶ WILL, s.35. Esaslı aykırılık somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecektir. Akde ilişkin hâkem çalışmalarından çıkan geçici sonuç, esaslı ihlâl için, dikkati çeken bir güçlüğün varlığı veya sansasyonel sonuçların ortaya çıkıp çıkmadığının aranmasıdır.

²²⁷ Konuya ilişkin mahkeme kararı için bkz. OLG Köln, 14.10.2002, CISG-Online N.709, (Erişim) <www.cisg-online.ch> 25.09.2007; OLG München, 02.03.1994, CISG-Online N.108, (Erişim) www.cisg-online.ch>, 25.09.2007

önemli bir aykırılık teşkil etmiyorsa alıcı eksik kısım için akitten dönebilecektir.

- Sözleşmenin m.73/III düzenlemesine göre ard arda teslimi içeren satım akitlerinde akdin ifa edilmemesi halinde, alıcı hem ifa edilmemiş teslimler hem gelecek teslimler, hem de ifa edilmiş teslimler için dönebilecektir²²⁸. Bu hüküm ile satıcının teslim borcunu belirli bir tek vadeye bağlanmamış, zamana yayılmış olarak ifasının söz konusu olduğu satımlarda akitten dönme durumu düzenlenmiştir.

b. Teslimin Hiç Yapılmaması

Teslimin hiç yapılmaması haline ilişkin olarak, Viyana Sözleşmesi m.49/I.b. ile akitten dönme hali düzenlenmiştir. Viyana Sözleşmesine tabi satımlar açısından akde aykırılık hallerine ilave olarak akitten dönme, sadece malların hiç teslim edilmemesi halinde alıcıya tanınmıştır. Alıcı ifanın vadesinde yapılmamasından kaynaklanan akitten dönme hakkının doğduğu andan itibaren²²⁹, bu hakkını herhangi bir süre şartı aranmaksızın kullanabilir.

c. Türk Hukukundaki Düzenleme

Borçlar Kanununda taşınır satımlarına ilişkin olarak satıcının temerrüdü, zapta karşı satıcının tekeffülü ve satılandaki ayıp nedeniyle satıcının sorumluluğu kapsamında belirli şartlar altında alıcıya akitten dönme hakkı tanınmıştır. Satıcının temerrüdü halinde alıcıya tanınan haklar seçimlik olup akitten dönme hakkının kullanımı için BK.101–108 kapsamında muaccel olan borcuna binaen satıcı; yapılacak ihbarla ek süre verilerek temerrüde düşürülecektir Bu halde de borcunu ifa etmeyen satıcıya karşı alıcı akitten dönebilir ve müspet zararının tazminini isteyebilir²³⁰. Satıcının kısmen ifası halinde de BK.m.68'e dayanılarak kısmî ifa reddedilebilir ve satıcı borcun tamamı için temerrüde düşürülebilir.

²²⁸ Sadece semenin zamana yayılmış olarak ödendiği taksitli satımlar için bu madde hükmü uygulanmayacaktır.

²²⁹ Bu hak ya kesin vadeli işlemin varlığı nedeniyle doğmuştur ya da satıcının kendisine tanınan yasal süre içinde de ifa etmemesi veya etmeyeceğini bildirmesi üzerine doğmuştur.

²³⁰ YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.38.

Ard arda teslimli satımlar açısında da satıcı bir veya birkaç teslim için temerrüde düşerse kural olarak alıcı; sadece teslim edilmeyen kısımlar için temerrüt hükümlerinden yararlanacaktır. Ancak ifa edilemeyen teslimler gelecekte ifası öngörülen teslimleri tehlikeye düşürüyor veya faydasız kılıyor ise ilerideki bütün teslimleri kapsamak üzere satıcıya münasip bir mehil verilirken bildirilmesi koşuluyla akdin tamamı için dönme mümkündür.

BK.m.187 de ticari satımlar açısından satıcının temerrüdü halinde, akitten dönme, m.187/1 de yer alan “*ticari muamelelerde teslim için bir zaman tayin edilmiş olup*” ifadesi ticari satımlar açısından vadeye ilişkin kesin işlem karinesi oluşturmaktadır. Bu nedenle, BK.106 vd. maddelerinde ifade edilen genel hükümlere göre alıcının bu seçimlik hakkını kullanabilmesi münasip bir mehil tayinine bağlı değildir.²³¹

BK.m.192–193 maddelerinde satıcının zapta karşı tekeffül başlığı altında bazı hallerde alıcıya akitten dönme hakkı tanınmıştır. Satıcının alıcıya karşı sorumluluğu satılanın kısmen veya tamamen zapt edilmiş olması durumuna göre farklılık gösterecektir. Satılan tamamen zapt edilmişse m.192 kapsamında satım akdî otomatik olarak sona erecek ve kendiliğinden bir akitten dönme hali oluşacaktır. BK.m.193 kapsamında kısmen zapt halinde akitten dönme istisnai olarak düzenlemiştir. Bu maddeye göre alıcı eğer üçüncü şahsın hakkını biliyor olsaydı, satım akdini yapmayacağı halin icabından anlaşılıyor ise satım akdinin tamamı için fesih davası açabilecektir.

BK.m.202–204 kapsamında satılandaki ayıp nedeniyle, alıcı kendisine düşen yükümlükleri yerine getirdiğinde, bu hükümler çerçevesinde akitten dönme de dâhil olmak üzere seçimlik haklarını kullanması mümkündür. Yine TTK. m.4 ile satılandaki ayıp nedeniyle akitten dönme dâhil olmak üzere, alıcıya bir takım seçimlik haklar tanındığı görülmektedir. BK. m.202 de ayıp nedeniyle, alıcı tarafından dönmenin dava edileceği ifade edilmekle birlikte,

²³¹ BK.m.106, alacaklının, ifada ısrarcı olduğu varsayımına dayandığı için, ifa gerçekleşmez ise yeni bir süre tayin ve tanımak suretiyle, alacaklının yeniden dönme hakkını kazanması mümkündür. Bkz. OĞUZMAN, ÖZ : **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, s.408 ; Buna karşılık ticari satımlar açısından BK.m.187, alıcının ifa yerine tazminat talep ettiği varsayımına dayandığından, alıcının derhal dönmeyi beyan etmemesi halinde, süre verilmesi suretiyle dönme hakkının yeniden kazanılmasına elverişli değildir. Bkz. TANDOĞAN, s.134-135.

taraf lar anlaşmamış olsalar bile, burada davaya gerek olmadığı alıcının tek taraflı irade beyanının satıcıya ulaşması ile birlikte dönmenin sonuçlarının doğacağı düşünölmektedir²³².

C. Alıcının Borçları

1. Genel

Viyana Sözleşmesinde alıcının borçları, satıcının borçlarında olduğu gibi ayrı bir bölüm halinde “*Alıcının Borçları*” başlığı altında m.53–65 arasında düzenlenmiştir. Alıcının borçları üçüncü bölüm içerisinde; semenin ödenmesi, malların teslim alınması ve külfetleri ile alıcının akde aykırılığı halinde satıcının sahip olduğu hakların düzenlendiği üç ayrı kısım halinde ele alınmıştır.

Türk Hukukunda da alıcının borçları BK.m.208–212 maddelerinde “*Alıcının Borçları*” kenar başlığı ile semeni ödeme borcu, malı teslim alam borcu ve alıcının semeni ödemede temerrüdü düzenlenmiş olup Viyana Sözleşmesi ile büyük benzerliklere sahip olduğu görölmektedir. Bu maddeler dışında da alıcının bazı borçlarını başka maddelerde görmek mümkün olup dürüstlük kuralı gereği alıcının üstlenmek zorunda olduğu borçlarda vardır²³³.

Ancak alıcının bazı borçları gerçek anlamda borç olmayıp, bazı haklarını kullanabilmesi için yerine getirmesi gereken külfet niteliği taşıyan borçları olduğunu da unutmamak gerekir.

2. Semen in Ödenmesi

Viyana Sözleşmesinde hem semenin saptanmasına hem de ödeme şekillerine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

a. Semen in Saptanması

Viyana Sözleşmesinde semenin saptanmasına ilişkin iki husus ön plana çıkmaktadır. Birincisi; taraflar m.55 uyarınca serbest iradeleri ile semeni saptayabilirler. Bu husus BK.208/1 de yer alan düzenlemeyle de

²³² YAVUZ, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.67.

²³³ YAVUZ, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.82.

uyum içindedir. İkincisi; m.14/I uyarınca taraflar satım bedelini satım akdinin kurulmasından sonrada belirleyebilirler. Akdin kurulmasından sonra semenin saptanması için objektif kriterler kullanılabilceği gibi taraflardan birisinin tespitini de bırakılması mümkündür.

b. Semen Tarafarca Öngörülmemesi Durumunda Tespiti

Viyana Sözleşmesinde taraflarca semenin tespit edilmemesi durumunda nasıl saptanacağı m.55 ile düzenleme altına alınmıştır. *“Akit, açıkça veya örtülü olarak semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin geçerli olarak kurulmuşsa, aksine herhangi bir emare bulunmadıkça, tarafların akdin kurulduğu anda ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyata örtülü olarak gönderme yapmış oldukları varsayılır (m.55)”*.

Bu madde gereğince semenin tespiti üç şarta ihtiyaç gösterir;

- Geçerli olarak kurulmuş bir akit bulunmalıdır.
- Taraflar serbest iradeleri akitte semeni tespit etmemiş olmalı ve tespiti yönünde herhangi bir kayıt öngörmemiş olmalıdırlar.
- Akit konusu malların genel kabul gören cari bir fiyatı bulunmamalıdır. Sözleşmenin bu hükmünden anlaşılması gereken cari fiyatlar misli mallar için geçerli olup, parça borcunu içeren akitler açısından geçerli olmayacaktır. Meğerki parça borcu düzenli şekilde ticari işlemlere konu olan bir mal olsun.

c. Malın Ağırlığına Göre Saptanması

Viyana Sözleşmesi m.56 ile satılanın bedelinin, malın ağırlığına göre belirlendiği durumlarda kullanılmak üzere tamamlayıcı bir düzenleme yapmış ve bu halde malın net ağırlığının esas alınacağı hükmünü getirmiştir. Bu hükmün uygulanabilmesi iki şartın varlığına bağlıdır. Bunlardan birincisi, satım konusu mal, satım bedelinin ağırlık üzerinden tespitine elverişli

olmalıdır. İkincisi ise, taraflar aralarında ağırlığın nasıl saptanacağı hususunda akitte bir hüküm koymamış olmalıdır.

ç. Semenin Ödenmesine İlişkin Hükümler

Viyana Sözleşmesi m.54 ile semenin ödenmesinin; borcun fiilen ödenmesini içermekle birlikte, akit veya kanun uyarınca semenin ödenmesini temin edecek her türlü tedbirin alınmasını da kapsayacağı hüküm altına alınmıştır. Viyana Sözleşmesinde semenin hangi para cinsinden ödeneceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Sorunun akde uygulanacak hukuk hükümlerine çözülmesi gerekecektir. Türk Hukukunda ise BK.m.83 gereği, semenin Türk parası ile ödeneceği hüküm altına alınmıştır²³⁴.

Viyana Sözleşmesinde ödeme şekli ile ilgili bir hüküm derpiş edilmemiştir. Sözleşmede bir hüküm bulunmadığından teamüllerin dikkate alınması gerekecektir.

Viyana Sözleşmesinde satım bedelinin nerede ödeyeceği hususunda tarafların bir seçim yapmamaları halinde tamamlayıcı olarak hüküm getirilmiştir. Sözleşmenin m.57 hükümlerine göre seçim yapılmaması halinde semenin; öncelikle satıcının iş yerinde veya ödeme mal mukabilinde veya senetlerin ibrazı üzerine yapılacaksa o yerde ödenmesi hüküm altına alınmıştır²³⁵.

Viyana Sözleşmesinde ödeme zamanına ilişkin olarak da tarafların seçim yapmamış olmasına bağlı olarak m.58 ile düzenleme getirilmiştir. Bu hükme göre; taraflar aralarındaki akitte ödeme zamanını kararlaştırmamış iseler alıcı satım bedelini; satıcının akit veya Viyana Sözleşmesi hükümlerine göre malı alıcını emrine amade tuttuğu anda öder.

3. Malların Teslim Alınması

Satım akitlerinde alıcının ikinci önemli borcu malların teslim alınmasıdır. Viyana Sözleşmesinde alıcının bu borcu m.60 ile düzenlenmiş olup bu hükme göre teslim alma borcunun; satıcının malları teslim borcunu

²³⁴ DOĞANAY, s.123.

²³⁵ ERDEM, *Viyana Sözleşmesi*, s.85.

yerine getirebilmesi için alıcının kendisinden beklenmesi makul olan muayene dâhil, her türlü işlemin yapılmasını ve malların teslim alınmasını kapsayacağı ifade edilmiştir.

Türk Hukukunda malların teslim alınması ile ilgili düzenleme de; alıcının kendisine satım akdindeki koşullar dâhilinde arz edilen malı teslim almaktan sorumlu olduğu ifade edilmiştir (BK.m.208/I). Bu hükmün Viyana sözleşmesi hükmü ile benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Viyana Sözleşmesine paralel şekilde iç hukukumuzda da alıcının teslim alma borcunun doğumu için satıcının satılanı akde uygun şartlar içinde teslim için hazır tutması gereklidir. Teslim zamanına ilişkin olarak; akitte ve teamülde aksi yönde hüküm bulunmadıkça, alıcının teslim almayı derhal gerçekleştirmesi lazımdır (BK.m.208/II). Yine alıcı herhangi bir itiraz kaydı olmaksızın malı teslim alırsa bu husus uygun ifaya karine teşkil edecektir²³⁶.

4. Alıcının Diğer Borçları

Satım akitlerinde alıcının malın teslim alınması ve semenin ödenmesi olmak üzere iki temel borcu bulunmaktadır. Bunlara ilave olarak taraflar aralarındaki akit ile alıcıya ilave farklı borçlar getirebilecekleri gibi Viyana Sözleşmesinden doğan ilave borçlara da rastlamak mümkündür²³⁷. Bunlara örnek olarak malları muayene etmek ve ayıp ihbarında bulunmak (m.38), aynen ifa için satıcıya verilen süreyi beklemek(m.47), akitten dönme halinde teslim alınan malları korumak ve satmak (m.86–88) verilebilir.

Türk Hukukunda da Viyana Sözleşmesine benzer şekilde çeşitli maddelerde sayılan alıcının yan borçlarını görmek mümkündür. Bunlar;

- Faiz ödeme borcu (BK.m.210/I),
- Mesafe satımlarında satılanı muhafaza ve sattırma borcu²³⁸

(BK.m.210/II),

²³⁶ YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.84.

²³⁷ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.87.

²³⁸ Mesafe satımlarını, satılanın ifa yerinden başka bir yere gönderilmesi şartıyla yapılan satımlar olarak açıklamak mümkündür. YAVUZ, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s.56.

- Satıcının teslimden önce mal için yapmış olduğu zorunlu masrafları ödeme borcu, teslim alma ve senet masraflarını ödeme borcu (BK.m.185),

- Taşıma masraflarını ödeme borcu (BK.m.186/I),
- Satılan ilgili yükümlülükler katlanma borcu,
- Satılan malın ambalajını iade borcu²³⁹.

5. Alıcının Akde Aykırılığı Halinde Satıcının Hakları

Satıcının, alıcının akdî ihlâli halinde sahip olduğu haklar Viyana Sözleşmesi üçüncü bölüm üçüncü ayırım içersinde m.61 vd. maddelerde düzenlemiş ve müşterek hükümler ile tamamlanmıştır. Viyana Sözleşmesinde alıcının borçları esaslı borç, yan borç ayrımı yapılmaksızın düzenlenmiştir Ayrıca Sözleşme bir bütünlük içinde incelendiğinde alıcının haklarının, ayıba karşı tekeffül hükümleri hariç, satıcının hakları ile aynı olduğu görülmektedir. Ayıpla ilgili hükümlerde ise kendisini daha çok alıcı gören devletlerin baskısı ile farklı bir düzenleme getirilmiştir²⁴⁰.

Viyana Sözleşmesinde akde aykırılık halinde satıcının haklarını şöyle sıralayabiliriz;

- Satıcı, aynen ifayı alıcıdan talep edebilir ve bunun için ek süre verebilir, ancak bu süre bir hâkem veya hâkim tarafından verilemez (m.62-63).
- Satıcı; akde esaslı aykırılık veya verilen ek süre içinde ödemenin yapılmaması halinde akitten dönebilir (m.64).
- Satıcı alıcıdan tazminat isteyebilir (m.63/II).

²³⁹ Ambalajın mülkiyetinin kazanılmadığı hallerde alıcı ambalajı satıcıya iade etmekle yükümlüdür. İade masrafları alıcıya ait olacaktır. Ancak dara ağırlıktan indirilmeden yapılan satımlarda veya ambalaj satılanın ayrılmaz parçasını teşkil ediyorsa veya ambalaj bozulmadan satılanın kullanılması mümkün değilse akitte aksi, kararlaştırılmadıkça veya teamül olmadıkça daranın mülkiyeti de alıcıya geçecektir. Bu halde ambalaj iade olunmayacaktır. Bkz. DOĞANAY, s.121.

²⁴⁰ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.87.

III. TAZMİNAT

Viyana Sözleşmesinde tazminatın maksadı denkleştirmedir. Yani alacaklının, borçlunun edimini gereği gibi ifa etmiş olsaydı, içinde bulunacağı malvarlığı durumuna getirilmesi amaçlanmaktadır. *Common Law* sisteminde oldukça farklı olup, ne ABD hukukunda olduğu gibi cezalandırmaya yönelik bir tazminat²⁴¹, ne de İngiliz Hukukuna benzer şekilde akdî ihlâl eden tarafın, ihlâl nedeniyle elde etmiş olduğu kazancı alacaklıya aktarma imkânı veren bir tazminat sistemi öngörülmüştür²⁴². Viyana Sözleşmesinde tazminatın amacı, alacaklının uğradığı zararın tamamını karşılamak olup tam tazmindir²⁴³. Hem fiilî zararı hem de yoksun kalınan kârı kapsar²⁴⁴.

Viyana Sözleşmesinde, taraflar için ortak hükümler içinde yer alan, tazminat hususu m.74–77 maddelerde düzenlenmiştir. Viyana Sözleşmesinde tazminat konusu her zaman bir miktar para olup diğer tazmin şekilleri benimsenmemiştir²⁴⁵. M.74 düzenlemesi ile tazminata ilişkin olarak önce genel bir kural getirilmiş ve daha sonra zararın belirlenmesine yönelik olarak iki özel durum öngörülmüştür.

Viyana Sözleşmesinde tazminata ilişkin hükümler tarafları kapsamakta olup üçüncü şahısları tazminat taleplerine yer verilmemiştir. Üçüncü şahıslar tazminat taleplerini Milletlerarası Özel Hukuk Hükümlerine göre belirlenecek milli hukuka göre yapacaklardır²⁴⁶. Ayrıca Viyana Sözleşmesi ile düzenlenmeyen tazminat talepleri bulunmakta olup, örneğin üreticinin ürün

²⁴¹ Ancak taraflar sözleşme iradesi çerçevesinde, aralarındaki sözleşmede cezai şarta her zaman yer verebilirler. Bkz. BIANCA, C.M, BONELL, M.J: **Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention**, Milan 1987, Art.74, N.3-7.

²⁴² Bkz. Restitutionary Damages, BAR, ZIMMERMAN, PECL Art.9:501, N.1 de verilen mukayeseli bilgiler.

²⁴³ KAROLLUS, s.213.

²⁴⁴ Yoksun kalınan karın vurgulanması önemli olup birçok hukuk sisteminde tazmin edilip edilmeyeceği hususunda belirsizlikler vardır. Bkz. Sekretarya Şerhi, Art.70, N.3, (Erişim) <<http://www.uncitral.org>> (22.09.2007)

²⁴⁵ Viyana Sözleşmesinin bu hükmüne karşılık Türk Hukukunda Bk.43 uyarınca tazminatın şekli hâkimin takdirine bırakılmıştır. Bu aynen tazmin veya para ile tazmin olması mümkündür.

²⁴⁶ BIANCA / BONELL, s.539.

sorumluluğuna ilişkin tazminat talepleri Sözleşme kapsamı dışında tutulmuştur²⁴⁷.

A. Tazminat Talebine İlişkin Şartlar

Viyana Sözleşmesinde tazminata ilişkin olarak m.74 ile getirilen ana kural, tazminat uğranılan fiilî zarar ve mahrum kalınan kârın toplamından oluşacaktır. Ancak akde aykırı davranan taraf; daha akdin kuruluşu sırasında bildiği veya bilebilecek durumda olduğu koşullar nedeniyle akde aykırılığı biliyor veya bilebilecek durumda ise tazminat fiilî zarar ve mahrum kalınan karı aşabilir²⁴⁸.

Bu koşullar altında tazminat beş şarta bağlı olacaktır;

- Akde aykırılık; tazminat talebinin doğumu için taraflardan birinin akdî ihlâl etmiş olması gerekir. Akitten dönmeden farklı olarak tazminat talebi için aykırılığın önemli olmasına gerek duyulmamış, esaslı veya esaslı olmayan aykırılık ayrımı yapılmamıştır.

- Akde aykırılık nedeniyle bir zararın meydana gelmesi; akde aykırılık bir zarara neden olmalıdır. İlgili taraf akdin gereği gibi ifa edileceğine güvenmiş olmasından doğan zararı isteyecektir (reliance interest²⁴⁹). Zarar maddi zarar olup Tük Hukukunun aksine manevî zararların tazmini Viyana Sözleşmesinde düzenlenmemiştir. Bu konuda açıklık bulunmamakla birlikte, bu değerlerin, ticaret hayatında ekonomik bir karşılığını bulunması durumunda²⁵⁰ bir zarardan söz edilebileceği doktrinde kabul görmektedir.²⁵¹

²⁴⁷ ERDEM, *Viyana Sözleşmesi*, s.90.

²⁴⁸ “Taraflardan birinin akdî ihlâli halinde ödenecek tazminat, mahrum kalınan kâr dâhil olmak üzere, ihlâlden dolayı diğer tarafın uğradığı zararın toplamına eşittir. Söz konusu tazminat, ihlâl eden tarafın akdin kurulması sırasında akit ihlâlinin muhtemel sonucu olarak öngördüğü veya o tarihte bildiği veya bilmesi gerektiği veriler ışığında öngörmesi gerektiği zararı aşamaz (Viyana Sözleşmesi m.74).”

²⁴⁹ Common Law zarar kalemleri için bkz. TRETIEL, s.65 vd.

²⁵⁰ İsviçre Federal Mahkemesinin verdiği bir kararda ifade ettiği gibi, alıcının hassa bir pazarda ara satıcı olduğu durumlarda, satıcının geç veya ayıplı ifası halinde başka bir yerden mal tedarik edip kendi alıcılarını da tatmin etmesi imkânı yok ise, doğabilecek olan goodwill zararından satıcının sorumlu tutulabilmesi mümkündür. Bkz. BG 28.10.1998, (Erişim) CISG-Online N.413.; Müşteri kaybı ve ticari sektörde itibar kaybı ispat edilmediği sürece m.74 uyarınca tazminat talep edilemez. Bkz. Audincia Provincial de Barcelona, 20.06.1997, (Erişim) CISG-Online N.338,

²⁵¹ Örneğin, alıcının, ayıplı ifa veya geç ifa nedeniyle müşterilerine karşı itibar kaybına uğramasının zarar kapsamında değerlendirilerek tazmin edilebileceği ifade edilmektedir. Çünkü bu halde yine de malvarlığı zararından bahsetmek mümkündür. Buna karşılık tarafların kişi varlığı zararlarının Viyana

- Öngörülebilirlik; m.74/II kapsamında taraflara ancak akdin kuruluşu sırasında öngördükleri veya öngörebildikleri zararlardan sorumludurlar. Bu ilke kusursuz sorumluluk ilkesinin tamamlayıcısıdır. Öngörülebilirlik taraflar için objektif bir öngörülebilirliktir.

- Nedensellik bağı; zarar ancak akde aykırılığın bir sonucu olarak ortaya çıkıyorsa illiyet bağı var demektir. Bu şart öngörülebilirlik haliyle doğrudan bağlantılı olup zararın öngörülebilir olması illiyet bağının teorisinin uygulanmasına benzer bir durum oluşturur²⁵². İspat yükü tazminat talep eden tarafta olacaktır.

- Sorumluluktan kurtulma nedeni ileri sürülmemesi; Viyana Sözleşmesinin sorumluluk sisteminde kusurun varlığı aranmamaktadır. Satıcının sorumluluğu garanti sorumluluğudur. Türk Hukukunda da aynı sistem geçerli olduğu akla gelse de, Viyana Sözleşmesi farklı olarak geç ve hiç ifa etmeme hallerinde de kusur aranmamaktadır. Buna karşın BK.m.96 kusursuz sorumluluğu esas almakla birlikte²⁵³, BK.m.205/III de akitten dönme halinde, dolaylı zararın tazmini için, satıcının kusurunun varlığı aranmıştır.

Viyana Sözleşmesinde sorumsuzluğun ispat edildiği bazı hallerde, m.79–80 kapsamında tazminat talebinden kurtulma imkânı mevcuttur. Bunlar, akde aykırılık taraflarca öngörülemeyen veya öngörülmesi mümkün olmayan kaçınılmaz bir nedenden dolayı oluşmuşsa, akde aykırılık akdî ifa ile görevli bir tarafın ifa edememesinden kaynaklanmış ise veya akde aykırılık karşı tarafın bir eylem veya ihmalden kaynaklanmış ise tazminat talep edilemeyecektir.

B. Tazminatın Hükümleri

Viyana Sözleşmesine göre akde aykırılıkta bulunan taraf hâkim tarafından karar verilen tazminatı, genel indirim nedenleri öngörülmediğinden tamamını ödemekle yükümlüdür. Türk Hukukunda BK.m.44/I de düzenlenen

---

Sözleşmesi kapsamında tazmini söz konusu değildir. Bkz. ATAMER, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s.428.

²⁵² BIANCA, BONELL, s.541.

²⁵³ OĞUZMAN, ÖZ, s.355 d.

hâkimin tazminatta indirim yapma yetkisinden farklı olarak, hâkimin tazminatta indirim yapma yetkisi bulunmamaktadır. Buna karşılık tazminatta indirim ancak m.77 kapsamında, mahrum kalınan kâr da dâhil olmak üzere akde aykırılığı iddia eden tarafın ortaya çıkan zararı azaltmaya yönelik, üzerine düşen tedbirleri almaması halinde, alsa idi meydana gelmeyecek zarar oranında, tazminattan indirim mümkündür.

C. Akitten Dönme Halinde Özel Uygulamalar ve Tazminatın Belirlenmesi

Viyana Sözleşmesinde akde aykırılığa ilave olarak, tazminatın akitten dönme halinde de istenmesi mümkündür. Ayrıca Sözleşme, dönme halinde sadece menfi zararın istenebileceği gibi bir mantık aramamaktadır. Aksine kural dönme halinde müspet zararın da tazmin ettirilmesidir. Bunun için m.75 ve 76'da ikame alımına ilişkin düzenlemelerin, ancak akitten dönülmesi halinde uygulanabilecek olması aynı düşüncenin ürünüdür. Sözleşme bu hallerde akdin ayakta tutulacağını değil, akitten dönüleceğini esas almıştır²⁵⁴. Viyana Sözleşmesi m.75–76 maddelerde tazminatın hesaplanmasına ilişkin düzenlemeler yapılmış olup genel olarak tazminatın hesaplanmasına yönelik olarak üç farklı yöntem derpiş edilmiştir. Bunlar sırasıyla, somut yöntem, soyut yöntem ve akde aykırılıktan doğan fiilî zarar ve mahrum kalınan kârın toplamından oluşacağına ilişkin yöntemdir²⁵⁵.

(1) Tazminatın Somut Yöntem ile Tespiti

Viyana Sözleşmesi m.75 de düzenlenen bu yöntem ile alıcı tarafından akitten döndükten sonra ikame alımı yapılması veya satıcı tarafından tamamlama satımı yapılması durumunda, akitte belirlenen semen ile yapılan

²⁵⁴ Yani BK.m.187/I de yer alan ticari satımlar için benimsenmiş olan, temerrüt halinde alıcı ifa yerine müspet zarar seçeneğini tercih eder düşüncesine Viyana Sözleşmesinde yer verilmemiştir. Aksine satıcı ifa etmezse, mantıklı alıcı, âkitten döner düşüncesi esas alınmıştır.

²⁵⁵ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.95.

alım veya tamamlama semenleri arasındaki farkın tazminat olarak istenmesi mümkündür²⁵⁶.

Taraflardan alım veya satımın makul bir süre içinde yapılması beklenir (tarafaların zararın azaltılmasına yönelik çaba göstermeleri gerekliliğini içeren m.77 çerçevesinde). Bu madde kapsamında alıcının yoksun kalınan kâr da dâhil olmak üzere, akde aykırılıktan kaynaklanan zararı azaltmak için makul görülen tüm tedbirleri alması külfeti vardır²⁵⁷. Burada alım veya satım; karşı tarafa aşırı tazminat sorumluluğu getirecek tarzda malı fiyatının çok yükseldiği yahut çok düştüğü durumlarda yapılmamalıdır²⁵⁸.

(2) Tazminatın Soyut Yöntem ile Tespiti

Viyana Sözleşmesi m.76 ile düzenlenen bu yöntem, tarafların akde aykırılık veya dönmeden sonra alım veya tamamlama satımı yapmaması durumunda, malın piyasa fiyatına göre tazminatın hesabına yöneliktir. Burada zararın somut olarak doğmuş olması aranmamakta, alıcı bir ikame alım yapmamış olmasına rağmen, bu zarara uğrayacağı kabul edilmiş ve bunun tazmini öngörülmüştür²⁵⁹. Burada tazminat miktarı; akitte kararlaştıran satılanın bedeli ile ifa yerindeki malın cari fiyatı arasındaki farka eşit olacaktır. Bu yöntemle tazminat hesabı içinde somut yöntem de olduğu gibi alıcının akitten dönülmüş olması gereklidir.

Viyana Sözleşmesine göre malın cari fiyatı, akitte belirlenen nitelik ve miktardaki malın fiyatıdır. Ancak Sözleşmede hangi durumlarda malın cari veya piyasa fiyatının bulunduğu kabul edileceği belirlenmediğinden boşluk vardır ve bu hususlar, kanunlar ihtilafı kurallarına göre akde uygulanacak hukuk olarak belirlenen milli hukuka tabi olacaktır.

²⁵⁶ Alıcının yapmak zorunda kaldığı ikame alım, hangi para birimi üzerinden yapılmışsa, mahkemenin yine o para birimi üzerinden tazminata hükmetmesi gerektiği yönde karar için bkz. OLG Hamburg, 28.02.1997, CISG-Online N.261, (Erişim) <<http://www.cisg-online.ch>> (13.09.2007).

²⁵⁷ Söz konusu olan külfettir, yoksa bir yükümlülük değildir. Yani satıcının bu sebeple dava hakkı doğmaz sadece alıcı zararın tamamını talep hakkını kaybeder. Kavram hakkında bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, **Borçlar Hukuku**, 2.N.48; OĞUZMAN, ÖZ, s.15; Türk Hukukunda aynı düşünce BK.m.44 ile ifade edilmiş ve hâkime duruma gör tazminatta indirim yapma imkân verilmiştir. Bu madde ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. EREN, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.7, s.733 vd.

²⁵⁸ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.95.

²⁵⁹ Türk Hukukunda ayrıntılı bilgi için bkz. TANDOĞAN, s.141 vd.

Ç. Türk Hukukunda Tazminata Ait Düzenlemeler

Türk Hukukunda akde aykırılık veya akitten dönme halinde tazminat taleplerine ilişkin olarak ortak düzenlemeler öngörülmemiş olup, satıcının temerrüdü, alıcının maldaki ayıp nedeniyle akitten dönmesi durumunda tazminat talebi ve alıcının temerrüdü halinde satıcının tazminat talepleri ayrı ayrı düzenlenmiştir. Konular içersinde yeri geldiğinde tazminat taleplerine ilişkin hususlara yer verildiğinden burada tekrar edilmeyecektir.

IV. SORUMLULUKTAN KURTULMA ŞARTLARI

Viyana Sözleşmesinde asıl olan daha öncede ifade ettiğimiz gibi kusursuz sorumluluk, garanti sorumluluğudur. Ancak bunun, taraflar açısından tahammül edilemez hal aldığı durumlarda kısıtlanması gerekliliği vardır. İşte bu maksatla m.74 de önce sorumluluğun kapsamına ilişkin olarak, tarafların öngöremedikleri zararlardan sorumlu olmayacakları düzenlemesi ile sınırlama getirilmiştir. Sözleşmenin m.79 hükmü ise akdin kurulma aşamasına ilişkin olarak, borçlunun kontrol alanı dışında gerçekleşen olayların akde aykırılığa sebep olması halinde tazminat sorumluluğu hiç doğmamaktadır. Bu husus haksız fiile ilişkin kusursuz sorumlulukta mücbir sebep tanımlamasına benzemektedir.²⁶⁰

Viyana Sözleşmesinde tarafların akitle yükümlendikleri sorumluluklarından kurtulma halleri üçüncü kısım beşinci bölüm m.79-80 ile düzenlenmiştir. Bu maddelerde sayılan sorumluluktan kurtulma halleri akdî gereği gibi yerine getirememenin özrü şeklinde düzenlenmiş olup etkileri birbirinden farklılık göstermektedir. Bazıları tarafları sadece tazminat talebinden kurtarıırken, bazıları akdin getirdiği bütün yükümlüklerden kurtarmaktadır²⁶¹.

Viyana Sözleşmesi ile üç sorumsuzluk nedeni öngörülmüştür. Bunlar ifa engelinin varlığı (m.79/I), üçüncü kişinin âdem-i ifası (m.79/II) ve karşı tarafın eylem ve ihmali (m.80) halleridir.

²⁶⁰ Borçluyu, garanti sorumluluğundan mücbir sebep kayıtsız ve koşulsuz kurtarabilir. Ayrıntı için bkz. SEROZAN, **Borçlar Genel**, s.15.N.4.

²⁶¹ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.96.

Viyana Sözleşmesinde sorumluluktan kurtulma hallerinin uygulanması için taraflardan birinin akde aykırılıkta bulunması yeterli olup bu aykırı davranışın esaslı veya esaslı olmamasının önemi bulunmamaktadır. Aynı zamanda aykırılığın türünün de; hiç ifa etmeme, kötü veya eksi ifa etme bakımından bir farkı bulunmamaktadır²⁶². Tarafların kesin veya geçici olarak edimlerini ifadan engellendikleri her durumda, m.79–80 koşullarında sorumluluktan kurtulmaları mümkündür.

A. İfa Engelleri

Her şeyden önce ifa engelin ne olduğu ortaya konulmalıdır. İfa engeli, tarafların iradeleri dışında olan ve akdin yapıldığı sırada öngörülmesi mümkün olmayan, borcun gereği gibi ifasını engelleyen, herhangi bir olaydır. Akde aykırılık nedeni ile sorumlu taraf; m.79/1 kapsamında bunun bir ifa engelinden kaynaklandığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulabilir. Viyana Sözleşmesinde ifa engelinden ne anlaşılması gerektiği hususunda açıklık olmayıp, borcun ifasını engelleyen her türlü durumun ifa engeli sayılması uygun olacaktır²⁶³. Viyana Sözleşmesi zamansal bir ayırım yapmamış olup akdin kurulmasından öncede var olan bir ifa engeline rağmen akit geçerli olarak kurulur.

Tarafların borçlarına ilişkin bir ifa engelinin söz konusu olabilmesi için dört şartın varlığı gereklidir. Bunlar;

- İfa engeli taraf iradelerinden bağımsız olmalıdır. Tarafların hâkimiyet alanında gelişen olaylar ifa engeli olarak kabul edilmeyecektir. İfa engeli tarafların eylemlerinden kaynaklanmamalıdır²⁶⁴.
- İfa engeli ile akde aykırılık arasında illiyet bağı bulunmalıdır. En özet anlamı ile akde aykırılık ifa engelinin bir sonucu olarak ortaya çıkmalıdır.
- İfa engeli önceden tahmin edilemez öngörülemez olmalıdır. Bu hal objektif bir öngörülemezliktir.

²⁶² BIANCA, BONELL, s.576.

²⁶³ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.97.

²⁶⁴ Bu nedenle tarafların kusurundan, kişisel eyleminden veya istihdam ettikleri şahısların veya yardımcıların eylemlerinden kaynaklanan davranışlar ifa engeli oluşturmayacaktır.

- İfa engeli kaçınılamaz ve engellenemez olmalıdır. Şüphesiz ifa engelleri olarak sayılabilecek ilk engeller mücbir sebep halleridir²⁶⁵. Ancak taraflar akdin inikadından sonra gelişmelere seyirci kalmaması, ortaya çıkan engellere rağmen akdî gereği gibi ifa etmek için en üst düzeyde çabayı göstermesi gerekir²⁶⁶.

Viyana Sözleşmesine göre engel olarak kabul edilecek vakaları tam olarak sıralamak mümkün görülmemektedir. Akla gelebilecek bütün ifa engellerinin maddi imkânsızlıkların kabul edileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Türk Hukukundan farklı olarak akdin kurulmasından sonra şartların ağırlaşması halinde iyileştirmeye yönelik hükümler bulunmamaktadır.

Viyana Sözleşmesinin ifa engellerine yönelik hükümleri incelendiğinde engelin varlığını ortaya koyan taraf ilk bakışta her türlü sorumluluktan kurtuluyor gibi görülse de; m.79/IV ile sorumluluktan kurtulmanın sadece tazminat borcu açısından olduğu görülmektedir. Karşı tarafın, akde aykırılık nedeni ile sahip olduğu aynen ifa, ayıpsız mal teslimi ve akitten dönme gibi haklarının muhafaza edildiği görülmektedir²⁶⁷.

B. İfa Aşamasında Kullanılan Üçüncü Şahısların Fiillerinden Sorumluluk

Sorumluluktan kurtulmaya ilişkin ikinci hal olarak, Viyana Sözleşmesi m.79/II de üçüncü şahsın borcu ifa edememesinden kaynaklanan durum hüküm altına alınmıştır. Bu hükme göre; akde göre aykırılığa neden olan taraf sorumluluktan kurtulmak maksadıyla bu aykırılığın, akdin tamamını veya bir kısmını, ifa ile görevlendirdiği üçüncü bir şahsın bu ifayı yapamamasından kaynaklandığını ileri sürebilir. Tabidir ki borçlu istihdam ettiği kişiler ile

²⁶⁵ Kavram için bkz. SEROZAN, **Borçlar Genel**, 15.N.4.

²⁶⁶ Hakem ararına konu olan bir olayda bir ABD şirketi, Libya devletine ait bir petrol şirketi ile yapmış olduğu akitle, bir petrol çıkarma programının icrasını yükümlenmiş ancak personeline, ABD'nin vize vermeyi reddetmesi ve gerekli teknolojik aksamın ihracını da engellemesi nedeniyle, akitteki mücbir sebep klozuna dayanarak, akdî ortadan kaldırmak istemiştir. Hakem heyeti, ABD şirketinin dünyanın değişik bölgelerinde yavru ortaklıklarının olduğu, dolayısıyla buralardan da personel ve teknoloji transferinin mümkün olduğu, gerekçesi ile mücbir sebebin varlığını reddetmiştir. Bkz. ICC Hakem Kararı, N.4462/1985 ve 1987.

²⁶⁷ ERDEM, **Viyana Sözleşmesi**, s.99.

yardımcılarının ifa edememesinde m.79/I kapsamında doğrudan sorumlu olacaktır. Çünkü bu şahıslar kendi denetim alanı içindedir. Burada kastedilen borcun ifasını tamamen veya kısmen kendilerine bıraktığı bağımsız ikame kimselerdir²⁶⁸. Çoğu zaman Milletlerarası ticaret hayatının bir gerçeği olarak ortaya çıkan, alt yüklenici kullanma zorunluluğu düşünüldüğünde, alt yüklenicilerin ifayı yapamaması halinde durumun ilgili taraf için sorumsuzluk hali oluşturup oluşturmayacağı hususu önemli bir konu haline gelmiştir. Bu halde m.79/II kapsamında sorumluluktan kurtulmanın şartları şunlardır;

- Akde aykırılık üçüncü bir kimsenin eyleminden kaynaklanmalıdır.

- Üçüncü şahsın ifasızlığının m.79/I kapsamında olması. Bu şarta göre akde aykırılığı nedeniyle sorumlu olan tarafın; üçüncü şahsın ifasızlığından yaralanabilmesi için üçüncü şahsın m.79/I kapsamında ifa engeli ile karşı karşıya olduğunu bunun da kendisi için öngörülemez ve kaçınılmaz bir durum olduğunu ispat etmelidir.

- Üçüncü şahsın m.79/I kapsamında sorumluluktan kurtulabilmesi gerekir. Bu şart ile akde aykırılığı söz konusu olan taraf hem kendisinin hem de üçüncü şahsın m.79/I kapsamında sorumluluktan kurtulabileceğini kanıtlamalıdır.

C. Karşı Tarafın Eylem ve İhmali

Viyana Sözleşmesi m.80 ile düzenlenen bu hüküm; hiç kimsenin eylem ve işleminden dolayı neden olduğu karşı tarafın akde aykırılığına dayanamayacağı prensibine dayanır. Satım akitleri bakımından da bir taraf, eylem ve ihmalden nedeni ile ortaya çıkan karşı tarafın akde aykırılığına dayanamayacaktır. Bu eylem veya ihmalin kendisinin veya adamlarının veya yardımcılarının olmasının bir önemi yoktur. Ancak herhalde bu eylem ve ihmal ile akde aykırılık arasında bir nedensellik bağı bulunmalıdır.

²⁶⁸ Üçüncü şahıs olarak değerlendirilebilecek olanlar banka, taşıyıcı gibi ifa sürecine dâhil olan ancak borçlunun talimat vermek ve denetlemek suretiyle üzerlerinde sınırlı kontrol kurabileceği kimselerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENOCAK, Zarife: **Borçlunun İfa Yardımcılarından Dolayı Sorumluluğu**, Ankara 1995. s.114.

V. AKİTTEN DÖNME SONRASINDA OLUŞAN TASFİYE DURUMU

Dönme beyanının akit üzerine etkisi ve dönme sonrasında edimlerin nasıl iade olunacağı, Borçlar Hukukunun en tartışmalı hususlarından birisidir. Özellikle bu etkiyi açıklamak üzere Türk Hukukunda ileri sürülen dört ana teori vardır. Bunlar “klasik dönme teorisi”, “kanuni borç ilişkisi teorisi”, “aynı etkili dönme teorisi” ve “dönüşüm teorisi”dir²⁶⁹. Söz konusu teorilerin hepside taraftar bulmakla birlikte, bugün için karşılaştırmalı hukuk verileri ışığında üzerinde birleşilmeye başlanan teori “dönüşüm teorisi” olmuştur²⁷⁰. Özellikle PECL ve PICC de dönmenin geriye etkisinin kabul edilmemiş olmamasının bunun üzerine etkisi büyüktür. Diğer taraftan dönmenin etkileri kadar, akitten dönme üzerine, akdî ihlâl etmiş tarafın ödeyeceği tazminatta (menfi/müspet zarar) tartışılan konulardan birisi olmuştur²⁷¹.

Bu kapsamda, Viyana Sözleşmesinde akitten dönmenin sonuçları üçüncü kısım beşinci bölüm m.81–84 maddelerinde düzenlenmiştir. Viyana Sözleşmesi akitten dönmeye iki önemli sonuç bağlamıştır. Bunlardan birincisi taraflar ifa etmedikleri borçlardan kurtulacak, ikincisi ise ifa ettiklerini geri alacaktır. Bu iki sonuç değerlendirildiğinde Viyana Sözleşmesinin dönmenin dolaylı etkileri olduğunu savunan yeni dönem teorisini (dönüşüm teorisini) esas aldığı, dönmenin geriye etkili olarak değil ileriye etkili sonuçlar doğurmasını hükme bağlamıştır.

A. İfa Edilmeyen Borçlardan Kurtulma

Viyana Sözleşmesi m.81 ile akitten dönme halinde, kural olarak tarafların ifa etmedikleri borçlarından kurtulmaları hükme bağlanmıştır. Ancak m.81/l’de getirilen istisna ile akitten dönme, tazminat ödeme borcunu ortadan kaldırmayacak²⁷² ve tarafların hak ve borçlarına ve aralarındaki ihtilâfın

²⁶⁹ Konuyu dağıtmamak için ayrıntısına girilmemiş olup ayrıntılı bilgi için bkz. BUZ, **Dönme**, s.118 vd. ; SEROZAN, **Dönme**, s.63 vd.

²⁷⁰ Dönüşüm teorisi taraftarları için bkz. SEROZAN, **Dönme**, s.63-65; EREN, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.8, s.1078; SELİÇİ, Özer: **Borçlar Kanuna Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi**, İstanbul 1977, s.210; ARAL, 142; HAVUTÇU, s.66.

²⁷¹ Bu tartışmaların ayrıntısı için bkz. SEROZAN, **Dönme**, s.630; BUZ, **Dönme**, s.258.

²⁷² ATAMER, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s.418.

çözümüne ilişkin düzenlemeleri etkilemeyecektir. Böylece akitten dönmeden sonra dahi doktrinde, akitte yer alan tâhkim şartının, akde uygulanacak hukuka ilişkin seçimin ve yetkili mahkeme kaydı ile cezai şartların geçerliliğini koruyacağı ifade edilmektedir²⁷³.

B. İfa Edilenlerin Geri Alması

Viyana Sözleşmesi m.81/I ifa edilmemiş edimlerinin akıbetini düzenlerken, m.81/II ile de ifa edilmiş edimlerin akıbeti düzenlemektedir. Akitten dönmeye birlikte taraflar karşılıklı iade yükümlülüğü altına girerler²⁷⁴. Söz konusu olan yalnızca asıl edimlerin iadesi değil her türlü şeydir ve edimlerin aynen iadesi beklenmektedir. Ancak burada gündeme gelecek konu aynen ifanın ancak hâkimin hukukunun bunu tanınması halinde mümkün olacaktır.

Karşı taraf akit gereği aldıklarını iade etmekle mükelleftir. Ancak bu husus mutlak olmayıp taraflar serbest iradeleri ile akitte bunun aksini kararlaştırabilirler. Viyana Sözleşmesinde azami akit serbestisi öngörülmüştür. Doktrinde örnek olarak ard arda teslimli satışlar için tarafların teslim edilen kısımların muhafaza edilmesinin kararlaştırabilecekleri ifade edilmektedir²⁷⁵.

---

²⁷³ BIANCA, BONELL s.603.

²⁷⁴ Viyana Sözleşmesinin bu düzenlemesi BK.m.205'in karşılığını oluşturmakta olup, Türk Hukukunda dönmenin sonuçları için bkz. SEROZAN, **Dönme**, s.552.

²⁷⁵ BIANCA, BONELL, s.605.

SONUÇ

11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler (Viyana) Sözleşmesi ve Türk Hukuku konulu çalışmamızı iki bölüm halinde incelemiş bulunuyoruz. Bu kapsamda, birinci bölümde, milletlerarası nitelikli akit ve bu tür akidlere uygulanacak hukuka ait milletlerarası özel hukuk esasları ile birlikte kanunlar ihtilâfı kuralları da içeren Viyana Sözleşmesinin özellikleri ve uygulanma şartları, ikinci bölümde ise Viyana Sözleşmesinin maddi hükümleri Türk hukuku ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Bu bölümler halinde yapılan incelemeler neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Öncelikle milletlerarası nitelikli akdin ne olduğunun ortaya konulması gerekir. Doktrinde tartışmalı olmakla birlikte genel olarak bir akit, milletlerarası ticaret hayatının menfaatlerini ilgilendirdiği ölçüde milletlerarası akit olarak kabul edilmelidir. Satım akitleti bakımından da bu husus geçerli olup milletlerarası ticaret hayatının eğilimlerine uygun olarak, bir satım akdî milletlerarası ticaret hayatının menfaatlerini ilgilendirdiği ölçüde, milletlerarası satım akdî olarak kabul edilmelidir.

Tarafların arasındaki milletlerarası nitelikli satım akdine uygulanacak hukuk iki şekilde belirlenebilir. Taraflar serbest iradeleri ile aralarındaki satım akdine uygulanacak hukuku seçebilirler.

Taraflarca hukuk seçimi yapılmaması durumunda söz konusu satım akdine uygulanacak hukuk objektif bağlama kuralı vasıtasıyla belirlenecektir. Son dönemde satım akdine uygulanacak hukuku tespit, objektif bağlama noktası olarak karakteristik edim olan satıcının edimi esas alınarak, satıcının iş yeri, bulunmaması halinde mutad meskeni kullanılmaktadır. Bu durum milletlerarası ticaret hayatında hukuki güvenlik ve öngörülebilirliği arttırmaktadır.

Milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılması yolunda bu yüzyılda başlayan ve gittikçe artan çalışmalar, Viyana Sözleşmesinin yürürlüğe girmesi ile oldukça ilerlemiştir.

Bu amaca hizmet eden maddi hukuk sözleşmeleri incelendiğinde, ilk defa Viyana Sözleşmesi, hazırlık çalışmaları sırasında değişik ekonomi ve hukuk sistemlerine sahip devletleri bir araya getirmiştir. Bu kapsamda Sözleşme içinde, **Common Law hukuku** ile **Kara Avrupası hukuku** bir potada eritmeye, birbirine uyumlulaştırılmaya çalışılmıştır.

Türkiye, Viyana'da yapılan konferansa katılmış bu Sözleşmenin sonuç bölümünü imzalamış, ancak Sözleşmeyi henüz onaylamamıştır. Bununla birlikte Sözleşmenin 1/l.b hükmünde yer alan düzenleme ile Sözleşmeye taraf olmayan ülke mahkemelerinin de belirli şartlar altında (Kanunlar İhlâfı Kuralları vasıtasıyla) Sözleşmeyi uygulamakla yükümlü tutulduğu görülmektedir. Bu kapsamda Türk Hâkimlerinin de önüne gelen bir uyuşmazlıkla ilgili olarak Viyana Sözleşmesini uygulama ihtimali bulunmaktadır.

Viyana Sözleşmesi, maddi hukuk sözleşmesi olmasına rağmen 1/l.b maddesinde yer alan kanunlar ihtilâfı düzenlemesi ile farklılık arz etmektedir. Viyana sözleşmesinde m.1 ile sözleşmenin uygulanma şartları belirlenmiştir. Birinci madde de üç fıkra olarak düzenlenen uygulanma şartları, genel olarak tarafların işyerlerinin farklı ülkelerde olmasını aramıştır. Ancak Sözleşmenin uygulaması sadece bu şarta bağlanmamış bu şartla birlikte; ya tarafların işyerlerinin bulunduğu ülkelerin Viyana Sözleşmesine taraf olmasını aramış, ya da hâkimin hukukunun Sözleşmeye taraf bir ülke hukukunu yetkili hukuk olarak belirlemesini aramıştır. Bu ikinci halde Viyana sözleşmesi, yetkili hukukun maddi hükümlerinin bir parçası olarak uygulanacaktır.

Viyana Sözleşmesi, satıcının ifa engellerini Türk hukukundan farklı düzenlemiştir. Sözleşme de aykırılığın sebeplerine göre bir ayrıma gidilmemiştir. Bu nedenle Türk hukukunda rastladığımız objektif/sübjektif ifa imkânsızlığı, önceki ve sonraki imkânsızlık, temerrüt, ayıp ve akdin müspet ihlâli gibi kavramlara yer verilmemiştir. Bunların hepsi akde aykırılık kavramı içinde toplanmış ve ortak sonuçlara bağlanmıştır.

Tazminat, Türk Hukukundan farklı olarak alıcının bütün seçimlik hakları ile yan yana kullanabileceği bir hak olarak düzenlenmiştir. Ancak tazminatı amacı denkleştirme olup, **Common Law** sisteminde farklı olarak, ne ABD hukukunda olduğu gibi cezalandırmaya yönelik bir tazminat, ne de İngiliz hukukuna benzer şekilde akdî ihlâl eden tarafın, ihlâl nedeniyle elde etmiş olduğu kazancı alacaklıya aktarma imkânı veren, bir tazminat sistemi öngörülmüştür.

Kısaca değinildiği gibi Viyana Sözleşmesi, Türk hukuku için birçok yeniliği bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca Viyana Sözleşmesi son dönemde borçlar hukuku alanında yapılan birçok çalışmayı etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Bunlar arasında; AB Tüketici Akitleri, 2002 tarihli Alman Medeni Kanunu Borçlar Hukuku Reformu, Hollanda Medeni Hukukunun satım hukukuna ilişkin hükümleri bulunmaktadır. Ayrıca, PECLL ve PICC de Viyana Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde kaleme alınmıştır.

Buna karşılık, Türk Hukukunda hazırlanan Borçlar Kanunu Tasarısında, özellikle çok dağınık olan ve farklı maddelerde düzenlenmiş ifa engellerini birleştirilmemesi, yeni eğilimlere uygun olarak, Viyana Sözleşmesinde olduğu gibi birleştirici bir akde aykırılık kavramına yer verilmemesi uygun olmamıştır.

KAYNAKÇA²⁷⁶

I – KİTAPLAR

AKINCI, Ziya; **Karayolu ile Milletlerarası Eşya Taşımacılığı ve CMR (CMR)**, Ankara 1999.

AKINCI, Ziya; **Milletlerarası Tahkim (Tahkim)**, Ankara 2003

AKYOL, Şener; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler I (Borçlar Genel)**, İstanbul 1995.

ARAL, Fahrettin; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 5. B.**, Ankara 2003.

ARSLANLI, Halil; **Ticari Bey, 1. Cilt, Umumi Hükümler, Satıcı ve Alıcının Borçları, Ademi İfa, 4. B.**, İstanbul 1955.

ATAMER, M.Yeşim; **Uluslararası Satım Akitlerine İlişkin BM Anlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları (CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri)**, İstanbul 2005.

BIANCA, C.Massimo, BONELL, M. Joachim; **Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention**, Milan 1987.

BONELL, M. Joachim; **An International Restatement of Contract Law (Restatement), The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts**, Ed.2, New York 1997.

BUZ, Vedat; **Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme (Dönme)**, Ankara 1998.

DOĞAN, Vahit; **İş Akdinden Doğan Kanunlar İhtilafı Alanında Bağlama Kurallarının ve Sınırlarının Tespiti (İş Akdî)**, Ankara 1996.

DOĞANAY, İsmail; **Ticari Alım-Satım Akdî ve Nevileri**, Ankara 2003.

EDİS, Seyfullah; **Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu**, Ankara 1963.

---

²⁷⁶ Bir yazarın birden fazla eserine atıf yapılması halinde kısaltma kullanılmıştır.

- EREN, Fikret; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.7, İstanbul 2001.
- EREN, Fikret; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.8, İstanbul 2003.
- ESENER, Turhan; **Borçlar Hukuku C.1, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği**, Ankara 1969.
- FALCIOĞLU, M.Özgür; **Karşılaştırmalı Hukuk (Amerikan Hukuku ve Viyana Anlaşması) ve Türk Hukukunda Elektronik Satım Sözleşmesi Kuruluşu**, Ankara 2004.
- HONNOLD, John; **Uniform Law for International Sales (Uniform Law)**, 3. Ed., The Hague 1999.
- HAVUTÇU, Ayşe; **Tam İki Taraf Borç Yükleyen Akitlerde Temerrüt ve Müspet Zararın Tespiti**, İzmir 1995.
- İPEKÇİ, Nizam; **TTK Şerhi Kıymetli Evrak Taşıma (3 ncü Cilt)**, Ankara 2003.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip; **Güven Nazariyesi Karşısında Borç Akitlerinde Hata Kavramı (Hata)**, İstanbul 1968.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip; **Borçlar Hukuku Dersleri**, F.1, B.2, İstanbul 1985.
- NOMER, Ergin, ŞANLI, Cemal; **Devletler Hususî Hukuku (DHH B.12)**, 12. Bası, İstanbul 2003.
- NOMER, Ergin, ŞANLI, Cemal; **Devletler Hususî Hukuku (DHH B.13)**, 13. Bası, İstanbul 2005.
- NYGH, Peter; **Autonomy in International Contracts**, First Edition, Clarendon Press, Oxford 1999.
- OĞUZMAN Kemal; **Medeni Hukuk Dersleri**, B.7, İstanbul 1994.
- OĞUZMAN, Kemal, ÖZ, Turgut; **Borçlar Hukuku Genel hükümler**, B.4, İstanbul 2005.
- ÖZKAN, Işıl; **Devletler Özel Hukukunda İkametgâh, Mutat Mesken Bağlama Noktalarının Yeniden Değerlendirilmesi**, Ankara 2003.

POROY, Reha, YASAMAN Hamdi; **Ticari İşletme Hukuku**, B.10, İstanbul 2004.

SEROZAN, Rona; **Borçlar Hukuku Özel Bölüm** (Borçlar Özel), İstanbul 2002.

SEROZAN, Rona; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Borçlar Genel), İstanbul 2002.

SEROZAN, Rona; **Sözleşmeden Dönme** (Dönme), İstanbul 1975.

SEROZAN, Rona; **Taşınır Eşya Hukuku**, İstanbul 2002

SELİÇİ, Özer; **Borçlar Kanuna Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi**, İstanbul 1977.

ŞANLI, Cemal; **Milletlerarası Ticarî Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk** (Tahkim), Ankara 1986.

ŞANLI, Cemal, EKŞİ, Nuray; **Uluslararası Ticaret Hukuku**, B.2, İstanbul 2003.

ŞENOCAK, Zarife; **Borçlunun İfa Yardımcılarından Dolayı Sorumluluğu**, Ankara 1995.

TANDOĞAN, Haluk; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C.1/1, 5. Bası, İstanbul 1998.

TEKİNALP, Gülören; **Milletlerarası Bağlama Kuralları** (MÖH B.9), B.9, İstanbul 2006.

TEKİNAY, AKMAN, BURCUĞLU, ALTOP, TEKİNAY; **TEKİNAY Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (Borçlar Genel), İstanbul 1993.

TETLEY, William; **International Conflict of Laws (Common, Civil and Maritime)**, Quebec 1994.

TRETIEL, Guenter; **Remedies for Breach of Contract, A Comparative Account** (Remedies), Oxford 1988.

TİRYAKİOĞLU, Bilgin; **Taşınır Mallara İlişkin Milletlerarası Unsurlu Satım Akitlerine Uygulanacak Hukuk** (Satım Akdî), Ankara 1996.

TOKER, Ali Gümrah; **11 Nisan 1980 tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin BM (Viyana) Sözleşmesi Uygulama Alanı**, Ankara 2005.

ÜLGEN, Hüseyin; **Hava Taşıma Sözleşmesi**, Ankara 1987.

YAVUZ, Cevdet; **Borçlar Hukuku Dersleri (Borçlar Özel Hükümler)**, İstanbul 2004.

YAVUZ, Cevdet; **Satıcının Satılanın (malın) Ayıplarından Sorumluluğu (Ayıp)**, İstanbul 1989

ZEVKLİLER, Aydın; **Özel Borç ilişkileri**, Ankara 2004.

ZEVKLİLER, Aydın, AYDOĞDU, Murat; **Murat: Tüketicinin Korunması Hukuku**, B.3, Ankara 2004.

II.MONOGRAFİ VE TEZLER

AYGÜL, Musa; **Avrupa Topluluklarında Akitten Doğan Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuk Hakkında Roma Sözleşmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1999.

BALKAR, Süheyla; **Uluslararası Satım Akitlerine Uygulanacak hukuk ve Maddi Uluslar arası Özel Hukuk Kuralları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2002.

ISPEYAVA, Gülnar; **Milletlerarası Satımlara Uygulanacak Hukuk Hakkında 1986 La Haye Sözleşmesi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1997.

II – MAKALELER

ATAMER, M. Yeşim; “Birleşmiş Milletler Satım Hukukunun Uluslararası Uygulama Alanı” (Uygulama Alanı), **İBD**, C.69, Y.1995, s.551-568.

BAINBRIDGE, Stephen; "Trade Usages in International Sales of Goods: An Analysis of the 1964 and 1980 Sales Convention", **Virginia Journal of International Law**, Vol.24, Y.1984, s.619-665.

BELL, Kevin; "The Sphere of Application of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods", **Pace International Law Review**, Vol.8, Y.1996, s.237-258

BORISOVA, Bojidara "Geographic Sphere of Application of the UN Convention on Contracts for the International Sales of Goods", September 2002, <<http://www.cisg.law.pace.edu./biblio/BORISOVA.html>>

BUCHER, Eugen/BUZ, Vedat; "Mağdur Edilen Alıcı-Türk/İsviçre Borçlar Kanununun İki Özelliğinin Eleştirisi: Muayene ve İhbar Külfeti (Art 201, Bk.m.198), BK.m.202/II (Art 205/II OR)'ye göre Dönme Yerine Bedel İndirimine Karar Verilmesinin Masraflara İlişkin Sonuçları", **Necip KOCAYUSUFPAŞAOĞLU'na Armağan**, Ankara 2004, s.145-178.

DEMİRELLİ, Korhan; "11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satım Akitleri Hakkında BM Antlaşması imalatçının Sorumluluğuna Uygulama Alanı Bulabilir mi?", **İzBD**, C.56, S.4, 1991, s.58-75.

ERDEM, Ercüment; "Milletlerarası Mal Satım Akitleri Hakkında BM Sözleşmesi" (Viyana Sözleşmesi), **BATİDER**, C.1, S.1, Y.1991, s.35-105.

ERDEM, Ercüment; "Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı" (Uygulama Alanı), **İzBD** S.54, 1989/1, s.90-107.

EKŞİ, Nuray; "Yabancılık Unsuru taşıyan akitler ve bu akitlerin AT Roma Konvansiyonuna göre anlamı", **MBH**, Y.12, S.1-2, 1992, s.1-34.

EÖRSİ, Gyula; "Formation of Contracts The Vienna Convention on the International Sale of Goods", **Cisg-Online**, 2001.

FERRARİ, Franco; "Cross-References and Editorial Analysis, Article 1" (Article 1), <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/cross/cross1.html>>

FERRARÌ, Franco; "Specific Topics of the CISG in the Light of Judicial Application and Scholarly Writing" (Specific Topic of the CISG), **Journal of Law and Commerce**, V.15, Y.1995, s.1-126.

HERGÜNER, Ümit; "Applicability of the UN convention on contracts for the international sale of goods to sales contracts concluded by Turkish companies and their affiliates abroad", **Murat SARICA Armağani**, İstanbul 1988, s.95-100.

HERBER, Rolf; "Eine neu institution: der CISG Advisory Council", IHR, 2003,s.201-202, <www.cisg-online.ch/cisg/cisgac.html>

HONNOLD, John; "Uniform Words and Uniform Application-The 1980 Sales Convention and International Juridical practice in: Einheitliches Kaufrecht and Nationales Obligationenrecht" (Uniform words), **Peter Schlechtriem (Hrsg.)**, Baden 1987, s.115-146

HONNOLD, John; "The 1980 Sales Convention: Background, Status, Application" (Application), **Journal of Law Commerce**, Vol. 15, Y.1995, s.175-199.

KAPLAN, Yavuz; "1980 tarihli BM Viyana Sözleşmesi Çerçevesinde, İnternet Ortamında Bilgisayar Satış Sözleşmesi", **MBH** 2002/II, s.325-356.

KAROLLUS, Martin; "Judicial Interpretation and Application of the CISG in Germany 1988-1994," **Cornell Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods** (1995) s.51-94.

LANDO, Ole; "Contracts, International Encyclopedia of Comparative Law" (Contracts), Vol.III (**Private International Law**), Ch. 24.

LANDO, Ole; "The 1985 Hague Convention on the Law Applicable to States" (1985 Hague Convention), **RebelsZ**, Vol.51, Y.1987, s.60-85.

LANDO, Ole; "Principles of European Contract Law and UNIDROIT Principles: Moving from Harmonisation to Unification?", **Uniform Law Review (UNIDROIT_revue de droit uniforme)**, Roma 2003, s.123-127.

LOEWE, Roland; "The Sphere of Application of the UN Sales Convention"
Pace International Law Review, Vol.10, Y.1998, s.79-88.

LOOKOFSKY, Joseph; "Indubio pro conventione? Some thoughts about opt-outs, computer programs and preemption under the 1980 Vienna Sales Convention (CISG)", **Duke J. Comp. and Intl.** Vol.13, Special Issue 2003, s.263-289.

MAGNUS, Ulrich; "The CISG's Impact on European Legislation, in: The 1980 Uniform Sales Law, old Issues Revisited in the light of Recent Experiences" (CISG's Impact), **Verona Conference 2003**, München 2003, s.129-145.

MENDES, Errol P.; "The UN Sales Convention and US-Canada Transactions; Enciting The Worlds Largest Trading Bloc to Business Under a Global Sales Law", **Journal of Law Commerce**, Vol.8, Y.1988, s.109-144.

MCLACHLAN, Campbell; "The New Hague Sales Convention and The Limits of the Choice of Law Process", **LQR**, Vol.102, Y.1986, s.591-627.

MISTELIS, Loukas; "CISG-AC Publishes First Opinion", IHR 2003, s.243-244, <[www.cisg-online.ch /cisg/cisgac.html](http://www.cisg-online.ch/cisg/cisgac.html)>

OĞUZ, Arzu; "Hukuk Tarihi ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Uluslararası Ticaret Hukuku, (lex Mercatoria)-Unidroit İlkelerinin Lex Mercatoria Niteliği", S.50 **AÜHFD** 2001, s.11-53.

OLGAÇ, Senai; "Adi ve Ticari Satım Akitlerinde Satıcının Malı Verme Borcunu Yerine Getirmekte Direnmesi ve Bunun Sonuçları", **BATİDER**, C.2, S.1, Y. 1963-1964, s.247-263.

ÖZDEMİR, Hatice; "MÖHUK Kapsamına Giren Akitlerin Tespiti Bağlamında Yabancılık Unsuru Taşıyan Akitler ve Uluslararası Sözleşme Kavramı", **İBD**, C.73, S.10-12, Y.1999, s.926-941.

ÖZTAN, Bilge; "Kitap Tahlili (Commentary on the International Sales Law the 1980 Vienna Sales Convention)", **BATİDER**, C.16, S.2, Y.1987-1988, s.209-211.

SAF, Carolina; "A study of the Interplay between the Conventions Governing International Contracts of Sale", September 1999, <<http://www.cisg.law.pace.edu/determining>>

SEROZAN, Rona; "Parça Borcu- Çeşit Borcu Aşılması Gereken Bir Ayrım (MHAD 1969)", **MHAD** 1969, Y.3, S.5, s.211-238.

SONO, Kazuaki; "The Vienna Sales Convention: History and Perspective"(History), **Dubrovnik Lectures**, Oceana 1986, Ch.1, s.1-17.

TİRYAKİOĞLU, Bilgin; "11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin BM Sözleşmesi ve Sözleşmenin MÖHUK ile İlişkisi" (Viyana Sözleşmesinin MHUK ile İlişkisi), **AÜHFD**, C.42, S.1-4, Y.1991-1992, s.190-203.

YILMAZ, İlhan; "Uluslar arası Menkul Mal Satışı Akitlerine Dair Viyana Konvansiyonu ve Türk Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşu", **AÜHFD**, Prof.Dr. Kemal OĞUZMAN Anısına Armağan, S.1, Ankara Y. 2002, s.572-602.

WILL, R.Michael; "Milletlerarası Mal satım Hukuku ve Milletlerarası Tahkim" **AÜ 50. Kuruluş Yılı Seromonisi Dolayısıyla Verilen Bildiri**, Ankara 1996, Çev. Prof.Dr.Bilge ÖZTAN, Ankara 2002.

WINSHIP, Peter; "An Introduction to the United Nations Sales Convention (Sales Convention)", **Consumer Fin.L.Q.Rep.**, Vol.43, Y.1989, s.23-33.

ZİMMERMAN, Reinhard; "Breach of Contract and Remedies under the new German Law of Obligations"(Breach of Contract), **Saggi Conference and Seminar**, Number 48, Roma 2002.

IIV –Internet Adresleri :

<<http://www.cisg.law.pace.edu>> (01.09.2007)

<<http://www.cisg-online.ch>> (13.10.2007)

<<http://www.uncitral.org>> (13.10.2007)

<<http://www.unidroit.org>> (22.10.2007)

<<http://www.unilex.info>> (10.09.2007)

<<http://www.hcch.net>> (22.12.2007)

<<http://www.lexmercatoria.org>> (22.12.2007)

**MİLLETLERARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER HAKKINDA
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ²⁷⁷**

Bu Sözleşmeye taraf Devletler;

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Yeni Milletlerarası Ekonomik Düzen'in kurulmasına ilişkin altıncı özel oturumunda kabul edilmiş olan kararlardaki genel hedefler çerçevesinde,

Milletlerarası ticaretin eşitlik ve karşılıklı menfaatler temelinde gelişmesinin Devletler arasındaki dostane ilişkilerin teşvik edilmesinde önemli bir unsur olduğunun *bilincinde*,

Milletlerarası mal satımına ilişkin sözleşmelere uygulanacak ve farklı sosyal, ekonomik ve hukuki sistemleri dikkate alacak yeknesak kuralların kabul edilmesinin milletlerarası ticarete hukuki engellerin kaldırılmasına yardımcı olacağı ve milletlerarası ticaretin gelişmesini teşvik edeceği inancı içinde,

Aşağıdakileri kararlaştırmışlardır:

---

²⁷⁷Bu Antlaşmanın tercümesi İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi mensuplarının katkılarıyla, Prof. Dr. Gülören TEKİNALP, Prof. Dr. Ünal TEKİNALP ve Prof. Dr. Hasan ERMAN başkanlığında hazırlanmıştır. Müteakiben 25.01.2005'de İÜHF Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Münasebetler Araştırma ve Uygulama Merkezi, İÜHF Avrupa Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi ve İÜHF Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından Adalet Bakanlığına tevdi edilmiştir.

Kısım 1

Uygulama Alanı ve Genel Hükümler

Bölüm 1

Uygulama Alanı

Madde-1

(1) Bu Antlaşma, işyerleri farklı devletlerde bulunan taraflar arasındaki mal satımı sözleşmelerine,

(a) Bu devletler âkit devletlerin olması veya,

(b) Milletlerarası özel hukuk kurallarının âkit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulanır.

(2) Tarafların işyerlerinin aynı devletlerde bulunması olgusu sözleşmeden veya sözleşmenin âkdi sırasında veya öncesinde gerçekleşmiş olan görüşmelerden veya verilmiş olan bilgilerden anlaşılmadıkça dikkate alınmaz.

(3) Bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adi veya ticari nitelikte olması dikkate alınır.

Madde-2

Bu Antlaşma aşağıdaki satımlara uygulanmaz:

(a) Kişisel veya ailevi ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınması; meğerki satıcı, sözleşmenin âkdi sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmesin ve bilmesi gerekmesin.

(b) Açık artırma yoluyla yapılan satımlar,

(c) Cebri icra veya diğer kanun gereği yapılan satımlar,

(d) Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para,

(e) Gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı,

(f) Elektrik satımı.

Madde-3

(1) İmal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılır; meğerki bunları sipariş eden taraf imalat veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmiş olsun.

(2) Bu Antlaşma, mal temin eden tarafın ediminin, ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasından oluştuğu sözleşmelere uygulanmaz.

Madde-4

Bu Antlaşma, sadece satım sözleşmesinin kurulmasını ve alıcı ile satıcının böylesi bir sözleşmeden doğan hak ve borçlarını düzenler. Antlaşmada aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece, özellikle;

(a) Sözleşmenin veya sözleşmenin hükümlerinin veya teamüllerin geçerliliği;

(b) Sözleşmenin, satılan malların mülkiyeti üzerindeki olası etkileri düzenlenmemiştir.

Madde-5

Bu Antlaşma satıcının, malların bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına sebep olmasından kaynaklanan sorumluluğuna uygulanmaz.

Madde-6

Taraflar, bu Antlaşmanın uygulanmamasını kararlaştırabilecekleri gibi, 12. madde saklı kalmak şartıyla, hükümlerine istisna getirebilir veya hükümlerinin doğurabileceği etkileri değiştirebilirler.

Bölüm II
Genel Hükümler**Madde-7**

(1) Bu Antlaşmanın yorumunda, Antlaşmanın milletlerarası niteliği dikkate alınacağı gibi yeknesak uygulanmasının ve milletlerarası ticarete dürüstlük kuralının korunması gereği de gözetilir.

(2) Bu Antlaşmada düzenlenen konulara ilişkin olup Antlaşmada açıkça cevaplanmamış sorular Antlaşmanın temelinde yatan genel ilkelere veya bu tür ilkelerin mevcut olmaması halinde milletlerarası özel hukuk kuralları uyarınca uygulanması gereken hukuka göre çözümlenir.

Madde-8

(1) Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde, taraflardan birinin beyanları ve diğer davranışları onun iradesine uygun olarak yorumlanır, yeter ki karşı taraf bu iradeyi bilsin veya bilmemesi mümkün olmasın.

(2) Eğer fıkra 1 uygulanamıyorsa, taraflardan birinin beyanları ve diğer davranışları, karşı taraf ile aynı konumda mâkul bir kişinin aynı koşullarda bunlara vereceği anlama göre yorumlanır.

(3) Taraflardan birinin iradesini veya mâkul bir kişinin anlayışını tespit edebilmek için özellikle taraflar arasındaki sözleşme görüşmeleri, aralarında oluşmuş alışkanlıklar, teamüller ve tarafların sonraki davranışları da dahil olmak üzere olayın ilgili tüm koşulları dikkate alınır.

Madde 9

(1) Taraflar, uygulanmasını kabul ettikleri teamüller ve aralarında yerleşmiş olan alışkanlıklarla bağlıdır.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, tarafların bildiği veya bilmesi gerektiği ve milletlerarası ticarete aynı tür sözleşmeleri ilgili ticari branşta âkdedenler tarafından yaygın olarak bilinen ve düzenli olarak uygulanan teamüllerin sözleşmelerine ve sözleşmenin kurulması aşamasına uygulanmasını zımnen kabul ettikleri varsayılır.

Madde-10

Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde,

(a) Taraflardan birinin birden fazla işyerinin olması halinde, sözleşmenin âkdi sırasında veya öncesinde taraflarca bilinen veya dikkate alınan koşullar değerlendirilerek sözleşme ve sözleşmenin ifası ile en yakın irtibat içinde olan işyeri esas alınır,

(b) Taraflardan birinin hiçbir işyerinin olmaması halinde mutat meskeni esas alınır.

Madde-11

Satım sözleşmesinin kurulması veya ispatı yazılı şekilde yapılmak zorunda olmadığı gibi başka herhangi bir şekil hükmüne de bağlı değildir. Sözleşme, tanık dahil her usulle ispat edilebilir.

Madde-12

Taraflardan birinin işyeri, 96. madde uyarınca beyanda bulunmuş âkit bir devlette bulunduğu tâkdirde, satım sözleşmesinin kurulmasını, değiştirilmesini veya mutabakatla ortadan kaldırılmasını veya bir icabın, kabulün yahut diğer herhangi bir irade beyanının, yazılı şekilden başka şekilde yapılmasını mümkün kılan madde 11 ve 29 veya II. Kısımın hükümleri uygulanmaz. Taraflar bu maddeye istisna getiremeyecekleri gibi maddenin etkilerini de değiştiremezler.

Madde-13

Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde "yazılı" terimi telgraf ve teleksle yapılan bildirimleri de kapsar.

Kısım II

Sözleşmenin Kurulması

Madde-14

(1) Bir veya birden çok belirli kişiye sözleşmenin kurulması için yöneltilen bir teklif, yeterince kesin olması ve teklifte bulunanın, kabul halinde bağlanma iradesini yansıtması durumunda icap sayılır. Malların saptandığı ve açık veya örtülü olarak miktar ve semenin belirlendiği veya belirlenmesi için gerekli düzenlemenin yapıldığı teklifler yeterince kesin sayılır.

(2) Belirli olmayan kişilere yöneltilmiş teklif sadece icaba davet sayılır; meğerki, teklifte bulunan aksini açıkça belirtmiş olsun.

Madde-15

(1) İcap muhataba vardığı anda hükümlerini doğurur.

(2) İcap geri alınamaz nitelikte olsa bile, geri alma beyanının muhataba, icaptan önce veya icapla aynı anda varması halinde geri alınabilir.

Madde-16

(1) İcapta bulunanın geri alma beyanı, muhatabın kabul beyanını göndermesinden önce muhataba ulaşmış olmak koşuluyla, icap, sözleşme kuruluncaya kadar geri alınabilir.

(2) Ancak;

(a) İcapta kabul için kesin bir süre öngörölmüş veya icabın geri alınmaz olduğu başka bir şekilde ifade edilmişse veya,

(b) Muhatap açısından icabın geri alınamaz olduğuna güvenmek makul sayılabiliyorsa ve muhatap bu icaba güvenerek hareket etmişse icap geri alınamaz.

Madde-17

İcap geri alınamaz olsa bile, ret beyanı icapta bulunana vardığı anda hükmünü yitirir.

Madde-18

(1) Muhatabın icaba onay verdiğini ifade eden herhangi bir beyanı veya diğer davranışı kabul hükmündedir. Susma veya eylemsizlik tek başına kabul sayılmaz.

(2) Bir icabın kabulü, kabul açıklamasının icapta bulunana varması anında hüküm doğurur. Bu açıklama, icapta bulunana, tespit ettiği süre içinde veya böyle bir tespitin yokluğunda, işlemin yapıldığı koşullar ve icapta bulunanca kullanılmış iletişim araçlarının hızı da dikkate alındığında makul bir süre zarfında ulaşmadığı tâkdirde, kabul hükümlerini doğurmaz. Aksi hal ve şartlardan anlaşılmadıkça sözlü icap derhal kabul edilmelidir.

(3) Ancak taraflar arasında yerleşmiş alışkanlıklar, teamüller veya icap nedeniyle, muhatap, icapta bulunana haber vermeksizin örneğin malın gönderilmesi veya semenin ödenmesi gibi eylemlerle muvafakatini ifade

etmişse, kabul, fıkra 2'de öngörülen müddet içinde yapılmak kaydıyla eylem anından itibaren hüküm doğurur.

Madde-19

(1) Bir icabın kabulüne yönelik, fakat eklemeler, sınırlamalar veya başka-
ca değişiklikler içeren cevap, icabın reddi olup bir karşı icap oluşturur.

(2) Buna karşılık, kabul beyanı oluşturması düşünülen, fakat icabın şartla-
rını esaslı olarak değiştirmeyen eklemeler veya sapmalar içeren icaba
yönelik cevap, kabul sayılır; meğerki icapta bulunan, haklı bir gecikme
olmaksızın bu uyumsuzluklara sözlü olarak itiraz etmiş veya bu yönde bir
bildirim göndermiş olsun. Bunu yapmadığı tâkdirde icabın şartları kabul
beyanındaki değişikliklerle birlikte sözleşmenin içeriğini oluşturur.

(3) Özellikle, semene, ödemeye, malların kalitesi ve miktarına, teslim yeri
ve zamanına, taraflardan birinin diğerine karşı sorumluluğunun kapsamına
veya uyumsuzlukların çözümüne ilişkin tamamlayıcı veya farklı hükümler
icabın şartlarını esaslı şekilde değiştirmiş sayılır.

Madde-20

(1) Bir telgraf veya mektupta icapta bulunan kimse tarafından belirlenmiş
olan kabul süresi, telgrafın gönderilmek üzere verildiği tarihten veya mektupta
gösterilen tarihten veya bu yoksa zarf üzerindeki tarihten itibaren işlemeye
başlar. Telefon, teleks veya eşzamanlı diğer haberleşme araçları yoluyla
icapta bulunan tarafından belirtilen kabul süresi icabın muhataba vardığı
andan itibaren işlemeye başlar.

(2) Kabul süresi içine düşen resmi tatil veya iş günü dışındaki günler bu
sürenin hesabına dahil edilir. Ancak, kabul bildirimini, sürenin son gününün
icapta bulunanın işyerinin bulunduğu yerde resmi tatil veya işgünü dışındaki
günlerden birine rastlaması nedeniyle, icapta bulunanın adresine teslim
edilemez ise süre, takip eden ilk iş gününe uzar.

Madde-21

(1) Gecikmiş bir kabul ancak icapta bulunanın gecikmeksizin muhatabı bu yönde sözlü olarak haberdar etmesi veya bu içerikli bir bildirim göndermesi halinde kabul gibi hüküm doğurur.

(2) Gecikmiş bir kabul içeren mektup veya başkaca yazılı belgeden, gereğince iletilmiş olsaydı, icapta bulunana zamanında ulaşacak koşullarda yollanmış olduğu anlaşılıyorsa, gecikmiş kabul de geçerli bir kabul gibi hüküm doğurur; meğerki, icapta bulunan, icabını düşmüş addettiğini muhataba gecikmeksizin sözlü olarak bildirmiş veya bu içerikli bir bildirim göndermiş olsun.

Madde-22

Geri alma beyanı, icapta bulunana, kabulün hüküm doğurma anından önce veya aynı anda varmışsa kabul beyanı geri alınabilir.

Madde-23

Kabul beyanının, bu Antlaşmaya uygun olarak hüküm doğurduğu anda sözleşme kurulmuş sayılır.

Madde-24

Antlaşmanın bu Kısmının amacı çerçevesinde; icap, kabul beyanı ve diğer tüm irade açıklamaları muhataba sözlü olarak yapıldıkları veya diğer herhangi bir yoldan şahsen kendisine veya işyerine veya posta adresine, bunlar da yoksa, mutad meskenine teslim edildiklerinde "varmış" sayılırlar.

Kısım III**Malların Satımı****Bölüm I****Genel Hükümler****Madde-25**

Taraflardan birinin sözleşme ihlali, diğer tarafı, sözleşme uyarınca beklemekte haklı olduğu şeyden önemli ölçüde yoksun bırakacak bir olumsuzluğa sebep oluyorsa, esastır; meğerki, böyle bir sonucu sözleşmeyi

ihlal eden taraf öngörmemiş ve aynı konum ve koşullar içindeki makul bir kişi de öngöremeyecek olsun.

Madde-26

Sözleşmenin ortadan kaldırılması beyanı, ancak diğer tarafa bildirimle yapılması halinde hüküm ifade eder.

Madde-27

Antlaşmanın bu Kısmında açıkça aksi düzenlenmedikçe, sözleşme taraflarından birinin bu Kısmı uygun bildirim, talep veya diğer bir açıklaması koşullara uygun araçlarla yapılmışsa, bu açıklamanın iletimindeki bir gecikme veya hata veya ulaşmamış olması açıklamada bulunan tarafı ona dayanmak hakkından yoksun bırakmaz.

Madde-28

Antlaşma hükümleri uyarınca taraflardan biri diğer tarafın belirli bir yükümlülüğü ifa etmesini talep hakkına sahip ise, mahkemenin aynen ifaya hükmetmesi ancak, bu Antlaşmanın uygulama alanına girmeyen benzer satım sözleşmelerinde kendi hukukuna göre de aynen ifaya hükmedecek olması halinde mümkündür.

Madde-29

(1) Bir sözleşme, tarafların salt anlaşması ile değiştirilebilir veya sona erdirilebilir.

(2) Her türlü değişiklik veya sona erdirmeye anlaşmasının, yazılı yapılması gerektiği hükmünü içeren yazılı bir sözleşme, başka şekilde bir anlaşmayla değiştirilemez veya ortadan kaldırılamaz. Ancak, taraflardan birinin davranışı, diğer taraf bu davranışa güvendiği ölçüde, onu bu hükme dayanmaktan alıkoyabilir.

Bölüm II

Satıcının Yükümlülükleri

Madde-30

Satıcı sözleşmede ve bu Antlaşmada öngörüldüğü şekilde malları teslim etmek, onlara ilişkin belgeleri vermek ve malların mülkiyetini geçirmekle yükümlüdür.

Ayrım I

Malların Teslimi ve Belgelerin Verilmesi

Madde-31

Satıcı malları belirli başka bir yerde teslim etmek zorunda değilse, teslim borcu aşağıdaki gibidir:

(a) Satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa, malları alıcıya ulaştırılmaları için ilk taşıyıcıya vermek;

(b) Önceki bendin kapsamına girmeyen hallerde; sözleşmenin, ferden belirlenmiş mallara veya belirli bir stoktan karşılanacak nev'en belirlenmiş mallara veya imal edilecek veya üretilecek mallara ilişkin olması ve tarafların sözleşmenin kurulduğu sırada malların belirli bir yerde bulunduğunu veya orada imal edileceğini yahut üretileceğini bilmeleri durumunda malları bu yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak;

(c) Diğer hallerde, sözleşmenin kurulduğu sırada satıcının işyerinin bulunduğu yerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak.

Madde-32

(1) Satıcı, sözleşmeye veya bu Antlaşmaya uygun olarak, malları bir taşıyıcıya vermiş ancak mallar, üzerlerine ayırt edici bir işaret konulmak suretiyle, taşıma belgeleriyle veya başka herhangi bir şekilde açıkça sözleşmeye tahsis edilmemişse, satıcının göndermeyi alıcıya bildirmesi ve malları özel olarak belirlemesi gerekir.

(2) Satıcı, malların taşınmasını sağlamayı üstlenmiş ise, taşımanın kararlaştırılan yere kadar, koşulların gerektirdiği nakil araçlarıyla ve böyle bir

naklin mutat şartlarına uygun bir biçimde gerçekleşmesi için gerekli sözleşmeleri yapmak zorundadır.

(3) Satıcı, malların taşınması ile ilgili sigortayı yaptırmak zorunda değilse, alıcının talebi üzerine, onun böyle bir sigortayı yaptırmak için ihtiyaç duyacağı mevcut bütün bilgileri alıcıya vermek zorundadır.

Madde-33

Satıcı malları;

(a) Sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir tarih varsa bu tarihte;

(b) Sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir zaman dilimi varsa, koşullardan tarih saptama yetkisinin alıcıda olduğu anlaşılıncıkça, bu zaman dilimi içinde herhangi bir anda;

(c) Diğer tüm hallerde, sözleşmenin kurulmasından itibaren makul bir süre içinde; teslim etmek zorundadır

Madde-34

Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları sözleşmede öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir. Belgelerin erken verilmesi halinde, satıcı, belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, belgelerdeki tüm sözleşmeye aykırılıkları gidermek hakkına sahiptir, yeter ki bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır.

Ayrım II

Malların Sözleşmeye Uygunluğu ve Üçüncü Kişilerin Hak veya Talepleri

Madde-35

(1) Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü sözleşmede öngörülen malları, sözleşmede belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır.

(2) Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı tâkdirde, mallar ancak aşağıdaki hallerde sözleşmeye uygun sayılırlar:

(a) Aynı türden malların mutata olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler;

(b) Sözleşmenin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılabilir;

(c) Satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler;

(d) İlgili türden mallar için mutata sayılan şekilde veya böyle mutata bir şekilde var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler.

(3) Alıcının sözleşmenin kurulması anında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı sözleşmeye aykırılıklardan satıcı, fıkra 2'nin (a) ila (d) bendleri çerçevesinde sorumlu değildir.

Madde-36

(1) Satıcı, hasarın alıcıya geçtiği anda mevcut olan sözleşmeye aykırılıktan, sözleşmeye aykırılık bu andan sonra belirgin hale gelmiş olsa dahi, sözleşme ve bu Antlaşma uyarınca sorumludur.

(2) Satıcı, fıkra 1'de belirtilen andan sonra ortaya çıkan ve malların belirli bir süre için, mutata amaca veya belirli bir amaca elverişli kalacağı veya belirli nitelikleri veya özellikleri muhafaza edeceği konusundaki garantinin ihlali de dahil olmak üzere, herhangi bir yükümlülüğünün ihlaline dayanan sözleşmeye aykırılıktan sorumludur.

Madde-37

Malların teslim tarihinden önce teslim edilmesi halinde satıcı, teslim tarihine kadar, eksik bölümleri veya eksik kalan miktarı teslim edebilir veya sözleşmeye uygun olmayan malları ikame eden yeni malları teslim edebilir veya malların diğer sözleşmeye aykırılıklarını giderebilir; yeter ki, bu hakkın kullanımını alıcı için makul olmayan zahmet veya masrafa yol açmasın.

Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır.

Madde-38

(1) Alıcı, mallan, koşulların izin verdiği ölçüde kısa bir süre içerisinde muayene etmek veya ettirmek zorundadır.

(2) Sözleşme, malların taşınmasını gerektiriyorsa, muayene, malların varma yerine ulaşması sonrasında ertelenebilir.

(3) Mallar alıcı tarafından, muayene etmek için yeterli imkâna sahip olmaksızın, taşıma halindeyken başka bir yere yönlendirilir veya onun tarafından başka bir yere gönderilirse ve satıcı sözleşme kurulurken böyle bir yönlendirme veya başka yere gönderme ihtimalini biliyor veya bilmesi gerekiyor idiyse, muayene, malların yeni varma yerine ulaşması sonrasında ertelenebilir.

Madde-39

(1) Alıcı, bir sözleşmeye aykırılık saptadığı veya saptaması gerektiği tarihten itibaren makul bir süre içinde satıcıya, sözleşmeye aykırılığı türünü de belirterek bildirmezse, bu sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybeder.

(2) Her halde, alıcı, malların fiilen kendisine verildiği tarihten itibaren en geç iki yıllık bir süre içinde sözleşmeye aykırılığı satıcıya bildirmezse, bu sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybeder; meğerki bu süre sözleşmesel bir garanti süresiyle bağdaşmıyor olsun.

Madde-40

Sözleşmeye aykırılık, satıcının bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı ve alıcıya açıklamadığı olgulara dayanıyorsa, satıcı 38 ve 39. madde hükümlerine dayanamaz.

Madde-41

Satıcı, üçüncü kişilerin her türlü hak ve taleplerinden ari mallar teslim etmek zorundadır, meğerki, alıcı bu hak ve taleplere konu malları almayı kabul etmiş olsun. Bununla birlikte, bu hak veya talep sınaî ya da diğer bir fikri mülkiyete dayanmaktaysa, satıcının borcu 42. maddeye tabidir.

Madde 42

(1) Satıcı, üçüncü kişilere ait sınaî veya diğer bir fikri mülkiyete dayanan ve sözleşmenin akdedilmesi sırasında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı hak veya taleplerden arî mallar teslim etmek zorundadır, şu şartla ki, hak ya da talep;

(a) Malların yeniden satılacağı veya diğer bir şekilde kullanılacağı devletin hukukuna göre mevcut olan bir sınaî veya fikri mülkiyete dayansın ve taraflar sözleşmenin kurulması sırasında malların bu devlette yeniden satılacağını veya kullanılacağını hesaba katmış olsun; veya

(b) Bunun dışındaki her halde, alıcının işyerinin bulunduğu devletin hukukuna göre mevcut olan bir sınaî veya fikri mülkiyete dayansın.

(2) Satıcının fıkra 1 uyarınca yükümlülüğü;

(a) Sözleşmenin kurulduğu anda alıcının hakkı ya da talebi bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı halleri; veya

(b) Hak ya da talebin, alıcının, satıcının kullanımına sunduğu teknik çizim, tasarım, veya başkaca veriden kaynaklandığı halleri kapsamaz.

Madde-43

(1) Alıcı, üçüncü kişinin hakkını ya da talebini öğrendikten veya öğrenmesi gerektiği andan itibaren, makul bir süre içinde satıcıya bu hak veya talebin mahiyetini belirten bir bildirimde bulunmazsa 41. veya 42. madde hükümlerine dayanma hakkını kaybeder.

(2) Satıcı, üçüncü kişinin hakkını ya da talebini ve bunun mahiyetini biliyor idiyse fıkra 1'e dayanamaz.

Madde-44

Alıcının, gerekli bildirimini yapmama konusunda makul bir özrü varsa, 39. maddenin 1. fıkrası ile 43. maddenin 1. fıkrası hükümlerine bakılmaksızın 50. madde uyarınca semende indirim yapması veya yoksun kalınan kar dışındaki zararın tazminini talep etmesi mümkündür.

Ayrım III**Sözleşmenin Satıcı Tarafından İhlali Halinde Alıcının Sahip Olduğu Hukuki İmkânlar****Madde-45**

(1) Satıcı, sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmese, alıcı:

(a) Madde 46 ile 52'de öngörülen haklarını kullanabilir.

(b) Madde 74 ile 77'de öngörülen tazminatı talep edebilir.

(2) Alıcı diğer hukuki imkânlardan yararlanmakla tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

(3) Alıcı, sözleşmenin ihlal edilmesi halinde sahip olduğu hukuki imkânlardan birine başvurduğu tâkirdir, satıcıya, bir mahkeme veya hakem tarafından ek süre tanınmaz.

Madde-46

(1) Alıcı, satıcıdan yükümlülüklerini ifa etmesini talep edebilir, meğerki bu talebiyle bağdaşmayan bir hukuki imkândan yararlanmış olsun.

(2) Mallar sözleşmeye uygun değilse, alıcı ancak bu uygunsuzluğun esaslı bir sözleşmeye aykırılık oluşturması ve 39. madde uyarınca yapılacak bildirimle veya bildirimden itibaren makul bir süre içinde talepte bulunması halinde ikame mal teslimini isteyebilir.

(3) Mallar sözleşmeye uygun değilse, alıcı, satıcıdan sözleşmeye aykırılığın onarım yoluyla giderilmesini isteyebilir; meğerki tüm koşullar gözönüne alındığında bu, makul olmayan bir talep oluştursun. Onarım talebi

ya 39. madde uyarınca yapılacak bildirimle veya bildirimden itibaren makul bir süre içinde yöneltilmelidir.

Madde-47

(1) Alıcı satıcıya, yükümlülüklerini ifa etmesi için makul uzunlukta ek bir süre tanıyabilir.

(2) Bu süre içinde yükümlülüklerini ifa etmeyeceği konusunda satıcıdan bir bildirim almadıkça, alıcı, bu ek süre içinde, sözleşmeye aykırılık halinde sahip olduğu hukuki imkânlardan hiçbirine başvuramaz. Ancak bu yüzden alıcı, gecikmiş ifa nedeniyle tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

Madde-48

(1) 49. madde saklı kalmak üzere satıcı, yükümlülüklerinin ifasına ilişkin her türlü eksikliği, masrafları kendisine ait olmak üzere teslim tarihinden sonra da giderebilir; yeter ki bu, makul olmayan bir gecikmeye yol açmasın ve alıcı için, makul olmayan zahmete veya onun tarafından yapılan masrafların satıcı tarafından karşılanmayacağı konusunda bir tereddüde sebep olmasın. Ancak, alıcının bu Antlaşmaya göre tazminat talebine ilişkin her türlü hakkı saklıdır.

(2) Satıcı, alıcıdan, ifayı kabul edip etmeyeceğini kendisine açıklamasını talep ederse ve alıcı makul bir süre içinde bu talebe cevap vermezse, satıcı, talebinde gösterdiği süre içinde ifayı gerçekleştirebilir. Alıcı bu süre içinde, satıcının ifası ile bağdaşmayacak bir hukuki imkâna başvuramaz.

(3) Satıcının belirli bir süre içinde ifa edeceğine ilişkin bildirimiminin, fıkra 2 uyarınca, alıcının kararını açıklamasına ilişkin bir talep içerdiği varsayılır.

(4) Satıcının 2. veya 3. fıkra çerçevesindeki talep veya bildirimleri alıcıya ulaşmış olmadıkça hüküm doğurmaz.

Madde-49

(1) Alıcı aşağıdaki durumlarda sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir:

(a) Satıcının sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmemesi sözleşmeye esaslı bir aykırılık oluşturuyorsa veya,

(b) Teslim etmeme durumunda satıcı, alıcı tarafından 47. maddenin 1.fıkrası uyarınca verilmiş ek süre içinde malları teslim etmez veya verilmiş süre içinde bunları teslim etmeyeceğini açıklarsa.

(2) Ancak, satıcının malları teslim ettiği hallerde alıcı, sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkını yitirir; meğerki

(a) Gecikmiş teslim halinde, teslimin yapıldığını öğrendiği andan itibaren makul bir süre içinde sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun,

(b) Gecikmiş teslimden farklı bir sözleşmeye aykırılık halinde,

(i) Bu aykırılığı bildiği veya bilmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde,

(ii) Alıcı tarafından 47. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş herhangi bir ek sürenin geçmesinden sonra veya satıcının bu ek süre içinde yükümlülüklerini yerine getirmeyeceğini açıklamasından sonra makul bir süre içinde, veya

(iii) Satıcı tarafından 48. maddenin 2. fıkrası uyarınca belirlenmiş sürenin tamamlanmasından sonra veya alıcının ifayı kabul etmeyeceğini açıklamasından sonra makul bir süre içinde sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun.

Madde-50

Malların sözleşmeye uygun olmaması durumunda semen ödenmiş olsun veya olmasın alıcı semeni, fiilen teslim edilen malların teslim anındaki değeri ile sözleşmeye uygun malların aynı andaki değeri arasındaki farkla orantılı olarak indirebilir. Ancak satıcı 37. veya 48. maddeler uyarınca yükümlülüklerinin ifasındaki bütün eksiklikleri giderirse veya alıcı, satıcının bu maddelere uygun olarak yaptığı ifayı reddederse, alıcı semeni indiremez.

Madde-51

(1) Satıcı malların yalnızca bir kısmını teslim etmiş ise veya teslim edilmiş malların yalnızca bir kısmı sözleşmeye uygun ise, 46 ila 50. maddeler eksik veya sözleşmeye uygun olmayan kısım için uygulanır.

(2) Eksik veya sözleşmeye uygun olmayan ifanın sözleşmeye esaslı aykırılık teşkil etmesi halinde alıcı sözleşmenin tamamının ortadan kalktığını beyan edebilir.

Madde-52

(1) Satıcı, malları belirlenen tarihten önce teslim ederse, alıcı bu teslimi kabul veya red edebilir.

(2) Satıcı, sözleşmede belirtilenden daha fazla miktarda mal teslim ederse, alıcı bu fazla miktarı kabul veya red edebilir. Alıcı, fazlayı kısmen veya tamamen teslim alırsa, bunun için sözleşmede öngörülen fiyat üzerinden ödeme yapması gerekir.

Bölüm III**Alıcının Yükümlülükleri****Madde-53**

Alıcı, sözleşme ve bu Antlaşmanın gerektirdiği şekilde semeni ödemek ve malları teslim almakla yükümlüdür.

Ayrım I**Semenin Ödenmesi****Madde-54**

Alıcının semeni ödeme borcu, sözleşme de veya mevzuatta öngörülmüş olan, semenin ödenmesini sağlayacak önlemleri almayı ve formaliteleri gerçekleştirmeyi içerir.

Madde-55

Sözleşme, açıkça veya örtülü olarak semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin geçerli olarak kurulmuşsa, aksine herhangi bir emare bulunmadıkça, tarafların sözleşmenin

kurulduğu anda ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyata örtülü olarak gönderme yapmış oldukları varsayılır.

Madde-56

Semen, malların ağırlığına göre belirlenmişse, şüphe halinde, net ağırlık esas alınarak saptanır.

Madde-57

(1) Alıcı semeni belirli başka bir yerde ödemekle yükümlü değil ise, bunu satıcıya:

(a) Onun işyerinde veya

(b) Ödemenin, malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılması gerekiyor ise, verme yerinde ödemelidir.

(2) Sözleşmenin kuruluşundan sonraki iş yeri değişikliğinden kaynaklanan ödemeye ilişkin ek masrafları satıcı taşır.

Madde-58

(1) Alıcının semeni belirli başka bir anda ödeme yükümlülüğü yoksa, satıcının sözleşme veya bu Antlaşma uyarınca malları veya malları temsil eden belgeleri tasarrufuna hazır bulundurduğu anda ödemeyi yapması gerekir. Satıcı, malların veya belgelerin verilmesini, ödemenin yapılması koşuluna bağlayabilir.

(2) Sözleşme, malların taşınmasını gerektiriyorsa, satıcı göndermeyi, malların veya malları temsil eden belgelerin alıcıya ancak semenin ödenmesi karşılığında verilmesi koşulu ile gerçekleştirebilir.

(3) Alıcı, semeni, malları muayene olanağına sahip olmadan önce ödemekle yükümlü değildir, meğerki taraflarca üzerinde anlaşılmış olan teslim veya ödeme usulleri buna olanak tanımasın.

Madde-59:

Alıcı, satıcının hiçbir talebine veya başka bir formaliteye uymasına gerek olmaksızın, sözleşmede tespit edilen veya sözleşme ve bu Antlaşma uyarınca belirlenebilen tarihte semeni ödemelidir.

Ayrım II
Teslim Alma

Madde-60

Alıcının teslim alma borcu;

- (a) Satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden beklenebilecek her türlü eylemde bulunmayı, ve
- (b) Makul olarak malları fiilen devralmayı kapsar.

Ayrım III

Sözleşmenin Alıcı Tarafından İhlali Halinde Satıcının Sahip Olduğu Hukuki İmkânlar

Madde-61

- (1) Alıcı sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmese, satıcı:
  - (a) Madde 62 ila 65'de öngörülen hakları kullanabilir.
  - (b) Madde 74 ila 77'de öngörülen tazminatı talep edebilir.
- (2) Satıcı diğer hukuki imkânlardan yararlanmakla tazminat talep etme hakkını kaybetmez.
- (3) Satıcı, sözleşmenin ihlal edilmesi halinde sahip olduğu hukuki imkânlardan birine başvurduğu tâkdirde, alıcıya, bir mahkeme veya bir hakem tarafından ek süre tanınmaz.

Madde-62

Satıcı alıcıdan semeni ödemesini, malları teslim almasını veya diğer yükümlülüklerini ifa etmesini talep edebilir, meğerki bu taleplerle bağdaşmayan bir hukuki imkândan yararlanmış olsun.

Madde-63

(1) Satıcı alıcıya, yükümlülüklerini ifa etmesi için makul uzunlukta ek bir süre verebilir.

(2) Bu süre içinde yükümlülüklerini ifa etmeyeceği konusunda alıcıdan bir bildirim almadıkça, satıcı, bu ek süre içinde, sözleşmeye aykırılık halinde sahip olduğu hukuki imkânlardan hiçbirine başvuramaz. Ancak bu yüzden satıcı, gecikmiş ifa nedeniyle tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

Madde-64:

(1) Satıcı aşağıdaki durumlarda sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir:

(a) Alıcının sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmemesi sözleşmeye esaslı bir aykırılık oluşturuyorsa veya

(b) Alıcı, satıcı tarafından 63. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş ek süre içinde semeni ödeme borcunu yerine getirmez veya malları teslim almaz veya verilmiş süre içinde bunu yapmayacağını açıklarsa.

(2) Ancak, alıcının semeni ödemediği hallerde, satıcı, sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkını yitirir; meğerki

(a) Alıcının gecikmiş ifası halinde, ifanın gerçekleşmiş olduğunu öğrenmeden önce sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun, veya

(b) Alıcının gecikmiş ifa dışındaki bir sözleşmeye aykırılığı halinde,

(i) Bu aykırılığı bildiği veya bilmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde veya

(ii) Satıcı tarafından 63. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş herhangi bir ek sürenin geçmesinden sonra veya alıcının bu ek süre içinde yükümlülüklerini yerine getirmeyeceğini açıklamasından sonra makul bir süre içinde sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun.

Madde-65

(1) Sözleşme uyarınca malların şeklini, ölçüsünü veya diğer niteliklerini alıcının belirlemesi gerekiyor ise ve alıcı bu belirlemeyi kararlaştırılan tarihte veya satıcının talebinin ulaşmasından itibaren makul bir süre içinde yapmamışsa, satıcı, sahip olduğu diğer haklara hanel gelmeksizin, alıcının, kendisi tarafından bilinebilecek ihtiyaçlarına göre bu belirlemeyi bizzat yapabilir.

(2) Satıcı belirlemeyi bizzat yaparsa, bunun ayrıntıları hakkında alıcıyı bilgilendirmesi ve ona farklı bir belirleme yapması için makul bir süre tanınması gerekir. Alıcı, satıcının açıklamasının ulaşmasından sonra, bu olanağı, verilmiş süre içinde kullanmazsa, satıcı tarafından yapılmış belirleme bağlayıcı olur.

Bölüm IV
Hasarın İntikali**Madde-66**

Hasarın alıcıya geçmesinden sonra malların zayı olması veya zarar görmesi, alıcıyı semeni ödeme yükümlülüğünden kurtarmaz, meğerki, zıya veya zarar satıcının bir eyleminden veya eylemsizliğinden kaynaklansın.

Madde-67

(1) Satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve satıcı malları belirli bir yerde vermeye mecbur değilse hasar, malların, alıcıya ulaştırılması amacıyla, satım sözleşmesine uygun olarak ilk taşıyıcıya verilmesi ile alıcıya geçer. Satıcının malları belirli bir yerde taşıyıcıya vermesi gerekiyorsa malların o yerde taşıyıcıya verilmesine kadar hasar alıcıya geçmez. Satıcının malları temsil eden belgeleri alıkoyma hakkı olsa bile, bu, hasarın intikaline etki etmez.

(2) Ancak mallar, üzerlerindeki ayırt edici işaretler, taşıma belgeleri, alıcıya yapılacak bildirim veya diğer herhangi bir yolla açıkça sözleşmeye tahsis edilmediği sürece hasar alıcıya geçmez.

Madde-68

Taşıma halindeyken satılan mallara ilişkin hasar, satım sözleşmesinin kurulduğu andan itibaren alıcıya geçer. Ancak koşulların haklı göstermesi durumunda, taşıma sözleşmesine ilişkin belgeleri düzenleyen taşıyıcıya malların verilmesi anında hasar alıcı tarafından üstlenilir. Buna karşılık, satım sözleşmesinin âkdi anında malın zayi olduğunu veya zarar gördüğünü satıcının bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde bu bilgiyi alıcıya açıklamamışsa ziya veya zarar rizikosunu satıcı taşır.

Madde-69

(1) Madde 67 ve 68 kapsamına girmeyen hallerde hasar, alıcının malları teslim aldığı anda, veya malları zamanında teslim almaması halinde, malın tasarrufuna hazır bulundurulduğu ve teslim almayarak sözleşmeye aykırı bir davranışta bulunduğu andan itibaren alıcıya geçer.

(2) Ancak alıcının, satıcının işyerinden farklı bir yerde malı teslim almasının öngörüldüğü hallerde hasar, teslim borcunun muaccel olduğu ve alıcının, o yerde malların tasarrufuna hazır bulundurulduğundan haberdar olduğu anda intikal eder.

(3) Sözleşmenin, henüz ayırt edilmemiş mallara ilişkin olması halinde bunların ancak açıkça sözleşmeye tahsis edilmesi ile alıcının tasarrufuna hazır bulundurulduğu kabul edilir.

Madde-70

Satıcı sözleşmeyi esaslı şekilde ihlal etmişse, 67, 68 ve 69. madde hükümleri, alıcının ihlal dolayısıyla sahip olduğu hukuki imkânlarla halel vermez.

Bölüm V

Satıcının ve Alıcının Yükümlülüklerine İlişkin Ortak Hükümler

Ayrım I

Öne Alınmış Sözleşmeye Aykırılıklar ve Art Arda Teslimli Sözleşmeler Madde-71

- (1) Taraflardan biri, sözleşmenin kurulmasından sonra, karşı tarafın;
  - (a) İfa veya ödeme kabiliyetindeki ciddi bir yetersizlik nedeniyle, veya,
  - (b) Sözleşmeyi ifaya hazırlanmasındaki veya sözleşmenin ifası sırasındaki davranışları nedeniyle yükümlülüklerinin esaslı bir kısmını ifa etmeyeceğinin anlaşılması durumunda, kendi yükümlülüklerinin ifasını askıya alabilir.
- (2) Satıcı, I. fıkradaki nedenlerin ortaya çıkmasından önce, malları göndermiş olduğu tâkdirde, malların alıcıya verilmesini, alıcının elinde kendisine bu malları edinme hakkı veren bir belge bulunsa dahi engelleyebilir. Bu fıkra hükümleri, sadece alıcı ve satıcı arasında mallar üzerindeki haklara ilişkindir.
- (3) Malların gönderilmesinden önce veya sonra sözleşmenin ifasını askıya alan taraf, askıya alma keyfiyetini derhal karşı tarafa bildirmek ve karşı tarafın sözleşmeyi ifa edeceğine dair yeterli teminat göstermesi durumunda ifaya devam etmek zorundadır.

Madde-72

- (1) Sözleşmenin ifa tarihinden önce, taraflardan birinin sözleşmeyi esaslı şekilde ihlal edeceği aşikâr ise, diğer taraf sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir.
- (2) Sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmek niyetinde olan taraf, süre elverdiği tâkdirde karşı tarafa, yükümlülüklerinin ifasına dair yeterli teminat göstermesine olanak tanımak amacıyla, keyfiyete ilişkin makul bir bildirimde bulunmalıdır.

(3) Karşı taraf yükümlülüklerini ifa etmeyeceğini beyan ettiği tâkdirde 2. fıkra hükümleri uygulanmaz.

Madde-73

(1) Malların art arda teslim edilmesinin öngörüldüğü bir sözleşmede, taraflardan birinin münferit teslimatlardan birine dair yükümlülüklerini ifa etmemesinin bu teslimata dair sözleşmenin esaslı şekilde ihlalini teşkil etmesi halinde, karşı taraf, bu teslimata ilişkin olarak sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir.

(2) Taraflardan birinin münferit teslimatlardan herhangi birine dair yükümlülüklerinden birini ifa etmemesi, karşı taraf açısından, gelecek teslimatlara ilişkin olarak sözleşmenin esaslı şekilde ihlal edileceğine dair ciddi bir gerekçe teşkil ettiği tâkdirde, karşı taraf, makul bir süre içerisinde sözleşmenin ileriye dönük olarak ortadan kalktığını beyan edebilir.

(3) Münferit bir teslimata ilişkin olarak sözleşmenin ortadan kalktığını beyan eden alıcı, aynı zamanda, gerçekleşmiş teslimatlara ve gelecekteki teslimatlara ilişkin olarak da sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir, yeter ki teslimatlar arasındaki bağlantı nedeniyle bunlar artık sözleşmenin kurulması sırasında taraflarca öngörülen amaç doğrultusunda kullanılamayacak olsun.

Ayrım II Tazminat

Madde-74

Taraflardan birinin sözleşmeyi ihlali halinde ödenecek tazminat, mahrum kalınan kar dâhil olmak üzere, ihlalden dolayı diğer tarafın uğradığı zararın toplamına eşittir. Söz konusu tazminat, ihlal eden tarafın sözleşmenin kurulması sırasında sözleşme ihlalinin muhtemel sonucu olarak öngördüğü veya o tarihte bildiği veya bilmesi gerektiği veriler ışığında öngörmesi gerektiği zararı aşamaz.

Madde-75

Sözleşmenin ortadan kaldırılması halinde, ortadan kaldırmadan itibaren makul bir süre içerisinde ve makul bir şekilde alıcının ikame mallar satın alması veya satıcının malları yeniden satması durumunda, tazminat talep eden taraf, sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile ikame işlem fiyatı arasındaki farkı talep edebileceği gibi, 74. madde uyarınca da tazminat talep edebilir.

Madde-76

(1) Sözleşmenin ortadan kaldırıldığı ve mallar için cari bir fiyatın var olduğu hallerde, tazminat talep eden taraf, 75. madde uyarınca ikame alış veya satış yapmamış olsa da, sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile sözleşmenin ortadan kaldırıldığı andaki cari fiyat arasındaki farkı talep edebileceği gibi, 74. madde uyarınca da tazminat talep edebilir. Bununla birlikte, tazminat talep eden taraf, malları devraldıktan sonra sözleşmeyi ortadan kaldırırorsa, ortadan kaldırma anındaki cari fiyat yerine devralma anındaki cari fiyat uygulanır.

(2) Fıkra 1 anlamında cari fiyat, malların teslim edilmesi gereken yerde geçerli olan fiyattır; ancak, o yerde bir cari fiyat mevcut değilse, makul ikame yeri kabul edilebilen diğer bir yerdeki fiyat, malların taşıma masraflarındaki farklılıklar gözetilerek, esas alınır.

Madde-77

Sözleşmenin ihlaline dayanan taraf, mahrum kalınan kar dâhil, ihlalden doğan zararı azaltmak için koşullar dikkate alındığında makul olan bütün önlemleri almak zorundadır. Bu önlemleri almaması halinde, ihlal eden taraf, zararın azaltılabilecek olduğu miktarda tazminattan indirim yapılmasını isteyebilir.

Ayrım III

Faiz

Madde-78

Taraflardan biri semeni veya muaccel diğer bir meblağı ödemezse diğer taraf, 74. madde uyarınca talep etme hakkına sahip olduğu tazminata hâle gelmeksizin, bu meblağ üzerinden faize hak kazanır.

Ayrım IV

Sorumluluktan Kurtulma

Madde-79

(1) Taraflardan biri yükümlülüklerinden birini ifa etmemesinin, denetimi dışında kalan bir engelden kaynaklandığını ve bu engeli, sözleşmenin kurulması anında hesaba katmasının veya engelden ve sonuçlarından kaçınmasının veya bunları aşmasının kendisinden makul olarak beklenemeyeceğini ispatlaması halinde ifa etmemeden dolayı sorumlu tutulmaz.

(2) Taraflardan birinin ifa etmemesi, sözleşmeyi kısmen veya tamamen ifa etmek ile görevlendirdiği bir üçüncü kişinin ifa etmemesinden kaynaklanıyorsa, bu tarafın sorumluluktan kurtulması ancak;

(a) Fıkra 1 uyarınca sorumluluktan kurtulmuş olduğu tâkdirde ve,

(b) Görevlendirmiş olduğu kişiye fıkra 1 uygulanacak olsaydı o da sorumluluktan kurtulacak olduğu tâkdirde mümkündür.

(3) Bu maddede öngörülen sorumluluktan kurtulma, engelin var olduğu dönem için geçerlidir.

(4) İfa etmeyen taraf, engeli ve kendisinin ifa kabiliyeti üzerindeki etkilerini diğer tarafa bildirmek zorundadır. Bu bildirim, ifa etmeyen tarafın engeli bildiği veya bilmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde karşı tarafa ulaşmazsa, ulaşmama olgusundan kaynaklanan zararı ifa etmeyen taşır.

(5) Bu madde, tarafların bu Antlaşma uyarınca tazminat talebi dışındaki herhangi bir hakkını kullanmasını engellemez.

Madde-80

Bir taraf, diğ er tarafın yükümlülüklerini ifa etmemesine, ifa etmeme durumu kendi eyleminden veya eylemsizliğinden kaynaklandığı ölçüde dayanamaz.

Ayrım V**Sözleşmenin Ortadan Kaldırılmasının Sonuçları****Madde-81**

(1) Sözleşmenin ortadan kaldırılması, tazminat yükümlülüğü saklı kalmak kaydıyla her iki tarafı da sözleşme ile üstlendikleri yükümlülüklerden kurtarır. Sözleşmenin ortadan kaldırılması, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin sözleşme hükümlerini veya sözleşmenin ortadan kaldırılması sonrasında tarafların haklarını ve borçlarını düzenleyen diğ er sözleşme hükümlerini etkilemez.

(2) Sözleşmeyi tamamen veya kısmen ifa eden taraf, sözleşme uyarınca ifa ettiklerinin veya ödediklerinin iadesini karşı taraftan talep edebilir. Her iki taraf da iade borcu altında ise, edimlerin aynı anda ifa edilmesi gerekir.

Madde-82

(1) Alıcının, teslim aldığı malları, teslim aldığı andaki esaslı surette yakın bir durumda iade etmesi imkânsızlaşmışsa, sözleşmeyi ortadan kaldırma veya satıcıdan ikame mal talep etme hakkı düşer.

(2) Önceki fıkra hükmü aşağıdaki hallerde uygulanmaz:

(a) Malların iade edilmesinin veya teslim alındığı andaki duruma esaslı surette yakın bir durumda iade edilmesinin imkânsızlaşması alıcının bir eyleminden veya eylemsizliğinden kaynaklanmıyorsa;

(b) Mallar veya malların bir bölümü 38. maddeye dayalı olarak yapılan muayene sonucunda ziya'a veya hasara uğramışsa; veya

(c) Mallar veya malların bir bölümü sözleşmeye aykırılığın tespit edildiği veya tespit edilmesi gerektiği tarihten önce ticari faaliyetin olağan

seyri içinde satılmış veya olağan kullanım kapsamında alıcı tarafından tüketilmiş veya şekil değiştirmişse.

Madde-83

Sözleşmeyi ortadan kaldırma hakkını veya satıcıdan ikame mal talep etme hakkını 82. maddeye göre kaybeden alıcı, sözleşmede ve bu Antlaşmada tanınan diğer bütün imkânlardan yararlanma hakkını muhafaza eder.

Madde-84

(1) Satıcı semeni geri ödeme borcu altında ise, bu meblağın kendisine ödendiği tarihten itibaren faizini de ödemesi gerekir.

(2) Aşağıdaki hallerde alıcı, mallardan veya malların bir bölümünden elde ettiği yararların karşılığını satıcıya ifa borcu altındadır:

(a) Alıcı malların tamamını veya bir bölümünü iade etmekle yükümlü ise; veya

(b) Malların tamamen veya kısmen iade edilmesinin veya tamamen veya kısmen teslim alındığı andaki duruma yakın bir durumda iade edilmesinin imkânsızlaşmasına rağmen alıcı sözleşmeyi ortadan kaldırmış veya satıcıdan ikame mal teslim etmesini talep etmişse.

Ayrım VI

Malın Muhafazası

Madde-85

Alıcı malları teslim almakta geciktiği veya bedelin ödenmesi ile malların teslimi borçlarının aynı anda ifa edilmesi gerektiği hallerde bedeli ödemediği tâkdirde, malların zilyetliğini halen elinde bulunduran veya başka şekilde onları kontrol edebilecek durumda olan satıcının, malların muhafazası için koşulların gerekli kıldığı makul önlemleri alması gerekir. Yapmış olduğu makul masraflar alıcı tarafından karşılanıncaya kadar malları alıkoyabilir.

Madde-86

(1) Malları teslim almış olan alıcı, sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan, malları reddetme hakkını kullanmak isterse, onların muhafazası için koşulların gerekli kıldığı makul önlemleri alması gerekir. Yapmış olduğu makul masraflar satıcı tarafından karşılanıncaya kadar malları alıkoyabilir.

(2) Alıcıya gönderilen mallar, varış yerinde alıcının tasarrufuna hazır bulundurulmuş ve alıcı bunları reddetme hakkını kullanmışsa, bunların zilyetliğini satıcı adına devralması gerekir. Şu kadar ki devralmak, semenin ödenmesini gerektirmesin ve makul olmayan zahmet veya masraflara sebep olmasın. Bu hüküm, varma yerinde satıcı veya malları satıcı adına hâkimiyeti altına almaya yetkili bir kimsenin bulunduğu hallerde uygulanmaz. Alıcı malların zilyetliğini bu fıkra uyarınca devralırsa hakları ve borçları 1. fıkraya göre belirlenir.

Madde-87

Malların muhafazası için önlem almakla yükümlü olan taraf bunları, masrafı karşı tarafa ait olmak üzere üçüncü bir kişinin ardiyesine tevdi edebilir; meğerki doğan masraflar makul olmasın.

Madde-88

(1) 85 veya 86. madde uyarınca malları muhafaza etmekle yükümlü olan taraf, diğer taraf, malların zilyetliğini devralmakta veya bunları geri almakta veya semeni veyahut muhafaza masraflarını ödemekte makul olmayan ölçüde geç kalmış ise bunları uygun bir şekilde satabilir. Şu kadar ki, satma niyetine ilişkin olarak diğer tarafa makul bir bildirimde bulunulmuş olsun.

(2) Mallar çabuk bozulacak türdence veya bunların muhafazası makul sayılamayacak masrafı gerektirecekse, 85 veya 86. madde uyarınca malları muhafaza etmekle yükümlü olan taraf, bunları satmak için uygun önlemleri almak zorundadır. Mümkün olduğu ölçüde diğer tarafa satma niyetine ilişkin bildirimde bulunulmalıdır.

(3) Malları satan tarafın, malların muhafazası ve satımı için yapılan makul masraflara eşit bir miktarı satımdan elde edilen gelirden alıkoyma hakkı vardır. Bakiyeyi diğer tarafa borçludur.

Kısım IV **Son Hükümler**

Madde-89

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Antlaşmanın tevdi makamı olarak atanmıştır.

Madde-90

Antlaşma, akdedilmiş veya akdedilebilecek olan ve işbu Antlaşmanın düzenlediği konulara ilişkin hükümler içeren uluslararası Antlaşmaların, tarafların işyerlerinin o Antlaşmaya taraf olan Devletlerde bulunması kaydıyla uygulanmasını etkilemez.

Madde-91

(1) Bu Antlaşma, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Konferansının sonuç toplantısında imzaya açılmıştır ve 30 Eylül 1981 tarihine kadar Birleşmiş Milletler'in New York'taki Merkezinde tüm Devletlerin imzasına açık olacaktır.

(2) Bu Antlaşma, imzacı Devletlerin onay, kabul veya uygun bulmasını gerektirir.

(3) Bu Antlaşma, imzaya açıldığı tarihten itibaren, imzacı olmayan tüm Devletlerin katılımına açıktır.

(4) Onay, kabul, uygun bulma ve katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde-92

(1) Her bir taraf Devlet imza, onay, kabul, uygun bulma veya katılım anında bu Antlaşmanın II. Kısım ile bağlı olmayacağını veya bu Antlaşmanın III. Kısım ile bağlı olmayacağını beyan edebilir.

(2) Bu Antlaşmanın II. Kısmı veya III. Kısmı hakkında yukarıdaki fıkra uyarınca bir beyanda bulunan taraf Devlet, beyanın ilgili olduğu Kısımda düzenlenen konular bakımından, bu Antlaşmanın 1. maddesinin 1. fıkrası anlamında taraf Devlet olarak kabul edilemez.

Madde-93

(1) Bir taraf Devletin, bu Antlaşmada ele alınan konularla ilgili olarak kendi anayasası uyarınca değişik hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya daha fazla ülkesel birimi varsa, taraf Devlet, imza, onay, kabul, uygun bulma veya katılım anında bu Antlaşmanın tüm ülkesel birimlere veya bunlardan sadece bir veya bir kaçına uygulanacağını beyan edebilir ve herhangi bir zamanda yapacağı başka bir beyan ile, bu beyanını değiştirebilir.

(2) Bu beyanlar tevdi makamına bildirilecek ve beyanlarda, Antlaşmanın uygulanacağı ülkesel birimlerin hangileri olduğu açıkça belirtilecektir.

(3) Bu Antlaşma, bu madde uyarınca yapılmış bir beyan nedeniyle bir âkit Devletin ülkesel birimlerinin tümüne değil sadece bir veya birkaçına uygulanıyorsa ve bir tarafın işyeri o Devlette bulunuyorsa, bu işyeri Antlaşmanın uygulandığı bir ülkesel birimde bulunmadıkça, Antlaşmanın amaçları çerçevesinde bir âkit Devlette bulunmuyor kabul edilir.

(4) Bir taraf Devletin bu maddenin 1. fıkrası uyarınca hiçbir beyanda bulunmaması halinde, Antlaşma o Devletin tüm ülkesel birimlerine uygulanır.

Madde-94

(1) Bu Antlaşmada düzenlenen konular hakkında aynı veya birbirine çok yakın hukuki kurallara sahip olan iki veya daha fazla âkit Devlet, bu Antlaşmanın, işyeri o Devletlerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağını her zaman beyan edebilir. Bu tür beyanlar birlikte veya karşılıklı tek taraflı beyanlarda bulunulması yoluyla yapılabilir.

(2) Bu Antlaşmada düzenlenen konular hakkında, Antlaşmaya taraf olmayan bir veya birden fazla Devletle aynı veya birbirine çok yakın hukuki

kurallara sahip olan bir âkit Devlet, bu Antlaşmanın, işyeri o Devletlerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağını her zaman beyan edebilir.

(3) Fıkra 2'deki beyanın konusu olan bir Devlet, sonradan bir taraf Devlet haline gelirse, yapılan beyan, Antlaşmanın yeni taraf Devlet bakımından yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1. fıkra uyarınca yapılmış bir beyan hükmünde olur; şu kadar ki, yeni taraf Devlet bu beyana katılmalı veya tek taraflı bir karşı beyanda bulunmalıdır.

Madde-95

Her Devlet, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesi sırasında, bu Antlaşmanın 1. maddesinin 1. fıkrasının b bendi ile bağlı olmayacağını beyan edebilir.

Madde-96

Mevzuatı, satım sözleşmelerinin yazılı olarak kurulmasını veya ispat edilmesini şart kılan bir taraf Devlet, her zaman 12. madde uyarınca, satım sözleşmesinin kurulmasını, değiştirilmesini veya mutabakatla ortadan kaldırılmasını ya da bir icabın, kabulün yahut diğer herhangi bir irade beyanının, yazılı şekilden başka şekilde yapılmasını mümkün kılan bu Antlaşmanın 11. ve 29. maddesinin veya II. Kısımının herhangi bir hükmünün, taraflardan birinin işyerinin bu Devlette olması durumunda uygulanmayacağına ilişkin bir beyanda bulunabilir.

Madde-97

(1) Bu Antlaşma uyarınca imza esnasında yapılan beyanların, onay, kabul veya uygun bulma anında teyit edilmesi gerekir.

(2) Beyanlar ve beyanların teyitleri, yazılı olarak yapılacak ve tevdi makamına resmi olarak bildirilecektir:

(3) Beyan, ilgili Devlet bakımından bu Antlaşmanın yürürlüğe girdiği anda hüküm ifade eder. Ancak yürürlüğe girişten sonra tevdi makamına resmi bildirim ulaşılan beyanlar, tevdi makamına ulaştığı tarihten itibaren altı ayın

tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade etmeye başlar. 94. madde uyarınca yapılan karşılıklı tek taraflı beyanlar, sonuncu beyanın tevdi makamına ulaşmasından itibaren altı ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade etmeye başlar.

(4) Bu Antlaşma uyarınca bir beyanda bulunan Devlet, tevdi makamına yapacağı yazılı bir resmi bildirimle herhangi bir zamanda bunu geri çekebilir. Böyle bir geri çekme, bildirim tevdi makamına ulaştığı tarihten itibaren altı ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade eder.

(5) 94. madde uyarınca yapılmış bir beyanın geri çekilmesi, diğer bir Devlet tarafından aynı madde uyarınca yapılmış herhangi bir karşı beyanı, geri çekmenin hüküm ifade ettiği tarihten itibaren etkisiz hale getirir.

Madde-98

Bu Antlaşmada açıkça izin verilmiş olanlar dışında hiçbir çekince kabul edilemez.

Madde-99

(1) Bu Antlaşma, bu maddenin 6. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, 92. madde uyarınca yapılmış bir beyanı içeren bir belge dâhil olmak üzere, onuncu onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

(2) Bir Devletin, onuncu onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra bu Antlaşmayı onaylaması, kabul etmesi, uygun bulması veya Antlaşmaya katılması halinde, bu Antlaşma, hariç bırakılan Kısım dışında, bu maddenin 6. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, o Devlet bakımından, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

(3) 1 Temmuz 1964 tarihinde Lahey'de hazırlanan Milletlerarası Mal Satım Sözleşmelerinin Kurulması Hakkında Yeknesak Kanuna ilişkin Antlaşma (1964 Lahey Kurulma Antlaşması) veya 1 Temmuz 1964 tarihinde

Lahey'de hazırlanan Milletlerarası Mal Satımı Hakkında Yeknesak Kanuna İlişkin Antlaşması (1964 Lahey Satım Antlaşması)'ndan herhangi birine veya her ikisine taraf olan ve bu Antlaşmayı onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan Devlet, aynı anda, 1964 Lahey Kurulma Antlaşması veya 1964 Lahey Satım Antlaşması'ndan, duruma göre birini veya her ikisini, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle feshedecektir.

(4) 1964 Lahey Satım Antlaşmasına taraf olup işbu Antlaşmayı onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan ve işbu Antlaşmanın II. Kısmı ile bağlı olmayacağını 92. madde uyarınca beyan eden veya beyan etmiş bulunan bir Devlet onay, kabul, uygun bulma veya katılma anında, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirim ile 1964 Lahey Satım Antlaşmasını feshedecektir.

(5) 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasına taraf olup işbu Antlaşmayı onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan ve işbu Antlaşmanın III. Kısmı ile bağlı olmayacağını 92. madde uyarınca beyan eden veya beyan etmiş bulunan bir Devlet, onay, kabul, uygun bulma veya katılma anında, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasını feshedecektir.

(6) Bu maddenin amaçları çerçevesinde, 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasına veya 1964 Lahey Satım Antlaşmasına taraf olan Devletler bakımından anılan iki Antlaşma ile ilgili olarak gerekebilecek fesihler hüküm ifade etmeden, sözkonusu Devletlerin bu Antlaşmayı onayı, kabulü, uygun bulması ve katılması hüküm ifade etmeyecektir. Bu Antlaşmanın tevdi makamı, bu noktada koordinasyonu sağlamak amacıyla, 1964 Antlaşmasının tevdi makamı olan Hollanda Hükümetiyle irtibata geçecektir.

Madde-100

(1) Bu Antlaşma bir sözleşmenin kurulmasına ancak, o sözleşmenin âkdi konusundaki teklifin, 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından bu

Antlaşmanın, yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra yapılması halinde uygulanır.

(2) Bu Antlaşma, sadece ı. maddenin ı. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya ı. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra akdedilen sözleşmelere uygulanır.

Madde-101

(1) Bir taraf Devlet, tevdi makamına yapacağı yazılı bir resmi bildirimle bu Antlaşmayı veya bu Antlaşmanın II. Kısmını veya III. Kısmını feshedebilir.

(2) Fesih, bildirim tevdi makamına ulaşmasından itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade eder. Bildirimde, feshin hüküm ifade etmeye başlaması için daha uzun bir sürenin belirtilmiş olması halinde, fesih, tevdi makamına bildirim ulaşmasından itibaren anılan daha uzun sürenin geçmesi ile hüküm ifade eder.

1980 yılının 11 Nisanında Viyana'da, her bir metin aynı derecede muteber olmak üzere Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca tek bir nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Bunu belgelemek üzere, hükümetleri tarafından usulünce yetkilendirilmiş aşağıda imzalan bulunan temsilciler bu Antlaşmayı imzalamıştır.

**UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE
INTERNATIONAL SALE OF GOODS (1980) [CISG] ²⁷⁸**

Preamble

The States Parties to this Convention;

Bearing in Mind the broad objectives in the resolutions adopted by the sixth special session of the General Assembly of the United Nations on the establishment of a New International Economic Order,

Considering that the development of international trade on the basis of equality and mutual benefit is an important element in promoting friendly relations among States,

Being of the Opinion that the adoption of uniform rules which govern contracts for the international sale of goods and take into account the different social, economic and legal systems would contribute to the removal of legal barriers in international trade and promote the development of international trade,

Have decreed as follows:

PART I

SPHERE OF APPLICATION AND GENERAL PROVISIONS

Chapter I

SPHERE OF APPLICATION

Article-1

(1) This Convention applies to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States:

(a) When the States are Contracting States; or

(b) When the rules of private international law lead to the application of the law of a Contracting State.

---

²⁷⁸ <http://www.CISG-online.ch>

(2) The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between, or from information disclosed by, the parties at any time before or at the conclusion of the contract.

(3) Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this Convention.

Article-2

This Convention does not apply to sales:

(a) Of goods bought for personal, family or household use, unless the seller, at any time before or at the conclusion of the contract, neither knew nor ought to have known that the goods were bought for any such use;

(b) By auction;

(c) On execution or otherwise by authority of law;

(d) Of stocks, shares, investment securities, negotiable instruments or money;

(e) Of ships, vessels, hovercraft or aircraft;

(f) Of electricity.

Article-3

(1) Contracts for the supply of goods to be manufactured or produced are to be considered sales unless the party who orders the goods undertakes to supply a substantial part of the materials necessary for such manufacture or production.

(2) This Convention does not apply to contracts in which the preponderant part of the obligations of the party who furnishes the goods consists in the supply of labor or other services.

Article-4

This Convention governs only the formation of the contract of sale and the rights and obligations of the seller and the buyer arising from such a contract. In particular, except as otherwise expressly provided in this Convention, it is not concerned with:

- (a) The validity of the contract or of any of its provisions or of any usage;
- (b) The effect which the contract may have on the property in the goods sold.

Article-5

This Convention does not apply to the liability of the seller for death or personal injury caused by the goods to any person.

Article-6

The parties may exclude the application of this Convention or, subject to article 12, derogate from or vary the effect of any of its provisions.

Chapter II GENERAL PROVISIONS

Article-7

- (1) In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application and the observance of good faith in international trade.
- (2) Questions concerning matters governed by this Convention which are not expressly settled in it are to be settled in conformity with the general principles on which it is based or, in the absence of such principles, in conformity with the law applicable by virtue of the rules of private international law.

Article-8

(1) For the purposes of this Convention statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to his intent where the other party knew or could not have been unaware what that intent was.

(2) If the preceding paragraph is not applicable, statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to the understanding that a reasonable person of the same kind as the other party would have had in the same circumstances.

(3) In determining the intent of a party or the understanding a reasonable person would have had, due consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties have established between themselves, usages and any subsequent conduct of the parties.

Article-9

(1) The parties are bound by any usage to which they have agreed and by any practices which they have established between themselves.

(2) The parties are considered, unless otherwise agreed, to have impliedly made applicable to their contract or its formation a usage of which the parties knew or ought to have known and which in international trade is widely known to, and regularly observed by, parties to contracts of the type involved in the particular trade concerned.

Article-10

For the purposes of this Convention:

(a) if a party has more than one place of business, the place of business is that which has the closest relationship to the contract and its performance, having regard to the circumstances known to or contemplated by the parties at any time before or at the conclusion of the contract;

(b) If a party does not have a place of business, reference is to be made to his habitual residence.

Article-11

A contract of sale need not be concluded in or evidenced by writing and is not subject to any other requirement as to form. It may be proved by any means, including witnesses.

Article-12

Any provision of article 11, article 29 or Part II of this Convention that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance or other indication of intention to be made in any form other than in writing does not apply where any party has his place of business in a Contracting State which has made a declaration under article 96 of this Convention. The parties may not derogate from or vary the effect of this article.

Article-13

For the purposes of this Convention "writing" includes telegram and telex.

**PART II
FORMATION OF THE CONTRACT****Article-14**

(1) A proposal for concluding a contract addressed to one or more specific persons constitutes an offer if it is sufficiently definite and indicates the intention of the offeror to be bound in case of acceptance. A proposal is sufficiently definite if it indicates the goods and expressly or implicitly fixes or makes provision for determining the quantity and the price.

(2) A proposal other than one addressed to one or more specific persons is to be considered merely as an invitation to make offers, unless the contrary is clearly indicated by the person making the proposal.

Article-15

(1) An offer becomes effective when it reaches the offeree.

(2) An offer, even if it is irrevocable, may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeree before or at the same time as the offer.

Article-16

(1) Until a contract is concluded an offer may be revoked if the revocation reaches the offeree before he has dispatched an acceptance.

(2) However, an offer cannot be revoked:

(a) If it indicates, whether by stating a fixed time for acceptance or otherwise, that it is irrevocable; or

(b) If it was reasonable for the offeree to rely on the offer as being irrevocable and the offeree has acted in reliance on the offer.

Article-17

An offer, even if it is irrevocable, is terminated when a rejection reaches the offeror.

Article-18

(1) A statement made by or other conduct of the offeree indicating assent to an offer is an acceptance. Silence or inactivity does not in itself amount to acceptance.

(2) An acceptance of an offer becomes effective at the moment the indication of assent reaches the offeror. An acceptance is not effective if the indication of assent does not reach the offeror within the time he has fixed or, if no time is fixed, within a reasonable time, due account being taken of the circumstances of the transaction, including the rapidity of the means of communication employed by the offeror. An oral offer must be accepted immediately unless the circumstances indicate otherwise.

(3) However, if, by virtue of the offer or as a result of practices which the parties have established between themselves or of usage, the offeree may indicate assent by performing an act, such as one relating to the dispatch of the goods or payment of the price, without notice to the offeror, the

acceptance is effective at the moment the act is performed, provided that the act is performed within the period of time laid down in the preceding paragraph.

Article-19

(1) A reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additions, limitations or other modifications is a rejection of the offer and constitutes a counter-offer.

(2) However, a reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additional or different terms which do not materially alter the terms of the offer constitutes an acceptance, unless the offeror, without undue delay, objects orally to the discrepancy or dispatches a notice to that effect. If he does not so object, the terms of the contract are the terms of the offer with the modifications contained in the acceptance.

(3) Additional or different terms relating, among other things, to the price, payment, quality and quantity of the goods, place and time of delivery, extent of one party's liability to the other or the settlement of disputes are considered to alter the terms of the offer materially.

Article-20

(1) A period of time for acceptance fixed by the offeror in a telegram or a letter begins to run from the moment the telegram is handed in for dispatch or from the date shown on the letter or, if no such date is shown, from the date shown on the envelope. A period of time for acceptance fixed by the offeror by telephone, telex or other means of instantaneous communication, begins to run from the moment that the offer reaches the offeree.

(2) Official holidays or non-business days occurring during the period for acceptance are included in calculating the period. However, if a notice of acceptance cannot be delivered at the address of the offeror on the last day of the period because that day falls on an official holiday or a non-business day at the place of business of the offeror, the period is extended until the first business day which follows.

Article-21

(1) A late acceptance is nevertheless effective as an acceptance if without delay the offeror orally so informs the offeree or dispatches a notice to that effect.

(2) If a letter or other writing containing a late acceptance shows that it has been sent in such circumstances that if its transmission had been normal it would have reached the offeror in due time, the late acceptance is effective as an acceptance unless, without delay, the offeror orally informs the offeree that he considers his offer as having lapsed or dispatches a notice to that effect.

Article-22

An acceptance may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeror before or at the same time as the acceptance would have become effective.

Article-23

A contract is concluded at the moment when an acceptance of an offer becomes effective in accordance with the provisions of this Convention.

Article-24

For the purposes of this Part of the Convention, an offer, declaration of acceptance or any other indication of intention "reaches" the addressee when it is made orally to him or delivered by any other means to him personally, to his place of business or mailing address or, if he does not have a place of business or mailing address, to his habitual residence.

PART III
SALE OF GOODS
Chapter I
GENERAL PROVISIONS

Article-25

A breach of contract committed by one of the parties is fundamental if it results in such detriment to the other party as substantially to deprive him of

what he is entitled to expect under the contract, unless the party in breach did not foresee and a reasonable person of the same kind in the same circumstances would not have foreseen such a result.

Article-26

A declaration of avoidance of the contract is effective only if made by notice to the other party.

Article-27

Unless otherwise expressly provided in this Part of the Convention, if any notice, request or other communication is given or made by a party in accordance with this Part and by means appropriate in the circumstances, a delay or error in the transmission of the communication or its failure to arrive does not deprive that party of the right to rely on the communication.

Article-28

If, in accordance with the provisions of this Convention, one party is entitled to require performance of any obligation by the other party, a court is not bound to enter a judgement for specific performance unless the court would do so under its own law in respect of similar contracts of sale not governed by this Convention.

Article-29

- (1) A contract may be modified or terminated by the mere agreement of the parties.
- (2) A contract in writing which contains a provision requiring any modification or termination by agreement to be in writing may not be otherwise modified or terminated by agreement. However, a party may be precluded by his conduct from asserting such a provision to the extent that the other party has relied on that conduct.

Chapter II

OBLIGATIONS OF THE SELLER

Article-30

The seller must deliver the goods, hand over any documents relating to them and transfer the property in the goods, as required by the contract and this Convention.

Section I. Delivery of the goods and handing over of documents

Article-31

If the seller is not bound to deliver the goods at any other particular place, his obligation to deliver consists:

(a) if the contract of sale involves carriage of the goods - in handing the goods over to the first carrier for transmission to the buyer;

(b) if, in cases not within the preceding subparagraph, the contract relates to specific goods, or unidentified goods to be drawn from a specific stock or to be manufactured or produced, and at the time of the conclusion of the contract the parties knew that the goods were at, or were to be manufactured or produced at, a particular place - in placing the goods at the buyer's disposal at that place;

(c) in other cases - in placing the goods at the buyer's disposal at the place where the seller had his place of business at the time of the conclusion of the contract.

Article-32

(1) If the seller, in accordance with the contract or this Convention, hands the goods over to a carrier and if the goods are not clearly identified to the contract by markings on the goods, by shipping documents or otherwise, the seller must give the buyer notice of the consignment specifying the goods.

(2) If the seller is bound to arrange for carriage of the goods, he must make such contracts as are necessary for carriage to the place fixed by

means of transportation appropriate in the circumstances and according to the usual terms for such transportation.

(3) If the seller is not bound to effect insurance in respect of the carriage of the goods, he must, at the buyer's request, provide him with all available information necessary to enable him to effect such insurance.

Article-33

The seller must deliver the goods:

(a) if a date is fixed by or determinable from the contract, on that date;

(b) if a period of time is fixed by or determinable from the contract, at any time within that period unless circumstances indicate that the buyer is to choose a date; or

(c) in any other case, within a reasonable time after the conclusion of the contract.

Article-34

If the seller is bound to hand over documents relating to the goods, he must hand them over at the time and place and in the form required by the contract. If the seller has handed over documents before that time, he may, up to that time, cure any lack of conformity in the documents, if the exercise of this right does not cause the buyer unreasonable inconvenience or unreasonable expense. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

Section II. Conformity of the goods and third party claims

Article-35

(1) The seller must deliver goods which are of the quantity, quality and description required by the contract and which are contained or packaged in the manner required by the contract.

(2) Except where the parties have agreed otherwise, the goods do not conform with the contract unless they:

(a) are fit for the purposes for which goods of the same description would ordinarily be used;

(b) are fit for any particular purpose expressly or impliedly made known to the seller at the time of the conclusion of the contract, except where the circumstances show that the buyer did not rely, or that it was unreasonable for him to rely, on the seller's skill and judgement;

(c) possess the qualities of goods which the seller has held out to the buyer as a sample or model;

(d) are contained or packaged in the manner usual for such goods or, where there is no such manner, in a manner adequate to preserve and protect the goods.

(3) The seller is not liable under subparagraphs (a) to (d) of the preceding paragraph for any lack of conformity of the goods if at the time of the conclusion of the contract the buyer knew or could not have been unaware of such lack of conformity.

Article-36

(1) The seller is liable in accordance with the contract and this Convention for any lack of conformity which exists at the time when the risk passes to the buyer, even though the lack of conformity becomes apparent only after that time.

(2) The seller is also liable for any lack of conformity which occurs after the time indicated in the preceding paragraph and which is due to a breach of any of his obligations, including a breach of any guarantee that for a period of time the goods will remain fit for their ordinary purpose or for some particular purpose or will retain specified qualities or characteristics.

Article-37

If the seller has delivered goods before the date for delivery, he may, up to that date, deliver any missing part or make up any deficiency in the quantity of the goods delivered, or deliver goods in replacement of any non-conforming goods delivered or remedy any lack of conformity in the goods delivered, provided that the exercise of this right does not cause the buyer unreasonable inconvenience or unreasonable expense. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

Article-38

- (1) The buyer must examine the goods, or cause them to be examined, within as short a period as is practicable in the circumstances.
- (2) If the contract involves carriage of the goods, examination may be deferred until after the goods have arrived at their destination.
- (3) If the goods are redirected in transit or redispached by the buyer without a reasonable opportunity for examination by him and at the time of the conclusion of the contract the seller knew or ought to have known of the possibility of such redirection or redispach, examination may be deferred until after the goods have arrived at the new destination.

Article-39

- (1) The buyer loses the right to rely on a lack of conformity of the goods if he does not give notice to the seller specifying the nature of the lack of conformity within a reasonable time after he has discovered it or ought to have discovered it.
- (2) In any event, the buyer loses the right to rely on a lack of conformity of the goods if he does not give the seller notice thereof at the latest within a period of two years from the date on which the goods were actually handed over to the buyer, unless this time-limit is inconsistent with a contractual period of guarantee.

Article-40

The seller is not entitled to rely on the provisions of articles 38 and 39 if the lack of conformity relates to facts of which he knew or could not have been unaware and which he did not disclose to the buyer.

Article-41

The seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party, unless the buyer agreed to take the goods subject to that right or claim. However, if such right or claim is based on industrial property or other intellectual property, the seller's obligation is governed by article 42.

Article-42

(1) The seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party based on industrial property or other intellectual property, of which at the time of the conclusion of the contract the seller knew or could not have been unaware, provided that the right or claim is based on industrial property or other intellectual property:

(a) under the law of the State where the goods will be resold or otherwise used, if it was contemplated by the parties at the time of the conclusion of the contract that the goods would be resold or otherwise used in that State; or

(b) in any other case, under the law of the State where the buyer has his place of business.

(2) The obligation of the seller under the preceding paragraph does not extend to cases where:

(a) at the time of the conclusion of the contract the buyer knew or could not have been unaware of the right or claim; or

(b) the right or claim results from the seller's compliance with technical drawings, designs, formulae or other such specifications furnished by the buyer.

Article-43

(1) The buyer loses the right to rely on the provisions of article 41 or article 42 if he does not give notice to the seller specifying the nature of the right or claim of the third party within a reasonable time after he has become aware or ought to have become aware of the right or claim.

(2) The seller is not entitled to rely on the provisions of the preceding paragraph if he knew of the right or claim of the third party and the nature of it.

Article-44

Notwithstanding the provisions of paragraph (1) of article 39 and paragraph (1) of article 43, the buyer may reduce the price in accordance with article 50 or claim damages, except for loss of profit, if he has a reasonable excuse for his failure to give the required notice.

Section III. Remedies for breach of contract by the seller**Article-45**

(1) If the seller fails to perform any of his obligations under the contract or this Convention, the buyer may:

- (a) exercise the rights provided in articles 46 to 52;
- (b) claim damages as provided in articles 74 to 77.

(2) The buyer is not deprived of any right he may have to claim damages by exercising his right to other remedies.

(3) No period of grace may be granted to the seller by a court or arbitral tribunal when the buyer resorts to a remedy for breach of contract.

Article-46

(1) The buyer may require performance by the seller of his obligations unless the buyer has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

(2) If the goods do not conform with the contract, the buyer may require delivery of substitute goods only if the lack of conformity constitutes a fundamental breach of contract and a request for substitute goods is made either in conjunction with notice given under article 39 or within a reasonable time thereafter.

(3) If the goods do not conform with the contract, the buyer may require the seller to remedy the lack of conformity by repair, unless this is unreasonable having regard to all the circumstances. A request for repair must be made either in conjunction with notice given under article 39 or within a reasonable time thereafter.

Article-47

(1) The buyer may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the seller of his obligations.

(2) Unless the buyer has received notice from the seller that he will not perform within the period so fixed, the buyer may not, during that period, resort to any remedy for breach of contract. However, the buyer is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

Article-48

(1) Subject to article 49, the seller may, even after the date for delivery, remedy at his own expense any failure to perform his obligations, if he can do so without unreasonable delay and without causing the buyer unreasonable inconvenience or uncertainty of reimbursement by the seller of expenses advanced by the buyer. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

(2) If the seller requests the buyer to make known whether he will accept performance and the buyer does not comply with the request within a reasonable time, the seller may perform within the time indicated in his request. The buyer may not, during that period of time, resort to any remedy which is inconsistent with performance by the seller.

(3) A notice by the seller that he will perform within a specified period of time is assumed to include a request, under the preceding paragraph, that the buyer make known his decision.

(4) A request or notice by the seller under paragraph (2) or (3) of this article is not effective unless received by the buyer.

Article-49

(1) The buyer may declare the contract avoided:

(a) if the failure by the seller to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or

(b) in case of non-delivery, if the seller does not deliver the goods within the additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47 or declares that he will not deliver within the period so fixed.

(2) However, in cases where the seller has delivered the goods, the buyer loses the right to declare the contract avoided unless he does so:

(a) in respect of late delivery, within a reasonable time after he has become aware that delivery has been made;

(b) in respect of any breach other than late delivery, within a reasonable time:

(i) after he knew or ought to have known of the breach;

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47, or after the seller has declared that he will not perform his obligations within such an additional period; or

(iii) after the expiration of any additional period of time indicated by the seller in accordance with paragraph (2) of article 48, or after the buyer has declared that he will not accept performance.

Article-50

If the goods do not conform with the contract and whether or not the price has already been paid, the buyer may reduce the price in the same proportion as the value that the goods actually delivered had at the time of the delivery bears to the value that conforming goods would have had at that time. However, if the seller remedies any failure to perform his obligations in accordance with article 37 or article 48 or if the buyer refuses to accept performance by the seller in accordance with those articles, the buyer may not reduce the price.

Article-51

(1) If the seller delivers only a part of the goods or if only a part of the goods delivered is in conformity with the contract, articles 46 to 50 apply in respect of the part which is missing or which does not conform.

(2) The buyer may declare the contract avoided in its entirety only if the failure to make delivery completely or in conformity with the contract amounts to a fundamental breach of the contract.

Article-52

(1) If the seller delivers the goods before the date fixed, the buyer may take delivery or refuse to take delivery.

(2) If the seller delivers a quantity of goods greater than that provided for in the contract, the buyer may take delivery or refuse to take delivery of the excess quantity. If the buyer takes delivery of all or part of the excess quantity, he must pay for it at the contract rate.

Chapter III**OBLIGATIONS OF THE BUYER****Article-53**

The buyer must pay the price for the goods and take delivery of them as required by the contract and this Convention.

Section I. Payment of the price

Article-54

The buyer's obligation to pay the price includes taking such steps and complying with such formalities as may be required under the contract or any laws and regulations to enable payment to be made.

Article-55

Where a contract has been validly concluded but does not expressly or implicitly fix or make provision for determining the price, the parties are considered, in the absence of any indication to the contrary, to have impliedly made reference to the price generally charged at the time of the conclusion of the contract for such goods sold under comparable circumstances in the trade concerned.

Article-56

If the price is fixed according to the weight of the goods, in case of doubt it is to be determined by the net weight.

Article-57

(1) If the buyer is not bound to pay the price at any other particular place, he must pay it to the seller:

(a) at the seller's place of business; or

(b) if the payment is to be made against the handing over of the goods or of documents, at the place where the handing over takes place.

(2) The seller must bear any increases in the expenses incidental to payment which is caused by a change in his place of business subsequent to the conclusion of the contract.

Article-58

(1) If the buyer is not bound to pay the price at any other specific time, he must pay it when the seller places either the goods or documents controlling their disposition at the buyer's disposal in accordance with the contract and this Convention. The seller may make such payment a condition for handing over the goods or documents.

(2) If the contract involves carriage of the goods, the seller may dispatch the goods on terms whereby the goods, or documents controlling their disposition, will not be handed over to the buyer except against payment of the price.

(3) The buyer is not bound to pay the price until he has had an opportunity to examine the goods, unless the procedures for delivery or payment agreed upon by the parties are inconsistent with his having such an opportunity.

Article-59

The buyer must pay the price on the date fixed by or determinable from the contract and this Convention without the need for any request or compliance with any formality on the part of the seller.

Section II. Taking delivery**Article-60**

The buyer's obligation to take delivery consists:

- (a) in doing all the acts which could reasonably be expected of him in order to enable the seller to make delivery; and
- (b) in taking over the goods.

Section III. Remedies for breach of contract by the buyer

Article-61

- (1) If the buyer fails to perform any of his obligations under the contract or this Convention, the seller may:
- (a) exercise the rights provided in articles 62 to 65;
  - (b) claim damages as provided in articles 74 to 77.
- (2) The seller is not deprived of any right he may have to claim damages by exercising his right to other remedies.
- (3) No period of grace may be granted to the buyer by a court or arbitral tribunal when the seller resorts to a remedy for breach of contract.

Article-62

The seller may require the buyer to pay the price, take delivery or perform his other obligations, unless the seller has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

Article-63

- (1) The seller may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the buyer of his obligations.
- (2) Unless the seller has received notice from the buyer that he will not perform within the period so fixed, the seller may not, during that period, resort to any remedy for breach of contract. However, the seller is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

Article-64

- (1) The seller may declare the contract avoided:
- (a) if the failure by the buyer to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract;
- or

(b) if the buyer does not, within the additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, perform his obligation to pay the price or take delivery of the goods, or if he declares that he will not do so within the period so fixed.

(2) However, in cases where the buyer has paid the price, the seller loses the right to declare the contract avoided unless he does so:

(a) in respect of late performance by the buyer, before the seller has become aware that performance has been rendered; or

(b) in respect of any breach other than late performance by the buyer, within a reasonable time:

(i) after the seller knew or ought to have known of the breach; or

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, or after the buyer has declared that he will not perform his obligations within such an additional period.

Article-65

(1) If under the contract the buyer is to specify the form, measurement or other features of the goods and he fails to make such specification either on the date agreed upon or within a reasonable time after receipt of a request from the seller, the seller may, without prejudice to any other rights he may have, make the specification himself in accordance with the requirements of the buyer that may be known to him.

(2) If the seller makes the specification himself, he must inform the buyer of the details thereof and must fix a reasonable time within which the buyer may make a different specification. If, after receipt of such a communication, the buyer fails to do so within the time so fixed, the specification made by the seller is binding.

Chapter IV

PASSING OF RISK

Article-66

Loss of or damage to the goods after the risk has passed to the buyer does not discharge him from his obligation to pay the price, unless the loss or damage is due to an act or omission of the seller.

Article-67

(1) If the contract of sale involves carriage of the goods and the seller is not bound to hand them over at a particular place, the risk passes to the buyer when the goods are handed over to the first carrier for transmission to the buyer in accordance with the contract of sale. If the seller is bound to hand the goods over to a carrier at a particular place, the risk does not pass to the buyer until the goods are handed over to the carrier at that place. The fact that the seller is authorized to retain documents controlling the disposition of the goods does not affect the passage of the risk.

(2) Nevertheless, the risk does not pass to the buyer until the goods are clearly identified to the contract, whether by markings on the goods, by shipping documents, by notice given to the buyer or otherwise.

Article-68

The risk in respect of goods sold in transit passes to the buyer from the time of the conclusion of the contract. However, if the circumstances so indicate, the risk is assumed by the buyer from the time the goods were handed over to the carrier who issued the documents embodying the contract of carriage. Nevertheless, if at the time of the conclusion of the contract of sale the seller knew or ought to have known that the goods had been lost or damaged and did not disclose this to the buyer, the loss or damage is at the risk of the seller.

Article-69

(1) In cases not within articles 67 and 68, the risk passes to the buyer when he takes over the goods or, if he does not do so in due time, from the time when the goods are placed at his disposal and he commits a breach of contract by failing to take delivery.

(2) However, if the buyer is bound to take over the goods at a place other than a place of business of the seller, the risk passes when delivery is due and the buyer is aware of the fact that the goods are placed at his disposal at that place.

(3) If the contract relates to goods not then identified, the goods are considered not to be placed at the disposal of the buyer until they are clearly identified to the contract.

Article-70

If the seller has committed a fundamental breach of contract, articles 67, 68 and 69 do not impair the remedies available to the buyer on account of the breach.

Chapter V**PROVISIONS COMMON TO THE OBLIGATIONS OF THE SELLER AND OF THE BUYER****Section I. Anticipatory breach and installment contracts****Article-71**

(1) A party may suspend the performance of his obligations if, after the conclusion of the contract, it becomes apparent that the other party will not perform a substantial part of his obligations as a result of:

(a) A serious deficiency in his ability to perform or in his creditworthiness; or

(b) His conduct in preparing to perform or in performing the contract.

(2) If the seller has already dispatched the goods before the grounds described in the preceding paragraph become evident, he may prevent the handing over of the goods to the buyer even though the buyer holds a document which entitles him to obtain them. The present paragraph relates only to the rights in the goods as between the buyer and the seller.

(3) A party suspending performance, whether before or after dispatch of the goods, must immediately give notice of the suspension to the other party and must continue with performance if the other party provides adequate assurance of his performance.

Article-72

(1) If prior to the date for performance of the contract it is clear that one of the parties will commit a fundamental breach of contract, the other party may declare the contract avoided.

(2) If time allows, the party intending to declare the contract avoided must give reasonable notice to the other party in order to permit him to provide adequate assurance of his performance.

(3) The requirements of the preceding paragraph do not apply if the other party has declared that he will not perform his obligations.

Article-73

(1) In the case of a contract for delivery of goods by installments, if the failure of one party to perform any of his obligations in respect of any installment constitutes a fundamental breach of contract with respect to that installment, the other party may declare the contract avoided with respect to that installment.

(2) If one party's failure to perform any of his obligations in respect of any installment gives the other party good grounds to conclude that a fundamental breach of contract will occur with respect to future installments, he may declare the contract avoided for the future, provided that he does so within a reasonable time.

(3) A buyer who declares the contract avoided in respect of any delivery may, at the same time, declare it avoided in respect of deliveries already made or of future deliveries if, by reason of their interdependence, those deliveries could not be used for the purpose contemplated by the parties at the time of the conclusion of the contract.

Section II. Damages

Article-74

Damages for breach of contract by one party consist of a sum equal to the loss, including loss of profit, suffered by the other party as a consequence of the breach. Such damages may not exceed the loss which the party in breach foresaw or ought to have foreseen at the time of the conclusion of the contract, in the light of the facts and matters of which he then knew or ought to have known, as a possible consequence of the breach of contract.

Article-75

If the contract is avoided and if, in a reasonable manner and within a reasonable time after avoidance, the buyer has bought goods in replacement or the seller has resold the goods, the party claiming damages may recover the difference between the contract price and the price in the substitute transaction as well as any further damages recoverable under article 74.

Article-76

(1) If the contract is avoided and there is a current price for the goods, the party claiming damages may, if he has not made a purchase or resale under article 75, recover the difference between the price fixed by the contract and the current price at the time of avoidance as well as any further damages recoverable under article 74. If, however, the party claiming damages has avoided the contract after taking over the goods, the current price at the time of such taking over shall be applied instead of the current price at the time of avoidance.

(2) For the purposes of the preceding paragraph, the current price is the price prevailing at the place where delivery of the goods should have been made or, if there is no current price at that place, the price at such other place as serves as a reasonable substitute, making due allowance for differences in the cost of transporting the goods.

Article-77

A party who relies on a breach of contract must take such measures as are reasonable in the circumstances to mitigate the loss, including loss of profit, resulting from the breach. If he fails to take such measures, the party in breach may claim a reduction in the damages in the amount by which the loss should have been mitigated.

Section III. Interest

Article-78

If a party fails to pay the price or any other sum that is in arrears, the other party is entitled to interest on it, without prejudice to any claim for damages recoverable under article 74.

Section IV. Exemptions

Article-79

(1) A party is not liable for a failure to perform any of his obligations if he proves that the failure was due to an impediment beyond his control and that he could not reasonably be expected to have taken the impediment into account at the time of the conclusion of the contract or to have avoided or overcome it or its consequences.

(2) If the party's failure is due to the failure by a third person whom he has engaged to perform the whole or a part of the contract, that party is exempt from liability only if:

(a) He is exempt under the preceding paragraph; and

(b) The person whom he has so engaged would be so exempt if the provisions of that paragraph were applied to him.

(3) The exemption provided by this article has effect for the period during which the impediment exists.

(4) The party who fails to perform must give notice to the other party of the impediment and its effect on his ability to perform. If the notice is not received by the other party within a reasonable time after the party who fails to perform knew or ought to have known of the impediment, he is liable for damages resulting from such non-receipt.

(5) Nothing in this article prevents either party from exercising any right other than to claim damages under this Convention.

Article-80

A party may not rely on a failure of the other party to perform, to the extent that such failure was caused by the first party's act or omission.

Section V. Effects of avoidance

Article-81

(1) Avoidance of the contract releases both parties from their obligations under it, subject to any damages which may be due. Avoidance does not affect any provision of the contract for the settlement of disputes or any other provision of the contract governing the rights and obligations of the parties consequent upon the avoidance of the contract.

(2) A party who has performed the contract either wholly or in part may claim restitution from the other party of whatever the first party has supplied or paid under the contract. If both parties are bound to make restitution, they must do so concurrently.

Article-82

(1) The buyer loses the right to declare the contract avoided or to require the seller to deliver substitute goods if it is impossible for him to make

restitution of the goods substantially in the condition in which he received them.

(2) The preceding paragraph does not apply:

(a) if the impossibility of making restitution of the goods or of making restitution of the goods substantially in the condition in which the buyer received them is not due to his act or omission;

(b) If the goods or part of the goods have perished or deteriorated as a result of the examination provided for in article 38; or

(c) If the goods or part of the goods have been sold in the normal course of business or have been consumed or transformed by the buyer in the course of normal use before he discovered or ought to have discovered the lack of conformity.

Article-83

A buyer who has lost the right to declare the contract avoided or to require the seller to deliver substitute goods in accordance with article 82 retains all other remedies under the contract and this Convention.

Article-84

(1) If the seller is bound to refund the price, he must also pay interest on it, from the date on which the price was paid.

(2) The buyer must account to the seller for all benefits which he has derived from the goods or part of them:

(a) If he must make restitution of the goods or part of them; or

(b) If it is impossible for him to make restitution of all or part of the goods or to make restitution of all or part of the goods substantially in the condition in which he received them, but he has nevertheless declared the contract avoided or required the seller to deliver substitute goods.

Section VI. Preservation of the goods

Article-85

If the buyer is in delay in taking delivery of the goods or, where payment of the price and delivery of the goods are to be made concurrently, if he fails to pay the price, and the seller is either in possession of the goods or otherwise able to control their disposition, the seller must take such steps as are reasonable in the circumstances to preserve them. He is entitled to retain them until he has been reimbursed his reasonable expenses by the buyer.

Article-86

(1) If the buyer has received the goods and intends to exercise any right under the contract or this Convention to reject them, he must take such steps to preserve them as are reasonable in the circumstances. He is entitled to retain them until he has been reimbursed his reasonable expenses by the seller.

(2) If goods dispatched to the buyer have been placed at his disposal at their destination and he exercises the right to reject them, he must take possession of them on behalf of the seller, provided that this can be done without payment of the price and without unreasonable inconvenience or unreasonable expense. This provision does not apply if the seller or a person authorized to take charge of the goods on his behalf is present at the destination. If the buyer takes possession of the goods under this paragraph, his rights and obligations are governed by the preceding paragraph.

Article-87

A party who is bound to take steps to preserve the goods may deposit them in a warehouse of a third person at the expense of the other party provided that the expense incurred is not unreasonable.

Article-88

(1) A party who is bound to preserve the goods in accordance with article 85 or 86 may sell them by any appropriate means if there has been an unreasonable delay by the other party in taking possession of the goods or in taking them back or in paying the price or the cost of preservation, provided that reasonable notice of the intention to sell has been given to the other party.

(2) If the goods are subject to rapid deterioration or their preservation would involve unreasonable expense, a party who is bound to preserve the goods in accordance with article 85 or 86 must take reasonable measures to sell them. To the extent possible he must give notice to the other party of his intention to sell.

(3) A party selling the goods has the right to retain out of the proceeds of sale an amount equal to the reasonable expenses of preserving the goods and of selling them. He must account to the other party for the balance.

PART IV
FINAL PROVISIONS

Article-89

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the depositary for this Convention.

Article-90

This Convention does not prevail over any international agreement which has already been or may be entered into and which contains provisions concerning the matters governed by this Convention, provided that the parties have their places of business in States parties to such agreement.

Article-91

(1) This Convention is open for signature at the concluding meeting of the United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods

and will remain open for signature by all States at the Headquarters of the United Nations, New York until 30 September 1981.

(2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

(3) This Convention is open for accession by all States which are not signatory States as from the date it is open for signature.

(4) Instruments of ratification, acceptance, approval and accession are to be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article-92

(1) A Contracting State may declare at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession that it will not be bound by Part II of this Convention or that it will not be bound by Part III of this Convention.

(2) A Contracting State which makes a declaration in accordance with the preceding paragraph in respect of Part II or Part III of this Convention is not to be considered a Contracting State within paragraph (1) of article 1 of this Convention in respect of matters governed by the Part to which the declaration applies.

Article-93

(1) If a Contracting State has two or more territorial units in which, according to its constitution, different systems of law are applicable in relation to the matters dealt with in this Convention, it may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention is to extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may amend its declaration by submitting another declaration at any time.

(2) These declarations are to be notified to the depositary and are to state expressly the territorial units to which the Convention extends.

(3) If, by virtue of a declaration under this article, this Convention extends to one or more but not all of the territorial units of a Contracting State, and if the place of business of a party is located in that State, this place of

business, for the purposes of this Convention, is considered not to be in a Contracting State, unless it is in a territorial unit to which the Convention extends.

(4) If a Contracting State makes no declaration under paragraph (1) of this article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article-94

(1) Two or more Contracting States which have the same or closely related legal rules on matters governed by this Convention may at any time declare that the Convention is not to apply to contracts of sale or to their formation where the parties have their places of business in those States. Such declarations may be made jointly or by reciprocal unilateral declarations.

(2) A Contracting State which has the same or closely related legal rules on matters governed by this Convention as one or more non-Contracting States may at any time declare that the Convention is not to apply to contracts of sale or to their formation where the parties have their places of business in those States.

(3) If a State which is the object of a declaration under the preceding paragraph subsequently becomes a Contracting State, the declaration made will, as from the date on which the Convention enters into force in respect of the new Contracting State, have the effect of a declaration made under paragraph (1), provided that the new Contracting State joins in such declaration or makes a reciprocal unilateral declaration.

Article-95

Any State may declare at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession that it will not be bound by subparagraph (1) (b) of article 1 of this Convention.

Article-96

A Contracting State whose legislation requires contracts of sale to be concluded in or evidenced by writing may at any time make a declaration in accordance with article 12 that any provision of article 11, article 29, or Part II of this Convention, that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance, or other indication of intention to be made in any form other than in writing, does not apply where any party has his place of business in that State.

Article-97

- (1) Declarations made under this Convention at the time of signature are subject to confirmation upon ratification, acceptance or approval.
- (2) Declarations and confirmations of declarations are to be in writing and be formally notified to the depositary.
- (3) A declaration takes effect simultaneously with the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, a declaration of which the depositary receives formal notification after such entry into force takes effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of its receipt by the depositary. Reciprocal unilateral declarations under article 94 take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the receipt of the latest declaration by the depositary.
- (4) Any State which makes a declaration under this Convention may withdraw it at any time by a formal notification in writing addressed to the depositary. Such withdrawal is to take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the receipt of the notification by the depositary.
- (5) A withdrawal of a declaration made under article 94 renders inoperative, as from the date on which the withdrawal takes effect, any reciprocal declaration made by another State under that article.

Article-98

No reservations are permitted except those expressly authorized in this Convention.

Article-99

(1) This Convention enters into force, subject to the provisions of paragraph (6) of this article, on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date of deposit of the tenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, including an instrument which contains a declaration made under article 92.

(2) When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the tenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention, with the exception of the Part excluded, enters into force in respect of that State, subject to the provisions of paragraph (6) of this article, on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) A State which ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention and is a party to either or both the Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods done at The Hague on 1 July 1964 (1964 Hague Formation Convention) and the Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods done at The Hague on 1 July 1964 (1964 Hague Sales Convention) shall at the same time denounce, as the case may be, either or both the 1964 Hague Sales Convention and the 1964 Hague Formation Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(4) A State party to the 1964 Hague Sales Convention which ratifies, accepts, approves or accedes to the present Convention and declares or has declared under article 52 that it will not be bound by Part II of this Convention shall at the time of ratification, acceptance, approval or accession denounce

the 1964 Hague Sales Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(5) A State party to the 1964 Hague Formation Convention which ratifies, accepts, approves or accedes to the present Convention and declares or has declared under article 92 that it will not be bound by Part III of this Convention shall at the time of ratification, acceptance, approval or accession denounce the 1964 Hague Formation Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(6) For the purpose of this article, ratifications, acceptances, approvals and accessions in respect of this Convention by States parties to the 1964 Hague Formation Convention or to the 1964 Hague Sales Convention shall not be effective until such denunciations as may be required on the part of those States in respect of the latter two Conventions have themselves become effective. The depositary of this Convention shall consult with the Government of the Netherlands, as the depositary of the 1964 Conventions, so as to ensure necessary co-ordination in this respect.

Article-100

(1) This Convention applies to the formation of a contract only when the proposal for concluding the contract is made on or after the date when the Convention enters into force in respect of the Contracting States referred to in subparagraph (1)(a) or the Contracting State referred to in subparagraph (1)(b) of article 1.

(2) This Convention applies only to contracts concluded on or after the date when the Convention enters into force in respect of the Contracting States referred to in subparagraph (1)(a) or the Contracting State referred to in subparagraph (1)(b) of article 1.

Article-101

(1) A Contracting State may denounce this Convention, or Part II or Part III of the Convention, by a formal notification in writing addressed to the depositary.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period after the notification is received by the depositary.

DONE at Vienna, this day of eleventh day of April, one thousand nine hundred and eighty, in a single original, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Convention.

ÖZET

AYDIN, İbrahim: Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi-1980) ve Türk Hukuku, Yüksek Lisans Tezi Ankara 2007.

Viyana Sözleşmesi, milletlerarası ticaretin önündeki engelleri kaldıracağı, dolayısıyla dünya ticaretinin gelişimine katkıda bulunacağı düşüncesiyle, milletlerarası mal satımına ilişkin akitleri yeknesak kurallara bağlamak maksadıyla kabul edilmiştir.

Viyana Sözleşmesi, milletlerarası nitelikli mal satım akitlerine ilişkin maddi düzenlemeler getirmenin yanı sıra yine bu nitelikli akitler için kanunlar ihtilâfı düzenlemeleri de getirmektedir. Türkiye henüz Sözleşmeyi onaylamamıştır. Ancak Türk mahkemeleri Viyana Sözleşmesini, içerdiği geniş uygulama alanına yönelik düzenlemeler nedeniyle, uygulamak zorunda kalabileceklerdir.

Anahtar Sözcükler

1. Viyana Sözleşmesi
2. Yeknesak Kurallar
3. Milletlerarası Nitelikli Satım Akitleri
4. Kanunlar İhtilâfı Kuralları
5. Uygulama

ABSTRACT

AYDIN, İbrahim: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna Convention-1980) and Turkish Sale Law, Master Thesis, Ankara, 2007.

Vienna Sales Convention was approved for the adoption of uniform rules which govern contracts for the international sale of goods and take into account the different social, economic and legal systems, would contribute to the removal of legal barriers in international trade and promote the development of international trade by the parties.

This convention not only includes rules of conflict law but also main rules about international contracts of goods sale. Therefore It has common application on international goods sale. Turkey has not approved Vienna Convention yet. But, because of the its common practicability, sometimes Turkish civil courts will have to be apply the Convention by the way of rules of conflict law.

Key Words

1. Vienna Convention
2. Uniform Rules
3. International Sales Contracts
4. Rules of Conflict Law
5. Application